

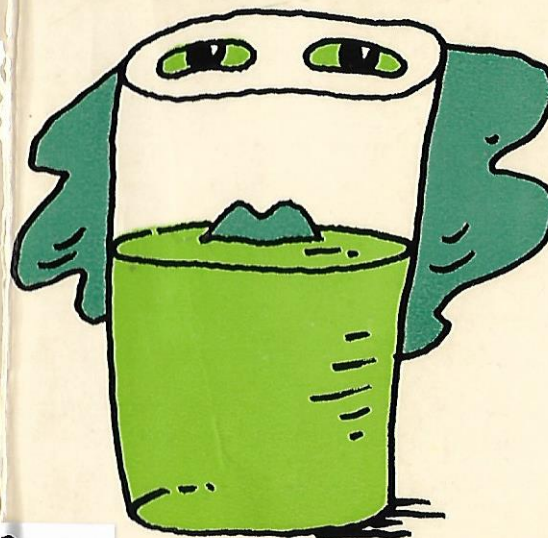
LYGIA FAGUNDES TELLESOVÁ
PŘED ZELENÝM BÁLEM

Před zeleným bálem, Pane řediteli, Setkání
a Přesně půlnoc v Šanghaji, Skleněné oko,
Ruka na rameni, Prst – a taky Medailónek,
Šněrovačka, Klíč – Pojď se podívat na západ slunce,
pak Divoká zahrada, Lov, Mravenci, Krysí seminář,
Černá hra na nebe peklo ráj. A co Tigrela? A Helga?
Zamilovaná holubice aneb Příběh lásky? Struktura
mýdlové bubliny. Zbývá už jen Terapie: Takový je svět
povídek Lygie Fagundes Tellesové – různorodý jako
jejich názvy, zdánlivě bez souvislosti mezi jednotlivými
prózami, a přece tvoří celek, ať už náhoda střípky
v krasohledu poskládá do jakéhokoli obrazce.
Všechny příběhy, napohled tak rozdílné, spojuje prvek
záhadnosti, ať jde o hlubiny lidské psychy, či o záhady
světa, hraničící někdy až s fantastikou. Ostatně není
snad vnitřní a vnější krajina prožitku táž? Ale to už
bychom příliš podlehlí nevtíravému, a tím
nebezpečnějšímu kouzlu autorky, jež je velkoměstsky
americká ve střídmosti a jasnosti výrazu,
v magičnosti svého realismu pak očividně
latinskoamerická, vždy však suverénně svá.

01-074-84 13/34
Cena kart. 12,50 Kčs

Lygia Fagundes Tellesová / Před zeleným bálem

Lygia
Fagundes
Tellesová
Před zeleným
bálem

FAG

ODEON

Přeložila Pavla Lidmilová
© Odeon

D 1000/04

OKRESNÁ KNIŽNICA
MARTIN

1
Prís 188 064 Za B

Tigrela

Romanu jsem potkala náhodou, v kavárně. Byla trochu přiopilá, ale kdesi na dně té průzračné opilosti jsem cítila hustou sedlinu, která se rychle zvedla, když zvažněla. To jí pak poklesla ztěžklá ústa a uhýbal pohled, který se z lovce stal kořistí. Dvakrát mi stiskla ruku, potřebuju tě, řekla. Ale vzápětí už nepotřebovala a strach přešel v lhostejnost, téměř pohrdání, ret jí naběhl jakýmsi nádechem sprostoty. Jako zamlada byla, když se smála, nejlepší z naší třídy, bez záhad. Bez nebezpečí. Bývala krasavice, a ještě byla, ale její poničená krása teď i veselá vypadala smutně. Vyložila mi, že se rozvedla s pátým manželem a žije teď s malým tygříkem ve střešním bytě s terasou.

S tygrem, Romano? Zasmála se. Měla nápadníka, který sjezdil Asii a Tigrelu jí přivezl mezi zavazadly v košíku, byla takhle maličká, musela ji krmit z láhve. Vyrostla jen o trochu víc než kočka, taková ta se žlutohnědou srstí s ožhlými pruhy, oči zlatavé. Dvě třetiny tygra a třetina ženy, časem se polidštila a co teď. Ze začátku se po mně pořád opičila, bylo to legrační, taky jsem ji začala napodobovat a nakonec jsme se do toho tak zamotaly, že už nevím, jestli to od ní jsem se naučila prohlížet v zrcadle s přivřenýma očima. Nebo jestli ona se ode mě naučila lehnout si na zem a hlavu si položit na ruku, když poslouchá hudbu, je tak harmonická. Tak

čistá, řekla Romana a pustila do sklenice kostku ledu. Takhle má zbarvenou srst, dodala a míchala si whisky. Špičkou prstu vytáhla štěpinku ledu, která se rozpouštěla na dně sklenky. Drtila ji v zubech a ten zvuk mi připomněl, že mívala ve zvyku kousat zmrzlinu. Whisky má Tigrela ráda, ale pít umí, je zdrženlivá, jen jednou se doopravdy rozohnila. A Romana se usmála při vzpomínce, jak to zvíře dělalo kotrmelce, válelo se po nábytku, až nakonec vyskočilo na lustr a tam se houpalo, sem a tam, napodobovala chabě Romana pohyb kyvadla. S půlkou lustru se zřítila na polštář a pak jsme spolu tancovaly tango, bylo to děsné. Potom na ni přišla deprese, a to se vždycky unáhlí, div nerozbořila zahradu, mně roztrhla župan, rozbila spoustu věcí. Nakonec se chtěla vrhnout dolů ze zídky na terase, úplně jako člověk. Úplně, opakovala Romana a pohledem mi pátrala na zápěstí po hodinkách. Vzala zavděk mužem, který šel kolem našeho stolu, kolik je prosím vás hodin, kolik je hodin! Když se dověděla, že za chvíli bude půlnoc, sklopila oči v chmurných výpočtech. Odmělčela se. Čekala jsem. Když se zas rozpovídala, připadala mi jako vzrušená hráčka, skrývající hru za nepřirozeným hlasem: kolem celé zídky jsem dala udělat ocelovou mříž, samozřejmě, když bude chtít, snadno na ni vyleze. Ale já už vím, že o sebevraždu se pokouší jen opilá, a to pak stačí zavřít dveře na terasu. Má vždycky tak jasnou hlavu, pokračovala tišeji a obličej jí potemněl. Copak, Romano? zeptala jsem se a dotkla se její ruky. Měla ji ledovou. Upřela na mě vychytralý pohled. Myslela na něco jiného, když mi říkala, že navečer, kdy boční slunce ozařuje vrchol budovy, dopadá stín mříže až na

koberce doprostřed pokoje, a spí-li Tigrela na polštáři, ta stínová síť, snášejíci se na její srst jako past, je krásná.

Ponořila ukazováček do sklenice whisky a otáčela ledem. Nosila na tom prstě čtverhranný smaragd jako královny. Ale není to opravdu zvláštní? Malý prostor bytu podmínil růst asijského tygra v moudré magii přizpůsobení, není z něho víc než přerostlé kocouřisko, Tigrela jako by vytušila, že se opravdu musí omezit: nic víc než větší kočka. Jenom já vím, že vyrostla, jenom já si všimla, že zabírá víc místa, přestože je pořád stejně velká, poslední dobou se tam obě sotva stěsnáme, jedna z nás by skutečně měla. Zarazila se, aby si zapálila cigaretu, chvějící se plamínek v roztřesené ruce. Spí se mnou, ale když se zlobí, jde spát na polštář, otočí se zády, neoblomná jako sfinga.

Musí s ní být spousta problémů, a co sousedi? zeptala jsem se. Romaně ztuhl prst, jímž míchala led. Sousedy nemá, byt zabírá celé patro vysokánské budovy, celé bílé, středozezemský styl, měla bys vidět, jak se Tigrela k tomu bytu hodí. Nějaký čas jsem byla v Persii, to víš, ne? Odtamtud jsem si přivezla závěsy, koberce, ten sametový přepych ona miluje, je tak citlivá na dotek, na pachy. Když se ráno probudí a je neklidná, zapálím kadidlo, vůně ji upokojí. Pustím gramofon. Pak dříme, občas se líně protáhne, já ji podezírám, že vidí líp se zavřenýma očima, jako draci. Dalo trochu práce přesvědčit Aničku, že je to jenom vzrostlejší kočka, Anička je služka. Teď je ale všecko v pořádku, obě zachovávají určitý odstup, ale vzájemně na sebe berou ohled, a to je důležité, ohled. Aničku, která je stará a ošklivá, přijala dobře, ale div se nevrhla na služ-

ku, která tam bývala dřív, taková mladá. Dokud u mě byla ta mladá, Tigrela prakticky nevyšla ze zahrady, zalezla v listí, oči přivřené, drápy zatínala do země.

Drápy, začala jsem, a nevěděla jsem, co vlastně chci říct. Smaragd se svezl na stranu jako hlava bez opory a cinkl o sklenici, prst příliš štíhlý na takový kroužek. Ťuknutí kamene o sklo vyburcovalo Romanu, která byla chvíli netečná. Zdvihla hlavu a pohledem bloudila po obsazených stolech, to je randálu, co? Navrhla jsem, že bychom mohly jít, ale ona si místo placení objednala další whisky, buď klidná, já jsem zvyklá, řekla a zhluboka se nadechla. Narovnal se. Tigrela má ráda šperky a Bacha, ano, Bacha, chce pořád tytéž skladby, hlavně *Matoušovy pašije*. Když jsem se jednou oblékala k večeri, tak za mnou přišla, jindy nesnáší, když jdu pryč, ale tenkrát vypadala spokojeně, schválila mi šaty, má raději klasičtější střih a tohle byla dlouhá hedvábná róba slámové barvy, s dlouhými rukávy a sníženým pasem. Líbí se ti, Tigrelo? zeptala jsem se, a ona přišla blíž, položila mi packy na ramena, lehce mi olízla bradu, aby mi nesetřela make up a vzala do zubů můj jantarový náhrdelník. Chceš ho? ptala jsem se, a ona zavrčela jemně, ale rozhodně. Sundala jsem si náhrdelník a pověsila jí ho na krk. Podívala se na sebe do zrcadla a oči jí zvlhly rozkoší. Potom mi olízla ruku a už běžela pryč s náhrdelníkem kolem krku, největší kuličky cárala po zemi. Když je klidná, má oči jasně žluté jako jantar.

Anička spí u tebe v bytě? zeptala jsem se a Romana sebou trhla, jako by si teprve teď uvědomila, že Anička chodí brzo ráno a navečer že odchází domů, ty dvě

zůstávají samy. Podívala jsem se na ni bedlivěji a ona se smála, já vím, ty si myslíš, že jsem se zbláznila, ale takhle zvenčí to nikdo nechápe, je to složité. A tak prostě, musela bys vstoupit do hry, abys to pochopila. Oblékla jsem si kabátek, že by se ochladilo? Vzpomínáš si, Romano? zeptala jsem se. Na náš maturitní ples, ještě mám schovanou fotku, tebe tlačily nové boty a nakonec jsi tancovala bosá, při valčíku jsem viděla, jak se tam v dálce točíš s rozpuštěnými vlasy a v tenoučných šatech, zdálo se mi nádherné tančit takhle bosá. Pozorně se na mě dívala, ale neslyšela ani jediné slovo. Jsme vegetariánky, já byla vegetariánka odjakživa, však víš. Nevěděla jsem. Tigrela jí jenom zeleninu a mléko s medem, maso nám nesmí do domu, protože po mase je špatný dech. A špatné nápady, řekla a stiskla mi ruku, potřebuju tě. Naklonila jsem se, abych líp slyšela, ale číšník se natáhl pro popelník, a ona se vrátila k lehké konverzaci, zajímala se o čistý popelník, a jestli prý už jsem někdy ochutnala mléko rozšlehané s potočnicí a karamellem? Recept je velice jednoduchý, všecko se ušlehá v mixéru a pak se to promačká přes sítko, dodala a natáhla ruku k číšníkovi, nevíte náhodou, kolik je hodin? Někam spěcháš? zeptala jsem se a ona že ne, nic nemá. Opravdu nic, opakovala a mně se zdálo, že zbledla, zatímco ústa se pootevřela, aby se vrátila k temným výpočtům. Špičkou jazyka nabrala polorozpuštěnou kostičku ledu a rozdrtila ji v zubech. Ještě se to nestalo, ale stane se, vypravila ze sebe trochu s námahou, protože led jí páčil na jazyku. Vyčkávala jsem. Dlouhý doušek whisky jí zřejmě zase rozechřál. Až se jednou takhle v noci vrátím domů, příběhne ke mně

možná vrátit a řekne mi, víte, co se stalo?, z jedné terasy... Ale taky možná neřekne nic a já budu muset jít nahoru a dál se tvářit docela přirozeně, aby nic nepostřehla, získat zas jeden den. Občas si jedna druhou měříme a já nevím, jak to dopadne, tolik věcí jsem jí naučila, jiné mám zase já od ní, řekla a naznačila pohyb, který nedokončila. Říkala mi už, že nehty jí stříhá Anička? Packu jí dá bez nejmenšího odporu, ale čistit zuby si od ní nenechá, má velice citlivé dásně. Koupila jsem jí kartáček s přírodními štětinami, pohyb musí jít shora dolů a velice jemně, pasta s mátovou příchutí. Zubní nit nepoužívá, protože nic vláknitého nejí, ale kdyby mě jednou sežrala, ví, kde ji hledat.

Objednala jsem si sendvič, Romana si poručila syrové mrkve, dobře omyté. A sůl, upozornila a ukázala na prázdnou sklenku. Číšník naléval whisky a my zatím mlčely. Když odešel, dala jsem se do smíchu, je to pravda, Romano? To všecko. Neodpověděla, znova si rekapitulovala vzpomínky, také jednu, která jí brala dech: ztěžka se nadýchla a povolila si zavázaný šál. Na krku se jí objevila fialová skvrna, otočila jsem se ke zdi. V zrcadle jsem viděla, když měla uzel zase v pořádku a přičichla k whisky. Usmála se. Tigrela pozná, když je whisky falšovaná, já to nerozeznám dodnes, ona ale jednou večer praštila packou do láhve, až odlítla, co tě to napadlo, Tigrelo? Neodpověděla. Podívala jsem se na střepey a tu jsem si teprve uvědomila, to je přece značka, po které jsem jednou měla příšernou kocovinu. Věříš, že toho o mně ví víc než Yazbeck? A to Yazbeck na mě žárlil nejvíc, zjednal detektiva, aby mě hlídal. Dělá, že si ničeho nevšímá, ale zorničky se jí rozšíří

a rozlejí se po celém oku jako černý inkoust, už jsem ti líčila její oči? V nich právě vidím vzrušení, žárlivost. Je pak k nesnesení. Odmítá deku, polštář a jde si do zahrady, byt je uprostřed zahrady, dala jsem jí tam zvlášť vysadit, miniaturní prales. Tam zůstane celý den, celou noc, schovaná v listí, ukřičet se můžu, ale nepříjde, čumáček mokrá rosou nebo slzami.

Zadívala jsem se na kolečko vody, které zůstalo na stole po sklenici. Ale Romano, nebylo by lidštější dát ji do zoologické zahrady? Nech ji, ať je z ní zase zvíře, zdá se mi kruté vnucovat jí svou klec, co když bude šťastnější v jiné? Tys ji zotročila. A zotročená jsi nakonec sama, k tomu muselo dojít. Nedáš jí aspoň svobodu volby? Romana netrpělivě strčila mrkev do soli. Olízla ji. Svoboda, to je komfort, má drahá, Tigrela to ví taky. Dostala veškerý komfort, jako já od Yazbecka, než mě nechal.

A teď chceš nechat ty ji, řekla jsem. U jednoho stolu nějaký muž zahlaholil operní árii, ale hlas brzy splynul s výbuchy smíchu. Romana mluvila tak rychle, že jsem jí musela skočit do řeči, mluv pomaleji, vůbec ti nerozumím. Přibrzdila příval slov, ale hned zas vyrazila tím šíleným tryskem, jako by jí nezbývalo moc času. Naše nejhroznější hádka byla kvůli němu, Yazbeckovi, dovedeš si to představit, prostě zmatky s dávnou láskou, co se znenadání zase vzkřísí, čas od času mi zavolá a pak se spolu vyspíme, ona ví moc dobře, oč jde, slyšela nás telefonovat, když jsem se vrátila, byla vzhůru, čekala na mě u dveří jako socha, hrála jsem to na ni samozřejmě, jak to šlo, ale je mazaná, větrila, až ze mě ucítla mužského. Rozlítla se jako šel-

ma. Mně by se teď myslím líbilo mít jednorožce, víš takového hezkého blond koně s růžovým rohem na čele, viděla jsem to na středověké tapisérii, byl tak zamilovaný do princezny, která mu podávala zrcadlo, aby se na sebe podíval – tak kde je ten vrchní? Pane vrchní, prosím vás, můžete mi říct, kolik je hodin? A přineste ještě led! Představ si, že potom dva dny nejedla, hotová tygřice, pokračovala Romana. Mluvila teď pomalu, ztěžklým hlasem, a do mezer mezi slovy se vtěsňovaly drobné výpočty. Dva dny nejedla, vláčela po domě náhrdelník a pýchu. Bylo mi to divné, Yazbeck měl volat a nevolal, poslal mi lístek, co máš s telefonem, že je hluchý? Šla jsem to omrknout a našla jsem šňůru úplně přehryzanou, stopy zubů po celé lince. Nic jsem neříkala, ale cítila jsem, jak mě pozoruje těmi svými štěrbinami, co vidí přes sklo, skrz zeď. Myslím, že právě tenkrát poznala, co si myslím, byly jsme ve střehu, ale i tak, chápeš? Byla tak vášnivá . . .

Byla? zeptala jsem se. Rozevřela dlaně na stole a pohlédla mi do očí: proč se tak na mě díváš? Co myslíš, že ještě můžu dělat? V jedenáct se asi probudila, to je její čas, má ráda noc. Místo mléka jsem jí nalila do misky whisky a zhasla jsem světla, v zoufalství vidí líp potmě, a dneska byla zoufalá, protože slyšela, jak telefonuju, myslí si, že jsem teď s ním. Dveře na terasu jsou otevřené, bývaly v noci otevřené i jindy a nic se nestalo, ale člověk nikdy neví, je tak nevypočitatelná, dodala slábnoucím hlasem. Papírovým ubrouskem si otřela z prstů sůl. Musím jít. Vracím se domů s hrůzou, protože nikdy nevím, jestli mi vrátný přijde nebo nepřijde říct, že z jedné terasy skočila dolů nahá dívka s jantarovým náhrdelníkem kolem krku.

Terapie

Doktor Ramazian se vyklonil z okna a zadíval se do zahrady ozářené slabým zimním sluncem. Někteří pacienti seděli na lavičkách, jiní se procházeli, bledí a rozťekání. Jeden staroch si lehl na trávník, svlékl si svetr, odhodil ho o kus dál, a právě když se chystal stáhnout si vlněné tričko, ošetřovatel v džínsech ho popadl za lokty a odvedl ho dovnitř. Jakýsi mladík v sandálech si rychle skryl hlavu do dlaní.

„Maxi! Maximiliano!“ zavolal lékař. „Můžeš sem na chvílku přijít?“

Muž, který vyhlížel železnými vraty na ulici, se obrátil. Pomalu a s úsměvem šel blíž, ruce zabořené v kapsách tmavomodrého blejzru se stříbrnými knoflíky. Shýbl se a smetl si z flanelových kalhot suchý lístek.

„Dobré odpoledne, pane doktore.“

Lékař si vyklepal o římsu už prázdnou dýmku, vyfoukl zbytek popela a změřil si přičochího.

„Zdá se, že máš dobrou náladu, Maxi.“

„To opravdu mám. A zdály se mi zlé sny, pane doktore, na ulici jsem uviděl přejetého holuba se zelenou ratolestí v zobáčku. A ratolest byla v té krvi tak zelená, není to zvláštní? Ta shoda okolností.“

„Jaká shoda okolností?“

„Nějakou kočičku zajeli přímo tady u vrat. Dopadla jako ten holub.“

„Bez zelené ratolesti.“

„Bez zelené ratolesti,“ opakoval Maximiliano a zadíval se na dýmku, kterou lékař odložil na stůl. „Chystáte se pryč?“

„Mám nějaké povinnosti a paní Dóris ještě nepřišla, byl bych rád, kdybys tu mohl zůstat u telefonu, budeš tak hodný? Do čtyř jsem zpátky.“

„S radostí,“ řekl Maximiliano a vzepřel se o nízké okno. Hbitě se vyhoupl do ordinace. „Jsem šťasten, když mi důvěřujete, třebaš jde jen o méně důležité úkony, jako brát telefony nebo vyčistit vám boty.“

Lékař zapnul zip u kufříku.

„Nikdy jsi mi nečistil boty, Maxi.“

„Ale čistil bych. Vám a Ježíšovi.“

„Ježíš nosil opánky,“ řekl doktor Ramazian a zastrčil si do kapsy pero. Ukázal na blok vedle telefonu. „Každý vzkaz mi sem zapiš, ano? Když budeš chtít kafe, víš, kde je. Nezdržím se.“

Jakmile lékař odešel, Maximiliano usedl do otáčecího křesla a lokty se opřel o stůl. Uchopil dýmku, pozorně si ji prohlížel. Chvilí vdechoval pach kouře. Položil dýmku, uchopil kovový nůž na papír. Zaklepání na dveře zaznělo bázlivě, nesměle.

„Pan doktor Ramazian?“ zeptal se příchozí, který pootevřel dveře a nakoukl dovnitř. Pořád držel klíku: „Odpusťte, že jdu tak brzo, byl jsem objednaný na čtvrtou, ale nemohl byste mě vzít hned, šlo by to?“

„Jistě, jen pojdte dál. Jste tu poprvé, že?“

„Poprvé. Mluvil jsem s paní Dóris, ale...“

„Dnes tu není. Posadte se, prosím.“

„Nevydržel jsem totiž čekat,“ řekl muž a povolil si

límeček. Stísněně si přejel rukou po bradě. „Ani jsem se neoholil, vidíte to? Přišel jsem moc brzo, a tak jsem chodil tamhle po chodníku, ale hrozně to na mě dolehlo, mám dojem, že se co nevidět zblázním!“

„Přeháníte. Když se má někdo co nevidět zbláznit, tak o tom nemluví. Ani o tom neví. Kouříte?“ zeptal se Maximiliano a otevřel krabici s cigaretami, která stála vedle stojánku na dýmky.

„Děkuji, radši si vezmu svoji,“ řekl muž a vytahoval z kapsy balíček. Třásla se mu ruka. „Vykouřím takových šedesát, osmdesát denně, zapaluju si jednu od druhé, pořád,“ dodal a těkal kolem neklidným pohledem. Pak utkvěl zrakem na okně. „To jsou všechno blázni? Tam venku.“

Maximiliano otevřel váček s tabákem. Nacpal si dýmku.

„Všichni ne, jsou mezi nimi také lékaři a ošetřovatelé, zavedli jsme tu totiž naprosto volný režim, vyloučili jsme bílé pláště, uniformy, pacient se s námi musí cítit jako rovný s rovným. Ani já je někdy nerozeznám.“

„Můj otec poznal blázna podle očí.“

Maximiliano přivřel víčka. Usmál se.

„Je to jeden z elementů,“ řekl a sklonil se. Stále ještě držel nezapálenou dýmku. „Nuže?“

„Ani nevím, jak začít, pane doktore, je to hrozně nesmyslné, směšné! Taková posedlost, vůbec nechápu, proč mám takový strach, takový strach!“

„Strach z čeho, příteli?“

„Ze smrti.“

Bílý telefon na stole tiše zazvonil, jako by se tlumeně ozvala cikáda zavřená v zásuvce. Maximiliano zdvihl

sluchátko, řekl *není tady*, natáhl ruku po tužce a po souhlasném *jak si přejete* zavěsil. Vzal dýmku, ale zapalovač, který mu přichozí podával, odmítl, děkuje, ale kouřit nebude, stačí mu, že si nacpanou dýmku jen takhle drží. Muž se zatvářil zdrceně:

„Kéž bych já to tak vydržel, pane doktore. Víc než šedesát denně,“ postěžoval si a položil cigaretu na popelník. Prudce sepal hubené ruce. „Už nespím, nejím pořádně, neplním svoje povinnosti, nedělám nic jiného, než že na to myslím, už to slovo nemůžu ani říct, ani slyšet, hned se mi udělá zle, zrovna teď, všiml jste si? jen jsem to řekl, a začal jsem se potit, přepadla mě taková úzkost! V jednom kuse to přemýlám a přemílám, docela jsem ztratil radost ze života... V práci, doma s manželkou, v posteli s milenkou, mám milenkou, takové hodné děvče, ani nevím, jak to ještě se mnou může vydržet, už se jí málem vyhýbám, posledně to bylo tak trapné, v nejlepším, pane doktore, v nejlepším jsem se zarazil jako starý dědek, zvald jsem jako úplný idiot, na ní nebo pod ní, už ani nevím, připadá mi to hrozně dávno! Hrozně dávno,“ opakoval a potřásl hlavou. Zhluboka si šlukl, zarudlé oči přivřené. „Dneska mi musela žena připomenout, abych si vzal čisté prádlo, holit se zapomínám, jsem vyřízený, úplně vyřízený! Už skoro rok mě to souží, pane doktore. Začalo to nenápadně, takový nepříjemný pocit, když jsem slyšel, že někdo zem... že je s ním amen, snažil jsem se to zamluvit, vyhýbal jsem se místům posledního odpočinku, zdravotnickým zařízením, kde jsem už zdaleka cítil její pach, té věci, dezinfikované, v rukavicích, ale ustavičně přítomné a v činnosti, rozumíte mi? A ten nepříjemný

B/188 064

pocit byl pořád silnější, až se z něj stala nevolnost, panika, už když vstávám, myslím na to, že může postihnout nejen mě, ale i lidi, které mám rád, dívám se na svoje děti, mám dva kluky, kteří už se mi smějí, té mé hrůze z náказы, z nehod, připadá mi, že všechno míří k ní, a v rychlosti jsem už na sobě zakusil všechny nemoci světa! Nechal jsem si udělat desítky vyšetření, rentgenových snímků, můj lékař už mě vůbec nechce vidět, nic vám není! opakoval mi už nevím kolikrát. A mně je, jako bych měl všechno. Strach, když si lehnu, strach, že mě zaskočí ve spaní, strach, že mě přistihne in flagranti, někdy si ji představuji s výrazem sprosté, zkažené děvky, jak se mi vysmívá tím svým prastarým pohledem. Jindy zase, když poslouchám hudbu, hudba je teď moje jediná útěcha, pane doktore – v těch chvílích se mi zjevuje jako nadzemská, jemná bytost, jedna z těch panen v baladách, ověncená jasmínem, a kyne mi svýma chladnýma, éterickýma rukama... Ani nevím, která z těch dvou mě děsí víc, jestli tahle nebo ta druhá, špinavá a prohnílá – ach, pane doktore, pětatřicetiletý chlap, a celý se třese jako děcko ztracené ve tmě, fňuká a volá mámu...“ Opřel se, sedl si pohodlněji. „Včera jsem ji volal, ve snu. Přišla tak milá, podávala mi ruku, ale jen jsem ucítil v dlani tu mdlou, zelenou vlhkost, vzpomněl jsem si, že už je mr... totiž vzpomněl jsem si, rozumíte mi? a zděšeně jsem utekl. Zrovna tak jsem utekl před svým starším bratrem, když dostal infarkt, který nám ho vzal. Věřil byste, že půl hodiny potom, co mi sdělili, že..., jsem sedl do letadla a odletěl do Ria? Tu cestu jsem si vymyslel, jen abych ho nemusel vidět, dělal jsem, že je mi to jedno, že se mě to netýká,

švagrová se mnou od té doby nemluví, ani vidět mě nemůže, ale copak jí můžu vysvětlit, oč jde, pochopila by to? Copak by věřila, že v Riu jsem se v hotelu zavřel v pokoji a tam jsem brečel? Měli jsme se moc rádi. Můj bratr a já.“

„Já jsem taky velice miloval svého mladšího bratra, přejeli ho zrovna tady před vchodem na kliniku.“

„Zrovna tady?“

„Ano. Ale pokračujte, prosím, pokračujte.“

Muž sfoukl popel, který se mu rozsypal na klopou. Uhasil cigaretu. Zadíval se na špičky prstů zažloutlé od nikotinu.

„Takové to se mnou je, pane doktore. Dál už utíkat nemůžu, a taky kam – když ona je všude? V novinách, na ulici, v televizi, na trhu, na plese . . . Mám ji doma. Mám ji v sobě. Hlavně v sobě, tam ji vězním. Už nečtu noviny, nechodím do kina, do divadla, každé téma se točí jen kolem ní, nedá se to vydržet. Jediné, co mě ještě dokázalo té představy zbavit, byly ty erotické časopisy s nahými děvčaty, u těch aspoň nebyl ani jediný náznak, rozumíte mi? Tolik energie, tolik sexu. Tolik chuti ten sex využít. Ale ponenáhlu jsem pod vším tím mládím, vši tou krásou začal tušit kdesi dole její zárodek. Dnes v plné síle, ale co zítra?“

„Platón by vzpomněl přirovnání o jablku. Ale pokračujte, pane Gutierrez, pokračujte.“

„Tuhle ráno jsem se probudil a strach zmizel, rozplynul se, a já, který jsem ho dřív byl plný, jsem si skoro myslel, že mám vyhráno, ale postupně jsem začal mít strach z toho, že nemám strach, rozumíte mi? Jako by ještě horší bylo to prázdno, ten prostor, kde býval

strach. Tak jsem se chtěl vyzkoušet, zjistit, jestli jsem se toho opravdu zbavil: namířil jsem si to rovnou na hř . . . na jedno z těch míst posledního odpočinku, dřív bych nešel okolo ani za nic. Tak vám jdu, když tu jsem v zákrutu aleje vytušil nějaký . . . nějaký obřad, chápete, co mám na mysli, už předem jsem cítil pach té věci, poslední dobou se mi úžasně zjemnil čich, cítím to z dálky, pane doktore. To stačilo, abych se pozvracel přímo na místě, za jedním cypřišem. Vyrázil jsem pryč, vzpamatoval jsem se až doma, zbrocený potem. Strachem bílý jako stěna. Nebo zelený?“ pokoušel se o úsměv. Prohlížel si ruce. „Barva strachu. Vezměte si dovolenou, radil mi vedoucí, jsem státní zaměstnanec. Jestli se necítíte dobře, jděte na prohlídku k lékaři, zajedte si někam, zrekreujte se. Chtěl mi pomoci, všichni mi chtějí pomoci. Co ale mám těm lékařům v ústavu povědět? Mne přece trápí strach, jak mám před ně předstoupit a říct jim, že stůňu strachy? Jsem docela v pořádku. A přitom ten zmatek, ta úzkost. To už se raději zbláznit, zrovna tuhle v noci jsem o tom hodně přemýšlel, bylo by to řešení. Já se ale nedokážu zbláznit, já můžu jediné . . .“

„Umít.“

„To neříkejte, pane doktore, to ne, už jenom když to slyším, vidíte to?“ zašeptal a utíral si kapesníkem bradu a čelo. Zapálil si cigaretu. Vzdychl: „Upozorňoval jsem vás, že to bude směšná, nesmyslná historie, viďte? Když jsem sem dneska jel taxíkem, museli jsme nechat předjet průvod, víte jaký. Už jenom když jsem viděl všechny ty vozy v řadě za tím hlavním, zachvátil mě takový děs, že jsem honem vystoupil, běžel jsem do vedlejší ulice,

ale myslíte, že to bylo co platné? Hned nato jsem viděl titulek v novinách, ten kluk mi to strčil přímo pod nos, sotva jsem stačil uhnout, a hned o kousek dál jiný kamelot vyvolával tragédii, autobus, co se zřítil do propasti, desítky *bezradějných* případů... Zašel jsem do kavárny a tam se bavili o jednom odsouzení v Americe, co chce, co žádá, aby ho... aby ho popravili, copak už nikdo nemluví o ničem jiném?! Nebo to tak bylo i dřív, jenom já to nevnímám? Nevím. Vím, že nejradši bych někam ujel, zmizel někde, kde ta věc není tak důležitá, ale existuje takové místo? Kláštery jsou izolované. Chráněné. Na tom ani onom životě tam nezáleží, dalo by se čekat, že se nebudou starat o naši... konečnost. Ale oni se starají, chtějí dospět k svatosti sebetřýzněním, a v tom trýznění se ta věc ustavičně vyzdvihuje v modlitbách, ve zpěvu, v obrazech, opakuje se i v pozdravech, pomni, že... však víte, je takový řád, kde se takhle zdraví, sotva ráno oči otevřou, s úsměvem se na sebe kouknou a řeknou, pomni, že... – ach bože! Ach bože! Nevím, proč by se nemělo žít bezstarostně, dokud se žije.“

Maximiliano upíral pohled na dýmku, kterou svíral v dlani.

„Vyložím vám ve stručnosti jeden případ, pane Gutierrez.“

„Fernandes, pane doktore. Samuel Fernandes.“

„Promiňte. Ale všechnu tu hrůzu, kterou vy máte z té – řekněme – osudovosti, měl jeden můj pacient z automobilů. Ze strojů. Začalo to u něho podobně jako u vás, zpočátku se to projevovalo určitou nechutí řídit, pak auto prodal. Stěžoval si na provoz, na řidiče. Nechuť

se stupňovala, začal být agresivní, vystrašený, strach nasednout do auta vzrostl natolik, že už chodil jenom pěšky, ničemu nevěřil, vyhýbal se rušným ulicím, do uší si cpal vatu, aby neslyšel houkání, zmocňovala se ho panika, když se k němu nějaké auto víc přiblížilo. A jelikož naše město auty přímo oplývá, znamená to, že žil ve stavu trvalé paniky. Když nastaly dovolené – pracoval v bance – prchal na venkov, k moři, ovšem to je tam zrovna nejvíce lidí, auto je všudypřítomné, jako Bůh. Kam tedy uprchnout? Snažil se přizpůsobit, ovládnout svůj děs. Nepodařilo se mu to. Když se mě rozhodl vyhledat, vypadal jako mrtvola – promiňte, vypadal hrozně. Svěřil se mi se vším skoro v slzách: jeho fobie začínala být nesnesitelná. Ten odpor, který vy cítíte k rubu života, on cítil taky, jenomže k zápachu benzínu, oleje, k tomu černému čoudu z motorů – cítil to všechno třeba zavřený ve skříni nebo schovaný pod postelí. Nařídil jsem mu tedy, aby si okamžitě našel zaměstnání v automobilce.“

„V automobilce?“

Maximiliano se uchichtl.

„Vidím váš úžas, pane Gutierrez, je však dávno známo, že proti jedu je nejúčinnější zase jenom jed. Copak se dělá, když vás uškne had? Hm? A co je to nakonec homeopatie? Najděte si zaměstnání v automobilce, doporučil jsem mu. A ten člověk, který už se prakticky nedokázal ani přiblížit ke garáži nebo k autu, vstoupil přímo do jámy lvové, kde musel pracovat se součástkami, montovat, demontovat, šroubovat, lakovat, hlavu strčenou do mašiny, uši plné randálu. Od božího rána se hrabal v motorech, nehty upatlané, na

vlastní oči jsem to viděl, žádný kartáč ani mýdlo by je nedokázaly zbavit té odporné pečeti. Přesvědčil jsem ho, že strašáky je třeba zničit tím, že jim budeme čelit, že je odhalíme, drahý příteli, víte, co to znamená odhalit? Znamená to zdvihnout závoj a podívat se věci přímo do očí. Do očí!“

Zazvonil telefon a tentokrát si Maximiliano něco poznamenal, když předtím sdělil, že dotyčná osoba bude několik hodin mimo kliniku. Otočil se znovu k muži, který napjatě čekal, cigaretu svěšenou v koutku úst, zkroucené ruce na kolenou. Přívětivě, klidně si ho změřil. Beze slov.

„Uzdravil se, pane doktore?“

„Kdo?“

„Ten člověk . . .“

„Aha. Úplně. Když přešla fáze největšího utrpení, začala ho práce bavit. Chodil za mnou třikrát týdně, nikdy jsem si nemyslel, že proces adaptace bude postupovat tak rychle: za měsíc už si koupil auto. A četl motoristické časopisy, pomáhal organizovat Autosalón, spolupracoval s časopisem *Osm kol*, vykládal vtipy o dopravním ruchu, stal se z něho odborník. Za celou tu dobu měl jenom jedenkrát krizi, když celý šťastný šel na film o automobilových závodech a najednou v polovině s křikem vyskočil a vyděšeně utekl, celá ta dřívější hrůza propukla tak silně, že jsem si myslel, to je konec, je zase na nulovém bodě. Ale kdepak. Hned na zítří byl zase v pořádku, docela normální. Jeho zájem o stroje se změnil ve vášně, to byste nevěřil, jak mě to vzrušuje, řekl mi jednou a hladil blatník, jako by to bylo stehno milované ženy. Tím však ta vášně pro auta

nekončila, netrvalo dlouho, a stal se přímo jejich částí.“

„Tomu nerozumím, pane doktore.“

„Docela prostě, Gutierrez: přijal auto beze zbytku. Stal se autem, a to s takovým zápalem, že se jednou ráno napil modrého benzínu a s troubením vyrazil do ulic, tú-tú-tú! brm, brm, brm! . . . Dostal ho jeden nákladák, který jel v protisměru.“

„Zemřel?“

„Přesně tak. A vidíte, jak docela přirozeně jste to řekl? No prosím, už to je stupeň k uzdravení, přijmout své strašáky, nebo ještě lépe, stát se jedním z nich.“

„Pak se ale nevyléčil, pane doktore.“

Maximiliano si zálibně přejížděl nezapálenou dýmkou po usměvavých rtech.

„Záleží na tom, co rozumíte vyléčením. Chtěl byste snad, aby už celý život byl pořád autem? Vy například byste tuhle hrůzu chtěl prožívat až do konce? To byste chtěl? No řekněte? Pořád snášet tenhle strach, až byste strachy umřel?“

„Ne, pane doktore, to ne, chtěl bych už nikdy nemít strach, už nikdy!“

„Mohl bych vám doporučit, abyste zkusil dělat ošetřovatele třeba v takové nemocnici, kde se člověk octne bez zelené ratolesti v zobáčku,“ zasmál se. A zvažněl. Podíval se na hodinky: „Znamenalo by to napodobit léčbu, o které jsem vám vyprávěl, nemocnice jsou hotové toyárny na nebožtíky, kdo neumře na nemoc, se kterou tam přišel, chytne jinou, tam byste měl prvotřídní materiál. Tuto fázi však raději přeskočíme, nebudeme se s tím zbytečně roztahovat, už proto, že v terapii pokračovat nebudeme, tohle je naposled.“

„Naposled?“

„Byla by to naprostá ztráta času, drahý pane. Proč dělat takovou okliku, když se dojde k témuž cíli? V nemocnici byste si pomalu zvykal na – smím to vyslovit? – na smrt, a to tak, že by se vám ta myšlenka zalíbila. Od pouhé náklonnosti byste propadl vášni, ještě víc než ten motoristický fanoušek, drželo by vás to ve dne v noci. Tím by to ale neskončilo, ztotožnění by bylo tak hluboké, že znenadání byste se chtěl zabít. V tom případě je lepší, abyste se zabil hned.“

„Cože?“

„Okamžitě. Jděte a zabijte se, je to rozkaz.“

Muž vrávoravě vstal. Cigaretu zahodil do popelníku a stál tu s pootvřenými ústy, tváře zpcené a bledé.

„To říkáte vážně, pane doktore?“

„Jakživ jsem nemluvil vážněji. Jenom smrt vás může vyléčit ze strachu před smrtí. Zabijte se. Nechcete se snad osvobodit? Pak vám nařizuji osvobození, jste zachráněn, zabijte se,“ řekl Maximiliano a podíval se muži do očí. „Jděte a hned se zabijte. Přeji vám šťastnou smrt.“

„Ale pane doktore, počkejte přece . . .!“

Jemně, ale pevně strkal Maximiliano muže ke dveřím.

„Poslechněte. A teď sbohem.“

Jakmile osaměl, šel k oknu a přes sklo sledoval, jak muž nejistým krokem prochází zahradou, ruce bezmocně svěšené. Ještě jednou se otočil, zděšená tvář se mu křehovitě stáhla tázavým výrazem člověka, který zapomněl říci – nebo udělat – co vlastně?

Když se doktor Ramazian vrátil, stál Maximiliano u stolu s poznámkovým blokem v ruce. Dýmka vyklepaná. Popelník čistý.

„Hotovo, Maxi. Teď můžeš jít na svačinu. Nějaký vzkaz?“

„Telefonovala jedna dáma, ale nechtěla říct jméno. A taky volal jeden pacient, profesor Nóbrega, říkal, že může přijít až v pátek, objedná se u paní Dóris.“

Doktor Ramazian si nacpal dýmku. Zabafal a pak řekl:

„Výborně. Nic víc? Nikdo mě nehledal?“

„Moment, podívám se,“ řekl Maximiliano a svažtil čelo. Vzhlédl k lékaři: „Ne, nikdo. Nikdo. Můžu jít?“

„Ovšem,“ odpověděl lékař a letmo nahlédl do bloku s poznámkami. „Výborně, Maxi. Vedeš si čím dál líp, děláš pokroky. Jsem velice spokojen.“

„Já taky.“

„Zbývá už jenom udělat poslední krok, jak víš, přijmout všechno bez možnosti návratu. Pak budeš v pořádku.“

Maximiliano se usmál. Ozvalo se tiché, téměř neslyšné „a taky v hajzlu“.

„Cože? Říkal jsi něco?“

„Ne, pane doktore, nic. Máte pravdu. Jdeme na svačinu?“

Mravenci

Když jsme se sestřenicí vystoupily z taxíku, už bylo skoro tma. Zůstaly jsme nehybně stát před starým patrovým domem s oválnými okny, připomínajícími dvě smutné oči, jedno vyražené kamenem. Postavila jsem kufr na zem a pevně jsem se chytla sestřenice pod paží.

„Vypadá to zlověstně.“

Postrčila mě ke dveřím. Měly jsme snad na vybranou? Žádný penzión v širokém okolí nenabízel dvěma chudým studentkám tak levný pokoj s možností používat tam vaříč, bytná nás v telefonu upozornila, že si smíme dělat jednodušší jídla, když ovšem nepodpálíme dům. Vystoupily jsme po zchátralých schodech, páchnoucích kreolínem.

„Aspoň tu není vidět šváby,“ řekla sestřenice.

Bytná byla tlustá stařena s parukou černější než havraní peří. Na sobě měla vyrudlé pyžamo z japonského hedvábí a zahnuté nehty jí pokrýval nános tmavorudého laku, na špinavých špičkách oprýskaný. Zapálila si doutníček.

„To vy studujete medicínu?“ zeptala se a zabafala směrem ke mně.

„Já studuju práva. Medicínu dělá ona.“

Žena si nás lhostejně změřila. Asi myslela na něco jiného, když vyfoukla oblak dýmu tak mocný, že jsem musela odvrátit obličej. Salónek byl tmavý, přečpaný

starými, nesourodými kusy nábytku. Dva polštáře na vyplétané, uprostřed proděravělé pohovce vypadaly jako ušité ze starých šatů, výšivky pošité korálky.

„Ukážu vám pokoj, je v podkroví,“ vypravila ze sebe uprostřed záchvatu kašle. Kývla na nás, abychom šly za ní. „Nájemník před váma taky študoval medicínu, zapomněl si tu bedýnku s kostma, pořád se v ní štrachal.“

Sestřenice se otočila:

„Bedničku s kostma?“

Žena neodpověděla a koukala vylézt po úzkém točitém schodišti, které vedlo do pokoje. Rozsvítila. Menší už ten pokoj být nemohl, strop měl tak šikmý, že v jednom místě bychom musely lézt po čtyřech. Dvě postele, dvě skříně, stůl a jedna vyplétaná, zlatě nalakovaná židle. V rohu, kde se strop dotýkal podlahy, stála bedýnka zakrytá kusem igelitu. Sestřenice položila kufr, klekla si a vytáhla bednička za ucho z provazu. Sundala igelit. Zatvářila se ohromeně.

„To jsou ale mrňavý kostičky! Z děcka?“

„Říkal, že z dospělýho. Z trpaslíka.“

„Z trpaslíka? Fakt, je vidět, že už jsou vyvinutý... To je ale nádhera, trpasličí kostra je děsně vzácná. A tak čistá, koukej,“ divila se. Špičkami prstů zdvihla drobnou lebku, bílou jako vápno. „Úplně perfektní, všechny zoubky!“

„Už jsem to chtěla vyhodit, ale jestli se vám to hodí, můžete si to nechat. Koupelna je hned vedle, bude jen pro vás, já mám svoji dole. Teplá koupel se platí zvlášť. Telefon taky. Snídaně od sedmi do devíti, prostřu vždycky v kuchyni a dám tam termosku, dobře ji pak zavřete,“ dodala a poškrábala se na hlavě. Paruka se jí

lehce pošoupla. Vyfoukla závěrečný oblak dýmu: „Nechávejte otevřený dveře, utekla by mi kočka.“

Se smíchem jsme se na sebe dívaly, když na schodech doznívalo klapání jejích trepek. A úporný kašel.

Vybalila jsem kufr, zmačkanou blůzu jsem si dala na ramínko, které jsem pověsila do mezery v žaluzii, durexem jsem přilepila na zeď Grassmannovu grafiku a plyšového medvídku jsem posadila na polštář. Dívala jsem se, jak sestřenice vylezla na židli, vyšroubovala slaboulinkou žárovku, která visela na osamělé šňůře uprostřed stropu, a místo ní tam dala dvoustovku, kterou vyndala z tašky. Pokoj byl hned veselejší. Zato jsme ale teď taky viděly, že ložní prádlo není zrovna bělostné, bělostná byla malá holenní kost, kterou sestřenice vytáhla z bedýnky. Prozkoumala ji. Vytáhla obratel a nakoukla do otvoru malého jako kroužek prstenu. Pak to zas uložila tak pečlivě, jako by skládala do krabice vajíčka.

„Trpaslík. Ohromná vzácnost, víš? A myslím, že nechybí ani kůstka, přinesu si drát a uvidím, třeba ho o víkendů začnu dávat dohromady.“

Otevřely jsme si plechovku sardínek a snědly jsme je s chlebem, sestřenice měla vždycky po ruce nějakou konzervu, byla zvyklá učit se dlouho do noci a pak teprve večerela. Když nám došel chleba, načala balíček sušenek Marie.

„Co to tady smrdí?“ zavěťřila jsem. Šla jsem k bedýnce, vrátila jsem se, očichala jsem podlahu. „Necítíš tu něco připáleného?“

„To bude plíseň. Smrdí to v celém baráku,“ řekla. A šoupla bedničku pod postel.

Ve snu přišel do pokoje blondatý trpaslík v kostkované vestičce a s vlasy rozčísnutými uprostřed pěšinkou, pokušoval doutník. Posadil se k sestřenici na postel, přechodil nožku přes nožku a velice vážně se díval, jak spí. Chtěla jsem vykřiknout, v pokoji je trpaslík!, ale vtom jsem se probudila. Bylo rozsvíceno. Na zemi klečela sestřenice ještě oblečená a upřeně zírala kamsi na podlahu.

„Co tam prosím tě děláš?“ zeptala jsem se.

„Ti mravenci. Zničehonic tu byli, už seřazení. Vidíš, jak mašřrujou?“

Vstala jsem a spatřila malé rezavé mravence, jak vylézají v sevřeném šiku škvírou pode dveřmi, míří přes pokoj k bedničce s kostmi a horem lezou dovnitř, ukázněně jako vojsko na parádě.

„Jsou jich tisíce, jakživ jsem neviděla tolik mravenců pohromadě. A nemají žádnou cestičku zpátky, jenom tam,“ podívila jsem se.

„Jenom tam.“

Vyprávěla jsem jí o své noční můře, jak u ní seděl trpaslík na posteli.

„Je pod ní,“ řekla sestřenice. A vytáhla bedýnku ven. Zdvihla igelit. „Samý mravenec. Podej mi flaštičku s lihem.“

„Asi na těch kostech něco zbylo a oni na to přišli, mravenci přijdou na všecko. Být tebou, vystrčila bych to na chodbu.“

„Ale ty kosti jsou úplně čisté, přece jsem ti to říkala. Nezbyl ani ždíbínek chrupavky, vůbec nic. Ráda bych věděla, co tam ta havěť vyčuchala.“

Štědře pokropila obsah bedničky lihem. Pak si obula

boty a jako provazolezec na visutém laně pevně kladla jednu nohu po druhé na mravenčí šik. Dvakrát tam a zpátky. Zhasila cigaretu. Přisunula si židli. A civěla do bedničky.

„Divný. Hrozně divný.“

„Ale co?“

„Pamatuju se, že lebku jsem položila až úplně nahoru, dokonce jsem ji podložila lopatkama, aby nesklouzla. A teď leží na dně bedýnky a lopatky jsou po stranách. Ty jsi s tím něco dělala?“

„Chraň bůh, já se kostí štítím. A ještě k tomu z trpajzlíka.“

Přikryla bedničku igelitem, odkopla ji stranou a postavila na stůl vaříč, o tomhle čase si dělávala čaj. Řada mrtvých mravenců na zemi teď vypadala jako zdrcená tmavá stužka. Jeden mraveneček, který masakru unikl, mi přeběhl kolem nohy, zrovna jsem se ho chystala zaslápnout, když jsem uviděla, jak gestem zoufalce zvedá pacičky k hlavě. Nechala jsem ho, ať si zmizí škvírou v podlaze.

Znovu jsem upadla do těžkých snů, ale tentokrát to byla dávná noční můra kolem zkoušek, profesor mi dává jednu otázku za druhou a já mlčím jako ryba, protože právě tohle jsem se vůbec neučila. V šest se zuřivě rozdrněl budík. Zamáčkla jsem ho. Sestřenice spala, hlavu přikrytou. V koupelně jsem pozorně prohlédla stěny a cementovou podlahu, jestli tam nejsou. Žádného jsem neviděla. Po špičkách jsem se vrátila a povytáhla jsem žaluzii. Podezřelý noční zápach zmizel. Koukla jsem se na zem: zmizely i zmasakrované šiky. Nahlédla jsem pod postel, a na přikryté bedničce nebylo po mravencích ani stopy.

Když jsem se kolem sedmé večer vrátila, sestřenice už byla doma. Připadala mi tak skleslá, že jsem nešetřila solí do omelety, měla nízký tlak. Mlčky jsme to shltly. Najednou jsem si vzpomněla:

„A co mravenci?“

„Až do teďka nic.“

„Ty jsi zametla ty chcíplý?“

Zírala na mě.

„Nic jsem nezametla, byla jsem úplně vyřízená. Copak jsi to nezametla ty?“

„Já?! Když jsem se probudila, nebyl na zemi ani jediný mravenec, myslela jsem, žeš to všechno uklidila, ještě než jsi šla spát... Kdo ale potom?!“

Přimhouřila šilhavé oči, vždycky šilhala, když jí něco dělalo starosti.

„Fakt je to divný. Hrozně divný.“

Šla jsem si pro tabulku čokolády a u dveří jsem zase ucítila ten zápach, je to opravdu plíseň? Na něco tak nevinného to nevypadalo, chtěla jsem na tenhle poznatek upozornit sestřenici, ale byla tak sklíčená, že jsem radši nic neřkala. Postříkala jsem celý pokoj kolínskou s jablečnou vůní (a co kdyby to tu bylo cítit jako sad?) a šla jsem si brzo lehnout. Zdál se mi druhý typ snu, který co do četnosti soutěžil se snem o ústní zkoušce: domluvila jsem si v něm rande se dvěma nápadníky naráz. A na témže místě. Přišel první a já se ho zoufale snažila vystřadit, dřív než přijde ten druhý. Ten druhý byl tentokrát trpaslík. Když zbylo jen pusté mlčení a stín, sestřenčin hlas mě ulovil na svůj háček. Namáhavě jsem otevřela oči. Seděla u mě na pelesti v pyžamu a hrozně šilhala.

„Už jsou tady zas.“

„Kdo?“

„Mravenci. Vyrážejí jenom v noci, k ránu. Všecky je tu máme znova.“

Hustá, semknutá řada mravenců, stejná jako včera, opět směřovala ode dveří k bedničce s kostmi, tam ve stejném útvaru vylezli nahoru a vevnitř si dali rozchod. Zpáteční cestička žádná.

„A co kosti?“

Zachumlala se do deky, celá se třásla.

„To je právě to. Něco se stalo, vůbec tomu nerozumím. Probudila jsem se a šla se vyčurat, mohlo být kolem třetí. Když jsem se vracela, cítila jsem, že je v pokoji ještě *něco*, rozumíš? Podívala jsem se na zem a uviděla jsem tu nacvaknutou řadu mravenců, žádná tu přece nebyla, když jsme přišly, pamatuješ se? Nahlédla jsem do bedničky, samozřejmě že se tam hemžili, z toho bych si tak moc nedělala, je tu ovšem něco daleko horšího: ty kosti doopravdy mění polohu, už jsem to tušila, ale teď to vím jistě, pomaličku se . . . pomaličku se dávají dohromady.“

„Jak dohromady?“

Tvářila se zamyšleně. Roztřásla mě zima, přitáhla jsem si cíp její deky. Medvěda jsem zakryla prostěradlem.

„Pamatuješ se na tu lebku mezi lopatkama, tak jsem to přece nenechala. A teď už je skoro složená páteř, jeden obratel za druhým, každá kůstka, kam patří, kdosi v té řadě tu kostru skládá, ještě chvíli a . . . Pojď se kouknout!“

„Brr, nic nechci vidět. Sestavujou trpaslíka, vidě?“

Mlčky jsme pozorovaly ten bleskurychlý přesun, sevřený tak, že by tam neproniklo snad ani zrnko prachu. Opatrně jsem řadu překročila a šla jsem ohřát čaj. Jeden zbloudilý mraveneček (stejný jako včera?) žalostně potřásal hlavou, kterou si tiskl pacičkami. Tak mě to rozesmálo, že nebyt podlaha obsazená, válela bych se smíchy. Spát jsme šly obě do mé postele. Sestřenice byla ještě v nejlepším, když jsem odcházela na první přednášku. Na zemi ani známka po mravencích, ať živých či mrtvých, zmizeli s denním světlem.

Ten večer jsem se vrátila pozdě, jeden spolužák se ženil a slavili jsme to. Přišla jsem v náladě, chtělo se mi zpívat, trochu jsem přebrala. Teprve na schodech jsem si vzpomněla: trpaslík. Sestřenice si přitáhla stůl ke dveřím a učila se, zatímco na vařiči se kouřilo z konvice.

„Dneska nepůjdu spát, chci hlídat,“ hlásila mi.

Na podlaze dosud nebylo nic vidět. Přitiskla jsem se k medvídkovi.

„Já se bojím.“

Sestřenice mi došla pro prášek, aby trochu zmírnila mou kocovinu, přinutila mě to spolknout s čajem a pomohla mi se svlékáním.

„Budu hlídat, můžeš klidně spát. Zatím se neobjevili, ještě není jejich čas, začne to až za chvíli. Dívala jsem se lupou pode dveře, víš, že nemůžu najít, odkud lezou?“

Žuchla jsem sebou do postele, asi jsem ani neodpověděla. Nahoře na schodech mě trpaslík popadl za ruce a točil se se mnou až do pokoje, probuď se, probuď se honem! Chvilí mi trvalo, než jsem si uvědomila, že mě drží sestřenice za lokty. Byla smrtelně bledá. A švidrala.

„Jsou tu zas.“

Tiskla jsem si rukama hlavu jako střep.

„Neříkej?“

Mluvila tak slabě, jako by tam místo ní byl mravenček.

„Usnula jsem nakonec na stole, byla jsem vyřízená. Když jsem se probudila, už pochodovali. Tak jsem se koukla do bedýnky, stalo se, co jsem tušila . . .“

„A co? No řekni, co?“

Zašilhala na bedničku pod postelí.

„Fakticky ho skládají. A fofrem, rozumíš? Kostra je skoro celá, chybí jen stehenní kost. A kostičky levé ruky budou to mít v cukru letu. Pojď odsud pryč.“

„To myslíš vážně?“

„Pojď pryč, už jsem sbalila.“

Stůl byl prázdný a skříně dokořán taky.

„Takhle brzo ráno? Hodí se to?“

„A honem. Radši nečekat, až se ta čarodějnice probudí. Pojď, vstávej.“

„A kam půjdeme?“

„To je jedno, pak se uvidí. Honem, oblíkni se, musíme zmizet, než bude trpaslík hotový.“

Zalétla jsem očima k řadě mravenců: ještě nikdy mi nepřipadali tak rychlí. Obula jsem si boty, sundala jsem ze zdi grafiku, medvídko jsem strčila do kapsy u paleta a vlekly jsme kufry dolů po schodech, zápach z pokoje byl pořád silnější, nechaly jsme otevřené dveře. Byla to kočka, co tak dlouze zamňoukalo, nebo to někdo zajčel?

Na nebi už bledly poslední hvězdy. Když jsem se obrátila k domu, vidělo nás jen to vyražené okno, druhé oko halil stín.

Zamilovaná holubice

ANEŽ PRÍBEH LASKY

Poprvé se s ním setkala, když ji na Jarním bále korunovali za princeznu, a hned jak jí tak poskočilo srdce a zvlhly jí oči, řekla si: toho budu milovat nadosmrti. Když ji vyzval k tanci, zamotala se jí hlava, rychle si utírela zpoceně ruce o živůtek (dělala, že si uhlazuje fald) a s podlamujícíma se nohama mu nastavila náruč a úsměv trochu křivý, zakrývající díru po levém špičáku, kterou si hned slíbila dát spravit u Rôniho zubaře, doktora ělcia, pokud ovšem povýší z pomocnice na kadeřnici. On k ní prohodil jenom pár slov, jako že královna jste měla být vy, protože tamhleta je s prominutím pěkná kráva. Řekla mu na to, že královnin mládenec skoupil všechny hlasy, ona bohužel žádného mládence nemá, a i kdyby měla, nebylo by to nic platné, protože jí všechno stojí hrozné úsilí, narodila se ve znamení Kozoroha a kozorohové se musí dvojnásob snažit, aby něčeho dosáhli. Na takový bláboly nevěřím, řekl a dovolil se, že si skočí ven zakouřit, už tancovali podruhé *Pomměnkový valčík* a bylo vedro k padnutí. Dovolila. A to neměla, jak se později svěčila královně, když se vracely domů, protože pak už se s ním neshledala, přestože po něm pátrala po celém sále, a to tak usilovně, že vedoucí klubu se jí přišel zeptat, co ztratila. Svýho mládence, řekla se smíchem, z nervozity se vždycky musela smát, i když nebylo čemu. Copak

Antenor je tvůj mládenec, divil se vedoucí a přimáčkl se k ní, když tancovali *Nosotros*. On totiž odešel hned po tom valčíku, nabalil si jednu černou kočku, sděloval jí s roztržitým výrazem. Je to dobrý kluk, ale v žádném místě se nevhřeje, začátkem roku dělal řidiče autobusu, minulej měsíc spravoval pneumatiky v jedné dílně na náměstí maršála Deodora, teď zas dělá v jedné prodejně náhradních dílů, je to na Guaianazes, hnedle na rohu Osórioovy, ne, číslo neví, ale najde se to lehko. Moc lehko ne, pomyslela si, když ho objevila vzadu v dílně, jak pulíruje nějakou součástku. Nepoznal ji, čím poslouží? Rozesmála se, já jsem přece princezna z Elegantního São Paula, vzpomínáte si? Vzpomínal si a překvapeně vrtěl hlavou, nikdo přeci tuhle adresu nezná, do přič, jak jste se to dověděla? A vyprovodil ji ke dveřím: má moře práce, ani podrbat se nemá čas, ale za návštěvu děkuje, ať mu nechá svůj telefon, nemá náhodou tužku? To nevdá, každý číslo si pamatuje, při nejbližší příležitosti jí brnkne, platí? Nebrnkнул. Zašla do kostela Oběšených, zapálila sedm svíček za duše v nejvyšší nouzi a zahájila zázračnou nověnu k chvále svatého Antoníčka, ale to až potom, co mu párkrát zavolala, jen aby uslyšela jeho hlas. Hned první sobotu, kdy horoskop předpověděl zrozcům ve znamení Kozoroha skvělý den, využila nepřítomnosti majitelky salónu krásy, která šla učesat nevěstu, a zavolala mu znova, a tentokrát mluvila, jenže tak potichu, že musel křičet, mluvte víc nahlas, do prdele práce, neslyším ani slovo. Tak se lekla jeho křiku, že položila sluchátko, co neopatrněji. Vzpamatovala se, až když do sebe hodila štamprlí vermutu, pro který jí Rôni skočil na roh, a pak to zkusila ještě jednou

právě v okamžiku, kdy byl na ulici nějaký šrunc a všichni koukali z okna. Řekla, že je princezna z bálu, smála se, když zapírala, že by mu už byla telefonovala předtím, a pozvala ho do kina na jeden velice zajímavý brazilský film, co dávají hned vedle jejich dílny na Svatojánské. Mlčení na druhém konci bylo tak hluboké, že Rôni honem přispěchal s další dávkou, napij se, kočička, nebo mi tady omdlíš. Asi nás přerušili, pípla a téměř v mrákotách se opřela o stůl. Sedni si, kočička, já ti to vytočím, nabízel se, a když dorazil vermut, pravil s ústy skoro nalepenými na sluchátko: tady je Rôni, princeznin kolegáček, udělalo se jí totiž šoufl, a proto volám místo ní, nic vážného, díkybohu, ale ta chudinka by samozřejmě tak ráda věděla, na čem je. Tichým, sveřepým hlasem (jako filmovej mafián, člověk zrovna *nečo* cítí, prohlásil Rôni později a kroutil očima) ho pokojně požádal, ať už mu nikdy do dílny nevolají, protože léf je nasranej a kromě toho (pravil hlasitěji) s nikým chodit nemůže, už má známost, a jestli mi někdy rupne v bedně, TAK ZATELEFONUJU SÁM, jasný? Ať čeká, do přič. Čekala. V těch dnech čekání mu napsala čtrnáct dopisů, devět v romantickém duchu a zbytek opsaných z knihy *Erotická korespondence* od Glendy Edwinové, kterou jí zapůjčil Rôni. S doporučením, protože teďko, slato, frčí sex, a jestli on (ten jeho skvostný hlava!) je Býk, potom mu musíš hned dát, býci mají samé řeči o měsíčku, o lodičkách, ale hlavně chtějí šoustat. Podepsala se Zamilovaná holubice, v poslední chvíli však erotické dopisy roztrhala, odeslala jen ty druhé. Během té doby mu ještě začala plést zelený svetr z dvojité vlny (horko jako v peci, ale v tomhle městě člověk nikdy

neví) a dvakrát poprosila Róniho, aby mu zavolal změněným hlasem, jako kdyby byl hlasatel programu Důvěrné hovory, a aby ho upozornil, že v tolik a tolik hodin nejlepšího vysílacího času mu Zamilovaná holubice věnuje extra bolero. On je velice, velice mužný, podotkl Róni a zamyšleně se pousmál, zavěšuje sluchátko. A teprve když moc naléhala, tak jí pověděl, jak soptil vzteky a pravil, že žádný zasraný bolero slyšet nechce, řekněte jí, že jsem vodjel, že jsem chcíp! Ten večer, kdy skončil seriál s doktorem Amândiem, který tonul blahem po Laurinčině boku, neboť po tolika svízelných zvítězila pravá láska, utřela si slzy, došla si záložku u nových šatů a hned na druhý den se vymluvila na bolení břicha, aby mohla odejít dřív, a šla si na něj počkat, až půjde z práce domů. Pršelo tak hrozně, že než se objevil, vypadala jako strašák a falešné řasy měla jenom na levém oku, protože z pravého se jí v tom lijáku ztratily. Zatáhl ji pod deštník, prohlásil, že je to na hovno, protože Coríntians prohrál, a zavrčel, kde že má zastávku autobusu. Třeba bysme mohli jít do kina, zvala ho, držíc se ho rozechvěle pod paží, a slzy se jí mísily s deštěm. Na ulici Conselheira Crispiniana, jestli se neplete, dávají velice zajímavý film, nechtěl by počkat v kině, než přestane pršet? V ten moment mu sjela noha až po kotník do hluboké louže, dvakrát za sebou řekl, já se z toho deště poseru, a šoupl ji do narvaného a začouzeného autobusu. Ještě předtím jí důrazně pošeptal, ať už ho nechá na pokoji, protože mu to leze krkem, že děkuje za košili, za přívěsek ke klíčům, velikonoční vajíčka a krabičku kapesníků, ale chodit s ní nechce, protože chodí s jinou, pusť mě z hlavy, propánaboha,

PROPÁNABOHA! Na příštím rohu z autobusu vystoupila, nasedla na linku na opačné straně ulice, jela ke kostelu Oběšenců, zapálila dalších třináct svíček, a když přišla domů, vzala sádrového svatého Antoníčka, sebrala mu synáčka, strčila ho do zásuvky v prádelníku a upozornila ho, že dokud za ní Antenor nepřijde, tak ho nepustí a děcko mu nevrátí. Usnula v slzách, kolem krku omotanou vlněnou punčochu kvůli nachlazení, pod polštářem Antenorovu malou fotografii tři krát čtyři (ukradla ji z jeho členské karty v Elegantním São Paulu) se snítkou routy. V den Hortenziového bálu zakoupila vstupenku pro pána, dala od cesty prodavači losů, co postával na Guaianazes, aby mu vstupenku zanesl do dílny, a poprosila majitelku salónu, aby jí udělala účes podle Catherine Deneuvové z obálky posledního čísla Tajných životů. Celý večer pak nedělala nic jiného, než že koukala ke vchodu. Nazítří odpoledne koupila ve výprodeji desku *Ave Maria zamilovaných*, na pohlednici napsala větu, kterou v nádražní scéně říká Lucinka Máriovi, *miluji tě dnes víc než včera a méně než zítra*, podepsala se Z. H. a poté, co si od Róniho vypůjčila peníze, šla položit na křižovatku u Alžiřina domu to, oč jí před čtrnácti dny řekl otec Fuzô, aby se na ni usmálo štěstí: láhev šampaňského a krabičku cigaret Minister. Kdyby potřebovala zařídit něco mocnějšího, stačí říct, nabízela jí Alžiřa. Co třeba? Když se zašije žábě huba, chlápek pomalu usychá, usychá a chřadnout přestane teprve tehdy, když za ní přijde, je to na beton. Už jenom pomýšlení, že by provedla něco tak špatného, ji zdrtilo, to je nápad, jak by takovou hrůzu mohla přát muži, kterého tolik miluje? To už černoška nechala na ní, ale poradila jí,

aby si do kabelky a přede dveře pokoje dávala mladý česnek a jeden stroužek aby si nechala stranou a strčila si ho tam dovnitř. Tam *dovnitř?* užasla a o dalších kouzlech si nechala vykládat, jen aby se neřeklo, protože pro pannu se vůbec nehodila: jak by mu mohla vytrhnout chlup z ohanbí, proplést ho se svým a takhle propletené je zahrabat na hřbitově? Poslední den v roce, když si v práci o přestávce chtěla v rychlosti shltout chlebiček, ji Rôni vzal stranou, pohladil ji po vlasech (tak hebounké, kočičko, dala sis olejovou lázeň, vid?), a když jí vzal z ruky šálek s kávou, pověděl jí, že začátkem ledna se Antenor žení. Skácela se přímo na zákaznici pod sušákem. Když přišla domů, její portugalská sousedka jí utřela žloutek s cukrem (vždyť jsi, holka, kost a kůžle!) a prozradila jí neselhávající kouzlo, jestli pak má fotku toho mizery? Ať ji teda přilepí na srdce z rudého filcu, a jakmile začne odbíjet poledne, musí potřikrát vrazit špicí ocelových nůžek tomu nevděčníkovi do prsou a říkat přitom ty a ty, jak že se vlastně jmenuje, Antenor? No prostě, při tom bodání musí říkat co nejprocítěněji Antenore, Antenore, Antenore, nebudeš jíst, odpočívat ani spát, dokavad nebudeš mě milovat! Zanesla ještě balíček s cukrovým svatému Kosmovi a Damiánovi, nechala to v nejrozkvetlejším parku, jaký se jí cestou podařilo najít (hrozně těžký úkol, protože ve veřejných sadech kytky nerostly a soukromé zahrady byly na zámek a hlídali je psi), a šla se na něho zpovzdálí podívat, až půjde z práce. Neviděla ho, protože (jak se dověděla od Gilvana, jednoho moc hodného taxikáře, Antenorova přítele) právě to odpoledne měl svatbu a po církevních obřadech loučení s kamarády v Elegantním

São Paulu. Tentokrát se nerozplakala: zašla k Mappinovi, na splátky koupila likérovou soupravu, napsala lístek, kde mu ze srdce popřála všechno nejlepší, a poprosila Gilvana, aby mu dárek odevzdal, na hedvábný papír balíčku napsala hodně velké Z. H. (lístek zapomněla podepsat), a když přišla domů, vypila louh. Z nemocnice ji pustili o pět kilo hubenější, z jedné strany ji podpíral Gilvan, z druhé Rôni, Gilvanův taxík překypoval dárčky od kolegů ze salónu krásy. Už je to pryč, řekla Gilvanovi tenounkým hláskem. Ani si na něj nevzpomenula, dodala, ale stejně dávala pozor, když Rôni povídal, že teď ten vrtkavec maká na jednom parkovišti ve Vila Pompéie, nejspíš v Titově ulici. Na lístku mu napsala, že málem umřela, ale svého šíleného činu, který jí přivodil jednu spáleninu na bradě a druhou na noze, teď lituje, že si bude brát Gilvana, který k ní byl velice hodný, když byla v nemocnici, a aby jí odpustil všechno, co se stalo. Radši měla umřít, aspoň by přestala otravovat, řekl prý Antenor, když ten lístek dostal, a roztrhal ho na tisíc kousků, a to před jedním Rôniho známým, který to vyzvonil na svatojánské slavnosti v Elegantním São Paulu. Gilvane, Gilvane, ty jsi byl moje spása, vzlykala o svatební noci, zatímco zavírala oči, aby si mohla líp vybavit onen večer, kdy pod deštníkem tiskla Antenorovu paži. Když přišla do jiného stavu, poslala mu pohlednici s vyhlídkou od Krista Spasitele (bydlel teď s ženou a dvojčaty v Piracicabě) a sdělila mu, jak je šťastná ve skromném, ale čistém domově, s barevnou televizí, kanárkem a pejskem Pererecou. Ze zvyku se podepsala, ale hned to přeškrtnula, jenom velice slabě, a pod tenkou mřížku škrtanců umístila *Zamilovaná ho-*

lubice a probodnuté srdce. V den Gilvanečkových třetích narozenin mu s kapesníkem na ústech (při tomhle druhém těhotenství jí bývalo hrozně špatně) napsala dopis, v němž mu popřála hodně úspěchů jakožto řidiči autobusové dopravy na lince Piracicaba – São Paulo. Na dopis přilepila suchou pomněnku. Při zasnubách své nejmladší dcerky Marie Aparecidy si jenom tak pro legraci nechala od jedné cikánky vyhlášené po celé čtvrti vyložit karty a hádat budoucnost. Žena zamíchala ušmudlané karty, rozhodila je na stůl a sdělila jí, že když příští neděli zajde na autobusové nádraží, setká se s mužem, který úplně změní její život, vidíte tadyhle křížového krále na žlutě červeném autobusem, dokonce je vidět, jak vypadá, prošedivělé vlasy, kotlety. Jméno mu začíná na A, koukněte se tady na to pikový eso s prvním písmenem jeho jména. Smála se tím svým křivým úsměvem (mezeru v zubech sice už neměla, ale zůstalo jí to) a řekla, že to všechno je fuč, začíná být moc stará na to, aby myslela na takové hlouposti, ale v tu neděli dala vnučku k sousedce, oblékla si tyrkysově modré šaty ze své stříbrné svatby, mrkla se, jaký má na ten den horoskop (lepší být nemohl), a šla.

Lov

Starožitnický krám páchl jako truhla v sakristii se všemi těmi plesnivými látkami a knihami prožranými od molů. Muž se zlehka dotkl hromady obrazů. Vylétl motýlek a narazil o světce s uraženými rukama.

„Pěkná socha,“ poznamenal muž.

Stařena si vytáhla z drdolu sponku a vyčistila si nehet u palce. Znova si ji zastrčila do vlasů.

„To je svatý František.“

On se pak pomalu obrátil k tapisérii, která pokrývala celou zadní stěnu krámu. Přistoupil blíž. Stařena ho následovala.

„Už jsem si všimla, že tohle vás zajímá nejvíc... Škoda, že je v tak špatném stavu.“

Muž vztáhl k tapisérii ruku, ale nesáhl si.

„Zdá se, že je dneska jasnější...“

„Jasnější?“ opakovala stařena a nasadila si brýle. Rukou přejela po omšelém povrchu. „Jak to myslíte?“

„Barvy jsou živější. Vy jste to něčím čistila?“

Stará si ho změřila. Pak sjela pohledem k soše s uraženými rukama. Muž jí připadal stejně bledý a zmatený jako ta socha.

„Ničím jsem to nečistila, to je nápad... Proč se ptáte?“

„Zdá se mi to jiné.“

„Ne, ničím jsem to nečistila, tuhle tapisérii už si člo-

věk nemůže dovolit ani překartáčovat, copak to nevidíte? Látku drží pohromadě snad jenom prach," dodala a zase si z vlasů vytáhla sponku. Zadumaně ji otáčela mezi prsty. Ušklíbla se: „Přinesl ji sem nějaký cizí člověk, nutně potřeboval peníze. Říkala jsem mu, že tkanina už je moc vetchá, těžko na to najdu kupce, on ale tolik naléhal... Pověsila jsem ji na zeď a tam zůstala. Už je to ale hezkých pár let. A ten člověk už se tu neukázal.“

„Zvláštní...“

Stařena teď nevěděla, jestli má muž na mysli tapisérii nebo případ, který mu vylíčila. Pokrčila rameny. Znova si začala sponkou šfát za nehty.

„Mohla bych ji prodat, ale upřímně řečeno, nemá to smysl. Ani sundat už by asi nešla, rozpadla by se na kusy.“

Muž si zapálil cigaretu. Trásl se mu ruce. Kdy to bylo, panebože, kdy jen tehle výjev viděl. A kde...?

Byl to lov. V popředí stál lovec s napjatým lukem a mířil do hustého křoví. O kousek dál číhal v lese mezi stromy druhý lovec, to však byla pouze nejasná silueta, z jejíž tváře se dal rozeznat jen vybledlý obrys. Mocný, svrchovaný byl první lovec, vous divoce rozvlněný jako klubko zmijí, svaly napjaté, tak čekal, až se kořist pohne, aby k ní vyslal šíp.

Muž ztěžka dýchal. Pohledem těkal po tapisérii, která byla nazelenalá jako bouřková obloha. V mechové zeleni látky se jedovatě roztahovaly černofialové skvrny, které jako by stékaly z listí, klouzaly lovci po botách a šířily se po zemi jako zhoubná kapalina. Tytéž skvrny bylo vidět i na houštině, kde se skrývala kořist, a mohly

být stejně tak částí obrazu jako prostě zubem času, který v tkanině hlodal.

„Dneska se to zdá všechno bliž.“ řekl muž tiše. „Jako by... Copak vám to nepřipadá jiné?“

Stařena se podívala pozorněji. Sundala si brýle a zase si je nasadila.

„Žádný rozdíl nevidím.“

„Včera se nedalo poznat, jestli šíp vystřelil nebo ne...“

„Jaký šíp? Vy nějaký vidíte?“

„Ta tečka tamhle na luku...“

Stařena vzdychla.

„Není to náhodou dírka od mola? Koukněte se, už tam prosvítá zeď, molí nám tu sežerou kdeco,“ bédovala a zakryla zívnutí. Neslyšně se odšourala ve svých plstěných trepkách. Ještě neurčitě mávla rukou: „Klidně si to tu prohlížejte, jdu si uvařit čaj.“

Muž upustil cigaretu. Zvolna ji zašlápl. Křečovitě stiskl čelisti. Zná ten les, toho lovce, tu oblohu – všechno tak dobře, ale tak dobře zná! Div necítil v chřípí vůni eukalyptů, div necítil na kůži pronikavý, vlhký chlad rána, ach tenkrát toho rána! Ale kdy? Proběhl touž stezkou, vdechoval tůž hustý opar, který se snášel ze zelené oblohy... Nebo stoupal z půdy? Lovce s kučeravou bradou jako by tajil zlomyslný úsměv. Byl snad tím lovcem? Nebo jeho společníkem tam dál, mužem bez tváře číhajícím mezi stromy? Postavou z tapisérie. Ale kterou? Upřel oči na houštinu, kde se skrývala kořist. Nic než listí, nic než ticho a listí, které ve stínu splývalo. Avšak za tím listím, mezi těmi skvrnami tušil supící kořist. Přišlo mu líto vyděšeného tvora, který jen čekal na vhodnou chvíli, aby mohl prchat dál. Jak blízko je

smrt! Stačí sebemenší pohyb, a šíp... Stařena si ho nevyšmla, nikdo by ho nerozeznal v té drobné prožrané tečce, bledší než zrnko prachu vznášející se na luku.

Muž si otřel zpoceně dlaně a ustoupil o pár kroků dozadu. Pocítil teď určitý mír, když už věděl, že k tomu lovu nějak patřil. Byl to však mír bez života, prosáklý týmiž zrádnými sedlinami jako listí. Zavřel oči. A co když byl malířem, který namaloval ten obraz? Skoro všechny staré tapisérie přece reprodukuje nějaký obraz, nebo ne? Namaloval původní obraz, a proto si i poslepu dokáže ten výjev vybavit se všemi podrobnostmi: obrys stromů, stinné nebe, lovce s rozčuchaným vousem, samý sval a nerv namířený k houští... - Já ale lovy nesnáším! Co tam mám co dělat?

Přitiskl si k ústům kapesník. Zvedl se mu žaludek. Ach, kdyby si tak mohl vysvětlit, proč to všecko tak děsivě důvěrně zná, kdyby aspoň mohl... A co když byl jenom náhodný divák, takový, co se podívá a jde dál? Nebylo by to možné? Nebo třeba mohl vidět originál obrazu, lov nebyl nic víc než fantazie. „Dřív než ho použili na tapisérii...“ zamumlal a stíral si kapesníkem pot mezi prsty.

Prudce zaklonil hlavu dozadu, jako by ho někdo táhl za vlasy, ne, nestál mimo, ale uvnitř, tkvěl v té scénérii! A proč se přes to šero zdá všechno jasnější než včera, proč jsou barvy výraznější? Proč kouzlo, které z krajiny vyvěrá, je teď tak silné, svěží...?

Vyšel ven s hlavou sklopenou, pěsti zabořené v kapsách. Na rohu se trochu udýchaně zastavil. Cítil se zmožený, tížila ho víčka. Co kdyby šel spát? Ale věděl, že neusne, už teď cítil v patách nespavost jako vlastní stín.

Ohrnul si límec u kabátu. Opravdu je chladno? Nebo si připomněl chlad z tapisérie? „Bláznivé nápady...! A přece nejsem blázen,“ usoudil s bezmocným úsměvem. To by bylo snadné řešení. „Ale blázen nejsem.“

Bloumal ulicemi, vešel do kina a hned zase šel pryč, a než se vzpamatoval, stál před starožitnickým krámem s nosem přimáčknutým k výkladní skříni a pokoušel se dohlédnout dozadu na tapisérii.

Když přišel domů, vrhl se na postel a zůstal ležet s očima dokořán, pohrouženýma do tmy. Z polštáře jako by vycházel stařenin třaslavý hlas, hlas bez těla, obutý do plstěných trepek: „Jaký šíp? Žádný nevidím...“ S hlasem postupně splývalo šelestění molů, přerušované chichotáním. Polštář tlumil návaly chichotu, které se spletly do nazelenalé, husté sítě a houstly v látku poseitou skvrnami, jež stekly až k ozdobnému lemu. Uvědomil si, že je zamotaný do vláken a chtěl utéci, ale lem ho pevně obemkl. Dole, tam dole v jámě rozeznával hady propletené v černozeleném klubku. Sáhl si na bradu. „Jsem lovec?“ Místo vousu však nahmátl lepkaovou krev.

Probudil ho vlastní výkřik, který se rozlehl ránem. Otřel si obličej zbrocený potem. Ach, to horko a ta zima! Zachumlal se do prostěradla. A co když byl řemeslníkem, který na tapisérii pracoval? Znovu ji před sebou spatřil tak jasně, tak blízko, že kdyby natáhl ruku, rozechvěl by listí. Sevřel ruku v pěst. Musí ji zničit, za tím odporným hadrem přece nic víc není, je to pouhý obdélník látky, kterou drží pohromadě prach. Stačí do něj fouknout, nic než fouknout!

Stařenu zastihl přede dveřmi krámu. Ironicky se usmála:

„Dneska jste si přivstal.“

„Asi je vám to divné, ale . . .“

„Já už se nedivím ničemu, mladý muži. Jen jděte dál, jděte dál, cestu znáte . . .“

„Cestu znám,“ šeptal si a bledý jako smrt se proplétal mezi nábytkem. Zastavil se. Rozevřel chřípí. A co ten pach listí a půdy, kde se tu bere? A čím to, že krám tam v dálce je stále matnější? Obrovská, skutečná je jenom tapisérie, která se zákeřně rozlézá po zemi, po stropě, všechno zachvacuje svými zelenavými skvrnami. Chtěl ustoupit, zachytil se skříně, zavrávorál, jak se pořád ještě bránil, a natáhl ruce ke sloupu. Jeho prsty se pohroužily mezi větve a sklouzly po kmeni stromu, není to sloup, je to strom! Rozhlédl se s očima navrch hlavy: vnikl do tapisérie, stál uprostřed lesa, nohy ztěžklé blátem, vlasy spleené rosou. Kolem se nic nehýbalo. Hrobový klid. V ranním tichu ani pták nepípl, ani lístek nezašuměl. Zalupal po dechu. Byl lovec? Nebo kořist? Na tom vůbec nezáleželo, věděl jen to, že musí bez ustání utíkat mezi stromy, ať jako lovec, nebo jako kořist. Nebo jako kořist . . .? Přitiskl si dlaně k rozpáleným tvářím, manžetou košile setřel pot, který mu stékal po šíji. Puklý ret krvácel.

Otevřel ústa. A rozpomněl se. Zařval a ponořil se do houští. Zaslých svist šípů protínajícího listí, ta bolest!

„Ne . . .“ zaúpěl na kolenou. Ještě zkusil zachytit se tapisérie. A svalil se zkroucený, s rukama přitisknutýma k srdci.

Divoká zahrada

„Daniela je jako divoká zahrada,“ řekl strýček Ed a koukal se na strop. „Jako divoká zahrada . . .“

Teta Pombinha přikývla a zatvářila se náramně zkušeně. Pak odběhla pro ten odporný domácí kakaový likér. Zkusmo jsem přejela rukou po víku krabice *s marrons glacés*, kterou přinesl. Už podruhé nebo potřetí jí dal přesně stejnou, bylo mi jasné, že ten název je jako zlatý papír, do kterého se balí obyčejné kaštany v cukru. Co ale ta divoká zahrada? Co to je taková divoká zahrada?

Zeptala jsem se ho. Podíval se na mě s výrazem horského obra, který promlouvá k mraveněčkovi.

„Divoká zahrada je divoká zahrada, holčičko.“

„Aha,“ řekla jsem. A využila jsem toho, že se teta vrátila, a honem jsem zmizela. Krabice byla stejně zavřená a hned tak ji nikdo neotevře. A kakaový likér byl tak mizerný, že už jsem jednou viděla, jak si ho návštěva nechala v puse, aby ho mohla při nejbližší příležitosti vyplivnout. Do umyvadla, jako že si myje ruce.

Později, když už jsem si natahovala noční košili, teta Pombinha za mnou přišla do pokoje. Posadila se na postel. Bonboniéru už si určitě strčila někam do šuplíku. Bába lakomá.

„Tak Ed je ženatý, představ si! Ani se mi tomu nechce věřit, můj drahý Ed, ženatý už víc než týden.“

Proč mi ale nedal vědět, kristepane! Oženit se, a nikomu nic neoznámít . . . To jsou nápady!“

„Třeba nechtěl pořádat hostinu.“

„Však žádnou dělat nemusel, jenom bych to byla ráda věděla,“ div se nerozplakala. „Zrovna v noci na dnešek se mi o něm zdálo . . .“

„Opravdu?“ zeptala jsem se a zalezla jsem do postele.

Tetiny sny byly jeden horší než druhý, byla bych ráda věděla, jestli se jí vůbec někdy zdálo něco kloudného.

„Už se na to dobře nepamatuju, hned se mi ztratil mezi lidmi. Ale rozčililo mě, že zároveň se mi zdálo o zubech. Však víš, že sen o zubech nevěstí nic dobrého.“

„Horší je jít k zubaři.“

Nevesele se usmála. Pak mě začala přikrývat až po bradu a celá se rozlítostnila.

„Teď mi připomínáš Eda, když byl malý. Já mu dělala maminku, když nám vlastní máma umřela. A on se teď zničehonic ožení, ani rodinu nepozve, jako by se za nás styděl . . . No řekni, není to zvláštní? A co je to za děvče, kristepane? Nikdo o ní nic neví . . .“

„Hlavně když to ví strejček Ed.“

Asi ji moje odpověď zaujala, protože se trochu upokojila. Hned se ale zase rozpovídala usouzeným hlasem člověka, který pospíchá na vlak, takhle vždycky mluvila, když měla někam jet.

„Vypadá bezpochyby šťastně, ale zároveň se na mě díval tak divně . . . Jako by mi chtěl něco říct a nemohl se k tomu odhodlat, cítila jsem to tak silně, až mě z toho rozbolelo u srdce, byla bych se ráda zeptala, copak, Ede? Copak se děje? On se ale na mě jen tak díval a nic neřekl. Připadalo mi, že má strach.“

„Strach z čeho?“

„Co já vím, ale bylo to stejné, jako když byl malý. Bál se tmy, chtěl spát jenom při rozsvíceném světle. To mu tatínek zakázal a mně taky nedovolil, abych mu šla dělat společnost, prý bych ho moc rozmazlila. Jednou večer jsem to ale nevydržela a potají jsem šla za ním do pokoje. Byl vzhůru, seděl na posteli. Chceš, abych tu zůstala, než usneš, zeptala jsem se. Jen si jdi, řekl, mně už tma nevádí. Tak jsem mu dala pusku, jako dneska. Objal mě a podíval se na mě zrovna jako před chvílí, jako by se chtěl přiznat, že má strach. Ale jako by se k tomu nemohl odhodlat.“

Potlačila jsem zívnutí. A odhodila jsem deky, protože už jsem se potila. Vždycky když teta hlásila, že mi musí sdělit něco důležitého, šlo o nějakou úplnou hloupost. Ostatně teta Pombinha viděla záhady všude, i u našcho citroníku, co měl čas od času nasládlé plody. Nebylo dne, aby se nevytasila s nějakou svou *předtuchou*.

„Ale proč by měl mít strach?“

Svraštila čelo. Kulatá očka se ještě víc vykulila.

„V tom to vězí . . . Kdo to může vědět? Ed byl vždycky velice uzavřený, na nějaké svěťování není, všechno si nechává pro sebe. Co jenom je to za děvče?!“

Tu jsem si vzpomněla, jak říkal: *Daniela je jako divoká zahrada*. Chtěla jsem se zeptat, co to je taková divoká zahrada. Ale těmhle zahradám asi teta Pombinha rozuměla stejně málo jako já.

„Je hezká, teti?“

„Ed říkal, že je moc krásná. Ale tak mladá už zase není, je jí asi tolik jako jemu, něco přes třicet . . .“

„A to není dobře? Když už je člověk trochu starý . . .“

Potřásla hlavou a zatvářila se, jako by mi o otázce věku mohla hodně povídat. Ale radši si to nechá pro sebe.

„Dneska odpoledne, když jsi byla ve škole, přišla jejich kuchařka, kamarádí se s naší Conceição. Vykládala, že ona prý se obléká v nejlepších salónech, používá výlučně francouzské parfémy, hraje na klavír... Když byli minulý týden na statku, koupala se u vodopádu nahá.“

„Nahá?“

„Nahatá. Chtějí na statku bydlet, dal tam všecko přestavět, dům prý vypadá jako z nějakého filmu. A to právě mě trápí, Ducho. Vždyť za tyhle hlouposti vyhodí celé jmění, kristepane, celé jmění... Kde jenom k tomu děvčeti přišel?“

„Copak on není bohatý?“

„V tom to vězí... Ed není zas tak bohatý, jak si někdo myslí.“

Pokrčila jsem rameny. O tom jsem nikdy dřív neuvažovala. Docela neomaleně jsem zívla. Teta Pombinha prostě žárčí, tyhle nesmysly se v rodinách stávají, sama jsem o něčem podobném četla v jednom časopise. Dokonce jsem věděla, jak se ten komplex jmenuje, byl to komplex bratra a sestry. Zabořila jsem hlavu do polštáře. Když se jí chce tolik povídat, proč ji nenapadlo přinést bonbóny? Aby to mohla všecko zblajznout sama, no ne?

„To máš jedno, teti. Co je ti do toho.“

Rozevřela na klíně kostnaté ruce se zvlhčenými, krátce zastříženými nehty. Přejela jsem si jazykem po dlaních, abych si je trochu navlhčila. Pokaždé, když jsem se jí

podívala na ty její ruce, celé suché jako od křídly, hned jsem si svoje musela olíznout.

„Na pravé ruce prý nosí pořád rukavici, nikdy ji nesundává, ani doma.“

Posadila jsem se na posteli. Tohleto mě zajímalo.

„Nosí rukavici?“

„Na pravé ruce. Má prý jich celé tucty, každou jiné barvy, aby se jí hodily k šatům.“

„A nesundává si ji ani doma?“

„Už s ní vstává. Prý měla nějaký úraz, asi jí po něm ruka zůstala nějak znetvořená...“

„Proč ale nechce, aby to lidi viděli?“

„Co já vím? Ed se o tom nezmínil, tak jsem se radši ani neptala, to se přece nehodí. Tak ženatý, představ si... Bude z něho určitě vzorný manžel, odmalička byl hrozně hodný, nevěřila bys, jaký to byl poklad! Hotový poklad...“

Teta Pombinha ještě chvíli rozkládala o bratrově dobrotě, ale já už jsem měla v hlavě jenom tu novou tetu, která se koupe u vodopádu nahá, z pravé ruky si nesundává rukavici a podobá se zahradě.

Když jsem jednou v sobotu přišla v poledne k obědu, dozvěděla jsem se, že byla u nás. Kopta jsem do aktovky. Všecko, co za něco stojí, se vždycky stane, když jsem ve škole. Teta Pombinha koktala, tenký krček samý rudý flek, takhle jako krocán vypadala vždycky, když jí něco vzrušilo.

„Vůbec si neumíš představit, jaká je úžasná! Jakživ jsem neviděla něco tak krásného, tak půvabného! Přirozená, prostá, a zároveň tak elegantní a pěstěná... A ke mně byla ohromně milá!“

Sjela jsem pohledem k tetiným hubeným lýtkám v pokrčených punčochách mrkvové barvy. Všecko se tedy změnilo.

„Takže tobě se líbí?“

„A moc, opravdu mě okouzila! A přinesla dárky, pojď se podívat,“ řekla a táhla mě za ruku. „Pro mě látku na troje jemňounké hedvábné šaty a pro tebe francouzskou panenku . . . Blondátou!“

„Kašlu na panenky.“

„Ale Ducho! Tahle se ti bude líbit, je nejhezčí, jakou jsem kdy viděla, heleď, viď, že je hezká?“

Nakoukla jsem do krabice. Panenka měla krajkové rukavičky.

„Měla rukavici?“

„Měla. Zelenou, aby jí pasovala ke střevíčkům. Naponejprv to přijde člověku divné, rukavici jenom na té jedné ruce. Kdo by se taky nedivil? Mohla si dát udělat plastiku . . . No, asi k tomu má důvody. Báječné děvče!“

Rozhovor, který jsem příští měsíc vedla s kuchařkou strýce Eda, mě tak upoutal, že jsem zapomněla dokonce i na sérii pěttek, co jsem dostala z počtů. Kuchařka se přišla pozeptat, jestli Conceição neví o nějakém dobrém místě, od včerejška večer prý je bez práce. Teta Pombinha právě odešla na trh a my si mohly poklábosit, zatímco Conceição vařila oběd.

„Váš strejček je chudák moc hodnej. Toho já mám hrozně ráda,“ začala a uždíbovala kobližku, kterou Conceição zrovna vytáhla z pánve. „Ale s donou Danielou vyjít nemůžu. Udělat něco takového ubohýmu psovi, to přeci nejde!“

„Jakýmu psovi?“

„Přeci Kleberovi, na statku. Takovej roztomilej pejsek, chudák. Jenom proto, že se rozstonal a ona si řekla, že se trápí . . . Je to možný, udělat něco takovýho psovi?“

„Ale co vlastně udělala?“

„Zastřelila ho.“

„Zastřelila?“

„Rovnou do hlavy. Položila mu pistoli k uchu a picl, odpráskla ho, než bys řek švec . . . Asi to neměl nikdo vidět, ani váš strejček, byl zrovna ve městě. Ale já to viděla na vlastní oči, popadla pistol tou svojí rukou v rukavici a vystřelila na chudáčka, byl z fleku mrtvej, ani neceknul . . . Potom jsem se paní ptala, pročpak jste to udělala? Vždyť je to boží tvor, a s božím tvorem se něco takovýho nedělá! Řekla mi na to, že prej se Kleber hrozně trápil a smrt že je pro něj vykoupení.“

„To řekla?“

Kuchařka se zakousla do koblihy. Musela si ji poufoukat, protože byla pekelně horká, ani já jsem tu svou nemohla hned dojíst.

„Říkala, že život musí bejt . . . Hm, už nevím co. Zkrátka vykládala něco o hudbě, že prej všecko musí bejt jako hudba, tak to bylo. Nevyléčitelná nemoc je, jako když se hraje falešně, a to pak je lepší ten nástroj zničit, aby už falešně hrát nemoh. Když se to tak veme, byla ke mně moc milá, viděla, jak jsem nervózní, a chtěla mi všecko pěkně vysvětlit. Ale mně to mohla vysvětlovat horem dolem, protože tohle já nepochopím nikdy. Zato jsem moc dobře pochopila, že s Kleberem je amen, s chudákem.“

„A měla ho ráda?“

„Asi jo, nehnuli se od sebe. Dokud byl ještě zdravěj,

tak se s ní celej šťastnej běhal k vodopádu koupat...
Vždyť on div nemluvil, ten čokl.“

„Ptala se, proč chcete jít pryč?“

„Ne, na nic se neptala. Vždycky se ke mně chovala pěkně, jen co je pravda, personál se u ní nemá špatně. Já ale nevím, mě to hrozně vzalo... jak toho Klebera zamordovala! A taky, jezdit na koni bez sedla jako Indián, a koupat se dočista nahá... Jednou u večere bylo najednou všecko ze stolu dole. Pan doktor povídal, že on prej zakop o nohu u stolu, a aby neupad, chytil se ubrusu a všecko letělo na zem. Ale mně nikdo nenamluví, že to nepřevrhla ona.“

„A proč? Proč by to dělala?“

„Když se rozvzteklí... Člověk by pak nejradši někam zalez. I ty její modré oči dostanou jinou barvu.“

„Rukavici si nesundává nikdy?“

„Kdepak...! Podle mě ani sám pan doktor tu ruku neviděl. Rukavičku má, už když vstává. I k vodopádu si bere gumovou.“

Vyrušila nás Conceição, která přišla kamarádce ukázat novou kabelku. Pak si obě šuškały o mužských. Když se vrátila teta Pombinha, kuchařka už se loučila, což bylo štěstí.

S nikým jsem o té věci nemluvila. Ale vyděsila jsem se jako nikdy, když o dva měsíce později telefonovala teta Daniela ze statku, že strýc Ed je těžce nemocný. Teta Pombinha se rozklepala. Krk měla jeden flek.

„Opravdu byl poslední dobou tak bledý... Můj drahý Ed! Kristepane, snad to nebude tak zlé? Ducho, honem mi přines moje uklidňující kapky, patnáct jich dej do skleničky oslazené vody... Kristepane!“

Odpočítala jsem jich padesát. A přidala jsem cukr, aby to nebylo znát. Než jsem jí sklenici přinesla, ještě jsem tam pár kapek ucvrnkla.

Sotva se probudila, vrhla se k telefonu, aby svému sesterskému klanu oznámila, že „chlapec stůně“.

„A co teta Daniela?“ zeptala jsem se, když přestala lamentovat.

„Moc se o něj stará, ani na chvíli ho nenechá samotného. Taky jsem mluvila s doktorem, prý ještě nikdy nepoznal někoho tak schopného a laskavého, je z ní báječná ošetřovatelka. Aspoň s tím si nemusím dělat starosti. Můj drahý chlapec...“

Když mi pak Conceição pověděla, že se zastřelil, strašně jsem se lekla. Ale to první leknutí, když mi tenkrát řekli, že se rozstonal, bylo ještě větší. Zrovna jsem se vracela ze školy, když mi Conceição vyběhla naproti:

„Tvůj strejček Ed se dneska ráno zabil! Zastřelil se!“

Pustila jsem aktovku.

„Střelil se do ucha?“

„Co já vím, jestli do ucha, nic víc mi neřekli. Dona Pombinha se z toho div nepomátla, ani mluvit nemohla. Už odjela se sestrama na statek, ubřečet se mohly. Brečely mi tady jedna přes druhou, no hrůza!“

Tentokrát jsem byla ráda, že jsem byla ve škole, když se to dozvěděly. Conceição si utřela pár slz cípem zástěry a dál smažila brambůrky. Vzala jsem si jeden, co jí upadl z pánve, a strčila jsem ho do soli. Byl polosyrový.

„Proč to ale udělal, Conceição?“

„To holt nikdo neví. Žádný psaní nenechal, nic, nikdo neví! Určitě to bylo kvůli tý nemoci, co myslíš? Vid', že to bylo kvůli tomu?“

„Nejspíš,“ já na to a čekala jsem, až z pánve upadne další brambůrek. Měla jsem teď plnou hlavu tety Daniely v černém. A s rukavicí taky černou, jak jinak.

Pane řediteli

Sucho na severovýchodě. V Amazonii záplavy – četla u kiosku Maria Emília titulek v novinách připevněných ke stojanu kolíčky na prádlo. Přísným pohledem sklouzla k obálce časopisu s mladou dvojicí ve žlutých plavečkách, ona vpředu, on nalepený za ní, chlupatými pažemi drtí nahá ňadra. Oba jsou mokří, jako by se právě společně vysprchovali. Vážní. Čím to, že na těchhle obscénních fotografiích se všichni tváří tak agresivně? Stávají se z nich zvířata. A jak se lesknou, vlhce mastní, už od Sodomy a Gomory se orgie neobejdou bez olejů a vonných masťů. Dokonce i máslo, to nevinné máslo, kdo to kdy viděl. Jak jen mohla Mariana tu historku s máslem vykládat, takovou sprostárnu, co viděla v Paříži. A smála se, dív se nepotrhalo, to ti byla legrace, Mimi, tancoval tango a kařata měl spuštěný, k popukání! A přiznala se, že na ten film šla dvakrát, aby tu pasáž líp pochopila, husa pitomá. To už je vrchol. Jedna značka másla prý na tom založila svoji reklamu, vhodné i na dovolené, solené či nesolené! O tři roky starší než já, šedesát čtyři a půl. A je celá pryč, když v té scéně nějaký zvrhlík chce máslo. Jak vůbec můžou úřady takovou oplzlost dovolit? K ničemu žádná úcta. Žádný stud. A jestli se ženská, co má čtyřiašedesát a půl roku, nechá strhnout proudem jako smítko, co pak říci o těch mladých? Tak mladých a křeh-

kých, nebesa, žádný řád ani zábrany, a takovéhle filmy jim dávají. A publikace. I televize je prolezlá nemravností. Reklamy samá špinavost, člověku je z toho nanic. Hned dnes napíše dopis do *Večerníku*, dopis velice slušný. Povzddechla si. Ještě se najdou slušní lidé, ale (zavtářila se tvrdě) taky jim může dojít trpělivost. Pane řediteli! Především se chci představit, jsem učitelka v důchodu, Sãopaulanka, svobodná. Počkat, svobodná, to ne, to jsou nápady, na co uvádět stav? Stačí tohle, učitelka ze São Paula, která si vám dovoluje napsat, protože neví, komu jinak sdělit své pobouření, anebo víc než pobouření, svou hrůzu tváří v tvář podívané, již se musíme stát svědky od okamžiku, kdy vkročíme do ulic našeho nebohého města. Do ulic? Všecko přece proniklo až do soukromí našich domovů, nemám sice děti, ale kdybych je měla, tak bych si musela zoufat, hotová mánie poučovat děti o pohlaví, ve všech těch knížkách, v programech pro děti, pane řediteli, v programech, které poskvňují naše nevinná dítká, zrovna jako to udělali s máslem . . . Počkat, moment, tohle ne: řeknu jenom, že televize překračuje rozumné meze, když nám vnucuje obraz vulgárnosti, a řeknu, že jsem si ji vážně nechtěla pořizovat, opravdu ne, pane řediteli. Ale žiju sama a samota je někdy znát. Nebezpečná samota. Já si ale dávám pozor (napřímila se, zvedla hlavu), abych nedopadla jako Mariana, přitom tak vychovaná, tak nadaná. Z dobré rodiny, z nejlepšího sãopaulského rodu, a koukněte se na ni. *Parádní výlet. Nakoupila jsem si plno kouzelných věcí, ale je načase se vrátit, moje kalhoty už nemají puky*, napsala mi na pohlednici z Manausu. Kalhoty nemají puky a ona zase kouska stu-

du. Čtyřiašedesát a půl roku. Někdo by řekl, že to píše mladá holka, co si tam vyjela za kontrabandem. Vlastně mladá holka ne, protože ta by si nedělala hlavu s pomáčkánými puký, je vidět, že to psala baba, která má strach, aby se nezdála staromódní. Proto vykládá prasečinky, do telefonu říká čau a nosí kalhoty, ve kterých se jí rýsuje zadek. Už jenom aby začala nosit trička s nápisem na zádech. Plno strachu, pane řediteli. Plno strachu. Já mám taky strach, stárnout není žádná leg-race, to uznávám. Co ale hrdost? Přitiskla si kabelku k hrudi a rozhlédla se kolem sebe. Vlasy mi zbělely, zuby zežloutly, a ty ruce, pane řediteli, ty ruce, které – podle všeobecného mínění – byly vždycky na mně to nejhezčí. Podívala se na své ruce v rukavičkách. Ještě že je má.

„Dovolíte?“ řekl prodavač novin a sundal ze stojanu časopis s dvojicí, ze které kapalo.

Ustoupila o kousek a vrhla nesouhlasný pohled na dívku se zmalovanýma očima, která žvýkala *bubble gum*: chtěla časopis a chtěla taky *comics*, „tamhleto“, povídala a na rtíkách se jí růžově nadouvala žvýkačka, až udělala pum! Maria Emília spěšně odvrátila znechucenou tvář: tady to máte. Už zase píše další dopis, nebesa, jenom to všecko nepoplést, protože *stáří* je zase jiné téma, teď se musí soustředit na tu dusivou vlnu sprostoty, která rozežírá i kamení. Rovněž znečišťování ovzduší nechá napříště, teď hodlá pranýřovat znečišťování duše. Vezměte si Marianu. Navenek odolává dobře, zdraví jí slouží, až na to její astma, ale co uvnitř? *Kdo jen, kdo by odolal? Kvůli iluze teskný žal* – kvílí nebo pláče? Čas citů. Poezie. Teď nastal čas jenom čistících prášků na výlevky a dezodorantů na intimní části těla, těch

reklam na dezodoranty. Jako by už nestačilo obyčejné mýdlo. Mariana poslouchá reklamy v televizi, v rádiu, pak jde do samoobsluhy a skoupí kdeco, dokonce i homeopatické pilulky na moc a málo, ale Mariano, drahoušku, ty už přece takovou dobu menstruaci nemáš! Smála se, kristepane, jistěže ne, to jejich věčné vnučování mě úplně popletlo, docela jsem zapomněla. Je schopná mi jednou říct, že dalí na trh bionickou bytost pro osamělé dámy a pány, bylo to v televizi, Mimi, dělá to s tebou všechno. A je přenosná. Elektropřístroje. Elektrošoky. Někdy se obávám, že jí to začíná lézt na mozek, že nám všem to začíná lézt na mozek. Že se pořád víc vzdalujeme od planety míru a rychle se blížíme k jiné planetě plné soužení, plné násilí (výborný nápad), a proto, pane řediteli, je třeba varovat obyvatelstvo, varovat úřady, musíme potlačit ten zvrhlý vliv. Vy, pane řediteli, nebo já – elita se dokáže ubránit. Co ale druzí? Vždyť i já, když jsem jela autokarem do Brazílie, jsem se dala nacytat jako malé děčko. Všude kolem jedna jediná reklama, PIJTE COCA-COLU! PIJTE COCA-COLU! Na silnicích, ve městech, na stromech a na fasádách, na zdech a na sloupech, dokonce i na toaletě v bufetu někde v horoucích peklech pořád jenom příkaz PIJTE COCA-COLU! A já nešťastnice přes veškerou nechut, kterou k tomu nápoji cítím, místo abych si poručila tonik s citrónem nebo limonádu, jdu celá zmořená horkem k výčepu a dám si chlazenou coca-colu. Než jsem se vzpamatovala, už jsem polykala tu hnědou věc, co chutná po vlakovém mýdle, bývaly vlaky (jak je věc, co dávno, pane řediteli), kde takové kulaté černé mýdlo viselo na řetízku na WC. Otec mi pomáhal namydlit

ruce, byla jsem tenkrát holčička s lokýnkami, ale dodnes cítím, jak ta pěna páchla. Představte si, kdyby tatínek byl živ a doslechl se, co se stalo v Městském divadle, nějaký mladík vylezl na jeviště a vykonal tam potřebu, nad vším tím pozlátkem, před zraky Carlose Gomeze, Verdiho! Počkat, tohle raději vynechám, bude to objektivnější: zdůrazněme jenom nebezpečnost reklamy, která ve schopných rukou může úplně překroutit něčí osud, stejně jako ten kouzelník příbory. Není snad příkaz, abychom pili coca-colu, svým způsobem stejný jako pobízení k sexu, pořád jen sex a sex! Jednou už jsem měla úplnou halucinaci, když jsem na plakátu místo láhve, ze které teče voda, uviděla mužský úd na rudém pozadí. Ztopořený, zpěněný úd na nebi v plamelech – prostě hrůza, jakživ jsem žádný úd neviděla, ale copak vás nakonec nenapadnou takové asociace? A co svatí, nebesa, jak se brání ti, co mají sklon k svatosti? Na takovou palbu aby měl člověk hroší kůži. A ne tu ubohou kůžičku, co je po všech těch letech tak jemná, na zakrytých místech pořád ještě zachovalá. A co ten případ s tím mládencem, o kterém se Mariana dočetla v novinách (bulvární plátky jsou její vášeň). Něco strašného, vzal láhev od coca-coly a skoro celou ji tomu děvčeti nacpal tam dovnitř, hrůza, než se dostali do nemocnice, už byla v agónii, proč jsi to udělal, ty zvíře?! křičel na něho komisař a on s pláčem odpovídal, že neví, neví, jenom si vzpomínal, že četl v jednom časopise, jak v Hollywoodu na nějakém večírku, který se protáhl na tři dny, nějaký herec nacpal do svého děvčete láhev od šampaňského, když mu to taky nešlo normálně. Ale to jsem si vzpomněla jen tak, pitomé nápady.

Lekla se, když zatroubilo auto, které projelo těsně kolem chodníku a zvířilo prach, copak musí tak troubit? Znovu přistoupila ke kiosku a nejistým pohledem přečetla noviny zmítané větrem. A co kdyby si šla číst na náměstí? Náměstí bude ale tak špinavé, jak by to tam mohlo člověka těšit? To by byl dobrý námět na dopis, špína v našich parcích, jenomže to by nejspíš bylo moc dlouhé. A ona chce být stručná. Je ale těžké být stručný, pane řediteli. Moc těžké.

Na severovýchod doléhá dlouhotrvající sucho, které už zničilo více než 90 % zemědělské produkce, zatímco Amazonii sužují s příchodem dešťů záplavy – četla Maria Emília. Zoufale málo. Zoufale moc. Já neměla nikoho, zato Mariana to přehnal: tři manžely, milence nepočítaje. Horká krev. Kdyby si mohla dát udělat plastiku, táhla by to dál, ale doktor Braga nepřipustil námitky, jakmile půjdete na operaci, zůstanete na stole, srdce vám nevydrží, rozumíte? Rozuměla. Aspoň to. Nestačí, že tam zůstala Elza? Další oběť reklamy, drahá Elza. Tolik ji mrzelo, že si Mariana nedá pokoj, pyšnila se, že sama se stáří nebrání, chudinka drahá. Ale tak dlouho poslouchala o královnách a filmových hvězdách, co si zdaleka přicházejí dát omladit vizáž, až ji to strhlo, tak snadno se vždycky nechala strhnout. Ráno telefon, paní Marie Emílie, chtěl bych vám sdělit, že babiččin pohřeb bude v devět hodin, víme, že jste byly velké přítelkyně. Ale čím pohřeb, nebesa?! Elzy? Copak Elza umřela? Ne, Elza ne!, je to pár dní, co jsme se viděly, vypadala skvěle! Kolaps? Srdeční kolaps? I při tom bédování jsem vycítila vnukovu zdrženlivost, až mě napadl úplný nesmysl, co když se zabila? Pohřeb v devět.

Teprve když jsem se sklonila nad rakví, tak mi to došlo, chudinka, chudinka drahá s tím svým obličejem celým natřeným merkurochromem. Zemřela v narkóze, zrovna když se ten doktor, co má jméno po nějakém zvířeti, jak to jenom je?, prostě, když se chystal k prvnímu řezu. Představte si, operovat starou ženskou, Elza byla určitě o šest let starší než já. Copak ale člověk nesmí ani zestárnout? To je další důležitý bod, pane řediteli, proti tomu by se mělo vydat nějaké nařízení, stará garda se dávat operovat, a přitom už každý začíná mít sklerózu. Ani na smrtelné posteli si nedají pokoj, pamatujete se na Lealovu sestřenicí, co tak stonala? Měsíc před smrtí si ta chuděra usmyslela, že si dá vyhladit vrásky, a doktor to věděl, ten zaprodanec. Útěchou je, že zemřela značně omládlá, ta káča Mariana mi to hlásila na mši.

Co tak do kina? Vzhlédla k bleděmodré obloze. Bez mráčku. Škoda strávit takové odpoledne v tmavém sále, kam ale jít? Na čaj? Najde se vůbec ještě někde slušná cukrárna? S nechutí pohlédla na muže s napomádanými vlasy, který si přišel zblízka prohlédnout barevný plakát připevněný na dolním stojanu. Používal brilantinu a ani se mu nemusela podívat do obličeje, aby vytušila chťič v krhavých očkách (musel je mít malá a krhavá), visících na červených bikinkách zrzavé holky, která seděla obkročmo na židli a vypínala hroty tvrdých ňader. Holínky, kovbojský klobouk, v každé ruce revolver. A kalhotky mezi nohama tak našponované, že bylo jasně vidět kopeček chlupů, natěsnaných pod lesklou látkou, zřetelnějších, než kdyby na nich nic neměla. Jen se na to podívejte, pane řediteli. Obraz zpředmětně

ženy, jak říkají dívky z feministické organizace. Dívky inteligentní a vzdělané, skoro všechny mají vysokou školu. Ale propánaboha, kdyby se aspoň trochu držely zpátky. Kdyby neříkaly všechno naplno. Vyžadovat tolik věcí najednou, naráz tolik změn, to přece musí nadělat plno škod. Otřásají se kořeny, asi moc pospíchají. V jejich věku mi třeba ani nepřišlo na mysl slovo *prostitutka*. A tahle ta ženská vám najednou vstane a začne hájit své povolání, myslela jsem, že jsem se přeslechla, *povolání*? A to děvče tam z masa a krve, musela jsem se štipnout, nezdá se mi to? Přitom vypadala jako sekretářka jedné z těch amerických firem, hezoučkový profil, který mi připomínal bývalou spolužačku z Des Oiseaux, Carolu, co zemřela před naším prvním přijímáním. Skutečně jsem se snažila pochopit, sdílet její hněv, ta nevěstka sršela hněvem proti celé řadě opravdu politováníhodných věcí, které těm ženám provádí policie. Pokoušela jsem se tedy být s ní v jejím hněvu solidární, a nakonec jsem zjistila, že se hněvám na ni, taková hloupost! Copak si nemohla vybrat jinou činnost? Zajistit svobodu povolání, taková nehoráznost! Oddechla jsem si, když se zvedla ta obrýlená advokátka: teď úroveň diskuse stoupne, pomyslela jsem si, a skutečně, ze začátku to docela šlo, když udělala přednášku o historických kořenech ženského údělu, ten výraz mi připadá tak ušlechtilý, *ženský úděl*. A znena-dání se rozpovídala o klitorisu, protože klitoris, klitoris . . . A kolem muži, vůbec jsem nevěděla, kam s očima, když vykládala, že v nevíme které zemi dělají ženě incizi klitorisu, aby necítila žádnou rozkoš, z pohlaví se stane jehelníček – nic než předmět k zapíchnutí. A uváděla další stejně hrozné příklady, jistěže, jsou to všechno

survostí. Ale vystupovat s tím v debatě? Chtěla jsem se tvářit jakoby nic, nedat najevo, jak mě to šokuje, ale ne! Jsem se vzpamatovala, tleskala jsem víc než druzí, vždycky to dopadne tak, že z nesmělosti, ze strachu z je-viště si tam nakonec stoupnu. Chodit do té organizace, dopadnu jako Mariana, v džínsech a prsty samý prsten. Zločiny proti ženě, teď si vzpomínám, tak se jmenovalo téma té debaty u kulatého stolu. Žaluji, žaluji! opako-vala těhotná dívka ve volné krajkové haleně, která há-jila své právo na potrat, znásilnili ji přímo na ulici, a teď napadala i papeže, bůh mi odpusť, že se rouhám, ale nebylo by v takových krajních případech skutečně vhodné nějaké opatření k přerušování gravidity? Bylo mi jí moc líto, žaluji, žaluji! opakovala s očima plnými slz, ale přece jen souhlasit s potratem – bože, takové silné slovo. Dost mě to sebralo, vzpomněla jsem si na maminku, které nikdy neudělali tu jejich incizi, ale jak-živ nepocítila sebemenší rozkoš. A to měla osm dětí. Osm. Čtyřicet let manželství bez rozkoše: mlčenlivý jehelníček. Už ale zase odbočuji, nebesa, jak je to těžké, říct přesně to, co máme na mysli, tolik věcí přitom člo-věka napadá. *Studená, hutná Forma je sněžný rov . . .* A *myšlenky vzlet zdusí příkrov slov* – napsal Olavo Bilac v *Inania Verba*. Můj oblíbený básník, pane ředi-teli, poezii jsem měla vždycky ráda. Dokonce jsem reci-tovala. A co kdybych tyhle verše ocitovala na závěr dopisu místo nějakých omluv? Ale počkat, pěkně od začátku. Pane řediteli! Především se chci představit, jsem učitelka. Sãopaulanka. V důchodu. Sãopaulanka v důchodu, to je ale pitomost. Učitelka v důchodu. S dvěma hlubokými vráskami mezi obočím, jak jsem

pořád rozzlobeně shlížela na své zákyně, tohle tam ne-napišu, ale dobře si vzpomínám, kdy se mi ty vrásky začaly dělat, chtěla jsem tím držet zkrátka tu bandu, co se vždycky hnala jako řeka a všechno pohltila, té síly, jedna třída za druhou, jedna za druhou – proč jenom mi připomínají řeku bez začátku a bez konce? Tolikrát jsem říkala Ticho, až jsem ochraptěla, vykřičené hlasivky. To jsem se pak na ně takhle zamračila a ony pomalu tichly, na chvílku ze mě dostaly strach. Hned ale zase propukla vřava, drobná nádržka napínala zástěrku, celé vzrušené, zvlhlé, nejvíc to v nich háralo v létě. Snažila jsem se jich nedotknout, když se po přestávce vracely do třídy, nakyslý pach potu a prachu ještě zesílil, honem dojídaly banán, chleba s máslem. Křik, smích, zlost – všechno dohromady. Na konci roku se loučily s pláčem, nosily mi kytice. Všechny na mě zapomněly. Jenom na mně to zanechalo stopy, v tom, jak se dívám na lidi, nedůvěřivě, ve střehu. Je pravda, že jsem se jich bála stejně jako ony mne, ale jejich strach trval krátce. Zato můj tak dlouho, pane řediteli. Tak dlouho.

Vrhla poslední pohled na stánek s novinami, prodavač se šoural v zubech a klábosil s napomádaným chlápíkem. Důstojná dáma, povznesená nad všechnu tu frivolitu – tak si to určitě myslí ti dva, když ona kolem nich kráčí pevným krokem, unesená vlastní distingovaností. Šla dál po chodníku zalévaném sluncem, není to krása, takové slunce? Sáhla si na klopu kabátku, aby se ujistila: kamélie tam ještě je. Malá výstřednost, pane řediteli, dnes mám narozeniny, a protože je tak nádherná neděle, připnula jsem si květinu. Mám střízlivý kostým, střízlivý účes. Střízlivá dáma, která si dovolila

vzít květinu, smím? Zvlnila rty zdrženlivým úsměvem, který jí připomněl Monu Lisu, reprodukcí měla na polici pod sklem, má přesně takový úsměv, zdrženlivý, plný zralé moudrosti (přivřela oči) a nepřístupný. Určitě to byla taky osamělá žena. Na prahu stáří (vykročila ještě pevněji) a nedotčená. Stiskla kabelku pod paží a pomalu zkřížila ruce na prsou, jako by si přitahovala šál, dlouhé útrápně (uvolnila prsty) splývají dolů – co je zase tohle? Úsměv zmizel. Tamta ženská v minisukni, co jde s tím chlupem v tmavých brýlích, ta ale kroutí zadkem. Nohy samou křečovku. A ta nestyda si vezme tak směšnou sukýnku, že jí kouká krajka od kalhotek, na co vlastně máme policii? Copak v téhle zemi už žádná není? Hned za nimi se nějaká mrňavá prostitutka (čtrnáct let?) klátí na korkáčích s vysokánským klínem, víčka ztěžklá zeleným líčidlem. V patách za ní dědek s výrazem lovice – nebesa, co vlastně dělají soudy pro nezletilé? Za bílého dne.

Z hromádky smetí na rohu se vznesl cár modrého toaletního papíru a při zemi letěl k ní, zvlněný nenadálým závanem větru. Rychle uhnula a proužek se omotal kolem kotníku muže, který šel o kousek dál a loupal si mandarínku. Slupky rozhazoval kolem sebe, veselý rozsévač. Spokojený sám se sebou. Když přecházel kolem ní, ostentativně kývla hlavou k sloupu, kde visel kovový koš na smetí: *São Paulo je čisté město* – stálo psáno na téměř prázdném koši. Muž ale pořád vši silou plival pecky jako kluk, který závodí s druhým, kdo doplivne dál. Prefektura, pane řediteli, by měla s největší naléhavostí projednat plán výchovy těchto lidí, stojících na duševní úrovni dívenek, které jsem kontrolovala, když

vycházely ze záchodu, spláchla jsi? ptala jsem se. A ten užasle nevinný výraz, jej! zapomněla jsem. Ale že bych to byla jenom já, kdo si s tím uprostřed tohohle davu láme hlavu? Kdo se trápí? Nerozhodně zůstala stát na rohu. Zrakem zalétla přes auta až k ohromnému filmovému plakátu na druhé straně ulice. Brazilský film? Brazilský, jistěže, jak je tam postel, ženská s rozvášněným výrazem a chlap ve spodním prádle, tak to může být jedině brazilský film, skutečně pobuřující, neuvěřitelné, jak jen to může cenzura dovolit? Ne, nenapiše dopis o smeti, žádné míchání témat, vnitřní špína, pane řediteli, ta je horší než atomový odpad, protože ta se nesmyje obyčejným kartáčem. Zrychlila krok, dál je určitě jiný biograf, moc vám děkuji, drazí, ale já už jsem se domluvila s přítelkyněmi, pozvaly mě na čaj, nebude vám vadit, když to necháme na jindy? Vehementně protestovali, prý jim to vadí, a moc, to je ale teta nevděčnice, synovci a neteře jí nejsou na narozeniny dost dobří. A o co, že se v hloubi duše potutelně radovali, že mají odpoledne pro sebe? A nic si nemusejí vyčítat, odmítla přece ona, ne? A teď je tady, obklopená lidmi ze všech stran. A ještě osamělejší, než kdyby byla zavřená v pokoji, kde se paměť už trochu nejistá může opřít o důvěrně známé věci, tretky. Fotografie. Nejradši by se honem vrátila, ale kdepak, rozhodla se udělat si program, s vámi bohužel nemůžu, protože mě čekají přítelkyně. Přítelkyně. Eleonora se zlomenou pánví, chuděra. Mariana se někde moří u karetního stolku, hlavu už nemá ani na dudáka a umínla si, že se naučí hrát bridž, copak to není moderní? Beatriz hlídá hromadu vnuků, snachu má v osmém měsíci. A Elza je po smrti.

Na konci bloku měl jeden menší biograf na plakátech výjevy ze safari. Zaujal ji obrázek blondýny, na niž útočil krokodýl, zatímco po lovcích (to je ale fešák) dupal kanec. Tím líp. Muž v kase jí sdělil, že film už nějakou chvíli běží, nechtěla by si raději počkat na další představení? Poděkovala, ale čekat nemůže, ochlazuje se, co nevidět sprchne, a ona si zapomněla vzít deštník. Já ho taky zapomněl, řekl, a ona se na něj podívala pozorněji, není to od něho milé? Za téhle invaze barbarů přece jen ještě zbylo pár dřívějších venkovanů, sice málo a nadobro poražených (šaty měl úplně vyšisované), uchovali si však úctu k bližnímu, ne, nežádá lásku, ale aspoň úctu. Sestoupila po schodech, opírajíc se o zábradlí. A ten jeho starostlivý pohled, přísahala by, že ji sledoval, pozor na schody! Dojatě vklouzla do útulku ztemnělého sálu. Lidí málo. Položila si kabelku na klín, rozepnula knoflíček u blůzy a nasadila si brýle. Na plátně nějaký vousáč s rozježenými vlasy číhal mezi listím na blondýnu, která se šla nahá vykoupat do jezírka.

Pomaloučku se hroužila do křesla, zatímco blondýna se vynořovala směrem k muži, nebesa, i tady?! Sklouzla pohledem k propletené dvojici v řadě před sebou. Líbali se tak zuřivě, že mlaskavý zvuk se nesl ještě zřetelněji než hluk obou těl, drtících listí na plátně. O kousek dál v téže řadě další dvojice, která právě přišla, už se udýchaně zaklesla, jeho ruka jí pátrala pod sukni – našel? Našel. Málem cítila žhavý dech těl, která se chvěla tak usilovně, že se celá těžká řada sedadel rozdechvívala tímž rytmem. Schoulila se. Jako zvířata. Lepší si toho nevšímá, myslet na něco jiného, ale na co? Na ten titulek, měla výbornou paměť, ve škole dokázala opakovat

celou stránku, když si ji přečetla dvakrát nebo třikrát, *na severovýchod doléhá dlouhotrvající sucho, dlouhotrvající sucho* – kde vlastně je ten chlapík s lampičkou, copak už se nevyskytuje? Bývali vždycky tak pozorní, ti biletáři, posvítili si na každého rušitele klidu, copak už nikdy nebude světlo? Aspoň trochu světla kdyby bylo. Pevně se chytla sedadla a kůže křesla se jí zdála lepkavá, sperma? Navlékla si rukavice a pevně stiskla nohy. Pane řediteli! Především se chci představit, jsem učitelka v důchodu. Sãopaulanka. Panna. Zavřela oči, panna, skutečná panna, to samozřejmě nenapíše, ale nebyl by to důležitý údaj? Rozepnula si druhý knoflík, srazil se ta blůza v prádlo, nebo má teď silnější krk? Připadala si trapně, neupraveně, ale na chvíli si to snad může dovolit, je tma, nikdo si mě nevšímá, nevšímají si mě ani za světla, kdo by se o mě staral, kdo? A co když je správné právě to, co se děje kolem? Ta rozkoš, to vlhké potěšení těl. A slov. To vášnivé vzdouvání, jako kdysi řeka žákyň, snažila se ji zadržet svým chraptivým hlasem, svými vráskami, a ona se zatím rozvodnila a zaplavila kdeco, postele, domy, ulice . . . A co když je normální právě to ukojené pohlaví dívky, co vzdychá v řadě před ní – nebylo snad k tomu stvořeno? Panna, pane řediteli. Co já vím o té žádosti, která kypí už od bible, všichni se poznávají a plodí a poznávají se a plodí, lidé, rostliny, zvířata. Maminka se pohlaví bála, ten strach mám po ní – nebo snad ne? A co ty dívky v organizaci, tak nespoutané, bez zábran, jsou opravdu takové, nebo to hrají? Žádný stud, baví se o všem. Dělalí všechno. Ty moje rozpaky, když jsem si stěžovala mamince, a ty její rozpaky, když mě vedla k doktorce,

jedině žena mohla vyšetřit mé intimní partie, ztišila hlas, když říkala *intimní partie*. Dcerka má trochu výtok, řekla a nasadila ten svůj nešťastný výraz. Napnula jsem nohy, když se mě dotkl prst v rukavici, a vzpomněla jsem si, jak říkala mé babičce, že plnila své manželské povinnosti bez jakéhokoli potěšení až k hořkému konci. Až k hořkému konci, mami? Z pramene jejího utrpení byl nyní tento pramen, z něhož vytékal fluór. Snažila jsem se v té strašlivé pozici uvolnit (nesmíš být tak tvrdá, děvče, copak jsi ze železa, povol přece, já ti nic neudělám) a koukla jsem se po mamince. Stála v slzách jako sloup a solidárně mě držela za ruku. Hotovo, můžeš si natáhnout kalhotky, zavelel mi hlas mezi nohama. Nic vážného, děvenko, máš bělotok, pannám se to někdy stává. Bělotok. Vyschl, pane řediteli, i ten vyschl. Všecko vyschne, stáří je suché, všechna voda se ze mě vypařila, vyschla mi pleť, vyschly nehty, i vlasy, které praskají a při česání se lámou. Pohlaví bez sekrece. Suché. Už dávno docela vyschlo, zapečetěný pramen. Jediný rozdíl je, že na severovýchodě jednou zase zaprší.

Na plátně muž ze safari vešel do stanu, natáhl se pod moskytiéru, kouřil a tvářil se hrozně smutně, protože milenka (žena jeho přítele) odjížděla, byl to další příběh nevěry. Znala jich spoustu, počínaje Marianou, když tenkrát za ní přišla s pláčem a prosila, ať jí to nezazlívá, ať jí neodsuzuje, nezlob se na mě, Mimi, ale já se zamilovala do Afonsa! Do kterého Afonsa, Mariano? Znám jenom jednoho, přítele tvého manžela, není to snad přítel tvého manžela? A Marianiny oči se otevřely jako dva kohoutky: důvěrný přítel. Byla neúprosná,

zlobila se na ni, ty jsi blázen, Mariano, úplný blázen, proč sis aspoň nenašla někoho odjinud, někoho cizího? A ona si osušovala udivený obličej, ale Mimi, copak ty to nechápeš? Člověk se přece nakonec zamiluje do někoho ze známých. Afonso je podobný jako můj manžel, jako já, máme stejné záliby, chodíme na stejná místa, jednoho dne se na sebe zadíváme, a pak už je pozdě. Je pozdě, opakovala a potřásala poblázněnou hlavou, vlasy měla ještě hnědé, ještě s jejich přirozenou barvou, to na stará kolena si kadeře obarvila na popelavě plavou. Neodsuzuj mě, žadonila. Odsoudila jsem jí, ano, a jak příkře. Nebylo to z čiré závisti? Ten můj pocit nadřazenosti. Pohrdání. Že by ze závisti, nebesa? Závíděla jsem jí její nepokojný, nepředvídatelný život plný událostí, plný vášní – byla to tedy závist? Ty ses ale navyváděla, řekla jsem jí tuhle, a ona se smála, oči jí zvlhly, jako by ještě byla mladá, mládí je vlhkost. Zavřené póry zadržují vláhu šťavnaté dužiny, který plod to připomíná, broskev?, do kterého se zakousneme a prýští vlahá šťáva, zakousneme? Do kterého se zakouslí druzí, co já o tom plodu vím? Složila ruce do klína. Tady ve tmě se rukavice zdají tak bílé, jako by se nikdy nebyly ničeho dotkly. Spěšně přitiskla paže k tělu, aby loktem nezavadila o muže, který si sedl do vedlejšího křesla. Jez se svěřenými křídly, říkala mi maminka. Žij se svěřenými křídly, mohla mi říct. Jistě, má láska k Bohu. Je ale možné tolik kázně, tolik svědomitosti nazývat láskou? Kdybych aspoň byla vstoupila do kláštera, spalovala se bděním, pusty, nohy a ruce si rozdírala v pobožnosti – jaký důkaz jsem podala o své víře? Je to vůle boží, říkala maminka, a já jsem to

opakovala po ní, je to vůle boží, ale je tomu opravdu tak? Co já o té Vůli vím? Dostanu lepší známku, paní učitelko? Jenom když budeš mít sešit v pořádku, nepotřhat, nepokecat, nezamastit máslem. Máslo solené či nesolené. Co já vím o té řece s jejími vedlejšími toky? Nevedou nakonec všechny k srdci? A nezavlažuje se také srdce tou láskou?

Otevřela kabelku, vyndala kapesník a osušila si oči. Za zamženými skly brýlí vytušila, že film se chýlí ke konci, a zoufale zatoužila, aby ještě hráli dál, teď už nechce světlo, počkat, jsem tak neupravená, nebesa, jen co si sepnu ty vlasy, kam se poděla sponka? V rychlosti nahmátla klopou u kabátku, sundala si kamélii a zastrčila ji do kabelky. Slza se jí skoulela kolem úst, utřela si ji, jak jen se mohla tak rozlítostnit? Jako pitomá stará bába, počkat, chtěla jsem vlastně říct, že naše město, pane řediteli, tohle ubohé město – co vlastně s tím ubohým městem má být? Nakonec jsem začala mluvit o druhých, o sobě, počkat, začneme znova, ano, ten dopis. Pane řediteli, především. Především, pane řediteli. Pane řediteli! Pane řediteli!

Struktura mýdlové bubliny

Tím se totiž zabýval. „Struktura, tedy, struktura,“ opakoval a rozvíral bělostnou ruku, jak naznačoval oblý tvar. Sledovala jsem jeho neurčitý pohyb, neboť mýdlová bublina je opravdu neurčitá, ani pevná, ani tekutá, ani skutečnost, ani sen. Blanka a dutina. „Struktura mýdlové bubliny, chápeš?“ Nechápala jsem. Stejně to nebylo důležité. Důležitý byl dvorek mého dětství se zelenými stonky papáje, z nichž jsem řezala ty nejkřehčí, které vypouštějí největší, nejdokonalejší koule. Vždycky jen jedinou. Vypočítavá láska, protože když jsem se ukvapila, fouknutí vyvolalo reakci, stonkem stékala záplava hroznů a rozprskla se mi v ústech, až mi tekla po bradě pěna. A zamokřila mě na prsou. To jsem pak zahodila stéblo i hrneček. A na druhý den jsem začala zase, ano, mýdlové bubliny. Ale struktura? „Struktura,“ trval na svém. A lehkým pohybem, jímž objímal i prchal, se málem dotýkal, ale zachovával odstup, pozor, opatrně, ó, ta trpělivost! Vášně.

Vskrytu jsem cítila, jak mi tahle vášně nesmírně jemně obemyká tělo. Zduchovňuji se, řekla jsem a on se smál, až se mu rozechvěly prsty–křídla, vztažená ruka byla jako vážka na hladině, s hlubinou si však nezadala, povrchní těkání, ach, ta rituální láska bez kapky krve. Bez výkřiku. Průsvitná, blanitá láska, odsouzená k prasknutí.

Ještě jsem zavřela okno, abych ji zadržela, slepě však letěla ke sklu, ačkoli v jejím povrchu se zrcadlilo všechno kolem. Tisíce očí, a nic neviděla. Zůstalo po ní kolečko pěny. Nic víc, pomyslela jsem si, když vzal tu ženu pod paži a zeptal se: „Už se znáte?“ Moc dobře věděl, že jsme se nikdy neviděly, ale rád říkal věty, jimiž si vystlal situace i lidi. Byli jsme v jedné hospůdce a její egyptské oči se těsně přivíraly. Kouř, říkala jsem si. Rozšiřovaly se a opět se zužovaly, až z nich zbyly dvě lazuritové čárky, a tak zůstaly. I šťavnatá ústa se skoupě stiskla. Má ústa k ničemu, pomyslela jsem si. Klamně smyslná, k ničemu. Jak jenom může muž jako on, fyzik, který se zabývá strukturou bublin, milovat takovou ženskou. Záhada, řekla jsem a on se usmál, bavivali jsme se tím, že jsme říkali zlomky myšlenek, ojedinelé figurky hry, kterou jsme hráli tak trochu nazdařbůh, bez plánu.

Pozvali mě a já jsem si přisedla, jejich kolena se tiskla k mým, na stolku se mísily naše sklenky i dech. Uchýlila jsem se ke kostkám ledu nakupeným na dně sklenice, mohl by vlastně zkoumat strukturu ledu, nebylo by to snadnější? Ona se však chtěla vyptávat. Staří přátelé? Staří přátelé. Aha. Spolužáci? Ne, seznámili jsme se na pláži, kde? Tak, na jedné pláži. Aha. Zárlivost se ponenáhlu zhmotňovala a přetékala hustá jako likér téhož modrozeleného odstínu, jakým měla nalíčené oči. Skanul nám po šatech, vsákl do ubrusu, pomalu odkapával. Byla navoněná nasládlým parfémem. Rozbolela ji hlava: „To je bolest,“ opakovala nevím kolikrát. Pronikavá bolest, která začínala v týle a šířila se až do čela, nad obočí. Odstrčila sklenku whisky. „Pro-

nikavá.“ Odstrčila židli, a dřív než mohla odstrčit stůl, požádal o účet. Sejdeme se jindy, platí? Někdy jindy, samozřejmě. Venku mě chtěl zlehka políbit jako dřív, ale bezradně se zarazil a já jsem ho uklidnila, to je v pořádku, drahý, všechno je v pořádku, chápu. Vezmu si taxíka, nedělej si starosti, jenom už jdi, jdi. Když jsem se otočila, mizeli za rohem. Co si asi říkali, zatímco mizeli za rohem? Dělal jsem, že si prohlížím červeně kostkovaný kufr z umělé hmoty, stála jsem zrovna před výlohou s kufry. Uviděla jsem ve skle svůj zmatený výraz. Jak jenom je to možné. Vypláču se doma, rozhodla jsem se. Doma jsem zatelefonovala příteli, šli jsme spolu na večeři a on usoudil, že z mého vědce je velice šťastný člověk.

Šťastný člověče, opakovala jsem, když mi hned nazítří poránu volal a chtěl vysvětlovat. *Šťastný člověče*, nenechala jsem ho domluvit a cítila jsem, jak se na druhé straně drátu usmívá, asi jako by se usmívala mýdlová bublina. Opravdu, jediné, co tu rušilo, byla ta žárlivost. Zmocnila se mě likérová předtucha, že poslouchá na druhém aparátu, a honem jsem začala mluvit o něčem jiném, to víš, divadlo. Poezie. Pak zavěsila.

Podruhé jsme se setkali na výstavě obrazů. Zpočátku srdečnost. Štědrá ústa. Zatáhl mě k obrazu, který se mu moc líbil. Nebyli jsme pryč ani pět minut. Když jsme se vrátili, z očí už zbyly jen ty dvě čárky. Přejela si rukou v týle. Kradmo si pohladila čelo. Rychle jsem se rozloučila, dřív než přijde pronikavá bolest. Dostane z toho sinusitidu, pomyslela jsem si. Žárlivá sinusitida, to by bylo jméno pro obraz nebo pro esej.

„Víte, že je nemocný? Ten chlapík, co zkoumá bub-

liny, je to přece váš přítel, ne?“ Kolem rušný dav, hudba. Dusno. Kdo je nemocný? zeptala jsem se. Věděla jsem moc dobře, že mluví o něm, ale potřebovala jsem se zeptat znova, je třeba ptát se jednou, dvakrát, abychom slyšeli stejnou odpověď, že ten chlapík, ten, co zkoumá ty hloupé bubliny, je to přece můj přítel, ne? Tak ten je vážně nemocný, říkala to ta jeho ženská, hezká, to ano, ale trochu vulgární, předtím měla za muže bratrance jednoho přítele, fabrikanta, který držel s nacisty a přijel sem s falešným pasem, dokonce i Interpol dostal hlášku, za války se dal dohromady s jedním člověkem, co se vydával za italského hraběte, ale byl to obyčejný pašerák ve velkém. Natáhla jsem ruku a chytila jsem ho za paži, protože rozhovor se začal větvit a rozbíhat po všelijakých cestičkách, stěžl jsem zahlédla, kam se rozvíjí kořen, proplétající se mezi nohama, stěvíci, pošlapanými krocketami a párátky, závratnou rychlostí unikal po schodech dolů k domovním dveřím, počkej, řekla jsem. Počkej. Co mu vlastně je? Tomu mému příteli. Podnos se sklenicemi whisky se nám nebezpečně rozkymácel nad hlavou. Sklenice zacinkaly nahnuté vpravo, potom vlevo, klouzaly všechny ve společném tanci jako na palubě v bouři. Co mu je? Muž nejdřív vypil půl sklenky: podrobnosti nezná, ani se nevyptával, ostatně zábavné na tom je jediné to, že někdo zkoumá strukturu bubliny, to jsou nápady! Vzala jsem mu sklenici a pomalu jsem dopila zbytek whisky, kostka ledu mi přitom přilnula ke rtu a pálila. Jenom ne on, proboha. Jenom ne on, opakovala jsem. Můj vážný hlas kupodivu pronikl všemi vrstvami hluku, stejně jako mi všemi vrstvami hrudi pronikl nesmírně ostrý

hrot, až dosáhl úplně dolů, kam se nakonec zabodnou všechny hroty, jak se to tam jmenuje? Tam dole, zepřítala jsem se a usmívala jsem se na muže a jeho údiv. Vysvětlila jsem mu, že je to hra, kterou jsem s ním hrávala, s tím svým přítelem fyzikem. Informátor se zasmál. „To jsem si namouduší nikdy nepomyslel, že bych našel na světě člověka, který zkoumá něco takového,“ zabručel a rychle se otočil, aby vzal z podnosu další dvě sklenice, ach, ale podnos a všechno ostatní už bylo pryč, jak je to dávnou? „Poslyšte, nežili vy jste náhodou spolu?“ vzpomněl si najednou muž. Popadla jsem v letu sklenici a zažehnala jsem bouřku. Ležela jsem nahá na pláži. Tak trochu, odpověděla jsem.

Tak trochu, řekla jsem řidiči, když se ptal, jestli vím, kde je ta ulice. Nejdřív jsem tam chtěla zavolat, ale druhý aparát mi vzal chuť. A ona mi teď otevírala dveře i srdce. Ráda mě vidí? Mne?! Pochválila mi kabelku. I neučesaný účes. Žádná známka po sinusitidě. Však se za chvíli ozve. Pronikavá.

„Byl to opravdu šok,“ řekla. „Ale přešlo ho to a už se cítí výborně nebo skoro výborně,“ dodala hlasitěji. Z ložnice nás mohl slyšet, kdyby chtěl. Na nic jsem se neptala.

Byt. Na první pohled se nic nezměnilo, ale při bližším zkoumání tu bylo méně knih. Více vůní: silně vonící květiny ve váze, vonné oleje na nábytku. A její vlastní vůně. Množství cetek zastínilo unikáty, které zanikaly ve starých přihrádkách police. Pozorně jsem si ji prohlédla, když mi ukazovala koberec, který utkala za jeho pobytu v nemocnici. A co pronikavá bolest? Oči měla pořád rozevřené, ústa uvolněná. Ještě ne.

„Taky jsi mohl vstát, co říkáš, miláčku? Je to ale lenoch,“ řekla, když jsme vešly do ložnice. A velice živě se rozpovídala o zloději, který vlezl sklepem vedle do domu, „k mamíčce“ dodala a zlehka mu pohladila nohy pod vlněnou příkrývkou. Pozdě v noci je probudil křik, zloděj volal o pomoc s rukou v pasti, ve sklepech jsou totiž myši a večer předtím tam mamíčka nalíčila velikánskou past, aby chytila jejich krále, vzpomínáš si, miláčku?

Miláček měl na sobě zelený župan a seděl na posteli opřený o polštáře. Bělostné ruce ležely sepjaté na prsou. Vedle sebe měl rozevřenou knihu, jejíž název jsem si chtěla přečíst později a nakonec jsem se ho nedověděla. Projevilo zájem o případ se zlodějem, ale duchem byl daleko od zloděje, ode mne i od ní. Občas se na mě tázavě podíval, aby navodil vzpomínky, ale věděla jsem, že to dělá z jemnocitu, vždycky byl velice jemnocitný. Pozorný a odpoutaný. Kde? Kde asi byl v tom svém županu, který mu byl moc velký? Způsobily snad všechny ty záhyby, že se mi zdálo, jako by zhubl? Dvakrát si otřel zvlhlou bradu, potil se. Koneckonců, bylo horko.

Co si mi začalo chybět, snad cigareta? Zapálila jsem si a pořád jsem měla tísnivý pocit, že něco chybí, co tu vlastně nehraje? Když byl čas na fialovou pilulku, odešla pro sklenici vody a tu se na mě zadíval ze svého světa struktur. Bublíny. Na okamžik jsem se úplně uvolnila: „Nevím, kde je, ale vím, že není,“ řekla jsem a on se zeptal: „Zahrajem si?“ Usmáli jsme se na sebe.

„Spolkni to, miláčku, spolkni,“ poprosila ho a nadzdvihla mu hlavu. Otočila se ke mně: „Musím si zaskočit k mamíčce a služka je venku, mohla byste se ještě

chvilku zdržet? Vrástím se hned, je to vedle," dodala. Nabídla mi whisky, opravdu nemám chuť? Pokud bych chtěla, všechno je v kuchyni, whisky, led, jako doma. Kdyby náhodou zvonil telefon, mohla bych . . . ?

Odešla a zavřela dveře. Zavřela nás. Tu jsem objevila, co vlastně chybí, bože můj. Teď už jsem věděla, že on umře.

Helga

Byla jenom jediná. Druhá taková neexistovala, a kdybych ji chtěl k něčemu přirovnat, pak k něžným hříbkům v lese nebo k ránu na kole na hladké silnici nebo k prvním jarním třešním. Byla jedna jediná, jedinečná, přestože měla jen jednu nohu, ostatně stejně krásnou jako ona celá. Je však ještě brzy mluvit nikoli o její kráse – kterou je třeba při každé příležitosti neúnavně připomínat –, ale o její noze, k níž budu muset podat vysvětlení. Noha zahrnuje cestování, válku, noha sahá ještě mnohem dál . . . Bez objasnění nebude všechno nic než pouhá surovost.

Raději bych měl hned povědět, kdo jsem: Paulo Silva, Brazílec. Ale býval jsem Němec. Syn Němky ze Santa Catariny a onoho brazilského Silvy, kterého jsem nikdy nepoznal. Matka Němka se narodila ve Vale do Itajaí jako vnučka statkářů usdlých ve Vila Corintu od roku 1890, jak jsem se dočetl v listinách. Ovšem Němka odrodilá, protože se provdala za zmíněného Silvu, taky Paula, takže jsem měl být Paulo Silva junior. Nic z toho se však neujalo, ve škole už jsem byl Paul bez o, Paul Karsten. A milým údělem Paula Karstena, gymnazisty z Blumenau, byly v ruce 1935 prázdniny, doškolovací kursy, kamarádi a lásky v Německu. V Hitlerově Německu, abych nezapomněl. A nic lepšího jsem si přát nemohl, počínaje plavbou na *Monte Pascoal*, jednotná

třída s mezipřistáním v Bahii, na Madeiře, v Lisabonu a s vyloděním v Hamburku, až po několikeré nekonečné letní prázdniny v Domech mládeže s výlety, pikniky, bicykly, třešněmi a sexem uprostřed šťastné únavy a přesné dávky melancholie. *Jungbaus* se ty domy jmenovaly a při pomýšlení na ně se mi vybaví studánky a mech. Následující cesty, celkem tři, byly ve znamení lekcí plných prostoty a nadšení. A naší, lépe řečeno mé zvláštní důležitosti jakožto Němce, a to Němce z ciziny. Sportování. Trénink. Ocel nenabitých kulometů opřená o hrud' zbrocenou potem. Prapory nesené na rameni v průvodu před Hitlerem a Mussolinim na berlínském stadiónu, jihoameričtí Němci pochodující hned za Sudetami, a dokonce ještě před Němci ze Severní Ameriky. Tam právě jsem poznal přátelství a lásku, blízké a konkrétní. A také abstraktní a vzdálenou nenávisť k židům a komunistům a ještě k jiným věcem, které už jsem zapomněl. Ke všemu došlo proto, že ta třetí cesta se uskutečnila v létě 1939. Svou válku líčit nebudu, Polsko, Francii, Řecko, Rusko . . .

Helžina krása a Helžina noha. Přiznám se, že nevím, na kterou nohu jsem dlouhou dobu myslel víc, jestli na tu, co měla, nebo na tu, o kterou přišla. O tom však až později. Prozatím je třeba povědět, jak mohlo dojít k tomu, k čemu došlo. Můj hitlerismus byl mladý, loajální, usměvavý a upřímný a válka s tím neměla co dělat. Ve válce jsem dělal víceméně to co druzí, a dokonce míň, pokud jde o boj nebo zločin, jak jsem mohl vidět. Ostatně já a moji kamarádi ve zbraní jsme si byli podobní až na jednu věc: nikdy jsem si tuhle válku nedokázal spojit s prázdninami v *jungausech*, s těmi

pikniky v lese a výlety po cestách vroubených zelení. K tomu že měly vést ty tak jasné lekce? Slovo *unerbittlich* doopravdy znamenalo neúprosný a bylo míněno vážně? Až později, po válce, jsem si uvědomil, že ty lekce mi opravdu přešly do krve.

Zvláštní, že dnes už si nedokážu vzpomenout, o kterou nohu vlastně Helga přišla, jestli o pravou nebo levou. A to po dlouhá léta nebylo dne ani hodiny, kdy bych na Helgu nebyl myslel. Můj psychoanalytik soudí, že částečné zapomnění se často objevuje jako důmyslná forma sebetrestání. Nevím, jestli je to pravda, ale vím, že teď, když jsem se rozhodl znovu si ji vyvolat, nemohu zabránit tomu, aby mi ustavičně nekřížila tyto řádky dřív, než nastane ten pravý okamžik, kdy by se měla objevit. Musím přiznat, že mi moc nevadilo, když jsem se dozvěděl, že Brazílie vstoupila do války proti Německu, ale zároveň podotýkám, že jsem byl rád, že jsem proti brazilským vojákům nebojoval. Z toho usuzuji, že ve mně nikdy nepřestalo existovat něco ze syna onoho Silvy, kterého jsem si vždycky představoval jako bledého bruneta s protáhlým obličejem a smutnými očima.

Hned po válce jsem prodal svou helmu a dýku s hákovým křížem jednomu brazilskému činiteli, o kterém dodnes nevím, co vlastně dělal v Düsseldorfu. Šli jsme do kantýny, kde za mě zaplatil pivo a pověděl mi znepokojivou věc: že totiž mé právní postavení není ničím jiným než postavením zrádce, což znamená takových patnáct let vězení, tak nějak. Stačí se vrátit, a budu okamžitě odsouzen. Tu zprávu jsem dostal v nevhodnou chvíli, protože tenkrát jsem si zrovna ze všeho nejvíc

přál zapomenout na válku, uzavřít prázdniny v Německu a vrátit se klidně do Vila Corinta, tam se oženit, starat se o pole a dobytek a pomáhat matce, která už musela být stará. Helga se v mém životě dosud neobjevila a hitlerismus a válka mě ještě nepoznaly na dobro. Ještě ne.

Jeden detail se mi vybavuje tak úporně, že o tom občas přemýšlím kolem dokola, a ne a ne přijít na to, proč si tolik vzpomínám na její růžově nalakované nehty na noze. Nevím, která noha jí zůstala, ale tu nohu znova vidím, jenom tu nohu s nalakovanými nehty, na rukou si je nelakovala, měla je čisté, pěštěné, ale bez laku. Lakovala si jen ty na noze a šetřila tak lak, který se tenkrát těžko sháněl, stejně jako všechno ostatní, jídlo, šatstvo. Nehty v jemně růžovém tónu, měla ráda nevtíravé barvy.

To, že jsem se nemohl vrátit do Brazílie, rozhodlo o mém dalším osudu, totiž zůstat Paulem Karstenem tak dlouho, dokud nezbohatnu, a už nikdy nedojít klidu. Ale ne proto, že jsem zbohatl, jak uvidíme dál, hned k tomu dojdu. Věc se má tak, že jsem nebyl válečný zajatec a vlastně ani dezertér. V tehdejších zmatcích se v jednu chvíli válka vzdálila z místa, kde jsem právě byl, víckrát už se tam nevrátila a pak skončila. Už jsem se zmínil o tom, že jsem prodal svou helmu a dýku. Později jsem si obstaral další dýky a helmy a prodával jsem je mladým americkým rekrutům, kteří přišli moc pozdě a dychtili po suvenýrech tohoto typu. Nevelký obchod s trofejemi jsem rozšířil o cigarety, čokoládu, sušené mléko a jiné konzervy, ovšem všechno ve skromných mezích. Stačí říci, že na americké vojenské správě

byl mým nejkvalifikovanějším partnerem pouhý seržant, aby byl zřejmý omezený rozsah mého obchodování.

Při tom živobytí bez plánu a cíle jsem ztratil pojem času a dnes skutečně nejsem s to si vzpomenout, kdy přesně jsem Helgu poznal. Vím jenom, že její krása se mi nejprve zjevila od pasu nahoru za pultem lékárny, lze-li tak nazvat onen barák ze zčernalých prken, leda byle stlučený ve zříceninách průmyslové zóny na jihovýchodě Düsseldorfu. Její krása, právě ta její krása na mě působila od samého začátku. A pak její zdrženlivost, její něha v tom ovzduší konce světa. Kdykoli jsem do té lékárny zašel, vždycky tam stála vzpřímená a vážná a prodávala aspirin a pak takové plechové krabičky s pomádou; vyráběl ji její otec, starý Wolf, ve čtyřiceti úplná troska, za zbožím putoval dlouhé kilometry: pro pár lahviček jódu a několik metrů gázy.

Právě on to byl, kdo mě jako první upozornil na penicilin a na to, kolik by takový kšeft mohl hodit. Doposud jsem Helze prodával sem tam nějakou plechovku sušeného mléka a jedu na krysy. Taky si moc dobře vzpomínám na jiný detail: krabice s mlékem měla nálepku s usměvavou krávkou, kdežto na druhé byla mrtvá černá krysa, pověšená za ocas na dlouhém provázku. Myslím to upřímně, když říkám, že mě vůbec nemrzelo ztrácet čas, a tudíž i peníze tím, že jsem jí prodával těch pár drobností, které si mohla dovolit koupit. Vidal jsem ji tak rád, že už jenom slyšet její klidný hlas, stejně vyrovnaný jako její pohyby, které mimochodem byly vzácné, mi všechno vynahrazovalo. Nehledal jsem tenkrát ženu. Shánění jídla vyčerpávalo po celé měsíce veškerou představivost a energii, jichž jsem

schopen, a jakékoli pomýšlení na ženu se při té sháňce rozplývalo. Teprve v další fázi jsem si Helžinu krásu spojil s touhou. To už jsem věděl o její noze, sama mi o tom pověděla, když odmítla jít se mnou do jedné tančírny, provizorně zřízené v troskách muzea. Zrovna jsem se o tom tancování dozvěděl, a tak jsem ji pozval, když jsem se ráno zastavil v lékárně, protože mi to připadalo jako nejlepší příležitost, jak si s ní někam vyrazit. Stála jako obvykle za pultem, ale jakmile jsem začal o tanci, div se nedala na útěk, zatímco na ten její čistý obličej jako by se snesl černý mrak. Hned však ten mrak zaplašila a usmála se skoro přirozeně, když přiznala, že ty valčíky, co tam hrají, tančit nemůže, má jen jednu nohu. Tu noc jsem hodně myslel na Helžino zmrzačení, ostatně už dost dávného data, protože o nohu a zbytek rodiny s výjimkou otce přišla při prvním bombardování Hamburku. Při téže příležitosti přišel starý Wolf také o lékárnu, o tu první, poněvadž druhou a třetí mu zničili v Düsseldorfu. Po hamburské tragédii byl stále ještě bohatý, což dokazovalo to, že si ihned zařídil ty další dvě lékárny. Dokazovala to rovněž skvělá protéza, kterou dceři koupil a která za války byla určena výhradně pro výjimečné hrdiny, význačné členy nacionálně socialistické strany nebo vysoké důstojníky. Mimo tento okruh lidí si podobnou nohu mohli pořídit jen skuteční boháči. Nemohl jsem tedy nepocítit jistý úžas, když jsem uviděl Helgu vycházet z jejího místa za pultem, samozřejmě trochu kulhala, ale nenápadně, a ta pomalost se dokonce hodila k jejímu založení. Představoval jsem si ji spočívající na jediné noze, opřenu o berle nebo o hůl, jak namáhavě poskakuje... A dokonce jsem jí řekl,

že ve večerních šatech si její protézy nikdo nevšimne. Sklopila tehdy své velké světlé oči.

Nazítří byla neděle a Helga svolila, že si se mnou někam vyjde. Mohl jsem si od amerického seržanta vypůjčit džíp, ale odpoledne bylo tak hezky, že se radši chtěla doopravdy projít. Pozdě večer – obloha byla plná hvězd – jsme společně s jejím otcem snědli konzervu rostbifu a konzervu kukuřice, které jsem ulil ze svých obchodních zásob. Připadal jsem si šlechetný, dobrý. A tehdy mi starý Wolf pověděl o penicilínu. V popleněné lékárníkově tváři jsem viděl, jak se jeho modré oči, stejné jako oči dceřiny, rozzářily nadšením, když si ten kšeft představil. Uměl rychle počítat a snadno mi dokázal, že tři měsíce obchodování s penicilínem by stačily k získání malého jmění. Mělo to jenom dva háčky: jednak riziko, ale zase ne tak moc velké, v nejhorším případě pár let vězení, pokud vůbec. A druhá, větší potíže byla stejná jako při každém podnikání: počáteční kapitál. A k tomu ke všemu jedna nezbytná podmínka, rychlost. Velké kšefty by se daly dělat nanejvýš tak půl roku. Potom už společné úsilí Američanů, Rusů a samotných Němců uvede všechno do řádného chodu a veškeré podnikání se povleče ve vyježděných kolejkách. S Angličany to radši ani nezkoušet. Z naší strany by se opravdu muselo všechno dojednat přímo s Američany, a to neprodleně. Lékárník zvažoval různé možnosti, ale moje pozornost se soustřeďovala na Helgu, něžnou Helgu, kterou už jsem odpoledne políbil. Poslouchal jsem tedy na půl ucha, co mi říkal? To jistě. V noci a na druhý den jsem na nic jiného nemyslel. Vyžádal jsem si podrobnosti a on mi pověděl o jistém majorovi, lékaři,

dokonce jsme se za ním vypravili, ale právě byl převe-
len do Hamburku. A co kapitál? Vídal jsem lékárníka
denně a bez ustání jsme to probírali a probírali . . . A co
kapitál? Byly to dny tak neklidné a natolik mě ta myš-
lenka lákala, že můj malý byznys začal upadat. Vídal
jsem lékárníka, vídal jsem Helgu, s ní jsem taky pořád
mluvil, a najednou jsem začal o svatbě.

Jak nesnadné je znovu si ty události utřídit! Už jenom
vzpomenout si na rok, kdy se všechno sběhlo, je mi zatěž-
ko. Rozdělit fakta po měsících nedokážu. Ale srovnat
si pocity je pro mě neprosto vyloučené. Znovu si ožívuji
čas, kdy jsem vnímal její krásu, a pak okamžiky hlubo-
ké touhy. A hodně si vzpomínám na svatbu. Pokud jde
o lásku k Helze, můj psychoanalytik tvrdí, že nejde
o víc než o prostředek sebepotrestání, který jsem si na
sebe vymyslel. Fakt je, že jsem se oženil a hned ráno po
svatbě jsem uprchl do Hamburku, s sebou jsem odvezl
protézu a vzápětí jsem ji prodal. Jakmile jsem měl
v ruce počáteční kapitál, nebylo těžké najít zmíněného
majora a asi za půl roku, přesně jak starý Wolf před-
povídal, jsem nadělal jmění.

Od té doby už se nedalo říci, že nacistické prázdní-
ny v Německu byly nahodilou epizodou v životě mla-
díka z Vila Corinta. Paul Karsten spáchal svůj válečný
zločin, osobní a na vlastní pěst, jenomže na nepatřičném
místě a s nepravou osobou. Rasistický čin německého
pána, naučený za bezstarostných lekcí roku 1936, byl
vykonán v hlubokém míru chudým brazilským chlap-
cem na úkor chudé německé dívky. Mylná byla rovněž
představa, že konec Paula Karstena by mohl být řeše-
ním. O pár let později se Paulo Silva junior vrátil do

Brazílie jako člověk amnestovaný a bohatý, zároveň
však malověrný a otupělý. Jediný způsob, jímž se poku-
sil odčinit zločin mladého Paula, bylo stát se vzorným
občanem. Dnes mi psychoanalytik vysvětluje, že v nudné
ctnosti prostě hledám a nalézám trest pro Paula Karstena
a jeho kamarády.

Klíč

(CARLOSU DRUMMONDOVI DE ANDRADE)

Už bylo pozdě říci, že nepůjde, už bylo pozdě. Nechal to zajít moc daleko, příliš daleko. A co teď? Teď bude muset vyměnit pohodlné pyžamo za škrťací límeček, teplé příkrývky za ledový večer, jak jen jsou ty večery poslední dobou ledové! Tropy . . . Houby tropy. „Bejvávalo,“ zabručel a zívá. V pekle určitě nechybí kruh společenský, zdánlivě ze všech nejsnesitelnější, ale jen na pohled. Muži a ženy v parádních šatech, přecházejí sem a tam, povídají, přecházejí, povídají, utahání, a přece si nemohou pohovět na židli, zoufale ospalí, a přece nemohou jít spát, oči otevřené, ústa otevřená, usmívat se, usmívat se, usmívat . . . Kruh lidí povrchních, hlupáků s kravatou a v těsných botách, odsouzených k tomu, aby poslouchali a pronášeli blbosti až na věky věků. „Amen,“ zamumlal roztržitě. Zavřel oči. Zavřel ústa. Na co nějaký večírek? Už nemůžu, rozumíš? Nemůžu! chtělo se mu křičet, zatímco pěstmi bubnoval do polštáře křesla. Otočil k ženě prosebný pohled, copak to nechápeš? Nemůžu . . .

„Tome! Co kdyby ses začal oblékat?“

Samozřejmě že nic nechápe, husa. Samé oslavy, večírky! Ve dne v noci oslavovat, oblékat se a svlékat, a hned se zase oblékat znova, honem, přijdeme pozdě! Pozdě . . . Muset se oholit, vybrat kravatu, vtáhnout břicho, nutit ho, aby se nacpalo do nejbližšího volného

prostoru, to ubohé, bídné břicho, které nikdy nemá právo se uvolnit, ani to ne! Potom nasadit srdečný výraz a usmívat se až do pěti ráno, oči dokořán, ty oči k smrti ospalé . . .! Ale na co? Čubky. Jsou to všechno hnusné čubky, vymýšlejí si jednu večeri za druhou, jen aby se mohly předvádět.

„Jako děvky.“

„Co říkáš, Tome?“ zeptala se žena už zase v ložnici. Na sobě měla jenom lehké kombiné z černého hedvábí, spíš z krajky než z hedvábí. „Ty si teď povídáš sám pro sebe? Co . . .?“

Usmál se. Jakmile však žena uhnula pohledem, jeho výraz opět ztěžkl. Hlavu si opřel o křeslo, povolil svaly. Zívá a natáhl si nohy. Aspoň dneska večer kdyby mohl jít spát, vlézt si do postele s ohřívací lahví, to je blaženo, taková láhev, hned se mezi tělem a dekou udělá pěkně vlaho . . . Nejlepší na světě je spát, propadnout se do tmy jako kotva, propadnout se do tmy a nadobro se v ní rozplynout. Předtím ještě sklenici teplého mléka, hodně cukru.

„Četl jsem v jednom časopise, že když žena nespí aspoň deset hodin denně, má ještě před třicítkou celulitidu.“

Zrovna si kartáčovala vlasy. Zarazila se s kartáčem v ruce, rozhrnula hustou clonu vlasů a vykoukla. Vytáhla z kartáče vlas. Pustila ho na zem.

„Celulitidu?“

„Četl jsem to.“

„Blbost! A pak, mně se to stát nemůže, já mám tělo krásně pevný, koukni,“ dodala a natáhla ke křeslu bosou nohu. „Sáhni si . . . Některý ženský mají tělo jako z hadrů, zato já jako z křemene, koukni se!“

Dotkl se špičkami prstů dlouhé, do bronzova opálené nohy. S předstíraným údivem přikývl. A obrátil mdlý pohled k oknu. Kolik mužů by dalo nevímco, jen aby se na ty nohy mohli aspoň podívat. Na ty její báječné nohy. Pro kočku. Sjel pohledem k vlastním chodidlům. A divže se neusmál. V těchhle ponožkách je má jako mladík, křiklavé barvy, to je její. Francisca měla radši nenápadné, ale Magô je mladá a mladí si potrpí na křiklavé barvy, tím spíš, když mají starého partnera. Kterého se pak snaží maskovat tak naivními triky, jako jsou řvavé ponožky, sportovní košile, veselé kravaty, jen zvesela, dědulové, zvesela! Brzo si usmyslí, že si mám barvit vlasy.

„Proč vlastně tu večeri pořádají?“

„No proč, proč... Asi chce Renata ukázat nový nos, má totiž nový nos, už jsi ho viděl?“

„Jo, vypadá hrozně.“

„Myslíš?“ užasla Magô. Uchichtla se. „Doktor jí ho zřejmě moc zkrátil.“

„Na co pořád večere, když k tomu není žádný důvod.“

„Copak k večeri musí být nějaký zvláštní důvod?“ divila se a naklonila hlavu. Zase si začala energicky kartáčovat vlasy. „A pak, jiný závazek nemáme, vid', že ne?“

Závazek. Ta má ale nóbl slovník, potvora. A přitom před pár léty bylo úplně dojemné, jak si v rozpacích okusovala nehty. Nebo jak se hryzala do spodního rtu, když nevěděla co říct. A nikdy nevěděla co říct. V mých rukou rozkvetete, říkal si dojat až k slzám. Rozkvetla, to teda jo. Hodil po ní pohledem. Tak moc zase rozkvétat nemusela.

Pomalů si zapnul límeček u pyžama. Schoužil se.

„To se ale ochladilo.“

Pohodila hřívu vlasů dozadu. Namazala si nohy krémem. Pak si pomalů, s rozkoší otírala šlapky o koberec.

„Víš, že mně není chladno? Copak už začala zima?“

„Aby ne.“

„Mně ale vůbec není chladno.“

„To si myslím,“ zabručel a změřil si ji. Bosá, polonahá a zářící jako v plném slunci. Takové energie, panebože. Má energie, že by ji mohla rozdávat, jak takový mladý živočich vším oplývá, plno vlasů, plno pohybů, všeho až moc. Jsou agresivní, už když dýchají. Mohla by si třeba zlomit nohu. Ale nic si nezlomí, v tomhle věku jsou asi kosti z ocele. Zívl.

Teď si mazala krémem obličej, sledoval pravidelné krouživé pohyby mastných prstů. Copak nepotřebuje spát? Ne, nepotřebuje, a ze spaní se honem probouzí, aby si vynahradila, co zameškala. Zlomená noha by nebylo špatné řešení...

„Ale Tome, miláčku, ty dřimeš! Chceš drink, abys byl čilejší?“

Zabořil ruce do kapes u pyžama. Ztěžka otevřel slzíci oči. Nechci pít, chci spát! byl by nejradši zakřičel. Mírně se pousmál.

„Ne, Magô, dneska nechci nic pít.“

„Hned bys byl čilejší, kdyby sis dal drink!“

„Ale já jsem čilý dost...“

Nalila si na ruce kolínskou. Pak s nimi párkrát zamávala, aby uschly. Ví, že se na ni dívám, a tak se předvádí, pomyslel si. Exhíbicionistka. Znáť datum své smrti,

honem by věnovala kostru lékařské fakultě, aby tu zůstala . . .

„Ulomila jsem si dva nehty,“ bědovala a začala si natahovat punčochy. „A ani nevím kde.“

Zavřel oči. Francisca měla krátké nehty, nehty pracovitých rukou, nenápadně nalakované bezbarvým lakem. Nehty a ruce staré ženy, člověk by nevěřil, jak jí nejdříve ze všeho zestárly ruce. A potom vlasy. Mohla s tím něco dělat. Neudělala nic. Skoro jako by byla ráda, že se může vzdát, tak a odedřka budu stárnout. A stárla. Ráda si vykládala pasiáns, bělostné ruce klouzaly po kartách. Zapnutý gramofon, desky s hudbou pro pamětníky. Ale Francisco, to je hrůza, tahle samba je ohraná, musíš si poslechnout něco nového, koupím ti . . . Vrtěla hlavou, nechci, nech mi moje písničky, z těch druhých mě brní hlava! *Večery v Lindóie*. Zíidla, pohárky, tahle voda dělá dobře na revma . . .

„Jak to vypadá, Tome?“

Škubl sebou a otevřel oči.

„Co?“

„Moje paruka!“ zvolala Magô a načechrávala si rukama vlasy. Dlouhá ofina jí padala do nalíčených očí. „Líbí se ti?“

„Na co paruka? Máš přece tolik vlasů, děvče.“

„To teď letí. A můžu měnit účes, je to hned.“

Ochable natáhl ruku na noční stolek. Uchopil pouzdro na cigarety. Bylo prázdné. Zavřel ho. Tím líp, aspoň nebude tolik kouřit. Ve vašem věku, začal lékař při minulé prohlídce.

V jeho věku. Marně se na to člověk snaží zapomenout, protože lidé kolem nezapomínají nikdy, už před deseti

lety s tím vyrukoval její otec, přestože se to neodvážil doříct. Ve vašem věku . . . Magô byla přítom, tvářila se, že si čte jeden z těch odporných plátků pro paní a dívky. A co má být? provokoval. Muž sepal na bříše uzlovité ruce. Nehty měl černé. Potíž je v tom, že můj dceři je teprv osmnáct a vám devětačtyřicet, rozdíl je moc velkej, namítl a těmi pazoury se škrábal na hlavě úplně stejně, jako by se poškrábal opičák. Dneska to není tak zlý! Jak to ale bude vypadat za takovejch deset let? Tenkrát popadl plášť. Klobouk. Otevřel dveře a udělal dramatické gesto: Jestli za deset let budu nebo nebudu paroháč, to už je výhradně moje věc!

„Fernando tam bude taky?“

„Freddy? Nemám tušení. Proč?“

Už si ho přejmenovala, prevíta. Freddy . . .

„Jaký Freddy! Kde k tomu přišel?“

„Přece všichni mu tak říkají!“

Všichni, to znamená ona. Ráda přezdívala, hned byla s každým jedna ruka.

„Nechápu, co na takovém chlapovi ženské mají. Hlu-pák je to, gigolo . . .“

„Gigolo?“

„Říká se to.“

„Tomu nevěřím, Tome!“

„Ale vypadá na to. Prevít k pohledání, brnká si na tu svou kytárku . . .“

Zamyšleně se obula.

„Má hezký hlas.“

„Jak jsi na to přišla? Hlasek jako konipásek, člověk aby stál až u něho, když chce vůbec něco slyšet. Zženštělý . . .“

Zženštělý nebo zženštilý? Zíví. Prostě hovado. A ty nány se úplně rozplývají. Má jen to mládí, nic víc. Ušklíbl se. Jen to mládí. „Mládí...“ bručel si pro sebe a obrátil znavený pohled k zrcadlu. Zbožňovala zrcadla, byl jich plný byt. Tamhleto je nejhorší, vidí se v něm celý, nic neunikne. Před tímhle zrcadlem zjistil, že stárnout znamená rozostřit se: rysy začnou být nejasné a obrys tváře se nakonec rozpadne jako kus chleba ve vodě.

„Prosím tě, Tome, ty se opravdu nehodláš oblíkat? Už je skoro devět!“

„Budu hned, než se namaluješ, jsem hotov.“

„A holit se nebudeš?“

„Je to nutné?“ zaúpěl a přejel si rukou po bradě. „Už jsem se dneska holil, a od těch věčných žiletek budu mít kůži celou odřenou.“

„Tak si jdi, jak chceš, ale je na tebe žalostný pohled! Už jsem ti kolikrát říkala, Tome, že zarostlý vypadáš děsně zchátrale. Jako dědek.“

„Já jsem dědek.“

„Ale drahoušku, tohle mi neříkej, pojď, pěkně vstaň, oholíš se,“ žadonila a hladila ho po hlavě.

„Nepůjdu.“

„Ty jsi ale ohava, na mou duši!“

„Co na té večeri budu dělat, to mi řekni.“

„Přece jíst...“

„Já ale nic jíst nemůžu, držím dietu. Potřebuju jenom spát, nic než spát!“

„Tak si spi!“

Pozorně na ní pohlédl. To by se jí hodilo.

„Uvidíš, že budu hotový dřív než ty,“ vyhrožoval

a rukama se pomalu nadzvedával v křesle. Nakonec přece jenom vstal. A hned zase sklesl. Zavřel oči. Zíví. Bude počítat do pěti a pak bleskově vstane. Do deseti... Protřel si oči.

„Panebože.“

„Bolí tě něco, Tome?“

Dlouze se na ni zadíval.

„Jsi hezká.“

„Já a hezká?“

Ale usmála se. Vždycky to popírají, patří to k pravidlům hry. Francisca byla pravý opak, a přece se ztvářila úplně stejně, když jí to naposled řekl, jsi hezká, Francisco. Naklonila hlavu na stranu a našpulila rty: Cože, Tomáši, já? A hezká...? Nenechal ji domluvit: Ano, hezká, vypadáš skvěle, když se trochu nastrojíš, musíš být marnivější, miláčku. Podívej se, jak to dělají druhé ženské...! Znova si nasadila brýle. Ale v mém věku, Tomáši...

Úplně posedlá věkem. Proč o tom tolik mluvila? Někdy ho to dopalovalo. Mně je taky skoro padesát jako tobě, no ne? To si mám teď přikrýt hlavu a čekat na smrt? Položila na gramofon desku. To máme dnes krásný večer, vid', Tomáši? Proč se nejdeš trochu projít? Šel. Na zpáteční cestě potkal Magô. Zdálo se mu, že se znova narodil, když mu řekla Tome. Připadal si jako jiný člověk. Jiný člověk. Která to byla reklama? „Stal se ze mě jiný člověk.“ Někde v tramvaji, asi na nějaký sirup... Je to tak dávno. Zastesklo se mu po časech, kdy jezdil tramvaji a četl si přitom reklamy, dobře míněné výzvy k opatrnosti: „Čekejte, dokud tramvaj nezastaví.“ Ty opatrné, rozvážné časy. Jak bylo příjemné pro-

jíždět prázdnými ulicemi a klímat, zatímco tramvaj hou-
pala jednou vpravo, jednou vlevo, jako v kolébce...

„Hele, Tome, tak už se vzchop, Renata bude zuřit,
jestli přijdeme pozdě.“

„Celá dona Renata mi může být ukradená.“

„Ale Tome!“

„A ta její sebranka taky.“

„Ty jsi ale protivnej,“ zvolala dívka a pohodila labu-
těnku na postel. Zapnula si zip u šatů. „Nedovedeš si
představit, jak jsi poslední dobou protivnej.“

Ospalej jsem, měl na jazyku. Zimomřivě si vyhrnul
límeček od pyžama až k uším. Dlouze zívá a dýchl si
do stočených dlaní, aby si je zahřál. Prospal by celou
další noc a pak ještě další... Spal by a spal, až by se
uspal k smrti. Gramofon by vyhrával poklidné melo-
die. Vedle něho Francisca zabraná do pasiáanse, ach, jak
miloval ten jemný zvuk karet, které ševalily na stole,
zatímco i ona ševalila něco, co nevyžadovalo odpověď.
Chtěla kluka, přišla dáma: Tebe jsem nepotřebovala,
zlobila se. Staromódní nábytek. Staromódní šaty. Sta-
romódní krása. Ale Francisco, musíš nosit modernější
šaty, musíš se malovat! Dal jí lahvičku parfému. Dal jí
rtěnku, kterou vychvalovali v jednom časopise, nový
odstín, který by vzkřísil i sochu, stálo tam psáno, i so-
chu by takhle barva přinutila vstát! Dal jí červené korále,
dlouhou šňůru červených korálů, jsme ještě mladí, dra-
houšku! Nesmíme se dát! Měřila si ho s nevyzpytatel-
ným výrazem. Ironicky? Ne, ani ne, na ironii byla příliš
laskavá. Dívala se na něj jako matka na syna, než mu
dá klíč od domu.

„Tome, hodí se mi k šatům tyhle rukavice...? Sly-
šíš, Tome?“

„Hodí, srdce moje, hodí.“

„Možná spíš zelené...“

„Je to perfektní.“

Skoro jako matka, která se dívá na syna. On tedy
sklopil hlavu a šel. Na ulici si připadal jako kluk, který
svírá v kapse klíč. Jsem volný, chtělo se mu křičet na
lidi kolem, na auta kolem, na vítr kolem. Volný, volný!

Ach, kdyby se tak mohl bez jediného slůvka, bez je-
diného vysvětlení vrátit. Ani ona by nic neříkala: jako
by si byl jen skočil pro cigarety. Jak to jde, Francisco?
zeptal by se, když by viděl, jak lehce vraští obočí. Sklo-
nila by se k pasiánsi: Ale chybí mi tu jedna karta...

Hlas Magó mu připadl cizí. Neskutečný. Uslyšel svůj
vlastní hlas, zastřený, ale klidný.

„Jdi sama, drahoušku. Užij si to.“

Ještě naléhala. Opravdu naléhala? V tichu zabubno-
valy podpatky jako plstěné paličky a rychle mizely.
Natáhl ruku k posteli a vzal si deku. Přikryl se. Všude
tma a ticho. Parfém vyprchával a zbyla vůně zahrady
se sochami, s běloskvoucími sochami, které spí bez zor-
nic, žádný odstín je nepřinutí zvednout víčka. Malátně
si natáhl nohy. Nohy jeho Magó opět vyskočily ze tmy:
tančila nahá, šlapky si třela o koberec a kytarová me-
lodie se jí soukala vzhůru po nohou jako punčochy.
Prudce se pohnul a chtěl před nosem přibouchnout muži
s černými nehty, to je moje věc! Rozpadlá melodie už
sahala těm sošným nohám až po kolena, pozor, Magó!
S Fernandem ne...!

Tanečnice a hudebník se snesli na starodávný stůl jako
prach. Rozevřel se vějíř ševalících karet. A král s krá-
lovnou se tiše vytráceli, vlekouce za sebou hermelínové

pláště. Do jednoho z nich se zahalil a usmál se na Franciscu. I ona se usmívala ve svých růžových opalinových šatech a zlehka okusovala rožek karty. Můžu? zeptal se a položil si jí hlavu do klína.

Vrátil jí klíč.

Pojď se podívat na západ slunce

Beze spěchu stoupala křivolakou cestou. Jak šla, stále ubývalo skromných domků, bez ladu a skladu řídkce rozestých po pustém kopci. Uprostřed nedlážděné ulice tu a tam zarostlé bylím se pár dětí točilo v kole. Slabá dětská písnička byla jedinou známkou života ve ztichlém podvečeru.

Čekal na ni opřený o strom. Ve volné tmavomodré košili, dlouhé vlasy rozčuchané, vytáhlý a hubený, vypadal vesele jako student.

„Moje milovaná Raquel.“

Přísně si ho změřila. Pak se zadívala na své boty.

„Podívej se na to bláto. Rande na takovémhle místě si nemůže vymyslet nikdo jinej než ty. To je ale nápad, Ricardo! Z taxíku jsem musela vylízt už dole, sem by nikdy nevyjel.“

„Nikdy, vid'?" Myslel jsem, že přijdeš ve sportovním, a ty zatím takhle elegantní . . . Když jsi chodila se mnou, nosila jsi pořádný boty, pamatuješ?“

„A tos mě vytáhl až sem nahoru jen proto, abys mi to připomněl?“ zeptala se a strčila rukavice do kabelky. Vyndala si cigaretu. „Co?“

„Ale Raquel . . .“ a se smíchem jí vzal pod paží. „Hrozně ti to sluší. A kouříš teď takový fajnový cigarety, modrý a zlacený . . . Musel jsem prostě ještě jednou vidět tu krásu, cítit tu vůni. Tak co? Udělal jsem chybu?“

„Mohl sis vybrat lepší místo, ne?“ udobřila se. „A co je tamhleto? Hřbitov?“

Obrátil se ke staré polozřícené zdi. Pohledem ukázal na železná vrata rozežraná rží.

„Opuštěný hřbitov, anděli. Všichni zběhli, živí i mrtví. Ani strašidla už tu nejsou, hele, jak si ty děcka hrajou, vůbec se nebojí,“ dodal a ohlédl se po dětech, jak dělají kolo kolo mlýnský.

Pomalou vdechla kouř. Pak mu ho vyfoukla do obličeje. Usmála se.

„Ricardo a jeho nápady. A co dál? Jakej je program?“

Jemně jí ovinul ruku kolem pasu.

„Znám to tady moc dobře, mám tu pohřbené příbuzenstvo. Pojď na chvílku dovnitř, ukážu ti nejkrásnější západ slunce na světě.“

Chvilí se na něho nechápavě dívala. Pak zaklonila hlavu a rozchechtala se.

„Podívat se na západ slunce...! Panebože... To se povedlo...! Žadoní o poslední rande, celý dneš do mě hučí, vytáhne mě sem do té pustiny, jenom ještě jednou, jedinkrát! A proč? Abych se šla podívat, jak zapadá slunce na hřbitově...“

Taky se rozesmál a zatvářil se zahanbeně jako kluk, kterého přistihli při něčem nepatřičném.

„Raquel, holčičko, nebuď na mě taková. Víš dobře, jak rád bych tě pozval k sobě, ale jsem ještě chudší než dřív, pokud je to vůbec možný. Bydlím teď v hrůzném penziónu, bytná je satorie, co nedělá nic jiného, než že špehuje klíčovou dírkou...“

„A ty si myslíš, že bych k tobě šla?“

„Nezlob se, já vím, že ne, ty jsi teď úplněj vzor

věrnosti. Říkal jsem si, co tak si popovídat někde v zapadlý uličce...“ řekl a přitiskl se k ní. Špičkami prstů jí pohladil paži. Tvářil se vážně. A kolem lehce přivřených očí se mu pomalu dělaly nesčetné drobné vrásky. Vějířky vrásek vyhloubily potměšilý výraz. V tom okamžiku nebyl tak mladý, jak vypadal. Hned se však usmál a síť vrásek zmizela beze stop. Znovu se mu vrátilo nezkušené a trochu lehkovážné vzezření. „Udělalas dobře, že jsi přišla.“

„Takže program... A nemohli bychom si sednout někam do hospody a něco si dát?“

„Nemám prachy, anděli, pochop to přece.“

„Já to zaplatím.“

„Z jeho peněz? To si dám radši utrejš. Pozval jsem tě na tuhle procházku, protože jednak je zadarmo a jednak velice slušná, slušnějšího nic nenajdeš, nemyslíš? A navíc je to romantický.“

Rozhlédla se kolem. Odtáhla paži, kterou jí svíral.

„Děsně riskuju, Ricardo. On je příšerně žárlivej. Ví moc dobře, že jsem dřív s někým chodila. Jestli nás spolu nachytá, pak jsem teda zvědavá, jestli mě některej tvůj senzační nápad vytáhne z bryndy.“

„Já jsem si ale na tohle místo vzpomněl právě proto, že nechci, abys riskovala, anděli. Nic diskrétnějšího nad opuštěnej hřbitov není, podívej, je úplně opuštěnej,“ pokračoval a otevřel vrata. Staré panty zaskřípaly. „Nikdy se žádnej tvůj přítel nebo přítel tvého přítele nedoví, že jsme tady byli.“

„Už jsem ti řekla, že děsně riskuju. Takovýhle vtipy si nech, prosím tě. A co když tu bude pohřeb? Nesnáším pohřby.“

„Jakej pohřeb? Bože, Raquel, kolikrát ti to mám opakovat?! Už celý věky tady nikdo nepohřbívají, určitě tu nezůstala ani kost, neblbni. Pojď sem, podej mi ruku, neboj se...“

Všechno kolem ovládl plevel. Nestačilo mu, že se zuřivě rozlezl po záhonech, ještě se vyšplhal po náhrobkách, lačně vnikl do popraskaného mramoru, zaplavil alej s nazelenalým štěrkem, jako by svou prudkou životní silou chtěl nadobro překrýt poslední stopy smrti. Zvolna kráčeli dlouhou alejí zalitou sluncem. Jejich kroky se rozléhaly jako podivná hudba suchého listí drčeného na štěrkové cestě. Tvářila se mrzutě, ale nechala se vést poslušně jako dítě. Sem tam v ní některý hrob s vybledlými medailóny smaltovaných portrétů probudil zvědavost.

„Je to veliký, co? A tak ubohý, v životě jsem neviděla ubožejší hřbitov, deprimuje mě to,“ zvolala a odhodila špačka na andělíčka s ulomenou hlavou. „Pojďme pryč, Ricardo, to by stačilo.“

„Ale Raquel, podívej se přece na ten večer! Co tě na tom deprimuje? Už nevím, kde jsem četl, že krása není v jitrním světle ani nočních stínech, ale v soumraku, v tomhle polotónu, v tý dvojakosti. Já ti tady servíruju soumrak a ty si stěžuješ.“

„Nemám ráda hřbitovy, už jsem ti to říkala. A ještě k tomu chudý hřbitovy.“

Něžně jí políbil ruku.

„Slíbilas, že jeden večer věnuješ tady svému otrokovi.“

„To jo, ale udělala jsem chybu. Je to možná legrace, ale já už víc riskovat nechci.“

„On je tak bohatěj?“

„To nemáš představu. Teď mě s sebou vezme na báječnou cestu až do Orientu. Víš vůbec, co to je? Jo, milánku, až do Orientu...“

Zdvihl kamínek a sevřel ho v dlani. Kolem očí se mu zase rozestřela droboučká síť vrásek. Jasný a hladký vzhled znenadání ztmavěl, zestárl. Hned však se znovu objevil úsměv a vrásky zmizely.

„Taky jsem tě kdysi vzal na projížďku lodí, pamatuješ se?“

Položila mu hlavu na rameno a zvolnila krok.

„Víš, Ricardo, ty jsi asi doopravdy cvok... Přesto všechno se mi někdy po těch časech zasteskne. To byl rok! Fakticky, když si na to vzpomenu, dodneška nechápu, jak jsem to mohla vydržet tak dlouho. Celej rok!“

„To žes tenkrát zrovna přečetla *Dámu s kaméliemi*, byla jsi z toho tak křehká, tak sentimentální. A co teď? Jakej román čteš teď?“

„Žádněj,“ odpověděla a stiskla rty. Zastavila se, aby si mohla přečíst nápis na rozbité desce: *Mé drabé choti na věčnou upomínku*, četla tiše. Ušklíbla se. „No prosím. To ta věčnost dlouho netrvala.“

Zahodil kamínek na vyschlý záhon.

„V tom právě je ten půvab, jak je smrt sama. Nikdo z živých už se do toho zaplať pámbůh neplete. Podívej,“ řekl a ukázal na prasklý náhrobek, z jehož pukliny jako zázrakem vyrašilo býlí, „mech už zakryl na kamení jméno. Po mechu přijdou kořeny, pak listy... To je dokonalá smrt, žádná vzpomínka, žádněj stesk, ba ani jméno. Ani to ne.“

Přivinula se k němu blíž. Zívla.

„Tak dobře, ale teď pojďme pryč, pobavila jsem se

jako už dlouho ne, to skutečně dokáže jenom někdo jako ty.“ Letmo ho políbila na tvář. „Už je toho dost, Ricardo, chci jít pryč.“

„Ještě pár kroků . . .“

„Když ale tenhle hřbitov nebere konce, už jsme ušli celý kilometry!“ Ohlédla se. „V životě jsem neušla takovou dálku, Ricardo, budu úplně vyřízená.“

„Zlenivěla jsi, co? Máš moc dobrý bydlo. To je ostuda,“ huboval a postrkoval ji dopředu. „V týchle aleji zahne a jsme u naší rodinný hrobky, odtamtud je vidět západ slunce.“ Vzal ji kolem pasu: „Víš, Raquel, kolikrát jsem se tady vodil za ruku se svou sestřenicí. Bylo nám tenkrát dvanáct. Každou neděli sem maminka nosila kytky a poklízela v kapličce, tenkrát už tam ležel můj otec. Já a sestřenka jsme tam chodili s ní, drželi jsme se za ruce a dělali bůhvíjaký plány. Teď jsou obě po smrti.“

„Sestřenice taky?“

„Taky. Umřela v patnácti. Nebyla vyloženě hezká, ale ty její oči . . . Byly zelený jako tvoje, docela jako tvoje. Stejně je to divný, Raquel, jak vy dvě . . . Teď si říkám, že celá její krása se soustředila jenom v očích, měla je trochu šikmý a tolik se jí leskly.“

„Byli jste do sebe zamilovaní?“

„Ona mě milovala. Byla to jediná bytost, která . . .“ Mávl rukou. „Na tom ostatně nezáleží.“

Raquel mu vzala cigaretu, potáhla a zase mu ji vrátila.

„Já jsem tě měla ráda, Ricardo.“

„A já jsem tě miloval. A ještě tě miluju. Chápeš teď ten rozdíl?“

Z cypřiše s křikem vyrazil nějaký pták. Zachvěla se. „Ochladilo se, vid'š? Pojďme pryč.“

„Jsme na místě, anděli. Tady leží mi mrtví.“

Zastavili se před kapličkou zarostlou popínavými rostlinami, které ji zuřivě tiskly v náruči z lián a listů. Úzké dveře zavrzaly, když je otvíral dokořán. Světlo zaplavilo místnůstku se zčernalými stěnami plnými čmouh, jak tam zatékalo. Polozborcený oltář uprostřed zakrývala dečka, jejíž barva byla stejně zašlá jako čas. Po stranách hrubě tesaného dřevěného krucifixu stály dvě vázy z vybledlého opalinového skla. Mezi rameny kříže si pavouk spředl dva trojúhelníky pavučin, teď už potrhaných a visících jako cáry pláště, který kdosi dal Kristovi přes ramena. Železná branka v boční zdi vpravo ode dveří vedla ke kamenným točitým schůdkům, sestupujícím do podzemní hrobky.

Vkročila dovnitř po špičkách a pečlivě dbala, aby se neotřela o staré zdivo.

„Vypadá to smutně, Ricardo. Ty už sem vůbec nechodíš?“

Přejel prstem po zaprášené sošce.

„Já vím, že ty bys to chtěla vidět všechno čistounký, kytky ve vázách, svíčky, aby bylo znát, že se o to starám, vid'š? Už jsem ti ale přece říkal, že na tomhle hřbitově se mi nejvíc líbí ta opuštěnost, ta samota. Všecky mosty s druhým světem jsou stržený, tady to totálně ovládla smrt. Nadobro.“

Popošla a nakoukla mezi zrezavělé železné tyčky dvířek. V pološeru podzemní místnosti se na všech čtyřech stěnách, tvořících úzký šedivý obdélník, rýsovaly schránky.

„A tam dole?“

„Tam jsou rakve. A v rakvích mé kořeny. Prach, anděli, samý prach,“ zamumlal. Otevřel dvířka a slezl dolů. Přistoupil ke schránce uprostřed zdi a pevně uchopil bronzové držadlo, jako by ji chtěl vytáhnout. „Kamennej prádelník. Nádhera, co?“

Zůstala nahoře na schůdkách a trochu se naklonila, aby líp viděla.

„Všecky ty schránky jsou plný?“

„Plný...?“ Usmál se. „Jenom ty, kde je obrázek a nápis, vidíš? Na týhle je obrázek má maminky, tady leží,“ pokračoval a špičkami prstů se dotkl smaltovaného medailónu, zasazeného doprostřed schránky.

Schoulila se. Ozvala se tenkým, trochu roztřeseným hláskem.

„Ricardo, pojďme už.“

„Ty se bojíš.“

„Samozřejmě že ne, ale je mi zima. Vylez a jdem pryč, je mi zima!“

Neodpověděl. Popošel k jedné schránce na protější zdi a rozškrtl sirku. Sklonil se k slabě osvětlenému medailónu.

„Sestřenka Maria Emília. Pamatuju se dokonce na den, kdy se takhle dala vyfotografovat. Čtrnáct dní před svou smrtí... Svázala si vlasy modrou stužkou a přišla se ukázat, tak co, jsem pěkná? Co říkáš...?“ Mluvil teď sám k sobě, zasněně a vážně. „Ne, ne že by byla pěkná, ale ty oči... Pojď se podívat, Raquel, to je neuvěřitelné, měla oči úplně jako ty.“

Šla dolů a krčila se, aby náhodou o něco nezavadila.

„Tady je ale zima. A ta tma, nevidím si na špičku nosu...“

Rozškrtl další zápalku a podal ji své společnici.

„Na, hned budeš vidět líp...“ Odstoupil stranou. „Všimni si těch očí.“

„Vždyť se skoro ani nedá poznat, že je to holka, jak je to zašlý.“

Dřív než plamínek zhasl, přistrčila ho k nápisu vytesanému v kameni. Četla pomalu a nahlas. „Maria Emília, narozená 20. května 1800, zemřela...“ Pustila sirku a chvíli se nehýbala. „To ale přeci nemohlo být tvoje děvče, když umřela před víc jak sto lety! Ty lhá...“

Kovový třesk jí přečal slovo vpůli. Rozhlédla se kolem sebe. Místnost byla prázdná. Vzhlédla ke schůdkům. Shora ji pozoroval Ricardo přes zavřenou branku. Viděla jeho trochu nevinný, trochu pořouchlý úsměv.

„Tohle nikdy nebyla vaše rodinná hrobka, ty lháři! Takovej blbej vtíp!“ zvolala a vyběhla po schůdkách. „A vůbec to není k smíchu!“

Počkal, až měla kliku železných dvířek na dosah ruky. Pak otočil klíčem, vytrhl ho ze zámku a uskočil dozadu.

„Ricardo, honem to otevři! Ale honem!“ poručela a cloumala klikou. „Nesnáším tyhle vtípy, víš to dobře. Pitomče jeden! Takhle to dopadne, když dá člověk na takovýho blbce. Pitomý vtípy!“

„Ve dveřích je škvíra a tamtudy vnikne dovnitř pár slunečních paprsků. Potom pomalu, pomaloučku zmizí. Uvidíš nejkrásnější západ slunce na světě.“

Lomcovala brankou.

„Ricardo, nech toho, rozumíš! Nech toho! Otevři, ale hned!“ Zalomcovala dveřmi ještě prudčeji a vši

silou se pověsila na mříže. Ztěžka oddychovala, oči plné slz. Pokusila se o úsměv. „Heleď, miláčku, legrace jsme si užili dost, ale teď už opravdu musím jít, otevři, honem...“

On už se neusmíval. Stál vážně, oči přimhouřené. Zase se mu kolem nich rozprostřely vějířky vrásek.

„Dobrou noc, Raquel.“

„Nech toho, Ricardo! Počkej, to mi zaplatíš...!“
křičela a natahovala po něm ruce skrz mříže. „Ty idiote! Dej sem klíč od té pitomý branky, a honem!“
nařizovala a zkoumala zbrusu nový zámek. Pak prozkoumala mříže pokryté vrstvou rzi. Ztuhla. Pomalu zdvihla oči ke klíči, kterým pohupoval na kroužku jako kyvadlem. Přitiskla k mříži tvář, z níž vyprchala všechna barva, a němě na něj zírala. Křečovitě vytřeštila oči a pak ochabla. Pomalu se sesouvala. „Ne, ne...“

Nespouštěje z ní oči přistoupil ke dveřím a roztáhl paže. Začal zavírat dokořán rozevřená křídla.

„Dobrou noc, anděli.“

Rty jako by měla slepené, nedokázala je od sebe odtrhnout. S nepřičetným výrazem zvolna bloudila očima kolem sebe.

„Ne...“

Strčil klíč do kapsy a dal se na zpáteční cestu. V nastalém tichu mu pod nohama zašramotil vlhký štěrk. A vtom úděsný, nelidský výkřik:

„NE!“

Ještě nějaký čas k němu doléhaly stále častější výkřiky, připomínající řev drásaného zvířete. Pak bylo kvílení pořád vzdálenější, tlumenější, jako by vycházelo odněkud z hlubin země. Když došel k hřbitovním

vratům, vrhl vyhaslý pohled k západu. Zpozorněl. Teď už žádné lidské ucho volání neuslyší. Zapálil si cigaretu a pustil se z kopce. V dálce dělaly děti kolo kolo mlýnský.

Setkání

Kolem dokola širá pláň. Stopená v měkké mlze, zeleň byla bledá a matná. Proti obloze se rýsovaly černé útesy, tak rovné, jako by je někdo seřízl nožem. Slunce nabodnuté na špici nejvyššího skaliska vykukovalo za mrakem.

„Proboha, kde?!“ ptala jsem se sama sebe. „Kde jenom jsem viděla přesně tuhle krajinu, zrovna tak večeru...?“

Dostala jsem se do těch míst poprvé. Při svých potulkách po okolí jsem dosud nevyšla z údolí. Toho dne však jsem bez nejmenší únavy přelezla kopec a byla jsem na planině. Jaký klid! A jaká opuštěnost. To všechno – jak jsem věděla naprosto jistě – pro mě bylo něco docela nového. Proč tedy se ten pohled ve všech podrobnostech shodoval s obdobným obrazem kdesi hluboko v mé paměti? Otočila jsem se k lesu, který se rozkládal po mé pravici. I ten les s ohnivě rudým listím tonoucím v zlatisté mlze jsem znávala. „Všecko jsem to už viděla, všecko... Ale kde? A kdy?“

Ubírala jsem se směrem k útesům. Přešla jsem pláň. A dostala jsem se k ústí propasti vyhloubené mezi kameny: jako dech stoupala hustá pára z jícnu, v jehož nezbadatelných hlubinách bylo slyšet vzdálený zvuk tekoucí vody. I ten zvuk jsem znala. Zavřela jsem oči. „Vždyť jsem tady nikdy nebyla! Zdálo se mi snad

o tom? Prošla jsem těmihle místy ve snu a teď je mám před sebou hmatatelná, skutečná? Způsobila snad jedna z těch zvláštních shod okolností, že jsem tu procházku předem zažila ve spaní?“

Zavrtěla jsem hlavou, to ne, tahle vzpomínka – stejně dávná jako živá – přesahovala rozptýlenost pouhého snu. Ještě jednou jsem se zadívala na zamlženou planinu, na strohé útesy. Podvečer byl klidný a pokojný. Přece však za tím tichem, v hloubi toho pokoje jsem cítila cosi zlověstného. Obrátila jsem se k slunci, které krvácelo jako oko a rudě zalévalo obláček, za nímž se ukrývalo. Zachvátil mě nejasný pocit hrozícího nebezpečí. Co to však bylo za nebezpečí a v čem spočívalo?

Zamířila jsem do lesa. Co kdybych utekla? To by přece nebylo těžké, ne? Srdce se mi neklidně sevřelo. Jistě by to nebylo těžké, ale já kráčela neúprosně dál, jako by mi nezbývalo nic jiného než jít vpřed. „Rychle odsud pryč, rychle!“ poroučel rozum, zatímco jiná část mé bytosti, pohroužená do jakéhosi okouzlení, se vrátit odmítala.

Nazlátlé světlo pronikalo mezi listnatými větvemi lesa, který se zdál zkamenělý. Ani nejslabší vánek nezavál mezi listy ztuhlými jakoby v napjatém očekávání.

„Očekávání je jenom ve mně,“ pomyslela jsem si a drtila jsem v prstech narudlý list. A tu jsem pocítila naprostou jistotu, že ten pohyb jsem dělala mnohokrát, zatímco jsem šlapala po téže půdě, měkce se poddávající mým krokům. Vydala jsem se po pěšině mezi stromy. „A nikdy jsem tady nebyla, nikdy,“ opakovala jsem, vdechujíc chladný pach země. Opřela jsem se o kmen a mezerou mezi listy jsem zahlédla bledou oblohu. Bylo mi, jako bych ji viděla naposled.

„Léčka,“ napadlo mi při pohledu na pavučinu, která se típytila zavěšená mezi větvemi. Uprostřed pavouk. Popošla jsem blíž: byl to rezavý, ostrážitý pavouk na číhané. Prudce jsem zatřásla větví a zničila pavučinu, až splihla v cárech. Ohromeně jsem se rozhlédla kolem sebe. A co ta síť, k níž jsem mířila já? Kdo ji zničí, kdo? Vzpomněla jsem si na slunce, stejně vševidoucí jako pavouk. Pak jsem zabořila ruce do kapes, zařala zuby a dál šla pěšinou.

„Teď uvidím balvan uprostřed puklý.“ Až jsem se rozesmála, jak mě zaujala zvláštní hra se znovuzpůsobením: byl tam velký rozštípnutý balvan s trsy trávy, které vyrážely zespod z pukliny. „Když teď půjdu tímhle směrem, dostanu se k potůčku.“ Přidala jsem do kroku. Potůček byl vyschlý, ale zelené oblázky dávaly tušit, že zjara tudy zase poteče voda.

Jeden oblázek jsem zdvihla. Ne, nezdá se mi to. Aní se mi to zdát nemohlo, do jakého snu by se vešla tak podrobná krajina? Zbývala ještě jedna možnost: co když se někomu zdálo o mně? Procházela jsem čímsi snem skutečnější, než kdybych žila. Proč ne? Odtud pak ten prazvláštní fakt, že poznávám všechna tajemství lesa, tajemství, jež znala jen osoba, která mě vtáhla do svého snu. „Jsem částí cizího snu,“ usoudila jsem a zapíchla jsem si do prstu trn. Žertovala jsem, ale po pravdě řečeno můj neklid vzrůstal: „Jestli jsem zajatá v něčem snu, tak teď uniknu.“ Kapka krve mi stekla po ruce, bolest stejně skutečná jako ta krajina.

Přes cestu mi hlučně přelétl pták. Křik, který vyrazil, byl tak žalostný, že jsem málem ztratila odvahu, a co kdybych utekla? Co kdybych utekla? Obrátila jsem

se k ušlé cestě, beznadějně bludiště. „Teď už je pozdě!“ zamumlala jsem a můj hlas ve mně naposled oživil nutkání utéci. „Proč pozdě?“

Lístek, který se mi snesl na hlavu, byl suchou výstrahou, kterou jsem zachytila ve vzduchu a sevřela v ruce: abych se nesnažila objasnit tajemství, abych nechtěla vysvětlit nesmyslnost podvečera zdánlivě tak nevinného. Měla jsem pouze přijímat nevysvětlitelné, dokud se všechno nevyjasní v pravý čas.

Zamířila jsem mezi dva duby: šla jsem se svěšenou hlavou, s těžkým srdcem, ale kroky byly rázné, poháněné silou, jejíž původ jsem neznala. „Teď uvidím studánku. U ní sedí dívka.“

U studánky byla dívka v podivném jezdeckém obleku. V nesmírně bledé tváři měla tak toužebný výraz, že určitě na někoho čekala. Při zvuku mých kroků ožila, ale vzápětí upadla do nejhlubší sklíčenosti.

Přistoupila jsem blíž. Bez zájmu na mě pohlédla a složila ruce do klína.

„Myslela jsem, že je to někdo jiný, na někoho tu čekám...“

Sedla jsem si na kámen zelený mechem a mlčky jsem si prohlížela její starodávný oděv: měla na sobě černý sametový kabátek a prazvláštní zvonovou sukni, která jí sahala až ke špičkám šněrovacích botek. Z vysokého límce kabátku vykukovala bílá krajková vázačka, sepnutá zlatou broží ve tvaru mandolíny. U nohou měla položený sametový klobouk s rudým pérem.

Zadívala jsem se na její popleněnou tvář. „Už jsem tu dívku viděla, ale kde to bylo? A kdy...?“ Promluvila jsem k ní naprosto nenuceně, jako bych ji znala už dlouhá léta.

„Ty tady bydlíš někde poblíž?“

„Ve Valburgu,“ odpověděla, aniž zdvihla hlavu.

Tak hluboko se pohroužila do vlastních myšlenek, že mi připadala duchem někde docela jinde a mou přítomnost přijala bez nejmenší známky překvapení, ba ani si nevšimla bláznivého kontrastu našeho oblečení. Asi plakala. A teď tady truchlivě seděla u konce sil, ruce spuštěné v klíně, pár kadeří spadlých do čela. Ještě žádná bytost mi nepřipadala tak zoufalá, tak klidně zoufalá, pokud klid lze spojovat se zoufalstvím: ztratila všechnu naději a rozhodla se rezignovat. V té rezignaci však bylo znát křehkost.

„Valburgo, Valburgo . . .“ opakovala jsem. To jméno mi bylo povědomé. A přitom jsem si nevzpomínala na žádné místo v celém kraji, které by se tak jmenovalo.

„Je to hned za údolím. Ty neznáš Valburgo?“

„Znám,“ odpověděla jsem spěšně. Teď jsem si byla jista, že to místo už neexistuje.

Lhostejným pohybem se snažila sepnout si vlasy, které vyklouzly z vysokého účesu. Netrpělivě si uvolnila uzel vázačky, jako by se jí nedostávalo vzduchu. Zlatá mandolína se svezla a stáhla krajku dolů. „Ta brož . . . Neviděla už jsem snad stejnou brož na stejné vázačce?!“

„Na někoho jsem čekala,“ vypravila ze sebe namáhavě a obrátila žalostný pohled ke koni uvázanému u stromu.

„Na Gustava?“

To jméno mi uklouzlo tak přirozeně, až jsem se lekla: jako by bývalo v mých ústech odjakživa a jen čekalo na tuhle chvíli, aby mohlo být vyřčeno.

„Na Gustava,“ opakovala a její hlas zněl jako ozvěna. „Na Gustava.“

Pozorně jsem se na ni podívala. Proč ale nepřišel? „A ani nepřijde, už nikdy. Už nikdy.“

Upřeně jsem zírala na tu prapodivnou postavu ze starodávného rodinného alba. Z alba, v kterém jsem už tolikrát, tolikrát listovala. Tušila jsem teď drama, jehož scény přerývaly bouřlivé spory a pláč. Hněv. Jedna scéna se mi nejasně rýsovala kdesi v mých kořenech, scéna vrcholící oné noci v zuřivé hádce. Jakýchsi mužů. Nepřátel. Kdosi zavřel okna nevelké světnice slabě osvětlené svícem. Snažila jsem se rozeznat, co říkají, když tu jsem za zamženým sklem spatřila hubeného starce v černém redingotu, jak vztekle buší dlaní do stolu, obraceje se podle všeho k voskové masce, která se míhala v přítmí.

Maska se pohnula a octla se v osvětlené části. Gustavo! Byl to Gustavo. Starcova ruka pořád bušila do stolu a já nemohla odtrhnout oči od té tak důvěrně známé ruky, s jejími modrými žilami propletenými v síti zuřivosti. Na krajkových manžetách jeho košile vystávaly s hrozivou jasností rubíny knoflíčků. Jeden z mužů se pohnul vpřed. Byl to Gustavo? Nebo stařec? I bambitka se pohnula a scéna vybuchla v jediném záblesku. Dřív než nastala naprostá tma, naposled jsem zahlédla manžetové knoflíčky, které bleskotaly jako kapky krve.

Srdce se mi sevřelo děsem, „kdo to vystřelil, kdo?!“ Přitiskla jsem si pěsti k očím. Prudkost, s níž mi bušila krev ve spáncích, se skoro nedala snést.

„Měla by ses vrátit domů.“

„Kam domů?“ zeptala se a svésila ruce.

Zadívala jsem se na ně. Pak jsem zdvihla oči k její tváři a nevěděla jsem, co říci: neuvěřitelně se podobala někomu, koho jsem tak dobře znala.

„Proč nejdeš za ním?“ napadlo mi zeptat se. Odpověď jsem však nečekala. Jistě taky tušila, že je všemu konec.

Stmívalo se. Její postavu jako by obestíral nafialovělý opar, o němž jsem nevěděla, vychází-li z oblohy či z půdy. Zdálo se mi, že ji prosycuje táž zdánlivá tíšina jako krajinu.

„Jdu pryč,“ řekla a uchopila klobouk.

Její hlas mi zazněl velice blízko. Ale podivně vzdálený. Vstala jsem. V tom okamžiku zavál ledový víchř tak mocně, že mě dočista zahalil oblak suchého listí a prachu. Rozhoupané větve se zběsile prohýbaly. I já jsem se sehnula a zakryla jsem si obličej rukama. Než jsem stačila otevřít oči, už se vyhoupla na koně. Týž vítr, který probudil k životu les, ji stejně prudce vytrhl z netečnosti: chvěla se na koni zelektrizovaném jako to rudé listí vířící kolem ní. Pobodla zvíře a to dusalo kopyty po kamení, s vlající hřívou, nezkrotné. Chtěla jsem ji zadržet:

„Počkej, ještě něco!“

Otočila se ke mně. Rudé péro na klobouku se jí ve víchru zmítalo jako plamen. Její oči teď byly dvě dírky v kamenně šedivé tváři.

„Ještě něco,“ opakovala jsem a popadla jsem otěže. Vyrvala mi je z rukou a švihla koně bičíkem. Ucouvla jsem: to švihnutí naplno zasáhlo tajemství. V propuklé bouři se všechno vyjevilo. Zjezily se mi vlasy. To mně se podobala! Můj byl ten obličej.

„Byla jsem ty,“ koktala jsem. „Kdysi jsem byla ty!“ chtěla jsem vykřiknout a hlas mi selhal. Jak to bylo prosté, proč jsem na to přišla až teď...? Les, pavouk, zlatá mandolína visící na vázačce, péro na klobouku,

to péro, které mé ruce tolikrát hladily... A Gustavo? Zamrazilo mě. Gustavo! Potemnělá světnice zjasněla: rozpomněla jsem se, co se stalo. A co se stane.

„Ne!“ vykřikla jsem a znovu jsem přitáhla otěže. Blesk švihl les stejně divoce, jako ona švihla koně. Vzepjal se, ohromný a černý, oči vypoulené, a vytrhl se mi z rukou. Ohromně jsem zírala, jak mizí mezi stromy.

Rozběhla jsem se za nimi. Vítr mě oslepoval. Trní mi rvalo šaty. Já však běžela, šíleně jsem běžela, abych zabránila něčemu, o čem jsem už věděla, že je nevyhnutelné. Vedlo mě červené péro, které tu zmizelo, tu zas se znovu vynořilo mezi stromy a plálo v temnotách. Dvakrát jsem ucítila koně tak blízko, že bych se ho byla mohla dotknout, kdybych natáhla ruku. Pak cval utíchl, až zbylo jen vytí větru.

Jakmile jsem doběhla na planinu, klesla jsem na kolena. Zablesklo se a na okamžik, na kratičký okamžik se mi podařilo v dálce zahlédnout ještě stále se zmítající péro. Tu jsem vykřikla, vykřikla jsem vši silou, která mi zbývala. A zacpala jsem si uši, abych neslyšela, jak ozvěna mého křiku splývá s kamenitým rachotem, s nímž se kůň s jezdčyní řítí do propasti.

Prst

Našla jsem na pláži prst. Šla jsem za krásného slunečného rána po odlehle pláži, když tu jsem najednou mezi předměty, které moře vyvrhlo na písek – mezi mušlemi, dřívky, kostrami ryb, kamínky – zahlédla něco odlišného. Musela jsem si na to vzít brýle: copak to je? Teprve když se objevil prsten, poznala jsem, co jsem to vlastně našla, na prstě byl prsten. Chyběl poslední článek.

Vůbec se mi nezamlouvá vypravovat tenhle příběh tak chladně, jako bych byla místo prstu našla náprstek. Narodila jsem se ve znamení Skopce a skopci jsou vášniví, prudcí, našla jsem prst, PRST!, měla bych tu vykřikovat vzrušená na nejvyšší míru. Moje rozumné já však dnes procitlo dřív a hlídá mě svým ledovým pohledem. „No tak,“ říká mi, „žádné výlevy, já vím, že jsi z rodu posedlých, ale nepiš jako posedlá, mluv tiše, klidně, nepřeháněj.“

Klidně?! Vždyt jsem našla prst! – odpovídám a moje hlídačka zdvihne jemné obočí: „A co má být? Nikdy jsi neviděla prst?“ Nejráději bych ji zmlátila: Viděla, ale *ne za takových okolností.*

Pravil básník, že on je tři sta, tři sta a nevím kolik. Já jsem jenom dvě: ta pravá a ta druhá. Ta druhá je tak vypočítavá, že se mi z ní někdy dělá nanic. Nech mě být! – žádám, a ona se stáhne trochu stranou a s úsměvem mě pozoruje. Nenarodila se se mnou, ale

se mnou zemře a ani v mé poslední hodině mi nedovolí, abych si s křikem rvala vlasy, já nechci umřít, nechci! I tehdy se zaručeně na mě bude dívat tím nejzáštiplnějším pohledem, ústa pevně stisknutá: „Umřít musíš a nebudeš mi tady dělat žádné scény, jasné?“ Vytasím se se svým posledním argumentem: ještě musím napsat jednu nádhernou knížku... A lidé, kteří mě mají rádi, budou hrozně smutní! Ona nato neúprosně: „Přece víš, že lidé dělají z komára velblouda. A ta knížka by zas tak nádherná nebyla.“

Je schopná po mně chtít, abych umřela jako světice. Uchyluji se do své přírodní rezervace a ptám se jí, jestli aspoň v případě tohoto nálezu mohu trochu popustit uzdu své fantazii: prst se přece nenajde *každý* den. Zpytavě mě sleduje svým logickým zrakem: „Ale nepřehněj to.“

Zavřu dveře. Jak jsem tedy říkala, procházela jsem se po úplně opuštěné pláži, žádné bikiny, děti nebo slunečníky. Drsná a krásná pláž, téměř nedotčená: v dálce tři rybáři vytahovali síť. Toulavý pes nepřilíš přesvědčivě vrčel na dva supy, kteří se snesli na hromadu odpadků. Slunce pražilo na zářící, živý písek, plný věcí z moře pomíchaných s věcmi ze souše, které moře dlouho opracovávalo. Schovala jsem si do tašky šedivý oblázek, jehož ohlazený povrch jako by byl potažený saténem. Schovala jsem si silný kus zvlněného šlahounu, siluetu hada vztyčujícího se k útoku. Schovala jsem si hrst maličkých hvězdic. Schovala jsem si žlutou mušli, prázdný purpurový vnitřek se spirálovitě užil až k nedosažitelnému jádru. Schovala jsem si perlově růžovou lasturu. Prst jsem si neschovala.

Nepocítila jsem strach ani hnus, když jsem ten prst objevila napůl zabořený v písku, zbytky vaziva a tkání třepetající se ve zpěněných vlnkách. Před chvílí jsem našla kostřičky rybek, které unikly z ok sítí. Omytý bezkrevný prst jako by byl z téže bílé látky jako ryby, až na mondénní přítomnost prstenu, neblahé znamení na pláži, kde smrt je přirozená. Čistá.

Shýbla jsem se, abych si tu zvláštní věc líp prohlédla, když jsem si všimla, že z písku zalévaného pěnou se vynořuje svazeček bavlněných vláken. Teprve když jsem si nasadila brýle, viděla jsem: ne, to není bavlna, ale už skoro holý obratel – páteř nějaké velké ryby? Dívala jsem se dál. Počkat, a co je tohle? Zlatý kroužek? Teď když voda ustoupila, rozeznala jsem zlatý kroužek, který se třpytil kolem obratle, pevně ho obepínal a stahoval rozpadlá vlákna, pokoušející se vymanit. Špičkou šlahounu jsem rozhrábla písek. Byl to prst, pravděpodobně prsteníček, a na něm prsten se zeleným kamenem, který pořád ještě držel na zduřelém kloubu. Protože chyběl poslední článek, chyběla i částička, která by mě možná přinutila couvnout: nehet. Špičatý, rudě nalakovaný nehet, jehož lak postupně oprýskával, věrný doplněk celku dokonce i v procesu rozkladu. Nehet buržoazní, pečlivě pěstěné ženy, hodící se k prstenu od prvotřídního klenotníka, který si dal na zasazení smaragdu záležet. Myslím, že bych určitě utekla, kdyby tam byl nehet zůstal, nehet je příliš důležitý. Takhle ale rozřepený zbytek prstu, na kterém zapracovala voda, už vypadal jako obyčejný dar moře. Přece jen však tu byl prsten.

Majitelka prstu. Jistě bohatá, takový prsten musel patřit bohaté ženě, a to středního věku, mladé dívky

šperky nenosí, jen ty druhé. Utopila se? Zelené bikiny sladěné s prstenem. Vonný olej dodávající lesku matné pleti. Vlno. Vznikla docela nevinně v hlubinách a vzdouvala se pořád výš a výš, proboha, ta je ohromná! Úprk vodou odolnou jako zeď, nohy z olova a břeh tak daleko, ježíší! co je tohle...? Výbuch pěny zalepující ústa a oči náplastmi, které jsou samá sůl. Sůl.

Vzrušeně jsem vydechla. Ale která ženská jde dneska na pláž se smaragdovým prstenem? Elegantní pasažérka z luxusního zaoceánského parníku, který v bouři ztroskotal? Už dlouho ale žádný luxusní parník takhle neskončil. Napadl mi Titanic, to se ale stalo někdy v roce 1914, to už je doba. Články o tragédii líčily vznešené dámy, nejbohatší na světě, jak se potápějí stále ještě v náručí mužů ve fraku, apoteózu plesu oslňujícího valčíky, naplno rozsvícená světla, ozařující hladinu, na níž se kolébají diadémy. Péra. Pak tu byla taky Princezna Mafalda, která všechnu svou moc a slávu utopila mezi bahijskými žraloky, užaslí duchové sestupovali na černošská obřadní místa, „*tutta questa gente...! Dove siamo?!*“ A svatá matka s královským turbanem otevírala náruč, „*saravá, otče! Saravá!*“

Taky mohla spáchat sebevraždu, vrhla se do moře v šatech, neboť zoufalství je netrpělivé, sotva si stačila nacpat do kapes kameny. Zelený kámen na prstě. Nebo to je skutečná postava z nějakého zločinu, zločinu z vášně pochopitelně, protože prsten vyvrací domněnku o loupežném přepadení. Záhadného, dávno promlčeného zločinu: krásná žena. Odmítaný manžel. Hlodá to v něm, hryz hryz. Hryz hryz. Nezvratný důkaz nevěry, „ta bolest!“ Noční plán, ticho v ložnici je tak hluboké,

že je slyšet šramot myšlenek, hryz hryz. Ona s děsem procitne uprostřed noci, „co to haraší? Myš?“ On se připlíží docela nehlučně. Nevzrušeně. Blízkost vody v blyštivé koupelně všechno usnadňuje, zločiny by se měly páchat poblíž vodopádů. Něco kolínské na trochu rozechvělé ruce po úkolu splněném v nepřítomnosti kuchařky, která dostala placené volno k návštěvě své matky. Nebyl to dobrý nápad, dům na pláži? A na opuštěné pláži šťastný muž bez košile, jenom v plavkách. Je tak milý ten človíček v modrých plavkách, který chodí den co den na pláž s krabičkou na mýdlo, co v ní asi má? Je to detailista: drobné myšlenky, drobné věcičky. Na hlavě čepičku, pokud svítí slunce. To on chodíval s takovou velkou krásnou paní? Ano, on. A co ta paní? Co já vím, patrně odjela, zůstal sám. Zřejmě miluje moře, a ať je slunce nebo ne, chodí na procházku se svou krabičkou a svým úsměvem.

Čím to, že hlava oběti je vždycky tak obrovská? Co takhle krabice na klobouky? Dnes už ale nikdo klobouk nenosí . . . Jestli zbyla hlava, nezbyl prst, který za dešativého rána nechal v moři. Prsten šel s ním, tolik k tomu tělu přilnul, že nechtěl dolů, a on nenaléhal, ať si prst nechá svůj prsten, ať zmizí oba dva! I supi toho rána zůstali doma. On ne.

Kámen se leskl v odstínu tmavším než voda. Vzpomněla jsem si na jeden lehce surrealistický obraz: dlouhá hladká pláž a z mléčně bílého písku pučí květy, květy–prsty a prsty–květy. Neobvyklý prvek představovala na obraze jasná kapka krve, která kanula ze špičky jednoho z těch prstů. Na mém nálezu bylo neobvyklé to, že tam žádná krev nebyla. A prsten.

První, kdo tudy půjde, si ten prsten vezme, napadlo mi. Copak já sama – nebo lépe řečeno, copak ta druhá, ta rozumová, nezačala s předstíranou nevinou ponoukat, že bych měla prsten sebrat a dát si ho do tašky? „Další kousek do tvé sbírky, pěkný kamínek, že?“ S odporem jsem ji zahrála. Hruza. Mrtvá z Itabiry žádala zpět květinu, kterou si roztržitý návštěvník hřbitova utrhl na jejím hrobě, „vrať mi květinu, kterou jsi mi vzal, vrať mi mou kytíčku!“ Paní z námoří by svůj děsivější požadavek sdělovala telegramem, psaním, telefonem. Šeptala by mi svým prosoleným hlasem: „Vrať mi prsten, který jsi mi ukradla z prstu, vrať mi můj prstýnek!“ Jak posbírat na těch kilometrech písku rozpadlé zbytky prstu a smaragd mu navrátit?

Špičkou šlahounu jsem rychle vyryla hlubokou díru a prst jsem tam šoupla. Zahrabala jsem ho podpatkem a v písku jsem narýsovala kříž, vycítila jsem, že ten prst byl křesťanský. A tu se přivalila vlna, která jen čekala, až skončím, aby se přes tu hromádku mohla přelít. Ušla jsem pár kroků. Když jsem se naposled otočila, voda už všechno smazala.

Medailónek

Vešla po špičkách. Než se pustila do schodů, zula si boty. Třetí schod vrzal. Přidržela se zábradlí a přeskočila ho.

„Adriano!“

Usmála se. Shýbla se, aby se zase obula, a pohladila kocoura, který jí přišel naproti a třel se o zed'. Vzala ho do náručí:

„Romi, Romi . . . Copak, milánku?“

„Adriano!“

Kocoura výkřik polekal, vytrhl se dívce z rukou a zděšeně pádil po schodech dolů. Pomalu šla dál, nohy ztěžklé únavou. V pokoji se svítilo. Strčila do dveří.

„Ty jsi ještě vzhůru, mami?“

Žena otočila kolečkové křeslo a zůstala čelem ke dveřím. Na sobě měla flanelovou noční košili a přes ramena přehozený svetr. Z naběhlých očí bylo vidět jen dvě černé čárky.

„To muselo být *ještě* večer před svatbou? Ještě večer předtím?“ opakovala žena a sevřela opěradla křesla.

„Muselo.“

„Ty děvko. Už ses viděla v zrcadle, jak vypadáš?“

Dívka se opřela o dveře. Otevřela kabelku a vytáhla cigaretu. Zapálila si. Přelomila sirku a začala žvýkat konec.

„Už jsi domluvila, mami? Chci jít spát.“

Žena popojela s křeslem blíž. Na vpadlou hrud si přitáhla odřený límec svetru. Řekla tiše, mírně:

„Večer před svatbou. V *před-ve-čer*. Už jsi viděla svůj obličej v zrcadle? Podívala ses vůbec na sebe do zrcadla?“

„Jo. Ale stejně budu mít přes obličej závoj, drahoušku. Závoje celý metry, všechno se zakreje. Bude ze mě nevěsta jedna radost, uvidíš.“

„Jsi cynická. Přesně stejná jako táta. Pobavilo by ho, kdyby tě takhle viděl, ten cynik.“

„O mém otci nemluv.“

„A zrovna! Takový cynik, povaleč, který se stýkal zase jenom s povaleči, nadobro zkažený. Jsi přesně taková, Adriano. Stejně tak se klátíš, stejně nestydatě se tváříš . . .“

„Byl hodný.“

„Hodný! Tomu říkáš hodný? Co? Takový povaleč, nezodpovědný narkoman, na chlup stejný jako ty! Hodný, to se podívejme . . . Tahle dobrota mi může být ukradená, já chci u lidí charakter, víš vůbec, co to je? To je něco, co on nikdy neměl, a ty taky ne. Den před svatbou . . .“

„Den předtím, nebo potom, jaký je v tom rozdíl?“

Žena si odfrkla. Zavrtěla se v křesle.

„Někdy se mi tomu nechce věřit. Taková dcera.“

Dívka si promnula zarudlé oči. Nabarvené řasy otiskly na víčka dva obloučky černé jako uhel.

„Jaká, prosím tě? Já jsem přeci prima, mami. Prima holka, říkají všichni.“

Žena si chtěla svetr zapnout. Měl utržené knoflíky. Křečovitě stiskla límec.

„Proč si nevezmeš jeho? Co? Proč si nevezmeš jeho, Adriano? Proč?“

„Koho?“

„Toho povaleče, co tě před chvílí nechal u dveří.“

„No proč, protože on nechce.“

„Aha, protože on nechce,“ opakovala žena a pevně stiskla ústa. Tvářila se vítězoslavně. „Není nad upřímnost, protože on nechce. Nikdo nechce, vid', že je to tak? Už jsi jich měla tucty a žádný nechtěl, jenom ten trouba tvůj ženich...“

„Ale on není trouba, maminko. Je černocho.“

Žena se ztěžka nadechla a zkrivila ústa. Položila si slámově žluté ruce na kolena. Promluvila ještě tišeji.

„Proč to říkáš?“

Adriana zahodila cigaretu. Zašlápla nedopalek podpatkem a ušklíbala se. Uchopila pramínek vlasů, zdvihla si ho k obličejí a s kadeří nad ohrnutým rtem žertovala:

„Hele, jaký mám knírek, to je, co!“

„Odpověz mi, Adriano, proč to říkáš? Že je černocho?“

Dívka otevřela ústa a chystala se zívnout. Uprostřed zívnutí se rozesmála:

„Protože je to pravda, drahoušku. Však ty to dobře víš, ale nechceš si to přiznat, černochoy nesnášíš. Asi to není moc příjemné, když si dcera bere černocho, i když to na něm není znát, to připouštím. Ale přece jen černocho. Už sis všimla jeho nehtů? A vlasů? To bych řekla, tobě přece nic neujde, ty máš čuch! Já jsem bílá, ale mám špatnou krev, to jeho krev bude hrát prim, v ní je síla. Vnoučky budeš mít pěkně snědé, jak se na Brazilce sluší, umíš si to představit? Samozřejmě že umíš, v tom ty se vyznáš. Vid'? Ještě jsem neviděla, aby

někdo takhle poznal černocho na sto honů jako ty, i kdyby si vzal paruku nebo se třeba pozlatil, najednou je tu takový detail, úplný detail...“

Žena stáhla rty. Přímhouřila oči.

„Je mi vážně toho chlapce líto, oženit se s někým takovým.“

„On ale se mnou bude šťastný jako blecha, uvidíš, mamí. A když bude moc otravovat, pošlu negra do Států, mají tam takový hezoučkový město jménem Little Rock, už jsi o něm slyšela? Jistě že jo, tyhle věci ty hrozně ráda čteš. Baví se tam tím, že ty černý huby lynčují...“

Žena se celá napjala, jako by chtěla vyskočit, náhle vypadala větší, mladší, v očích se jí blýskalo. Vzápětí ochabla. Hlava jí klesla k rameni.

„Ty už mě ranit nemůžeš, Adriano. Ani on to nedokázal, ať si dělal, co chtěl, ať říkal, co chtěl. Mne už se to nedotklo. Stál takhle přede mnou a vypadal úplně stejně jako ty, takový červ, ničemný a tlustý...“

„Zhubla jsem o šest kilo.“

„A tlustý. Nic už se mě nedotkne, Adriano. Zrovna jako kdyby tu stál, tak jste si podobní. Tahle změkčilost a odulost, to byl celý on, brzo budeš stejná. V mé rodině jsou ženy vysoké a hubené. Vyvedla ses po nich, je to samý zakrslík s kulatým obličejem, jen se na sebe podívej. Kulatý obličej a krátký krk.“

Dívka se zasmála. Plnou vahou spočinula na jedné noze, druhou lehce pokrčila. Střídavě si nazouvala a zouvala lodičku s přezkou ozdobenou zelenými kamínky.

„Skončilas? Chci jít spát, drahoušku.“

Okenním sklem už se vkrádal slabý přísvit rána. Žena k němu unaveně mávla rukou.

„Udělal jsem, co jsem mohla.“

„Fajn, a teď bych se chtěla trochu prospat, můžu?“

„Ani patnáct ti ještě nebylo, a už ses tahala s bratrancem na schodech, pamatuješ se? Samozřejmě že ano,“ pokračovala žena a nakloněná vpřed útočila s téměř slepou zuřivostí. „Ještě ani patnáct, Adriano, ani patnáct, a už ses lepila na toho zpustlíka . . .“

„Nebyl to žádný zpustlík.“

„Že ne? A co ty nemoci? Věčně běhal za černoškami, s jednou žil celé roky, myslíš, že to nevím?“

„Nebyl to zpustlík. A měl mě rád.“

„Rád . . . Utekl, když jsem vás načapala, pamatuješ se? Utekl jako všichni ostatní, žádný nechtěl zůstat, Adriano, žádný. Těch mužských, co se na tebe mačkalo po koutech, ani na hotel neměli, banda mizerná. Všichni utekli, jeden jako druhý.“

„Měl mě rád.“

V sousedství se namáhavě rozkokrhal kohout. Další mu chraptivě odpovídal. Žena v křesle spustila paže až k osám kol. Znovu sklesla, jako když se svalí žok. Ukázala na prádelník:

„Podívej, tamhle v té krabičce je medailónek, který patřil mé babičce. Pak ho dostala moje matka a nakonec já, všechny tři jsme se s ním vdávaly, patří k němu zlatý řetízek, potom ho najdu. Zítřka se vdáváš, ne? Vlastně dneska, už je den. Vezmi si ten medailónek, Adriano. Je tvůj. Až se bude vdávat tvoje dcera, dostane ho ona. Jenom doufám, že na tvém krku nezčerná,“ dodala a jemným posunkem ji posílala pryč. „A teď zmiz.“

Adriana otevřela lakovanou krabičku. Na černém podkladě se leskl medailón. Stiskla ho v dlani a znaveně se vlekla pryč. Kocour se k ní přitočil a oba stejně utahaně a ztichle vklouzli do pokoje. Svatební šaty ležely rozprostřené na posteli a nahoře se skvěl nachystaný závoj, volně splývající až k zemi. Ranní světlo už bylo jasnější než nažloutlá zář lampy, která opuštěně visela u stropu. Zavřela okno. „Jde se spát, Romi, jde se spát, zase máme noc, vidíš? Ty potvůrko, zrovna na mých šatech, co? Darebo jeden,“ řekla kocourovi, který se jí uvelebil uprostřed závoje, a zatahala ho za ocas. Otevřela zásuvku v nočním stolku a vyndala lahvičku. Vysypala si na dlaň dvě pilulky. „Ten mizera mi to všechno zmačká,“ bručela a spolkla prášky. Zašklebila se. „Chtělo by to zapít. Skoč mi pro skleničku vody, Romi! Skočíš, ano? Tak řekni něco, ty moulo. Půjdeš, nebo ne?“ smála se potichu a tahala kocoura za ucho. Lítostivě ho pohládila: „Na schodech jsi ode mě utekl, co? Tolik jsem tě potřebovala, ani nevíš jak. Posloucháš mě vůbec?“ Malátně si lehla na závoj a přikryla si s ním obličej. Nataženou ruku položila kocourovi na hlavu. „Rozhodně jsi mě neměl nechávat samotnou na schodech, tolik jsem tě potřebovala . . .“

Zuřivě popadla závoj a zdusila v něm vzlyky. Odkopla lodičky. Schoulila se. A pomalu převalila hlavu na polštář a mnula si rozmazané oči. Osušila je závojem. Slzy jí teď kanuly už čistší, řidší. „Nemohla jsem tam zůstat sama na těch schodech,“ opakovala a rozevřela ruku. Podívala se na medailónek. Jedna slza sklouzla neporušená do záhybů závoje. Usmála se na medailónek. Usmála se na kocoura. „Dostaneš dárek,“

chceš? Hm?“ zeptala se a vstala. Dala se do smíchu. „Mašle, někde tady byla mašle, nebyla?“ Prohrabala zásuvky v prádelníku, vyházela prádlo na zem. „Do pr- čic, někde tu byla mašle, kde jenom je... á, sláva!, už ji mám, taková krásná červená mašlička, ta se ti bude líbit, počkej chvílku, než to navlíknu do toho pitomýho kroužku, kroužek jeden pitomej...“ Vrávoravě se sklonila ke kocourovi, který zatím usnul, a uvázala mu medailónek kolem krku. Rukou na ústech tlumila smích, když se medailónek rozhoupal. „Náhhera! Teď přetrumfneš každou kočku. Máš metál!“

Oči se jí zavíraly a sotva se držela na nohou, když ho vzala do náruče a zamířila do pokoje ochrnuté ženy. Otevřela dveře. Nakoukla dovnitř. Žena popojela s křeslem k oknu a hleděla na zeď před sebou. Na čele jí lehce povíval pramínek prošedivělých vlasů jako vlákna rozpadlé pavučiny.

Adriana hmátla po medailónku na kocouřím krku. Postrčila zvíře ke křeslu. Potichu zavřela dveře.

Skleněné oko

Tři sta osmnáct, tři sta šestnáct... Tamhle je to. Tuli-pánová ulice tři sta šestnáct. To je pane barák! Ani ten-tokrát mě můj nos nezklamal. Jak jsem včera dědka zmerčil, hned jsem si řekl: ten má peněz jako šlupek. Poznám, co je jen fasáda a co už za něco stojí: boháč má svůj vlastní pach, ohozený může být docela obyčej-ně, ale ten zvláštní pach už jde z almary, kde má šaty, z koberců, z domu, z jídla, ze psa... Paroháče a zazo-bance poznám po čichu. Přišel a tvářil se tím neurčitým způsobem návštěvníka v muzeu. Nabídl jsem mu židli, ale sednout si nechtěl. Zůstal stát před stolem, velice vzpřímený, velice distingovaný. Řekl jsem si: ten si určitě každé ráno dává masáž, aby shodil břicho, golf hraje v klubu pro horních deset tisíc a ani s vyplazeným jazykem necouvne, když má vylézt do kopce. Patří k těm, co by měli mít na krku pověšenou cedulku: Ať je ti pořád dvacet!

K službám, řekl jsem. Změřil si mě. Jakživ jsem ne-viděl tak tvrdé oči, vůbec nešly dohromady s tím vý-razem roztržitého tupce. „Chtěl bych vás pověřit deli-kátním případem...“ spustil a zarazil se v půli věty. Já vím, drahý pane, všechny případy jsou velice deli-kátní, „ach, kdybys věděla, jak já jsem delikátní,“ za-trylkoval jsem v duchu. Nabídl jsem mu cigaretu. Už si skoro vzal, ale nezamlouvala se mu značka. „Moje

jsou slabší," řekl a vytáhl z kapsy krabičku. Nebyly slabší, byly anglické. Nabídl jsem mu sirku. Teď s přehnaným zájmem zkoumal kartičku, kterou jsem napí- náčky připíchl do rohu stolu. „To má být smaragd, tahle kresba?“ zeptal se. „Ne, to je oko,“ odpověděl jsem. „Zajímavé, má tolik faset... Symbol vaší agen- tury?“ Ani nečekal na odpověď a zabodl do mě svá očka. „Jak jsem ale říkal, chtěl bych vám svěřit velice delikátní případ. Jde o jistou paní...“ Zaváhal. Na tenkých rtech mu pohrával ten nejfalešnější úsměv. „O mou paní,“ dodal a odkašlal si. „Chtěl bych, abyste ji vy osobně po dobu jednoho až dvou týdnů pozoroval vždycky od dvanácti hodin výše.“

Slovo *pozoroval* mi přišlo k smíchu. Zřídka kdy po mně někdo chtěl, abych pozoroval, místo co bych *sledoval, hlídal, stopoval*... Obyčejně říkali rovnou: „Choďte za ní (za ním).“ Tenhle chlápek byl samozřejmě na takové výrazy moc distingovaný. Rozvažoval jsem. Dal mi na srozuměnou, že to mám převzít sám. Poslední dobou jsem případy nechával Ludovidovi a Geraldovi a já zatím v kanceláři přijímal klienty nebo dělal kšefty mimo. Tentokrát se ale odmítnout nedalo. Účet bude mastný. A agenturu by zatím obstaral Dudu. Stejně, vánoce na krku, provoz skoro žádný, tou dobou bývají podezíravci míň podezíraví, ať manželky, manželé či milenci.

„Kdy mám začít?“ Dědek sáhl do kapsy a ukázal mi fotku. „Abych vám to usnadnil...“ Fotku jsem prohlídl a vrátil mu ji. Ani hezká, ani ošklivá, kolem pětadvaceti, spíš hubenější. Stejná trojúhelníková tvářička, jako má Ivone. I ten trochu šilhavý, trochu uhýbavý

pohled. „Jste si jist, že ji poznáte?“ chtěl vědět. Usmíval se pořád tím úsměvem člověka, který se omlouvá, že zakopl. „Nemějte obavy. Vaše paní mi připomíná jednu známou.“

Vytáhl šrajtofli. Položil jsem mu ruku na rameno, jen klid, zaplatíte až pak. „Až jestli budete spokojený.“ Zatvářil se vážně a podíval se na mě jako kluk, kterého nechali potmě. Co to znamená, *být spokojený*? Očka se zas nelítostně, pomstychtivě přivřela. Třaslavým písmem napsal adresu. Řídnoucí vlasy si barvil, ofinka à la Napoleon maskovala pleš. Pod adresu napsal jméno, zřejmě první, které ho napadlo. Nebyl problém okamžitě zjistit to pravé, na tom ale nesejde. Vyprovodil jsem ho k výtahu. Kvalitní kolínská, anglická, stejně jako cigarety, usoudil jsem, když jsem si čichl k ruce. Budu si muset vzít svoje nejlepší hadry, až ho za pár dní půjdu navštívit. Když delikátnost, tak delikátnost, mám delikátní posláni sdělit vám, že vaše vele- vážená paní choť dochází do bytu ve Slunečnicové ulici. Existuje nějaká Slunečnicová ulice? Ideální jméno pro ulici milenců. Slunečnicová ulice, láska naplno rozkvetlá, ovšemže láska zapovězená, to jest vrchol v oboru lásky, šílené okvěti hrudi vystavené riziku, skandálu a strasti. Jakmile avantýra zevšední nebo ztratí půvab zakázaného ovoce, měli by se milenci přesunout do ulice se jménem po jiné kytce.

Tulipánová tři sta šestnáct. To je dům. Bazén bude asi vzadu, modravá voda, žluté bikiny, slunce zalévající tělo už málem bronzové, nevinný špičatý ksichtík, lechtivé myšlenky. Takovéhle slunce by vyrajcovalo i lenochoda, natož pak švidravou krasotinku našeho golfového šampióna.

Dal bych za to krk, že případ bude kladný, cítím to ve vzduchu. Nemrzí mě, že jsem přišel, určitě se pobavím. Vždycky jsem ostatně radši hlídal ženskou, má to svoje kouzlo. Teplouš taky. S chlapem je otrava. My jdeme rovnou na věc, jednáme s nenuceností člověka, který si jde vyčistit zuby. Podvádět bez všech těch vytáček znamená podvádět jaksi miň, pohyby jsou otevřenější, prostší. Neobstírá nás miasma ženy, která odchází z domova na schůzku, ach, jak se ta oslňující a ničemná osůbka vykrucuje, koutkem oka mrkne sem, mrkne tam . . . Muž se koutkem oka nikdy nedívá, jenom ženská. Vzpomínám si na jednu blondýnku v jaguářím kožichu, dal jsem kdysi Ivoně podobný. Manžel za mnou přišel, obličej opuchlý a rudý, brečel asi jako malé děcko. Už to pochopitelně věděl, ale naléhavě potřeboval, aby mu to někdo řekl. Ani neměl prachy, když si mě najímal, nešťastník. Byl upřímný, vyložil mi situaci. „Tyhle věci bych vám tu nechal v zástavě,“ řekl a podával mi zlaté kukátko a stříbrnou cigártašku a už nevím co. „Hned jak dostanu peníze, což nebude dlouho trvat, přijdu si všecko vyzvednout.“ Nepřišel. Jakmile ode mě dostal zprávu, už se neukázal. Kukátko jsem dal Ivoně a ostatní věci prodal. Krásnější děvče jsem neviděl. Hned první den dopoledne mi bylo všechno jasné, dál už jsem to natahoval jenom z profese. Vzala si taxíka. Já za ní. Hrklo ve mně, když zmizela v kostele. Snad ne farář?! Byl jsem si totiž tak jistý, že jde rovnou čarou za amantem, že kostel mi uprostřed neštymoal. Logické je, když se jde kát potom. Ale v těchhle věcech logika neplatí. Poklekla a při světle svíci, které se jí třpytilo ve vlasech, se zpovídala pánbíčkovi jako zlatovlasý

andělíček. Z kostela vyšla se sklopenou hlavou, uplakaná. To se jí to teď bude milovat. Taky že jo. Víc než dvě hodiny jsem tvrdnul v hospodě na rohu a objednával jedno kafe za druhým, byla pekelná zima. A pít já kvůli vředu nemůžu. Jak jsem se tak díval na ten omšelý barák, měl jsem chuť si zazpívat tango, tango mám moc rád a jedno by skutečně sedlo, *Hermano!* . . . Zpívám hrozně.

Jisté je, že když dotyčný už neví nic lepšího než obrátit se na takovou agenturu, pak už to s tou věcí smrdí. V tomhle ohledu mám vlastní filozofii, a až budu v penzi, napíšu knížku o pěti stech stránkách, hodně jsem se poučil, člověk by nevěřil, že se může tolik poučit jen tím, že se kouká, co dělají druzí, hlavně ženské. Nikdy nezapomenu na jednu dámu, za kterou jsem celý měsíc běhal jako křepelák. Vyšla z domu a chodila po takových těch obvyklých místech, jak je to u ženských běžné: k holiči, ke švadleně, do klubu, atd., byla velice elegantní, nosila se jako manekýnka. Kolem čtvrté dopoledne ale hurá do autíčka – řídila jako chlap! – a zapadla na hřbitov. Hřbitovy nemám rád, a tak jsem vždycky čekal u brány. Až mi to začalo být divné. Co když se vevnitř s někým schází? Diskrétnější místečko na pár slov se hned tak nenajde. Šel jsem na výzvědy. Klečela před docela prostým hrobem, byl to takový záhon s mramorovým křížem uprostřed. Lopotila se s nějakými kytíčkami, co rostly kolem toho křížku, a ruce měla zamazané od hlíny. Radost pohledět, jak pečlivě vytrhávala uvadlé lístky, tu něco uhladila, tam zas prohrábla, přitom poplakávala, ale tak vyrovnaně uprostřed těch kopretinek, že takový výraz jsem u ní

ještě neviděl. Když se konečně zvedla, aby si opláchl ruce u kohoutku o blok dál, zaskočil jsem omrknout ten hrob: patřil jakémusi Michelovi. Ve smluvené lhůtě jsem šel odevzdat zprávu o vykonané práci. Manžel byl pihovatý zrzek s okousanými nehty. První stránce zprávy, kde jsem líčil, jak jeho žena lítala po salónech krásy, po schůzkách s kamarádkami a známými, po biografech, a co já vím kde ještě, nevěnoval evidentně nejmenší pozornost. Připadalo mu to normální. Když ale obrátil list a narazil na hřbitov, vzteky zezelenal, pak zežloutl a navrch zmodral. Já osel nezkušená! Dělal jsem v té branži teprv krátce, tyhle details mi nic neříkaly. Až o dost později jsem pochopil, že podvádění a sprostárny se někdy staví ze sírek, k jedné širčičce se přidá další a další a zase další . . . A stavba je hotová. Ten mužík zabodl zrak do odstavce o hřbitovu a dál se nehnul. Chřípí se mu chvělo jako králíkovi zalezlému v trávě. Teprve pak mi to došlo, a abych svůj omyl nějak napravil, začal jsem její chování u hrobu zveličovat. Ruce zamazané od hlíny. A ten nepopsatelný výraz, jak říkají romanopisci, kteří neumějí nic popsat. Na mou duši, kdybych byl tu ženskou líčil s jiným chlapem v posteli, tak výsledek nemohl být horší. Oči toho mužíka změnilly barvu, nejdřív bych byl přísahal, že jsou zelené, ale ztmavly tak, že vypadaly jako dva uhly. Jakživ jsem nikoho neviděl takhle žárlit. „Michel . . .“ mumlal a vychutnával to jméno jako doušek vína, dokonce mlaskl jazykem. „Michel . . .“ opakoval a tentokrát jsem žádný zvuk neslyšel. Pak jako by se rázem probudil, vyndal peněženku a zaplatil s takovou tou zlobnou radostí, které jsem porozuměl až o hodně později, a jak

dobře. Hrozná není jistota, nýbrž pochybnost, zrovna jako u nevyлéčitelné choroby: smutná není smrt, nýbrž agónie. Měl jsem svého tátu moc rád, nebo snad ne? Když umřel, pocítil jsem takovou úlevu, takový klid, chtělo se mi spát, procházet se, jít do kina, poslechnout si písničku, dát si whisky . . . Byl bych dělal všechno možné, jen trpět jsem nechtěl, protože utrpení před smrtí, to utrpení před blížícím se koncem mě docela vyčerpalo. U paroháče to máte to samé. Pochybnost je tisíckrát horší než okamžik, kdy přijdu a řeknu, hotovo, měl jste pravdu, tady máte své parohy. Od té chvíle si ten chlap může přinejmenším vybrat, jestli má být zticha nebo ne, atakdále a tak podobně. Ostatně úplně zticha není žádný paroháč, jenom chvilčkama, jsou to stavy rezignace, chlapík se usmívá, a najednou je tu skřípění zubů, jak se praví v bibli, a to všechno bez jakékoli posloupnosti a logiky. Být zticha neznamená souhlas, lidé si to pletou se smutkem, což není správné. Když o tom tak přemýšlím, paroháč je paroháčem jen tehdy, když tu je láska, v tomhle schématu je láska nezbytná. A tudíž s láskou sem vstupuje celé to nesmyslné chování, které zahrnuje stejně tak bodnutí do břicha jako na talířku podaný oloupaný pomeranč. Tyhle úvahy ale patří do mé budoucí knihy; jak jsem říkal, ten zrzek mi zaplatil takovým fofrem, jako by měl něco neodkladného na práci. Ale co?! Dělal mi to starosti, ale zároveň jsem byl zvědavý, bývalo by mě zajímalo vědět o mrtvém něco víc, vrátit se na hřbitov a přečíst si ten nápis. Kolik mu bylo roků? Byl ženatý? A ona tam chodí dál? Ale nebylo na to ani pomyslení, protože už jsem měl v kanceláři bábu s chlupama na bradě, která

si mě zjednala, abych dohlídl na manžela. Na víc mi nezbýval čas. Ten člověk pořád jen chodil a chodil, a když už jsem si myslel, teď konečně někam zapadne, když tak prší, on jenom vypil kafe a chodil dál. Jakživ jsem se tak nenachodil. „Můj manžel je cynik,“ varovala mě ta ženská. „Je cynik a liška podšitá, nespouštějte ho z očí, protože ten sebou umí mrsknout.“ Celý týden jsem mu byl v patách: zašel do kanceláře, vyšel, dal si kafe, zase šel pryč, skočil si na další kafe, koupil si noviny, vrátil se do kanceláře, zase vyšel, dal si kafe, a než jsem se vzpamatoval, už jsme zase pelášili po ulici. „Ještě jste mu na nic nepřišel, tomu cynikovi?“ ptala se mě žena. „Váš manžel není cynik, ale šílenec!“ byl bych na ni nejradši zařval a svalil se potom do postele a spal dva dni v jednom kuse. Jednou večer mi zavolala, Zuřila. „Vy jste ještě na nic nepřišel jenom proto, že on vytušil, že za ním chodíte, a jelikož je to zvrhlík, jednak se baví tím, že vás takhle honí, a jednak mě nutí zbytečně utrácet.“

Možná že měla pravdu, kdoví. Ale vždycky když je výsledek negativní, platí mi klient se zklamaným výrazem hráče, který prohrál na červenou. Zvláště ženské se hrozně rády dozvědí, že se nemýlily, „takže jsem měla pravdu, vidíte . . .?“ Když ale jde o nějaký vzor ctnosti, potom i já беру prachy trochu nesvůj, jako bych si je dost nezasloužil, co já vím. Poslední dobou jsem se hodně změnil, už nefandím, aby byl případ kladný, naopak, začnu litovat, dojmů se. Jedině když je mi někdo protivný, jako třeba ten dědek, pak cítím v hloubi duše takové mrzké potěšení, které mě nutí říkat: dobře mu tak!

Je to na houby, pracovat pro milionáře, který bydlí v takovéhle čtvrti – ulice, zahrady, a vůbec všechno krásné, ale ani památky po nějaké hospodě. Auťák jsem nechal stát na rohu, byl bych mohl čekat vevnitř, ale stojí na slunci a tady je aspoň ten strom. Strom je v mé branži hrozně důležitý. Je tak vlídný, tak přátelský a milý. Od stromů by se člověk nikdy neměl odloučit. Kandelábr je na kočku, zato strom má hřejivost kolébky. Kdysi v Coqueirosu jsem popadl do náručí fíkovník a brečel jsem, až jsem se naráz zase rozveselil, jako by se všecek můj smutek přenesl na ten kmen. Tohle bude vlnovec. Převedu rukou po kůře zvrásněné jako prastará tvář a strom mi říká, že musím mít trpělivost. Trpělivost. Že dámě ze třistašestnáctky se líbí sluneční lázeň, že dneska ani možná nikam nepůjde. Půjde ale zítra nebo pozítří. Čekám. Čekat jsem se naučil s Ivonou. Zvláštní, jak moc jsou si ty dvě podobné, Ivone má taky fotku, kde tak trochu šilhá, celá kočičí. Ani rodné sestry by si nemohly být podobnější. Krk bych za to dal, že tahle taky manžela podvádí. Kdyby se jí někdo zeptal proč, řekne: „Je to prašivej dědek a já jsem mladá.“ Jistě, to je důvod. Jenže když podvedla Ivone mne, byl jsem mladík a dřel jsem jako mezek, aby jí nic nechybělo. Den to byl asi jako dneska, nastávalo jaro atakdále. Všecko velice romantické, vzletné. Načínčala se a povídala, že si jde koupit už nevím co. Tak jsem dělal, že jdu do práce, a pustil jsem se za ní, tentokrát jsem byl zaměstnaný v bance. Na ulici plno lidí, a protože jsem v tom neuměl chodit, najednou byla fuč. Když jsem ji pak zase objevil na jednom náměstí, už měla vedle sebe chlapa s fajfkou a prošedivělými

vlasý. Vypadal na cizince. Ona si vykračovala v bílých šatech z velice lehounké látky. Vlasy rozpuštěné po ramenou. A tak útlý pas. Díval jsem se na ni a říkal jsem si, jaká je křehká, fakt, do té doby jsem si neuvědomil, jaká je jemná a křehká. Náhodný divák by řekl: dívěnka, která si vyšla s tatínkem, jdou asi na nějakou slavnost. Jenom já věděl, o jakou slavnost jde. Skoro nic neříkali. Když si to pak namířili do jednoho podezřelého hotýlku tak samozřejmě, jako by po takových schodech chodili odjakživa, byl to pro mě takový šok, že jsem málem omdlel. Úplně jsem ztuhl, stál jsem tam na rohu jako sloup a nepřičteným pohledem zíral na ty dveře, kde oba zmizeli. U vchodu tam měli kořenáč s palmečkou. *Hotel Londýn*, představte si. *Hotel Londýn*. Nahmátl jsem v kapse revolver. Půjdu nahoru a vpálím do každého dvě rány, počkám takových deset minut, aby měli čas se svlíknout, chci, aby umřeli nahatí a ještě předtím, než se začnou milovat, musí to být předtím! Potom se střelím rovnou do ucha a bude po všem. Po krku mi stékaly kapky potu lepkavé jako krev. Utřel jsem si je a zdrceně jsem koukal na kapesník. Do ucha ne, to dělá kravál. A kromě toho je tam taková kost, po které může střela sklouznout, zůstal bych živý a hluchý, to radši trefit se do srdce. Zhluboka jsem se nadechl a poslouchal jsem, jak mi srdce buší, div se mi nerozskočí. Proč bych se vlastně měl zabíjet? Tak já jsem podvedený, já trpím, a ještě bych měl umírat. . . ?! Za co se mám tak trestat? Nebylo toho dost? Kdepak, já se zabíjet nebudu! Zabiju jen ty dva, správně, zabiju jen ty dva a pak se půjdu udat. Klidně přijdu na policii, revolver položím komisaři na stůl: „Můžete mě za-

tknout.“ Muž se na mě zkoumavě podívá. „A co jste provedl?“ Vyndám z kapsy doklady. „Právě jsem zabil svou ženu a jejího milence.“ Titulek v novinách, Ivone na první stránce, natažená na posteli, polonahá, oči vytřeštěné, „co se děje!?“; hrozný úlek muže ve spodkách vedle ní, v ruce ještě třímá dýmku. Roberto úplně vyjevený telefonuje Lulovi: „Věřil bys, že je něčeho takového schopen . . .?“ Proces. Za obhájce si vezmu Aristeu. Aristeu řeční před porotou: „Byl jsem spolužákem obžalovaného na gymnáziu a lépe než kdo jiný mohu hovořit o tom ryzím, nezkaženém jinochovi, který se mnou sdílel tytéž sny a naděje. Hodlali jsme studovat práva, byli bychom si zařídili společnou kancelář. Avšak jen já jsem pokračoval ve studiích, on tehdy měl záhy poznat tu, která se stala jeho štěstím i jeho zhoubou: Ivonu, vrtkavou Ivonu, do níž se zamiloval tak, že všeho nechal a myslel jen na postavení, které by mu umožnilo se oženit. Mladá a krásná Ivone . . . Vzpomínám si na den jejich svatby: jak byl pln sebedůvěry a jaké naděje vkládal do budoucna! S očima zalitými slzami vedl Ivone k oltáři. Byla jeho. Jenom jeho. To bylo jeho nejsvětější a nejsladší právo. Těšil se na děti – co se mi o tom navyprávěl! – na děti, které budou šťastně vyrůstat v domově plném důstojnosti a lásky. A hle, neuplynuly ani dva roky – dva kratičké roky! – a ona se válí v bahně a poskvřňuje počestné jméno toho, kdo jí dal vše, pohodlí, úctu, ba co dím, dal jí vlastní srdce!“

Utřel jsem si oči, tak mi přišlo líto sebe sama, že se to nedalo vydržet. Aristeu však byl v ráži, řítil se dál jako vodopád a křečovitě škubal krajkovými man-

žetami: „A nechtě si vážený soud povšimne, že nešlo o předem uvážený zločin! Onoho osudného odpoledne měl sice obžalovaný u sebe revolver, ale vzal si ho náhodou...“

Trpěl jsem hrozně, připadal jsem si tam jako odkopnutý pes, ale to, že jsem si vzal revolver *náhodou*, mě rozchechtalo. Dodnes nechápu, co se to se mnou stalo: k smrti zoufalý čučím na ten odporný hotýlek a najednou se začnu smát jako blázen. Vzpomněl jsem si totiž na Aristeu na gymnáziu. Odjakživa lhal jako když tiskne a celý boží den si musel něco vymýšlet. Jednou ráno nás v největší tajnosti zatáhl stranou, a když jsme přisahalí, že nikomu nic neřekneme, oznámil nám, že profesorka zeměpisu je těhotná. „Jak to, těhotná? Vždyť není vdaná!“ zděsili jsme se. Tenkrát nebyly svobodné matky v módě a to, že by dona Renina měla mít děcko, znamenalo nepředstavitelný skandál. Aristeu se vítězoslavně usmíval: „Můžete na to vzít jed. A otcem je pan Ferraz.“ Pohrozili jsme mu: „Jestli jí za tři měsíce nezačne růst břicho, tak tě seřezeme!“ Ani nemukl. Za týden přišel znova: „Něco vám povím, dona Renina potratila!“ Popadli jsme Aristeu za límec: „Jak ses tohle dozvěděl?“ Nedal se zastrašit: „No, šla prostě k porodní bábě! Náhodou jsem tam byl...“

„Náhodou byl ozbrojen...“ Znova jsem nasadil vážný výraz, ale scénu u soudu jsem si po pravdě řečeno dál představovat nedokázal. Udělal jsem chybu, že jsem si vybral toho bídáka Aristeu. Vždycky všechno pokazí. A právě když jsem si vynašel jiného advokáta, strýčka Alcebiadese, který mě znal od malička, vidím najednou, jak si to z hotelu klidňanko šine Ivone. Chlap se zřejmě

ještě zdržel. Ona se pomalu ploužila tím svým krokem ospalé kočky. Zastavila se u vchodu do kina, prohlédla si plakáty, dala almužnu žebrákovi, dobročinnost, to je její. A zavolala si taxíka. Vrátil jsem se až po ní. Nemá smysl vykládat, kde všude jsem byl, než jsem dorazil domů. Šel jsem se do hospody napít a pít se mi nechtělo, našel jsem si jednu holku a v nejlepším jsem ji nechal být, zatelefonoval jsem Lulovi, abych mu všechno pověděl, potřeboval jsem si vylít srdce kamarádovi, a když se mě zeptal, co je nového, mlčel jsem jako ryba. „Teď ji musím zabít,“ říkal jsem si, když se tam kolem mě točila a vyndavala z kredence talíře, služka měla zrovna volno. „Teď! Do toho!“ opakoval jsem si a tiskl v kapse revolver. Ať jsem si ale poroučel sebevíc, fakt je, že jsem neměl nejmenší chuť ji zabíjet. „Ona tě ale podvedla, **PODVEDLA!**“ Pak teprv jako bych se vzpamatoval, až to slovo mě dokázalo vyburcovat z té hanebné nctečnosti. „Copak tys ji taky nepodváděl? No řekni!“ ptal jsem se sám sebe. „Samozřejmě že jo. Zapletl jsem se dokonce i s jejími přítelkyněmi. Ale to je něco jiného,“ tvrdil jsem a očima jsem zalétl k portrétu svých rodičů, který visel na zdi. Byli tam oba tak plní dobroty a lásky, matčina hlava se zlehka opírala o jeho ramě. Otec na mě upíral přísný pohled. Jeho rty pod mohutnými černými kníry jako by se chvěly: „Ne, synku, ne! Pusť ten revolver, ať se z tebe nestane vrah! Jestliže tě **PODVEDLA**, vyžeň ji z domu! Otevři dveře a řekni jí: ven!“ Vstal jsem. Ano, to je ono, vyhnat ji, okamžitě ji vykopnout z baráku. Vykopnout! A podíval jsem se na maminku. Maminka měla ustrašené oči a pootvěřená ústa, ale neříkala nic. Stejný výraz

měla tenkrát odpoledne, když jsem znenadání vpadl do salónu. Otec odešel a já skákal na chodníku přes švihadlo, když jsem si vzpomněl na diablo, které jsem si nechal na klavíru. Otevřel jsem dveře a koukám, jak maminka sedí na koberci a hned vedle ní strýček Alcebiades. Udivilo mě, jak má rozčuchanou patku, která se mu vždycky tak leskla, přilepená na čelo, jako by byla z kusu látky. Maminka na mě zírala těma vyděšenýma očima. Potom se usmála a natáhla ke mně ruku: „Pojď, synáčku, pomůžeš nám hledat . . .“ Klekl jsem si a začal jsem nahlížet pod židle. Měl jsem nejasný dojem, že něco není v pořádku, ale nevěděl jsem co. „A co vám spadlo?“ napadlo mi se zeptat. „Klíč strýčka Alcebiadesa,“ řekla maminka. Všichni tři jsme tam tedy lezli po čtyřech, ohmatávali koberec, zvedali polštáře. Začínal jsem být nesvůj. Maminka se nerada shýbala, že ji bolívalo za krkem, a teď se tu takhle plazí . . .? Hledal jsem ještě usilovněji. „Podívej se, jestli není pod pohovkou,“ ukazoval mi strýček Alcebiades. Přilezl jsem po kolenou až k pohovce a nakoukl dolů: v šeru svítil klíč. „Už ho mám, strýčku, už ho mám!“ zalykal jsem se radostí a otočil jsem se k těm dvěma. Oba už zase stáli u klavíru. Všiml jsem si, že patka strýčka Alcebiadesa je zase na svém místě. „Jsi hodný chlapec,“ řekl a poplácal mě po zádech. „Hodný chlapec, a proto něco dostaneš. Tady máš penízky a kup si zmrzlinu.“ Bouřlivě jsem mu políbil ruku a běžel pryč. Už jsem byl v půli schodů, když za mnou maminka zavolala: „Pro co sis to vlastně přišel, synku?“ Vzpomněl jsem si. „Aha, moje diablo . . .!“ Hodila mi ho. „Na! A víckrát si tady žádné hračky nenechávej.“

Unaveně jsem si sedl. Není to zvláštní? Nikdy později jsem o tom nepřemýšlel. Teď už je mrtvá. I otec. Mám dojem, že byli vždycky šťastní. A přece . . . *Tu quoque*, mami? Mami ne. *Mater*. *Tu quoque, mater?* *Mater*, třetí deklinace. Třetí? Počkat: *arbor*, *arboris*. *Mater*, *matris*. Správně, třetí. „Pojď, miláčku, ať ti nevystydne polívka!“ zavolala Ivone z kuchyně. Zařal jsem zuby. Miláčku, podívejme. Čubka. Teď tam půjdu a mrsknu jí talíř s polívkou do ksichtu, rozhodl jsem se a bouchl pěstí do křesla. „Pojď honem, drahoušku! Je hrachová, tu máš přece rád!“ pobízela mě Ivone. Nechápu, jak mi po všem tom vzteku mohlo tak hrozně vyhládnout. Šel jsem sníst ten hrách.

Za mísu hrachu Izákův syn taky vyměnil své nejposvátnější právo. Ne, to nebyl hrách, ale čočovice, jasně, čočovice. Jak může být lidská bytost tak ubohá, tak bídná?! Podlá a odporná. Jí, spí, obléká se, leze s chlapem do postele – a to všecko s výrazem kočky, která se rozvaluje na sluníčku. Kráva. Kráva pitomá. Ani nevím, proč ji vždycky přirovnávám ke zvířatům, zvířata mám moc rád, zvlášť taková jako krávu, psa, kočku. Zvířata a rostliny. Vždycky jsem toužil udělat z Coqueirosu pořádný statek a oženit se potom se Susanou. „Tati, slib mi, že až budu velký, tak mi dáš Coqueiros!“ Dvěma prsty si hladil špičky černých knírů. Teprve dnes chápu, jak mu bylo smutno, když mi lhal. „Slibuju ti to, synku, slibuju.“ Běžel jsem obejmout maminku: „Mami, až budu velký, můžu se oženit se Susanou? Můžu?“ Usmívala se a říkala, že ano. „Susanu, jsi moje nevěsta! Můžu ti teď dát pusku?“ žadonil jsem každé ráno, když mi nesla do pokoje sklenici ještě

zpeněného mléka. Začala mě lechtat. Trochu byla cítit chlévem a to mi vadilo. Ale říkal jsem si: to že je pořád u krav, tím to je. Až se vezmeme, bude jako moje maminka, starat se bude jenom o růže. Když jsme si hrávali na strašidla a já ji chytal s prostěradlem přes hlavu, cítil jsem na těle její kulaté, tvrdé prsy. Trápilo mě to: „Susano, slíbilas mi, že počkáš, až budu velký! Slíbilas mi to!“ V červenci místo abychom jeli na prázdniny do Coqueirosu, odjeli jsme na statek ke strýci Alcebiadesovi. Byl jsem zoufalý. Otec mi říkal se sklopenýma očima: „Dům se opravuje, teď se tam jet nedá. Možná příští prázdniny.“ Až později, o moc později mi to prozradila maminka: „Bude lepší, když ti to řeknu. Coqueiros už nám nepatří.“ Právě jsem končil gymnázium a chtěl jsem jít na vysokou. Mrzelo mě, že mě tak dlouho klamali, ale maminka se hájila, věděli přece, co pro mě ten stateček znamená, netroufali si mi tu zprávu říct, pořád to odkládali. A co Susana? chtěl jsem se zeptat. Nezeptal jsem se, neměl jsem odvalu, i takhle odpověď mohla být smutná, Susana se vdala. Nebo třeba: Susana zmizela. Mlčel jsem. A utěšil jsem se pomyslením na Ivonu. Krátce předtím jsem poznal Ivonu.

Prokletá chvíle, kdy k tomu došlo. Nadobro prokletá! Zkazila mi život, jen co je pravda. Zkazila mi život, otrávil mě, ztratil jsem důvěru v druhé lidi, ztratil jsem důvěru sám v sebe. Je hnusná, hnusná! Aristeu má pravdu, musím se jí zbavit. Jemu to náhodou vyšlo, to ano. Lucinda je řádná, počestná ženská. S Ivonou moc nevychází, jsou každá jiná. Tak dlouho se znají, a nikdy se neskamarádily. Lucinda mi kdysi řekla: „Ivone má docela jiný temperament než já.“ A zdůraz-

nila slovo *temperament*. Co tím vlastně naznačovala, hm? Důra. Kdoví, jestli taky nevyvádí? Jestli taky sem tam nezahejbá? Počestná, to známe. Ivone je aspoň upřímná, řekne, co si myslí, a nezalízá pořád jako ještěřka. A má mě ráda. Když jsem dostal tyfus, tak se ode mě nehnula, přestože to mohla chytit. Víc už se o mě opravdu starat nemohla, nejedla, nespala, pořád vedle mě, utírala mi čelo, přikrývala mě. Doktor chtěl, aby si vzala ošetřovatelku, ale ona že ne, celé noci probděla u mé postele. Víím, že mě má ráda. Jen ať si zas Aristeu přijde kázat mi tady o ctnosti, s tím svým svatouškovským výrazem a pisklavým hlasem, jen ať si přijde, já už víím, co mu na to říct.

Pět hodin. Naše šilhavá kráska už si asi svlíkla bikiny a teď hraje na klavír, zřejmě je to slyšet od nich. Ne, dneska už nikam nepůjde. Dědek je tu co by dup a ona pochopitelně nebude čekat, až přijde, aby pak vyrazila za amantem. Snad zítra. Zítra. Hraje pěkně, děvenka. I maminka tyhle věci hrávala tak s citem. Dal bych za to krk, že to bude kladný případ. Všechny jsou kladné. A pokud Lucinda ještě Aristea nepodvedla, pak jen proto, že nemá dost fantazie.

Už jenom při pomyslení na kafe se mi sbíhají sliny. Kafe je nejlepší doma, cezené, na to je Ivone mistr. Bude jí mrzet, že jí nenesu jahody, co po mně chtěla. Řeknu jí, že byly shnilé.

Ruka na rameni

Muže udivila zelená obloha s voskovým měsícem věčeným tenkou větví, jejíž listy se ostře rýsovaly na matném pozadí. Byl to měsíc, nebo vyhaslé slunce? Těžko rozeznat, jestli se stmívalo, či zda už bylo ráno v zahradě, kde zašlý přísvit upomínal na starou měděnou minci. Udivila ho vlhká vůně travin. A ticho zkrystalizované jako na obraze, na němž součástí scenerie je muž (on sám). Kráčel alejí vystlanou ohnivě zbarveným listím, nebyl však podzim. Ani jaro, protože květům chyběla sladká vůně vábíci motýly, žádné motýly neviděl. Ani ptáky. Položil dlaň na kmen fíkovníku, svěžího, ale studeného: kmen bez mravenců a bez pryskyřice, proč vůbec čekal, že v puklinách najde sklovitou pryskyřici, nebylo léto. Ani zima, přestože slizký chlad kamenů mu připomněl svrchník, který nechal na věšáku v kanceláři. Zahrada mimo čas, přece však v mém vlastním čase, napadlo ho.

Výpary stoupající z půdy ho prosycovaly touž strnulostí, jaká obestírala krajinu. Cítil se prázdný a pocít lehkostí se mísil se znepokojivou představou bytosti bez kořenů: kdyby si podřízl žíly, nevytekla by ani kapka krve, nic. Sebral ze země lístek. Co je to vlastně za zahradu? Nikdy předtím tam nebyl, a ani nevěděl, jak se tam dostal. Věděl však – a jak nezvratně – že se přerušil každodenní koloběh, neboť něco se mělo stát, ale co?!

Cítil, jak se mu rozbušilo srdce. Tak už přivykl všednosti bez nečekaných příhod, bez záhad. A teď se mu postaví do cesty ta nesmyslná zahrada. Ještě k tomu se sochami, je to tam přece socha?

Přistoupil k mramorové dívce, která si půvabně podkasávala šat, aby si nezmáčela sukni ani bosé nožky. Plaše frivolní dívenka uprostřed vyschlé nádrže, opatrně našlapující na kameny nahnuté kolem. Jemné nožky však mezi prsty nahlodala voda ještě v dobách, kdy dosahovala až k nim. Z temene se táhla černá čmouha, která klouzala po tváři a zvlněná mizela v rýze řader, napůl odhalených v rozvázaném živůtku. Všiml si, že čmouha nejvíc poznamenala tvář, kde rozežrala levé chřípí, proč si vlastně děšť zamlouval používat zrovna tuhle dráhu jako okap? Zadíval se na kadeřavou hlavu, na prstýnky vlasů, splývající po šíji, která vybízela k polaskání. Podej mi ruku, pomůžu ti, řekl a ucouvl: z drobného ouška vylézal jakýsi chlupatý hmyz, pokroucený jako pavouk.

Upustil suchý list, strčil ruce do kapes a našlapoval dál stejně obezřetně jako socha. Obešel trs begónií, zaváhal mezi dvěma cypřiši (co jen ta socha znamená?) a dal se alejí, která mu nepřipadala tak stinná. Docela nevinná zahrada. A stejně znepokojivá jako skrývačky, které mu tatínek rád dával: v pečlivě nakresleném lese se skrýval lovec, musel ho co nejrychleji najít, aby neprohrál, honem, synku, hledej v oblacích, na stromě, neschovává se náhodou tamhle na větví mezi listím? Na zemi, podívej se na zem, není to čapka, jak se tamhle klikatí potok?

Je na schodech, odpověděl. Ten podivně povědomý

lovec, který přijde zezadu ke kamenné lavici, na kterou on usedne, tady hned před ním je lavice. Napřed mě nenápadně upozorní, aby mě nepřekvapil nepřipraveného (překvapení nesnáším), dřív než mi položí ruku na rameno. A já se pak otočím, abych se podíval. Strnul. Náhlým poznáním se mu podlomily nohy v závratí: teď už ví. Zavřel oči, zakryl si tvář a podklesl tak, že se koleny málem dotýkal země. Snese se mu na rameno jako list, ale pokud se podívá dozadu, pokud uposlechne volání. Pomalu se vzpřimoval. Prohrábl si rukama vlasy. Cítil, že zahrada ho sleduje, že ho soudí i růžový keř s drobnými kvítky, který na něj upjatě shlíží hned před ním. Zastyděl se. Panebože, zašeptal tónem člověka, který se omlouvá, že tak snadno propadl panice, panebože, taková ubohost, co když je to přítel? Prostě nějaký přítel? Začal si hvízdát a první tóny melodie ho přenesly k dávnému dítěti vystrojenému do průvodu na křížovou cestu na Velký pátek. Ve skleněné rakvi, komíhající se lidem nad hlavami, se objevil veliký Kristus, zdvihni mě, mami, chci se podívat! Byl ale pořád moc vysoko, v procesí i potom v kostele, vystavený na fialově povlečeném pódiu už venku z rakve, aby se mu mohla líbat ruka. Tváře potemnělé výčitkami svědomí. Bázlivé nohy svázané strachem krácejí za Synem božím, ach, co jen nás čeká, když i On . . .?! Kéž rychle pomine ten zlý sen a je ráno, kéž je vzkříšení v sobotu! Ještě stále však trval čas postav v černých kápích. Čas pochodní. Kadičelnic vrhaných do stran, puf! puf!, až kam dosáhl řetízek. Už bude konec, mami? Touha uniknout všemu vážnému a hlubokému jistě kořenila v oně noci: umiňoval si, že na prvním rohu uteče, strhne si korunu s fa-

lešnými trny, rudou pláštěnku, uprchne před mrtvým sice božským, ale přece jen mrtvým! Procesí se ubíralo stanovenými ulicemi, snadno se dalo odbočit, jak zjistil později. I nadále však bylo těžké utíkat před sebou samým. V skrytém nitru, prameni úzkosti, trvala noc – skutečné trny mu probodávaly tělo, ach! proč ještě nesvítá? Chci úsvit!

Sedl si na lavičku zelenou mechem, všechno kolem ještě zklidnělo a zvlhlo, co dospěl přímo do srdce zahrady. Špičkami prstů přešel po mechu, a připadal mu citlivý, jako by mu vyrašil přímo z úst. Prohlédl si nehty. A shýbl se, aby sundal potrhanou pavučinu, která mu přilnula k záložce u kalhot: akrobat v bílém trikotu (při cirkusové premiéře?) se zřítíl nahoře z hrazdy, protřhl síť a rozpleskl se v aréně. Teta mu spěšně zakryla oči, nedívej se, miláčku, ale mezi prsty v rukavicích zahlédl tělo, jak se zmítá pod sítí strženou pádem. Křeče pomalu ustávaly až k nehybnosti, jen hmyzí noha se ještě zachvívala. Když ho teta odnášela v náručí ven z cirkusu, napjatá špička nohy vyklouzla v posledním záchvěvu z roztrhané sítě. Podíval se na svou vlastní zdřevnělou nohu, snažil se jí pohnout. Ztuhlost však dosáhla až ke koleni. Hned nato solidárně zdřevněla levá paže, ubohá paže z olova, pomyslel si dojat vzpomínkou na dobu, kdy se poučil, že alchymie znamená proměnit mrzký kov ve zlato, olovo je mrzké? Pravou rukou si podal paži, která visela stranou. Vlídne si ji položil na kolena: už nemůže utéci. A kam taky utíkat, když v té zahradě patrně všechno vede ke schodišti? Tudy měl přijít lovec v čapce, věčný obyvatel věčné zahrady, smrtelný je tu jen on. Výjimka. A jestliže jsem

došel až sem, je to proto, že umřu. Už? zděsil se a rozhlížel se kolem dokola, vyhýbaje se však pohledu zpátky. Závrať ho přinutila opět zavřít oči. Snažil se zachytit lavičky, aby udržel rovnováhu, já nechci! vykřikl. Teď ne, Pane Bože, počkej chvílku, ještě nejsem připravený! Umlkl, když zaslechl kroky, pokojně sestupující po schodech. Dech jemnější než vánek jako by znovu oživil alej. Teď stojí za mnou, pomyslel si a cítil, jak se mu k rameni vztahuje ruka. Slyšel, jak se mírně pokrčená snaší, aby (důvěrně, a přitom obřadně) dala znamení, to jsem já. Jemný dotek. Musím se probudit, nařizoval si a celý se zkroutil, tohle se mi jenom zdá! Musím se probudit! probudit. Probudit, opakoval a otevřel oči.

Chvilí mu trvalo, než rozeznal polštář, který si tiskl k hrudi. Utřel si vlažnou slinu, stékající mu po bradě, a povytáhl si příkrývku až k ramenům. To byl ale sen! šeptal a přitom rozvíral a svíral levou ruku, celou zdřevěnělou a ztěžklou. Natáhl nohu, a když žena otevřela okno a zeptala se ho, jak se vyspal, chtěl jí vykládat sen o zahradě a o smrti, která se blížila zezadu: zdálo se mi, že mám umřít. Ona by si ale mohla zažertovat, nebylo by zajímavější, kdyby se ti zdál pravý opak? Obrátil se ke zdi. Nestál o žádnou humornou odpověď, dráždilo ho, když dávala najevo svůj humor. Rád se bavil na cizí účet, ale zlobil se, šlo-li o něho. Masíroval si bolavou paži a odpověděl vyhýbavě, když se ho ptala, jakou si chce vzít kravatu, je takový nádherný den. V zahradě byl den, nebo noc? Tolikrát dřív myslel na smrt druhých lidí, párkrát ji dokonce důvěrně poznal, a jakživ si nepředstavil, že jemu by se mohlo stát totéž,

jakživ ne. Až jednou, kdoví? Až jednou, ale to je tak daleko, že do těch dálek zrak ani nedohlédne, on sám už pomalu ztracený v prachu dalekého stáří, zmizelý v zapomnění. V nicotě. Ještě mu není ani padesát. Zkusmo pohnul paží. Prsty. Zemdeně vstal, natáhl si župan, není to zvláštní? Že ho nenapadlo z té zahrady uprchnout. Obrátil se k oknu a natáhl ruku na slunce. Napadlo, samozřejmě, ale ochablá noha a ruka varovaly, že uniknout nelze, poněvadž všechny cesty vedly ke schodišti, nedalo se dělat nic jiného, než zůstat na lavičce a čekat na zavolání, které mělo přijít zezadu, neúprosně přívětivé. Tak co? zeptala se ho žena. Polekal se. Jaké co?! Nanášela si na obličej krém a sledovala jeho pohyby v zrcadle, copak nebude cvičit? Dnes ne, řekl a lehce si třel šíjí, mám cvičení po krk. A mytí taky? zeptala se, zatímco se popleskávala po bradě. Obul si trepky: kdyby nebyl tak unavený, dokázal by ji nenávidět. A jak falešně zpívá! (teď si prozpěvovala), nikdy neměla dobrý sluch, hlas docela ujde, jak ale není dobré ucho... Zastavil se uprostřed pokoje: neznamená snad něco hmyz, který vylézal soše z ucha? Jen ten hmyz se ve strnulé zahradě hýbal. Hmyz a smrt. Sáhl po krabičce cigaret, ale zase ji položil, dnes nebude tolik kouřit. Rozpažil: bolest v hrudním koši je skutečná, nebo si ji pamatuje ze snu?

Měl jsem takový sen, řekl, když procházel ženě za zády a sáhl jí na rameno. Lehce zdviženým obočím projevila zájem, sen? a zase si začala roztírat krém kolem očí, příliš zaujata vlastní krásou, než aby myslela na něco, co k ní nepatří. Krásou, která už vadne, bručel cestou do koupelny. Prohlížel se v zrcadle: zhubl, nebo je ten obraz jen znásobující odlesk zahrady?

Ranní úkony prováděl s rozechvělou zvědavostí, pozorně sledoval sebemenší pohyby, které dřív dělal mechanicky a teď je zkoumal, rozkládal je jako ve zpomaleném filmu, jako by to bylo poprvé, co otáčí kohoutkem. Možná je to naposled. Zase ho zavřel, co je to za divný pocit? Loučí se a zároveň přichází. Zapnul holicí strojek, v zrcadle si ho prohlédl a mazlivě přiložil k líci: nevěděl, že má život tak rád. Ten život, o němž se vyjadřoval tak sarkasticky, tak pohrdavě. Asi ještě nejsem připravený, to jsem se snažil říct, nejsem připravený. Byla by to náhlá smrt, srdeční příhoda – není to právě to, co nesnáším? Něco nečekaného, změna plánu. Se shovívavou ironií se utíral: přesně tohle říkají všichni. Ti, co mají umřít. A nikdy ani nepomyslí na to, aby se připravili, dokonce ani prastarý dědeček, málem stoletý, a přece zděšený příchodem kněze, copak už je čas? Už?

Kávu upíjel malými doušky, první šálek tolik chutná. Máslo rozpuštěné na teplém krajíčku. Vůně jablek promísená s jakousi jinou vůní, odkud asi? Jasmín? Drobné radosti. Sklouzl pohledem na prostřený stůl: drobné předměty. Když mu žena podávala noviny, připomněla mu, že na večer mají smluvené dvě věci, koktajl a večeri, co takhle změnit to? navrhla. Jistě, změnit, řekl. Ale copak to tak nedělají bez přestání už celá léta? Skvělá mondénní nit se odvíjela donekonečna, den za dnem, ano, změníme to, opakoval. A odsunul noviny: důležitější než všechny noviny světa je teď sluneční paprsek, který sem vniká oknem a prosvěcuje na míse hrozný. Utrhl si medově zbarvenou bobulku a napadlo ho, že kdyby bývala v té zahradě ze snu včela, aspoň jediná včela, mohl by mít naději. Zadíval se na ženu,

která si mazala topinku pomerančovým džemem, jedna zlatožlutá kapka jí sklouzla po prstu a ona se smála a olízovala si ho, jak už je to dávno, co skončila láska? Zůstala jen ta hra. To pohodlné zdání, které už nahlodala nuda a lenivost. Natáhl ruku, aby ji pohladil po hlavě, škoda, řekl. Otočila se, proč škoda? Pozdržel se pohledem u jejích kadeřavých vlasů, takové měla socha: škoda, že tam byl ten hmyz, řekl. A že v konečné proměně byla noha kovová, toho si nevěšmej, já blouzním. Nalil si ještě kávu. Ale zachvěl se, když se ho zeptala, jestli náhodou nepřejde pozdě.

Dnes se trochu zdrží, chce si vykouřit poslední cigaretu, řekl *poslední*? Políbil syna v modrém stejnokroji, který si soustředěně rovnal věci do školní brašny, přesně jako den předtím. Jako by nevěděl, že to ráno (nebo v noci?) se otec skoro díval smrti do očí. Ještě chvíli, a mám ji před sebou tvář v tvář, pošeptal chlapci, který neslyšel, bavil se se sluhou. Neprobudit se o chvílku dřív, řekl hlasitěji a žena se vyklonila z okna, aby upozornila řidiče, že může předjet s autem. Oblékl si sako: může si říkat co chce, nikoho to nezajímá. A zajímám já se snad o to, co říkají nebo dělají oni? Pohládl psa, který se k němu měl s radostí tak tesklivou, až ho to dojalo, není to zvláštní? Žena, syn, služebnictvo – nikoho se nic nedotklo, jen ten pes svým prorockým čichem vycítil nebezpečí. Zapálil si cigaretu a pozorně sledoval plamínek dřívka, které nechal dohořet až do konce. Odněkud z domu se nejasně ozval hlasatel z rádia s předpovědí počasí. Když konečně vstal, žena i syn už byli pryč. Zíral na zbytek kávy stydnoucí na dně šálku. Políbili ho tak bezmyšlenkovitě, že o tom skoro nevěděl.

Volají vás k telefonu, pane, přišel mu oznámit sluha. Zadíval se na něj: už víc než tři roky tu ten člověk vedle pracuje a skoro nic o něm neví. Svěsil hlavu, pohybem ruky jako by uznával a zároveň se omlouval. Kolik chvatu ve vztazích doma. A venku zas je úspěšným podnikatelem, jehož žena udává tón. Ta druhá byla taky ctizádostivá, ale neměla šarm a bez šarmu se nedá investovat do společenských událostí, do toalet. Investovat do těla, člověk se musí udržovat, jako by každý den měl jít na schůzku s milencem, opakovala kolikrát, podívej, já si dávám pozor, žádné břicho! Nepozornost byla jiného druhu. Sladká nepozornost člověka, který má život před sebou, nebo nemám? Upustil cigaretu do šálku: teď už ne. Sen přešel v zahradě běh jeho života. Neuvěřitelný sen, plynoucí tak přirozeně vzdor schodišti, prošlapanému věčným používáním. Vzdor krokům neviditelného lovce, blízcího se po potměšilém písku až po ten dotek na rameni.

Nasedl do auta, nastartoval. Levá noha sklouzla stranou, odmítla poslušnost. Zkusil to energičtěji, ale noha kladla odpor. Pokusil se ještě několikrát. Jen klid, není žádný spěch, opakoval si, když vytahoval klíček. Zavřel okénko. Ticho. Pokoj. Odkud se bere ta vůně vlhkých travin? Netečné ruce položil na sedadlo. Krajina se blížila v přísvitu staré mědi, rozednívá se, nebo se stmívá? Zdvihl hlavu k nazelenalé obloze s olysalým měsícem věnčeným listy. Zaváhal v aleji vroubené tmavým listím, co se děje, jsem snad v zahradě? Zase? A teď už jsem vzhůru, vyděsil se, když se podíval na kravatu, kterou mu žena vybrala pro dnešní den. Dotkl

se fíkovníku, ano, zase fíkovník. Vykročil alejí: ještě kousek a dojde k vyschlé nádrži. Dívka s děravýma nohama se stále ještě nemohla rozhodnout, kam šlápnout, bála se, aby si nezmáčela nohy. Jako on sám, vždycky tak dbal, aby se nevázal, aby zůstával jenom na povrchu. Jednu svíci Bohu, druhou ďáblovi. Usmál se vlastním dlaním, povolně rozevřeným. Tak jsem strávil život, pomyslel si a zabořil je do kapes v zoufalém pokusu o větší hloubku. Ustoupil dřív, než z drobného ouška vyběhne huňatý hmyz, není to nesmysl? To, že skutečnost napodobuje sen hrou, v níž se paměť podřizuje plánu. Ale čím je to plán? Hvízdal a Kristus se zase vznášel v nedostupné rakvi, tak vysoko. Matka ho rychle zakryla šálem, šaty na křížovou cestu byly lehké a teď se ochladilo, je ti zima, dítě? Odehrává se všechno rychleji, nebo je to jen dojem? Smuteční průvod vyrazil vpřed mezi pochodněmi a řetízky kadidelnic, z nichž stoupal dým a žár. A co tak dát mi ještě šanci? vykřikl. Pozdě, protože Kristus už byl daleko.

Lavička uprostřed zahrady. Odsunul rozpadlou pavučinu a mezi prsty stejně mechovatými jako lavice zahlédl tělo dávného akrobata zapletené v síti, jen noha byla živá. Pohládl ji a noha nereagovala. Cítil, jak mu klesla paže, kovově těžká, jak že je to s tou alchymí? Kdyby mu roztavené olovo nesahalo až k hrudi, roztočil by se alejí, už vím! Už vím. Radost byla skoro nesnesitelná: poprvé jsem unikl tím, že jsem se probudil. Teď uniknu tak, že usnu. Není to prosté? Položil si hlavu na opěradlo lavičky, no není to chytré? Oklamat smrt tak, že vyjdeme dveřmi snu. Musím spát, šeptal zavíraje oči. V popelavě zelené dřimotě zahlédl, že sen se mu vrací přesně tam, kde se přerušil. Schodiště. Kroky. Ucítil na rameni lehký dotek. Otočil se.

Přesně půlnoc v Šanghaji

Dlouhý župan z modrého brokátu jí sklouzl k nohám. Nahá postoupila k zrcadlu v červeně lakovaném rámu. Otočila se na patách, aby se viděla z profilu. Vypnula hrud. Vtáhla břicho. Pak se s pohledem stále ještě upřeným k zrcadlu, jako by zvala vlastní obraz, aby ji následoval, pohroužila do vany. Zavřela oči, ruce se volně vznášely ve výši pasu. Tváře jí lehce zrudly. Nějaký čas tak pokojně klímala.

„Wangu!“ zvolala a posadila se ve vaně. „Wangu!“ Číňan vstoupil do koupelny. Zkřížil ruce a mírně se uklonil. Oči měl sklopené:

„Madame . . .?“

„Sůl do koupele.“

Muž přistoupil k červeně lakovanému toaletnímu stolku. Slabý opar zamžil zrcadlo a lahvičky s parfémy, rozestavené na pokrývce ze zlatavé krajky. Stály tam dvě nádoby se solemi: jedna žlutá, druhá růžová.

„Magnólii, madame?“

„Magnólii.“

Číňan otevřel žlutou nádobku. Lžičkou nabral trochu soli. Pak ji jemně rozprášil do vody.

„Stačí, madame?“

Pootevřela oči. Vdechla magnóliovou vůni. Sůl se jí na těle blyštěla jako zlatý písek.

„A Míng?“

„Spí na pohovce,“ řekl Číňan a sebral župan. Pečlivě ho rozprostřel na židli. Uklonil se: „Ještě něco, madame?“

„Přines mi Mínga.“

Číňan byl vysoký a hubený. Mohlo mu být zrovna tak třicet jako padesát. Měl černé plátěnky a černý hábit zapnutý až ke krku. Našlapoval i mluvil stejně tiše. Měkké pohyby.

„Ty moje zlatíčko, copak se toho spaní nikdy nena-bažíš?“ rozněžnila se žena a hubičkovala čumáček medovč zbarveného pekinéze. A k sluhovi: „Nachystal jsi whisky?“

„Led také,“ dodal s bezvýrazným pohledem k ženě, která se mydlila. „Přišel koš s květinami, madame.“

„Zase květiny? Odnes je na chodbu . . . Nebo počkej, můžeš je dát k oknu. Až půjdeš pryč, vezmeš je ven. A rozsvít v pokoji, Mr. Stevenson tu bude co nevidět.“

„Tak to klepe on.“

„Někdo klepe? Nic jsem neslyšela.“

Číňan nechal dveře pootevřené a svým klidným krokem zamířil do pokoje. Škvírou zahlédla muže ve smokingu a s dýmkou.

„To jste vy, Stevensoně? Posadte se, můj drahý. Hned jsem z vany venku, malý okamžik . . .“

„Nepospíchejte, přišel jsem vám jenom ještě jednou poblahopřát, asi bych neusnul, kdybych vám neřekl, že to bylo báječné! V životě jsem nic takového neslyšel!“

„Opravdu?“ Rozkošnický se ponořila až po uši. Usmála se. „Po pravdě řečeno, můj výkon se mi moc nezařhlouval, *Du bist die Rub* mohlo být lepší, nemyslíte?“

„Ale madame, to právě byl váš zlatý hřeb!“

Stoupla si ve vaně. Zimomřivě se zachvěla.

„Wangu! Rychle, osušku! A zavři dveře.“

Spěšně se utírela a uchopila lahevku kolínské. Štědře se navoněla. „Už jdu, Stevensone.“

Muž si nalil whisky.

„Takovou zpěvačku Čína ještě neslyšela,“ zvolal a zvedl sklenku: „Připíjím na zdraví největší dramatické sopranistky na světě!“

Stále s úsměvem na rtech se lehce napudrovala. Obléklá si župan, přepásala se a vláčně se otočila k zrcadlu. Našpulila rty, jako by se chystala políbit vlastní obraz. Vklouzla do vyšívaných trepek.

„Jste tak laskavý, Stevensone.“

„Neslyšel jsem dobře, madame...“

„Říkala jsem, že jste příliš laskavý!“

„Co vás nemá! Byl to skutečně úspěch, madame. Už jen ta pozvání, co jsme dostali! Sám Laffont, majitel téměř všech kasin a stadiónů pro psí dostihy, jeden z největších boháčů v Číně, chce, abyste zpívala na jeho čtvrtěční recepci. Chce vás zahrnout šperky...“

Žena si vytáhla z vlasů sponky. Plavá hříva se jí rozestřela po ramenou. Lehce si vlasy překartáčovala a shrnula je dozadu. Otevřela dveře.

„Chci lůžko z jadeitu.“

S hlubokou úklonou jí políbil ruku:

„Budete mít z jadeitu palác.“

Rozesmáli se.

„Ach, Stevensone, Stevensone... Nejsm si tím tak jista, můj drahý. Na Lotte Lehmanovou nestačím.“

Muž sraštil zježené obočí. Lesklé líce protkané fialovými žilkami se mu chvěly:

„Tak jako vy dnes večer Lehmanová ještě nezpívala nikdy, madame. Ta žlutá havěť si to ani nezaslouží... Dnes jsme měli být v Londýně.“

Zvolna upíjela a usmívala se na vlastní obraz v zrcadle, které zabíralo skoro celou stěnu pokoje.

„*Du bist die Rub* zpívá líp než já.“

Stevenson se k ní vážně naklonil a zatvářil se slavnostně:

„Pokud dokonalost trvá v čase jeden jediný okamžik, jak chtěl Shakespeare, pak vy jste k tomu okamžiku dospěla dnes večer.“

Opřela si hlavu o opěradlo křesla a uchichtla se, „ach, můj drahý...“ Psík jí zaťal dráčky do brokátového lemu. Pronikavě zaštěkal.

„Wangu!“ zvolala. „Vykoupeš Minga. Ale voda ať je dost teplá, ochladilo se.“ Znovu se obrátila k muži a potlačila zívnutí: „O čem jsme to mluvili, Stevensone? Říkal jste...“

„Jste určitě unavená, madame, sláva tíží,“ pronesl a podíval se na náramkové hodinky. „Dopiju tuhle whisky a jdu.“

„Kolik je hodin?“

„Přesně půlnoc v Šanghaji.“

„A v Londýně?“ zeptala se a zakroužila kostkou ledu ve sklenici. Snivě vzhlédla k černé bezhvězdné obloze: „Příště chci zpívat celá v černém, jen se svými tyrkysovými šperky. Musí to být nádherná toaleta, vlečka vroubená peřím... A péřový vějíř, zbožňuju peří.“

Stevenson nahlédl pootvřenými dveřmi do koupelny, kde Číňan myl psíka pod kohoutkem. Usmál se:

„Zato já bych si nepřál víc než šaty tamhletoho otro-

ka, ba přímo bych si přál tím otrokem být, abych čas od času mohl podat madame osušku.“

„To vám nedoporučuji, drahý Stevensone... Ten Číňan neexistuje. Může mě vidět nahou, může mě vidět jakkoli, to je jedno, pro mě neexistuje. Neumím to vysvětlit, ale vlastně ho nepovažuji za člověka. Je něco jako třeba tohle křeslo, tahle sklenice, polštář... Nebo lépe řečeno jako zvíře. Copak se nesvlékám před svým pekinézem? Je to příjemné, cítím se tak dobře. Asi si ho přibalím k zavazadlům, moje služebnictvo nestojí za nic.“

„Je to ale muž, madame. Ubohý pária, ale přece jen muž.“

„Muž, muž... Je to Číňan, Stevensone.“

„Nevypadá, že by kouřil opium. Ale asi kouří, všichni tomu propadli, a to je naše štěstí. Umíte si představit, co kdyby ten dav procitl? To bychom tu nebyli...“

„A co váš hotelový sluha?“

„Úplný blbec. Určitě nejhorší z celého hotelu.“

„Tenhle ujde. A nepáchne rybinou jako ti druzí,“ podotkla tiše a zdvihla oči k lustru. Poprvé si všimla modrých porcelánových motýlků, sedících na porcelánových a křišťálových mácích, rozvítých kolem žárovek. Blaženě se usmála: „Když si odmyslíme ty lidi, všechno je tu tak půvabné, tak milé... Nechtěla bych, aby se to změnilo, Stevensone.“

„Nic se nezmění, madame.“

Psík se vytrhl sluhovi z rukou a vběhl do pokoje. Prudce se otřepal.

„Ale Mingu, tys mě postříkal,“ plísnila ho žena a odstrkovala ho. „Wangu! Honem ručník, ten chudáček se třese zimou... Pročpak jsi ho pustil?“

Muž si Číňana prohlédl pozorněji:

„Rozuměl, co jsme říkali? Nevypadá na to.“

„Rozuměl všemu.“

„Všemu?“

„Samozřejmě. Na tom ale taky vůbec nezáleží.“

„Na mého sluhu se musí mluvit jednoslabičně. Už jsem si stěžoval, vyhodí ho. Sluha v tak luxusním hotelu, a neumí anglicky. Nemožné.“

Číňan klečel na koberci a utíral psa, který se drkotal a kňučel.

„To stačí, Wangu. Teď ho polož na polštář.“

Muž se už na Číňana nedíval. Dopil poslední doušek whisky.

„Půjdu, madame. Poobědváme zítra spolu?“

Doprovodila ho ke dveřím.

„Jestli se do oběda vzbudím... V tom případě pozvu svého drahého impresária na rýžové víno. A na polévku ze žraločích ploutví!“

„Prý to jsou ploutve, já mám ale podezření, že je to had,“ zabručel a políbil ženě ruku. „Ti lidé tady jsou velice záluďní, člověk nikdy neví...“

Uchopila ho za paži:

„Říkal jste, Stevensone, že dokonalost trvá pouhý okamžik...“

„To Shakespeare, madame, Shakespeare.“

„Obávám se, že svého okamžiku už jsem dosáhla.“

Narovnal se. Stiskl jí ruce:

„Podle mého odhadu váš okamžik přetrvá ještě několik set koncertů. Dobrou noc, královno.“

Nejistě se pousmála. Zavřela dveře a šla do pokoje. Hlas měla opět studený:

„Zhasni všude a nech svítit jenom lampičku se stínidlem. A květiny odnes na chodbu,“ poručila a zašla do koupelny. Kolem očí si rozetřela krém. „V recepci řekni, že tu dopoledne pro nikoho nejsem. Pro nikoho, jasné?“

„Ovšem, madame. Dobrou noc.“

Neodpověděla. Vrátila se do místnosti, která teď tonula v přítmí, slabě ozářená světlem, jež pronikalo stínidlem. Vzala si mandli, rozkousla ji a přešla k oknu. Květiny v koši potmě zářily, jako by byly z nějaké světélkující hmoty.

„Wangu, ty jsi ještě tady? Proč jsi neodnesl ty květiny?“

Nikdo neodpovídal. Přitáhla si pásek u županu a málně se sesunula do křesla před oknem. Psík jí olízl nohy. Vzala podušku a shýbla se k němu.

„Pojď si hajnout, Mingu,“ zašeptala. A otočila se dozadu do místnosti. „Wangu...?“

Zvenčí se ozývalo několik málo nejasných zvuků. Zpozorněla, ale tentokrát se nepodívala za sebe.

„Wangu? To jsi ty, Wangu? Vem ten koš a běž pryč, už jsem řekla.“

Mezi slabými zvuky se dal rozeznat váhavý krok rikši, který ztěžka stoupal vzhůru ulicí. Žena sevřela opěradla křesla, jako by se chystala vstát. Zůstala sedět a hleděla před sebe. Napřímila se:

„Wangu, já vím, že jsi tam vzadu, rozumíš? Přestaň se schovávat, běž pryč! To je rozkaz, Wangu!“

V mlčenlivém příměří zazněl její hlas stejně nepříroze- ně, jako by se vydral z gramofonu vedle zástěny. Pekinéz natáhl krk. Upřeně zíral kamsi za křeslo, v němž žena seděla. Tichounce zavrčel.

„Tíše, Mingu! Tíše.“

Psík sklopil uši a celý se chvěl. Čumáček si strčil mezi tlapky, ale vyvalené oči se pořád upíraly k témuž místu. Žalostně zakňučel. Žena se pomalu bořila hloub do křesla. Nemohla od psa odtrhnout oči.

„Wangu, přestaň se chovat jako idiot a okamžitě odejdi, slyšíš? Odnes ten koš, a honem! Ať už jsi pryč!“

Ticho bylo teď tak hutné, že už nepustilo z ulice ani hlásek. Pekinéz znova zavrčel a olízl si tlapku.

Žena se krčila, ruce zaťaté do opěradel křesla. Vytrčes- těný pohled upřela na černý obdélník oblohy. Přikrčila se ještě víc a zkržila paže. Lepkavé dlaně si otřela o bro- kát županu. Zadržela dech.

Krysí seminář

*Jaké století, bože dobrý! – zvolaly krysy
a zabryzly se do budovy.*

CARLOS DRUMMOND DE ANDRADE

Referent pro styk s veřejností, nevysoký, podsaditý mladík s mimořádně zářivým úsměvem a pohledem, si upravil uzel u červené vázanky a zlehka zaklepal na dveře sekretáře veřejného a soukromého blaha:

„Smím?“

Sekretář veřejného a soukromého blaha postavil sklenici mléka na stůl a otočil se v koženém křesle. Vzdychl. Byl to bledý, odulý muž se zpocenou pleší a hladkýma rukama. Dlouze se zadíval na svoje nohy, pravou obutou v botě, levou naditou do tlusté vlněné bačkory lemované plyšem.

„Pojďte dál,“ řekl referentovi pro styk s veřejností, který už nahlížel mezi dveřmi. Založil si ruce: „Tak co? Koktajl proběhl dobře?“

Mluvil tiše, s lehce naříkavým přízvukem. Mladík se napřímil. Po hladce vyholené tváři se mu rozlila slabá červeň:

„Úplně skvěle, pane sekretáři. Skvěle. Udělali jsme to v modrém salónku, není tak velký, jak račte vědět. Málo lidí, jen skutečná špička, byla to důvěrná schůzka v úzkém kruhu, přitom velice příjemná. Představil jsem je navzájem, něco se vypilo a –“ podíval se na hodinky – „ještě není šest, pane sekretáři, a už se rozešli. Poradce předsednictva KRYSPu je ubytován v severním křídle, hned vedle ředitele Konzervativních tříd od-

zbrojených a ozbrojených, který dostal šedivé apartmá. Zato americkou delegaci jsem dal raději do jižního křídla. Mimochodem, před chvílí jsem je nechal u bazénu, červánky jsou dnes kouzelné, pane sekretáři, kouzelné!“

„Říkal jste, že ředitel Konzervativních tříd odzbrojených a ozbrojených dostal šedivé apartmá. Proč zrovna šedivé?“

Mladík s dovolením sáhl po židli. Přisunul si ji blíž, ale zachoval opatrný odstup od polštářku, kam si sekretář položil nohu v bačkoře. Odkáslal si:

„*Bueno*, při volbě barev jsem myslel na určité osoby,“ začal po chvilce váhání. Pokračoval živěji: „Apartmá amerického delegáta je například jasně růžové, oni si potrpí na veselé barvy. Pro vaše apartmá, pane sekretáři, jsem zvolil tuto pastelovou modř, všiml jsem si, že nosíváte modrou vázanku... Zato pro severní apartmá se mi zdála vhodná šedivá, vy neračte mít rád šedou barvu?“

Sekretář namáhavě pohnul nohou na polštářku. Zdvihl ruku. Zadíval se na ni:

„Je to jejich barva. *Rattus alexandrinus*.“

„Konzervativců?“

„Ne, krys. Ale na tom koneckonců nesejde, pokračujte, prosím. Říkal jste, že Američané jsou u bazénu. Proč *Američané*? Přijelo jich snad víc než jeden?“

„S delegátem z Massachusettsu totiž přijela také sekretářka, mladé děvče. A ještě přijel jeden zrzek v kostkovaném obleku, vypadá trochu jako boxer, moc toho nenamluví a vůbec se od nich nehne. Předpokládám, že je to tělesný strážce, ale to je pouhá domněnka,

pane sekretáři, zmíněný pán je mi záhadou. Baví se spolu pouze anglicky. Využil jsem příležitosti, abych si s nimi trochu pohovořil, nedávno jsem dokončil kurs pro vedoucí pracovníky, a pokud budou diskuse probíhat v angličtině, jak už bylo navrženo, mohu přispět svým dílem. Ve vši skromnosti, samozřejmě. Španělsky ovšem mluvím perfektně, však víte, Santiago, Buenos Aires . . .“

„Byl jsem proti tomu, aby ho pozvali. Toho Američana,“ dodal sekretář mírným, ale nešťastným tónem. „Krysy jsou naše, naše musí být také řešení. Proč seznamovat kdekoho s našimi svízeli? S našimi nedostatky? Měli bychom ukazovat výlučně kladnou stránku nejen společnosti, ale i naší rodiny. Nás samotných,“ podotkl a ukázal na nohu na polštářku: „Proč myslíte, že jsem se ještě neobjevil, proč? Prostě proto, že nechci, aby mě viděli ve špatném stavu, s oteklou nohou, jak kulhám. Zítřka si na zahájení obuju botu, tu oběť rád přinesu. Vy jako potenciální kandidát se těmhle věcem musíte učit už odteďka, chlapče. Ukazovat jenom kladnou stránku, jenom to, co nás ctí. Bačkory schovávat.“

„Ale ten Američan, pane sekretáři, je odborník na krysy, ve Spojených státech jich také mají spousty, může nám poskytnout cenné podněty. Dozvěděl jsem se ostatně, že je to expert na elektronické novinářství.“

„Tím hůř. Všecko o nás roztroubí,“ povzdechl si sekretář a snažil se dát nohu do jiné polohy. „Na tom koneckonců nesejde. Pokračujte, pokračujte, chtěl bych, abyste mě informoval, jaký je ohlas. V tisku, pocho-pitelně.“

Referent pro styk s veřejností si diskrétně odkašlal,

zamumlal své *bueno* a ohmatal si kapsy. Zeptal se, jestli si může zapálit.

„*Bueno*, jak je vám známo, pane sekretáři, údiv vzbudil fakt, že jsme si vybrali zrovna tohle místo: proč se VII. seminář o hlodavcích koná ve venkovském, zcela odlehklém domě? To byla první všeobecná námitka. Za druhé se namítalo, že náklady na úpravu tohoto sídla byly příliš vysoké, zbytečně prý se utrácelo, když jsme mohli využít jiné prostory, které už byly k dispozici. Zpravodaj jednoho večerníku, dobře jsem si ho prohlédl, pane sekretáři, začal být přímo drzý, brblal, že máme tolik použitelných budov, až se dokonce množí imploze, aby se ten nadbytek napravil. A my že vyhazujeme milióny, aby se zrenovovala taková barabizna . . .“

Sekretář si otřel pleš kapesníkem a pokoušel se sednout si o něco pohodlněji. Rozmáchl se, ale zase se zarazil.

„Že vyhazujeme milióny? Ti ďábelští tvorové nás stojí miliardy, copak nezná statistiky? Vsadil bych se, že je to levičák, to bych se tedy vsadil. Nebo přítel krys. Na tom koneckonců nesejde, pokračujte, prosím.“

„Tohle jsou ale ty nejpřísnější výtky, pane sekretáři. Samé hlouposti. A pak ještě ta věčná struna, na kterou je dosud neomrzelo hrát, že totiž máme už VII. seminář a zatím nikde žádný výsledek, že od prvního semináře počet krys stoupl sedmtisíckrát, na jednoho obyvatele teď připadá sto krys, ve favelách prý už pro vodu nechodí s plechovkou na hlavě ženské, ale krysy,“ dodal s potlačovaným smíchem. „Pořád totéž . . . Není jim po chuti, že se scházíme takhle stranou, když prý bychom

měli být v centru, přímo uprostřed žhavé problematiky. Náš tiskový mluvčí už objasnil nad slunce jasnou pravdu, že tento seminář je generálním štábem skutečné bitvy! A stanovit směrnice ke společné akci takového rozsahu vyžaduje důkladnou úvahu. Prozíravost. Kde byste mohli pracovat lépe než zde, na čerstvém venkovském vzduchu? V této pozeňnané samotě, v důvěrném styku s přírodou . . . Delegát z Massachusettsu považuje myšlenku sejít se v lůně přírody za geniální. Je to ostatně velmi příjemný hoch, nic ze sebe nedělá. Náš bazén s ohřívanou vodou se mu ohromně zamlouvá, jestlipak víte, pane sekretáři, že kdysi plaval prsa jako přeborník, teď se tam baví, zbožňuje naše kokosové mléko! Vyprávěl mi legrační věc, že krysy na severní točně mají takhle dlouhé chlupy, aby vydržely zimu třicet pod nulou, opatřily si kožíchy, mršky. Ty by mohly žít třeba na Marsu, takové železné zdraví!“

Sekretář patrně myslel na něco jiného, když vyhýbavě zabručel své „koneckonců“. Zdvíženým ukazováčkem si vyžádal ticho. Nedůvěřivě se podíval na koberec. Ke stropu:

„Co to hučí?“

„Něco hučí?“

„Tak divně, neslyšíte?“

Referent pro styk s veřejností pozorně naklonil hlavu.

„Já nic neslyším . . .“

„Už to slábne,“ řekl sekretář a spustil buclatý prst.

„Teď to přestalo. Copak vy jste to neslyšel? Takový divný hukot, jako odněkud ze země, pak se to přesunulo ke stropu . . . Opravdu jste nic neslyšel?“

Mladík vykulil nevinně modré oči.

„Vůbec nic, pane sekretáři. Ale bylo to tady v místnosti?“

„Možná venku, nevím. Jako by někdo . . .“ Vytáhl kapesník, utřel si ústa a zhluboka vzdychl. „Vůbec bych se nedivil, kdyby si usmysleli vpašovat nám sem magnetofon. Víte přece? Ten americký delegát . . .“

„Ale pane sekretáři, je to host ředitele Odzbrojených a ozbrojených tříd!“

„Nevěřím nikomu. Skoro nikomu,“ opravil se šeptem. Upřel podezíravý pohled na stůl. Na modrý baldachýn nad postelí. „Všude, kde se tihle lidé objeví, je vždycky nějaký zatracený magnetofon. Koneckonců, na tom ne-sejde, pokračujte, prosím. Co tiskový mluvčí?“

„*Bueno*, večera večer měl malou nehodu, víte, jak to vypadá s naší dopravou, pane sekretáři! Museli mu dát ruku do sádry, přijede až zítra, už jsem zařídil tryskáčka,“ dodal mladík snaživě. „V týlu je připraven celý tým novinářů. Náš mluvčí jim bude po telefonu odměřovat zprávy a napínat je až k závěru jednání, kdy všichni přiletí tryskovým letadlem, fotografové, televizní kanály, zahraniční dopisovatelé, prostě apoteóza. *Finis coronat opus*, konec korunuje dílo!“

„Ale přece jen už tady měl být, špatně to začíná,“ lamentoval sekretář a naklonil se pro sklenici mléka. Lokl si a zatvářil se nesouhlasně: „Stejně mi dělá starosti, že se s námi nikdo nemůže spojit. Skutečně nevím, jestli ten nápad poradce předsednictva KRYSPu, aby se novináři udržovali v náležitém odstupu, má smysl. Dost o tom pochybuji.“

„Račte prominout, pane sekretáři, ale já si myslím, že vedení nabývá na významu tím víc, čím je nedostupněj-

ší. Je ostatně známo, že jistá distance, jistá tajuplnost vzrušují víc než každodenní kontakt se sdělovacími prostředky. Naše jediná spojka bude podávat diskrétní zpravodajství a nevtíravě ovlivňovat veřejnost až k závěrečnému aktu, kdy to spustíme naplno! Nemyslíte, že je to dobrá taktika?“

Sekretář roztržitě bubnoval na knoflíky u vesty. Sepjal ruce a prohlížel si naleštěné nehty.

„Dobrá taktika, mladý muži, je ovlivnit všechny sdělovací prostředky v zemi na začátku i na konci. To je účel. A už teď nám to kazí ten mluvčí s tou svou zlomenou nohou.“

„Zlomenou rukou, pane sekretáři. Nebo přesněji řečeno předloktím.“

Sekretář se ztěžka pohnul napravo, pak nalevo. Osušil si čelo. Prsty. Zadíval se na nohu na polštářku.

„Ještě dneska byste jim měl zatelefonovat a oznámit jim, že po strategické stránce jsou už krysy pod kontrolou. Žádné detaily, jenom zdůrazněte, že krysy jsou zcela pod kontrolou. Spojení trvá dlouho?“

„Bueno, asi půl hodiny. Mám volat hned, pane sekretáři?“

Sekretář zdvihl ukazovák. Otevřel ústa. Pootočil křeslo směrem k oknu. Týmž pomalým pohybem se obrátil ke křbu:

„Slyšíte to? Slyšíte? Ten hukot, teď ještě zesílil!“

Mladík si přiložil k uchu stočenou dlaň. Čelo mu zrudlo usilovným soustředěním. Vstal a po špičkách kousek popošel:

„Jde to odsud, pane sekretáři? Ať dělám co dělám, nic neslyším!“

„Zesiluje to a slábne, podívejme, vlní se to jako moře... Teď zas to vypadá, jako když duní sopka, někde blízko a zároveň tak daleko! Už to mizí, podívejme...“ Vyčerpaně sklesl na opěradlo křesla. Osušil si vlhkou bradu. „Takže vy jste neslyšel vůbec nic?“

Referent pro styk s veřejností zvedl bezradné obočí. Nakoukl do křbu. Za křeslo. Odhrnul z oken záclonu a nahlédl do zahrady:

„Tamhle na trávníku jsou dva zaměstnanci, nejspíš řidiči... Hej! Vy tam...!“ zavolal a mávl rukou ven. Zavřel okno. „Zmizeli. Vypadali rozčileně, asi se hádali, ale předpokládám, že s tím hlukem neměli nic společného. Vůbec nic jsem neslyšel, pane sekretáři, mám tak špatný sluch!“

„Zato já ho mám až moc dobrý, slyším trávu růst. Za revoluce ve dvaatřicátém a pak ve čtyřiašedesátém jsem byl ze skupiny vždycky první, kdo vycítil, že něco není v pořádku. Vždycky první! Pamatuju se, že jednou večer jsem kamarády varoval, nepřítel je tady mezi námi, a oni se smáli, taková blbost, moc jsi pil, měli jsme k večeři vynikající víno. No a když jsme chtěli jít spát, už jsme byli obklíčení.“

Referent pro styk s veřejností vrhl podezřívavý pohled na bronzovou sošku na křbu, kyprou ženu se zavázanýma očima, která třímala meč a váhy. Natáhl ruku k váhám. Prstem přešel po zaprášené misce. Podíval se na prst a kradmo si ho otřel o opěradlo křesla.

„Chcete, abych to šel zjistit, pane sekretáři?“

Sekretář si bolestivým pohybem natáhl nohu. Vzdychl:

„Koneckonců, na tom nesejde. Když mám záchvat, tak jsem schopný slyšet, jak někdo vedle škrtně sirkou.“

Zpola soucitně, zpola nesměle ukázal mladík na bolavou nohu:

„Je to něco . . . vážného?“

„Dna.“

„A bolí to, pane sekretáři?“

„Moc.“

„*Trpělivost není bez dna! Trpělivost není bez dna!*“ zanotoval s širokým úsměvem, který vzápětí ztuhl v hlubokém mlčení, jež po jeho hudební vložce následovalo. Odkašlal si. Upravil si uzel u vázanky: „*Bueno*, to se teď zpívá mezi lidem.“

„Lid, pořád jen lid,“ řekl sekretář pro veřejné a soukromé blaho a sepjal ruce. Hlas nabyl mírně naříkavého odstínu. „Nikdo nemluví o ničem jiném než o lidu, a lid je zatím pouhá abstrakce.“

„Abstrakce, pane sekretáři?“

„Která se stane realitou, když krysy začnou vyhánět lidi z favel. Nebo ohlodávat nohy dětem z periferie, pak teprve *lid* začne existovat v titulcích levicových novin. Bulvárních plátek. Je to koneckonců demagogie. Spřažená s bombami podvratných živlů, abych nezapomněl na ty parchanty, co připomínají krysy,“ vzdychl sekretář a zemdeně si přejížděl po knoflíčcích u vesty. Poslední si rozeplnul: „Ve starém Egyptě vyřešili ten problém tím, že zvýšili počet koček. Nevím, proč u nás se víc netrvá na soukromé iniciativě, kdyby každá rodina měla doma jednu nebo dvě hladové kočky . . .“

„Ale ve městě nezbyla ani jediná kočka, pane sekretáři, už je to dost dlouho, co obyvatelstvo všechny snědlo. Slyšel jsem, že dušené chutnaly výborně!“

„Koneckonců,“ zamumlal sekretář a naznačil pohyb, který nedokončil: „Už se stmívá, že?“

Mladík vstal, aby rozsvítil. Oči mu zajiskřily:

„A potmě jsou všechny kočky černé!“ Potom zvažněl: „Máme skoro sedm, pane sekretáři. Večere se podává v osm, tabulí budou zdobit pouze orchideje a ovoce, zdejší výkvět, něco nádherného. Ze severu jsem objednal překrásné ananasy! A ty langusty! Šéfkuchař byl nadšen, tak veliké langusty ještě nikdy neviděl. *Bueno*, pomýšlel jsem na jedno tuzemské víno, mimochodem prvotřídní jakosti, ale přece jen jsem měl určitou obavu: co kdyby z něho někomu rozbolela hlava? To by byl pech, umíte si to představit, pane sekretáři? Zdálo se mi tedy prozíravější objednat víno chilské.“

„Který ročník?“

„Pinochetův, pochopitelně.“

Sekretář veřejného a soukromého blaha sklouzl rozmrzlým pohledem ke své noze:

„Pro mne jenom neslaný vývar, řídkou slepičí polévečku. Později si možná dám . . .“ Zmlkl. S ohromným výrazem se obrátil k mladíkovi: „Už to slyšíte? Je to o hodně silnější, a co teprve teď? Hrůza!“

Referent pro styk s veřejností se prudce vymrštil. Rukama si tiskl zrudlé tváře:

„Ale samozřejmě, pane sekretáři, ozývá se to přímo pod podlahou, podlaha se celá třese! Co to jenom může být?“

„Neříkal jsem to? Neříkal jsem to?“ opakoval sekretář. Tvářil se vítězoslavně: „Ještě nikdy jsem se nemýlil! Už takovou dobu něco slyším, ale nechtěl jsem nic říkat, aby se nezdálo, že mám halucinace, a tady to vidíte! Skoro to vypadá, že jsme ve vulkanické oblasti, jako by zrovna pod námi měla vybuchnout sopka . . .“

„Sopka?“

„Nebo bomba, jsou takové bomby, co před výbuchem varují!“

„Prokristapána!“ zvolal mladík. Rozběhl se ke dveřím. „Hned to zjistím, pane sekretáři, nedělejte si starosti, určitě z toho nic nebude, když dovolíte, hned jsem zpátky. Sopečná oblast, prokristapána...?“

Sotva za sebou zavřel, otevřely se dveře naproti a otvorem vykoukla plavě usměvavá tvářička. Vlasy byly nahoře svázané mašlí se žlutými puntíky.

„*What is that?*“

„*Perhaps nothing... perhaps something...*“ odpověděl a mechanicky se usmál. Zatřepetal na ni prsty jako křídélky: „*Supper at eight, Miss Glória!*“*

Přidal do kroku, když tu najednou uviděl ředitele Konzervativních tříd odzbrojených a ozbrojených, jak se k němu blíží v zeleném sametovém županu. Ustoupil, aby mu uvolnil průchod, uklonil se, „prosím...“ a chtěl jít dál, ale sametová hora mu zastoupila cestu:

„Co je to za randál?“

„*Bueno*, to bych taky rád věděl, pane řediteli, právě to jdu zjistit, hned se vrátím, je to opravdu divné, že ano? A tak silné!“

Ředitel Konzervativních tříd odzbrojených a ozbrojených začíchal:

„A co ten smrad? Randál už je trochu menší, ale necítíte ten smrad?“ Zamračil se: „Taková otrava! Smrad, randál... A telefon nefunguje, proč vlastně ne-

* (angl.) Co to je?

Možná nic... možná něco... Večere v osm, slečno Glória!

funguje telefon? Potřebuji se spojit s předsednictvem a nejde to, telefon je němý!“

„Němý? Od rána už jsem měl desítky hovorů... Zkusil jste to z modrého salóнку, pane řediteli?“

„Odtamtud právě jdu, taky je němý, taková otrava! Najděte mého šoféra a zjistěte, jestli funguje telefon u mě ve voze, ten hovor je nanejvýš nutný.“

„Buďte bez obav, pane řediteli, učiním všechna opatření a hned se vrátím, dovolíte, prosím?“ a mladík se kolem něho protáhl s rychlou úklonou. Zamířil ke schodišti. Zastavil se hned nahoře: „Co znamená zase tohle? Co proboha znamená tohle?“

Halou se k němu hnal udýchaný šéfkuchař, bez čepice a s roztrhanou zástěrou. Mladík na něho rázně kývl a běžel mu vstříc:

„Jak se opovažujete vkročit sem v tomhle stavu?“

Muž si otřel o zástěru ruce od kečupu:

„Stalo se něco hrozného, pane doktore! Něco hrozného!“

„Nekřičte nám tady, prosím vás, jen klid,“ a mladík uchopil šéfkuchaře pod paži a zatáhl do stranou. „Ovládejte se, co se vlastně stalo? A nerozčilujte se, žádné scény, pěkně klidně mi povězte, co se stalo.“

„Langusty, slepice, brambory, všecko sežraný! Všecko! V kastrolu nezbylo ani zrnko rejže, všecko sežraný, a co nestačily sežrat, odnesly pryč!“

„Ale kdo, prosím vás? Kdo?“

„Krysy, pane doktore, krysy!“

„Krysy...? Jaké krysy?“

Šéfkuchař si strhl zástěru a zmuchlal z ní kouli:

„Jdu pryč, už tady nezůstanu ani o chvílku dýl,

určitě tu mají svý rejdiště, div jsem neumřel leknutím, když se to mračno vevalilo dveřma, oknem, stropem, rány boží, už jenom aby odnesly mne i s Euclídeou! I utěrky sežraly, jenom lednici nechaly bejt, že byla zavřená, ale kuchyň je dočista vydrancovaná, dočista!“

„Ještě tam jsou?“

„Ne, tak jak tam vylítly, hned zas všechny vylítly, pištěly jako divý, já už jsem nějaký čas slyšel takový hučení, říkal jsem si, to jako by pod zemí tek nějaký silnej pramen, pak to bouchalo a hvízdalo, Euclídea zrovna šlehala majonézu a myslela si, že straší, když se všechno začalo třást a naráz se to vřítilo oknem a dveřma, kam se člověk kouknul, tam jich byly celý hromady, zkrátka boží dopuštění! A jaký potvory velký, no fakt! Euclídea hupla na šporák, já na stůl, ještě jsem chtěl popadnout slepici, kterou mi jedna sebrala před nosem, vši silou jsem po ní šmejkнул flašku s kečupem a ona tu slepici pustila a postavila se proti mně na zadní jako chlap, rány boží, pane doktore, já si říkal, to snad je mužskej převlečeněj za krysul!“

„Prokristapána, to je nadělení . . . A co večere?“

„Večere? Vy říkáte *večere*? Nezůstala tam ani cibulička! Jedna parta zas převrátila kotel s langustama, všechno se rozlilo po zemi, ty si dávaly do rypáku, ani nevím jak to, že se tou vařící vodou neopařily, pámbu s náma a zlej pryč, já mizím, a to hned!“

„Počkat, jen klid! A co personál? Vědí to?“

„Jakej personál, pane doktore? Všichni jsou v trapu, nikdo přeci není blázen, a já bejt váma, tak taky vemu roha, no fakt! Tady nezůstanu, ani kdybyste mě zabil!“

„Moment, počkejte! Důležité je neztratit hlavu, ro-

zumíte? Teď se vrátíte, otevřete konzervy, protože konzervy tam jistě zůstaly, nebo ne? A copak nebyla zavřená lednice? Pak tam určitě něco zbylo, uděláte večeri, z čeho se dá, pochopitelně!“

„Ani za nic! Nezůstanu, ani kdybyste mě zabil!“

„Počkejte, poslouchajte mě: teď půjdete zpátky a splníte svou povinnost, důležité je, aby se hosté nic nedozvěděli, to si vezmu na starost já, rozumíte? Hned se rozjedu do města a přivezu zásobu potravin a oddíl po zuby ozbrojených mužů, to chci vidět, jestli se sem odváží jedna mizerná myška, to chci vidět!“

„A jak se tam chcete dostat? Jedině po svejch, pane doktore.“

Referent pro styk s veřejností se napřímil. Obličej mu zrudl hněvem. Přivřel očka a hnal se pěstmi proti zdi, hned se však zarazil, jakmile shora uslyšel hlasy. Procedil mezi zuby:

„Zbabělci, ničemové! To znamená, že personál sebral všechna auta? Je to tak, sebrali je?“

„Nic nesebrali, utekli pěšky, autáky jsou k ničemu, José je prohlíd jeden po druhým, víte? Všecky káble jsou sežraný, i káble sluply. Vy si tu zůstaňte, ale já zdrhám, a to hned!“

Mladík se opřel o stěnu. Celý zesinal. „To znamená, že telefon . . .“ mumlal a upíral vytřeštěný pohled na zástěru, kterou šéfkuchař pohodil na zem. Hlasy v horním patře se začaly překřikovat. Bouchly dveře. Příkrčil se do kouta, když zaslechl své jméno: někdo ho s křikem volal. Mlčky sledoval plyšem olemovanou bačkoru, která prošla kousek od zástěry zmuchlané na koberci: bačkora klouzala s podrážkou obrácenou vzhůru tak

rychle, jako by jela na kolečkách nebo jako by ji táhla neviditelná nit. To byla poslední věc, kterou uviděl, protože v tom okamžiku se celý dům otřásl v základech. Světla zhasla. Pak došlo k invazi, valilo se to dovnitř, jako by se na střeše roztrhl pytel gumovitých kamenů, které vyskakovaly ze všech stran ve tmě plné svalů, pískotu a černookého jiskření. Když mu první zahryznutí utrhlo kus nohavice, rozběhl se po boulovaté podlaze do kuchyně, a zatímco se mu na hlavu řítily krysy, otevřel lednici. Potmě nahmátl police, vytrhl je ven, vyházel konzervy a lahví se ohnal proti páru oček, uhánějícímu k nádobám se zeleninou, zahnal ho a jediným skokem byl uvnitř. Přivřel dveře a ve škvíře nechal prst, aby nezabouchly. Když ho poprvé něco rafla do špičky prstu, která zůstala venku, vystrčil místo prstu kravatu.

V průběhu přísného vyšetřování, které mělo objasnit události onoho večera, referent pro styk s veřejností za boha nedokázal odhadnout, jak dlouho trčel v lednici skrčený v zárodečné poloze, mezitímco mu na hlavu kapala ledová voda, ruce tuhly křečí a ústa lapala po dechu v uzounké mezeře, kam se čas od času snažil vecpat něčí čumáček. Pamatoval se však na náhlé ticho, které po celém domě zavládlo: nic se neozývalo, nic se nehýbalo. Nic. Otevřel dveře u lednice a vykoukl. Vyprázdněnou kuchyň oživoval jenom tenký měsíční paprsek. Procházel domem zcela pustým, bez nábytku, bez záclon, bez koberců. Jen holé stěny. A tma. Pak najednou uslyšel tlumený, drsný šepot, který jako by vycházel z konferenčního sálu, a blesklo mu hlavou, že tam

se všechny shromáždily za zavřenými dveřmi. Vůbec si nevzpomínal, jak se dostal ven ze zahrady, nikdy by neuměl popsat, kudy běžel, uběhl celé kilometry. Když se ohlédl zpátky, dům zářil světly.

Před zeleným bálem

Modrá a bílá karnevalová skupina defilovala s tanečnicí oblečenými à la Ludvík XV. a vlajkonoškou se stříbřitou parukou ve tvaru pyramidy, již už se lokny hroutily do čela a vlečka saténových šatů se celá špinavá courala po asfaltu. Černoš s bubnem vysekl hlubokou poklonu před dvěma ženami, které se vykláněly z okna, a ubíral se dál ve svém třírohém klobouku, až za ním vlála propocená pláštěnka.

„Líbila ses mu,“ řekla dívka a obrátila se k ženě, která pořád ještě tleskala. „To se klaněl tobě, vidělas tu eleganci?“

Černoška se uchichtla.

„Ten můj je o moc větší fešák, aspoň myslím. A bude tu každou chvíli, v deset se pro mě má stavit na rohu. Když nepřijdu včas, začne chlastat a pak už ho nikam nedostanu.“

Dívka ji popadla za ruku a táhla ji k nočnímu stolku. Pokoj byl zpřeházený, jako by se tam vloupal zloděj a vyprázdnil zásuvky a skříňky.

„Hrozně jsem se zdržela, Lu. Tahle maska, to je peklo . . . Prosím tě, musíš mi s tím trošku píchnout.“

„Copak ty to ještě nemáš hotový?“

Dívka si sedla na postel a roztáhla na kolenou zelenou sukýnku. Bikíny a krajkové punčochy měla rovněž zelené.

„Kdepak hotový, tohle všechno tam musím ještě nalepit, koukej . . . To jsem si ale vymyslela zatraceně komplikovanou pierotku!“

Černoška šla blíž a rukama si uhlazovala lesklé hedvábné kimono. V kudrnatých vlasech měla zapíchnutou chryzantému z červeného krepového papíru. Posadila se vedle dívky.

„Raimundo tu bude co nevidět, jestli přijdu pozdě, tak se naštve. Jdeme se kouknout na skupiny, dneska chci vidět všechno.“

„Neplaš se, ještě máš čas,“ přerušila ji dívka. Odhrnula si vlasy, které jí padaly do očí. Zdvihla stínidlo, převrácené na stolku. „Nechápu, jak jsem se mohla takhle zdržet.“

„Já ale nesmím zmeškat průvod, rozumíš, Tatiso? Jen to ne!“

„A kdo říká, že ho zmeškáš?“

Žena strčila prst do kelímku s lepidlem a pak zlehka sáhla na talířek s flitry. Zdvihla prst k sukýnce a rozhodila na ní flitrové souhvězdí. Jeden spadlý flitr sebrala a jemně ho smočila v lepidle. Položila ho na sukýnku a drobnými krouživými pohyby přimáčkla.

„Jestli chceš ale polepovat celou sukni . . .“

„Už zase brbláš? Myslela jsem, že to stihnu, teď to přece nenechám rozdělaný, chápej! Když mi píchneš, bude to hned, namaľovaná už jsem, koukej, co ty na to? Ani mě nepochválíš, ty jsi ale ohava! Hm . . .? Tak co?“

Žena se usmála.

„Hezký je to, Tatiso. S tou zelenou hlavou vypadáš jako artyčok, hrozně legračně. Ale na nehtech se mi ta zelená nelíbí, je to divný.“

Dívka prudce zdvihla hlavu a zhluboka se nadechla. Hřbetem ruky si přejela po rozpálené tváři.

„Právě nehty tomu dávají ten šmrnc, ty hloupá. Je to zelený bál, maska musí být zelená, všecko zelený. Už se na mě ale nekoukej, honem, hoď sebou, povídat můžeš, ale přitom dělej. Chybí ještě víc než polovička, Lu!“

„Nemám brejle, bez brejlí na to pořádně nevidím.“

„To nevádí,“ řekla dívka a utřela si o prostěradlo zbytek lepidla, které jí teklo po prstu. „Nalep to, jak chceš, vevnitř si toho stejně nikdo nevěšme, bude tam narváno. Ale tohle vedro mi jde na nervy, už to fakt nevydržím, připadá mi, že se rozteču, tobě to nevádí? Je to děsný!“

Žena se pokoušela připevnit si chryzantému, která se jí svezla na krk. Svráštila čelo a ztišila hlas.

„Byla jsem tam.“

„No a?“

„Umírá . . .“

Po ulici přešlo auto a zuřivě troubilo. Pár kluků začalo vyřvávat písničku, bouchali si k tomu na pekáč: *Král nemá korunu ze zlata ani stříbra . . .*

„Připadám si jako v peci,“ naříkala dívka a zpocená sotva popadala dech. „Kdybych to byla tušila, vymyslela jsem si nějakou vzdušnější masku.“

„Ještě vzdušnější než tohle? Vždyť už jsi skoro nahá, Tatiso. Já bych bejvala šla za Havajanku, ale Raimundo remcá, už když mi kouká kousek stehna. Mít to jako ty . . .“

Špičkou nehtu sebrala Tatisa flitr, který se jí zapletl do krajkové punčochy. Pohodila ho do malého shluku, narůstajícího na lemu sukne, a zamýšleně seškrabávala

z kolena zaschlou kapičku lepidla. Pohledem bloudila po věcech kolem, ale u ničeho se nezastavila. Pronesla ponuře:

„Ty myslíš, Lu?“

„Co jestli myslím?“

„Že umírá?“

„To teda jo. Já to znám, už jsem viděla umírat hromadu lidí, teď vím, jaký to je. Zejtřka se nedočká.“

„Už ses ale jednou spletla, pamatuješ se? Řekla jsi, že brzo umře, že už mele z posledního . . . A na druhý den chtěl mlíko, vypadal báječně.“

„Báječně?“ žasla služka. Ohrnula fialovorudě nalíčené rty. „A potom, já jsem přeci neřekla, že brzo umře, řekla jsem, že je mu zle, tak to bylo. Ale dneska je to jiný, Tatiso. Nakoukla jsem mezi dveřma, ani jsem nemusela chodit dovnitř, a hned mi bylo jasné, že umírá.“

„Když jsem tam ale byla já, tak docela klidně spal, Lu.“

„To není žádný spánek. Je to něco jinýho.“

Dívka smetla sukni z klína a vstala. Šla ke stolu, vzala láhev whisky a mezi rozházenými lahvičkami a krabicemi pátrala po sklenici. Našla ji pod pudrovátkem. Vyfoukla zevnitř pudr a pila dlouhými doušky, pak zařala zuby. Nadechla se otevřenými ústy. Obrátila se k černošce.

„Chceš?“

„Vypila jsem moc piva, kdybych to míchala, bude mi nanic.“

Dívka si ještě přilila.

„Nerozpouští se mi líčidlo? Koukni se, jestli se mi nerozmazala ta zelená na očích . . . Jakživ jsem se tak nepotila, krev mi úplně vře.“

„Moc piješ. A v tomhle kvaltu . . . Taky nevím, proč sis vymyslela takhle lemovanou sukni, v tlačnici se ti všecky flitry odlepí. A nejhorší je, že si na tom nemůžu dát záležet, pořád myslím na Raimunda tam na rohu . . .“

„Ty jsi ale protivná, Lu. Pořád meleš jedno a to samý! Copak ten chlap nemůže chvíli počkat?“

Žena neodpověděla. S blaženým výrazem poslouchala karnevalovou muziku, která už se ztrácela v dálce. Hlasitě zakvílela: *Skončilo to pláčem . . . skončilo to pláčem . . .*

„Při posledním karnevalu jsem se dala do skupiny hadrníků a ohromně jsem se bavila. Až se mi rozpadly boty, jak jsem tancovala.“

„A já v posteli s tou hnusnou chřipkou, pamatuješ se? Tentokrát si to chci užít.“

„A táta?“

Dívka si pomalu utírala do kapesníku špičky prstů zabělené lepidlem. Lokla si whisky. Znova ponořila prst do kelímku.

„Ty chceš, abych zůstala doma a brečela, viď? Abych si sypala na hlavu popel, klečela tady a modlila se, to by se ti líbilo, co?“ Zahleděla se na špičku prstu poseitou flitry. Pak přimáčkla na sukni třpytivý otisk. „Co mám dělat? Nejsem přece pánbůh, ne? Tak co? Copak já za to můžu, že je mu hůř?“

„Já neříkám, že za to můžeš, Tatiso. Mně do toho nic není, je to tvůj táta, ne můj. Dělej si co chceš.“

„Ale ty do mě tady hučíš, že umírá!“

„Taky že jo.“

„Ale houby! Taky jsem tam nahlédla, a spí, nikdo přeci neumírá, když takhle spí.“

„No tak ne.“

Dívka přešla k oknu a nastavila tvář planoucí obloze. Na chodníku si banda kluků hrála s tubami z umělé hmoty a stříkali jeden druhému vodu do obličeje. Na chvíli toho nechali a začali pokřikovat na muže převlečeného za ženskou, který šmajdal kolem nich na vysokánských podpatcích. „Kam v tom parnu, slečno?“ po-vykoval největší z nich a rozběhl se za maškarou. Dívka lhostejně přihlížela. Popotáhla si punčochy připnuté k bikinkám.

„Potím se jako kuň. Fakt, kdybych už nebyla nama-lovaná, tak vlezu pod sprchu, je to ale blbost, malovat se předem.“

„A já zas umírám žízni,“ bručela služka a vyhrnovala si rukávy u kimona. „Jó, co bych dala za dobře vychla-zený pivo. Mně na mou duši nejvíc chutná pivo, ale Raimundo má radši tvrdý pití. Loni byl celý tři dni sťatej, šla jsem do průvodu sama. Byl tam jeden vůz, kterej byl nejhezčí ze všech, představoval moře. Mělas vidět tu spoustu sirén omotaných perlama. Byl tam rybář, pirát, chobotnice, všechno možný! A úplně nahoře ve škebli, co se otvírala a zavírala, byla mořská krá-lovna ověšená klenotama . . .“

„Už ses jednou spletla,“ skočila jí do řeči dívka. „Nemůže umírat, určitě ne. Taky jsem tam byla, ještě před tebou, úplně klidně spal. A dneska brzo ráno mě dokonce poznal, díval se na mě a díval, a potom se usmál. Je ti líp, tati? ptala jsem se a on neodpověděl, ale viděla jsem, že dobře rozumí, co říkám.“

„Přemáhal se, chudák.“

„Jak to myslíš?“

„Víš, že jdeš na bál, nechce ti to zkazit.“

„S tebou je taky řeč jako rozprávka,“ vyjela si na ni dívka a shodila na zem šatstvo nakupené na posteli. Šátrala po kapsách u dlouhých kalhot. „Ty sis vzala moje cigarety?“

„Mám svý, proč bych ti je brala?“

„Hele, Luzínko, poslouchej,“ začala dívka a upravovala ženě na kudrnách květinu. „Já si nevymýšlím, určitě mě ještě dneska ráno poznal. Myslím, že ho zrovna něco bolelo, protože na tý ochrnutý straně mu tekla slza. Na tý straně jsem ho ještě nikdy neviděla plakat, nikdy. A plakal jenom na tý straně, takovou tmavou slzu . . .“

„To se loučil.“

„Už zase začínáš, krucinál! Přestaň sejčkovat, málem jako bys chtěla, aby se to stalo zrovna dneska. Proč to pořád musíš opakovat, co?“

„Sama se ptáš a pak nechceš slyšet odpověď. Přeci nebudu lhát, Tatiso.“

Dívka nakoukla pod postel. Vytáhla jednu botu. Skrčila se ještě víc, zelenými vlasy zametala zem. Vstala, rozhlédla se kolem sebe. A pomalu si před černoškou klekla. Vzala kelímek s lepidlem.

„A co kdyby ses tam skočila jenom podívat?“

„Prosím tě, chceš, abych to dodělala, nebo ne?“ rozčilila se žena a roztahovala prsty slepené zaschlým lepidlem. „Raimundo k smrti nerad čeká, dneska mě snad roztrhne!“

Dívka vstala. Zhluboka se nadechla a rychle přecházela po pokojí jako zvíře v kleci. Kopla do boty, která se jí připletla do cesty.

„Ten hnusný doktor. Za všechno může on. Já jsem mu přece říkala, že s ním doma zůstat nemůžu, říkala jsem mu, že se o nemocný starat neumím, nemám na to prostě národu, nejde to! Ty kdybys chtěla, tak bys mi pomohla, ale jsi sobec a protiva, nechceš o ničem slyšet. Jsi sobec!“

„Ale Tatiso, můj táta to přeci není, co je mi do toho, ale stejně pomáhám furt, a hodně, no řekni, že ne! Kdo celý ty měsíce snášel to nejhorší? Já si nestěžuju, protože on je chudák moc hodnej. Ale dneska to po mně chtít nemůžeš! Dost na tom, že tady trčím, když už bych měla bejt venku.“

Unaveným pohybem otevřela dívka dveře od skříně. Podívala se na sebe do zrcadla. Štípla se do pasu.

„Ztloustla jsem, Lu.“

„Ty a tlustá? Vždyť jsi samá kost, holka. Ten tvůj šamstr tě ani nemá za co popadnout. Nebo jo?“

Dívka smyslým pohybem zkusmo zakroutila boky. Usmála se. Oči jí zazářily:

„Lu, Lu, proboha, pospěš si s tím, o půlnoci pro mě přijde. Říkal, že mám jít za zeleného pierota.“

„Taky už jsem byla za pierota. To je ale dávno.“

„Přijede si pro mě v tajfunu, bezvadný, vid?“

„Co to je?“

„Nádherný fáro, červený. Ale nekoukej na mě pořád, dělej, Lu, nevidíš, že . . .“ Stísněně si přejela rukou po hrdle. „Lu, Lu, proč jenom nezůstal ve špitále?! Bylo mu tam tak dobře . . .“

„To víš, je to špitál pro chudý, Tatiso. Nemůžou čekat donekonečna, až to s marodem vezme nějaký konec, lidi tam stojí frontu až na chodník.“

„Celý měsíc na ten bál myslím. On už si žije šedesát let. Nemohl by vydržet ještě den?“

Černoška protřepala sukni a zkoumala ji trochu od těla. Znova si ji rozložila na klíně a shýbla se k talířku s flitry.

„Už jenom kousek.“

„Ještě den . . .“

„Pojď mi pomoci, Tatiso, když budeme lepit obě, bude to hned.“

Obě se teď činily zrychleným tempem, ruce se míhaly od kelímku s lepidlem k talířku a od talířku k sukýnce, klesající pod tíhou flitrů jako zelené křídlo.

„Raimundo mě dneska zamorduje,“ začala zase žena a plácala už flitry nazdařbůh. Hřbetem ruky si přejela po zpoceném čele. Najednou ztuhla s rukou nahoře.

„Slyšelas to?“

Dívka si dala načas.

„A co?“

„Jako by někdo nařikal.“

Sklopila oči.

„To bylo na ulici.“

Svorně sklonily hlavu pod žluté světlo stínidla.

„Poslyš, Lu, kdybys tu mohla dneska zůstat, opravdu jenom dneska,“ začala přemlouvavě. Spěšně dořekla: „Dala bych ti své bílý šaty, ty bílý, víš přece který? A taky boty, jsou skoro nový, však víš. Můžeš jít zítra, můžeš jít každý den, jenom proboha dneska tu zůstaň, Lu!“

Služka se vítězoslavně napřímila.

„To to trvalo, Tatiso, to to trvalo. Od začátku na to čekám. Ale dneska nezůstanu, ani kdybys mě zabila,

dneska ne.“ Až jí spadla chryzantéma, jak vrtěla hlavou. Připnula ji sponkou, kterou si otevřela v zubech. „Přijít o ten průvod? Za nic na světě! Už jsem udělala dost,“ dodala a natrásla sukni. „Hotovo, můžeš si to obléct. Je to zmrsklý, ale toho si nikdo nevšimne.“

„Mohla bych ti dát ten modrý kabát,“ mumlala dívka a utírala si prsty o prostěradlo.

„Ani kdyby to bylo s vlastním tátou, tak bych nezůstala, rozumíš, Tatiso? Ani s vlastním tátou, dneska ne.“

Dívka se vymrštila, šla k láhvi a se zavřenými očima si ještě párkrát hltla. Navlékla si sukýnku.

„Brrr! To je síla, tahle whisky,“ bručela a popošla k zrcadlu. „Pojď sem, zapni mě, nemusíš se na mě takhle mračit. Protivo jedna.“

Žena hmatala v záplavě tylu.

„Nemůžu najít háčky . . .“

Dívka stála rozkročená před zrcadlem s hlavou zdviženou. Podívala se na ženin odraz ve skle:

„Vůbec neumírá, Lu. Tys neměla brejle, když jsi za ním šla, vidíš, že ne? Špatně jsi viděla, vždyť on spal.“

„Je možný, že jsem se opravdu spletla . . .“

„Samozřejmě, že ses spletla. Spal.“

Žena svrástila čelo a rukávem kimona si utírala zpocenou bradu. Opakovala jako ozvěna:

„Spal, jistěže.“

„Honem, Lu, to je doba, než mi ty háčky pozapínáš!“

„Hotovo,“ řekla žena tiše a couvala ke dveřím. „Už mě nebudeš potřebovat, že ne?“

„Počkej,“ poroučela jí dívka a v rychlosti se navoňla. Poopravila si rty, štěteček pohodila k odzátkované lahvičce. „Už jsem hotová, půjdeme spolu.“

„Musím běžet, Tatiso.“

„Počkej, vždyť ti říkám, že už jdu,“ opakovala tišeji.
„Jen co si vezmu kabelku . . .“

„Ty necháš rozsvíceno?“

„Bude to lepší, ne? Hned je to tady veselejší.“

Na schodech se k sobě přitiskly. Ohlédly se stejným směrem: dveře byly zavřené. Stály obě nehybně, jako by na útěku zkameněly, a naslouchaly zvuku hodin z pokoje. První se pohnula černoška. Řekla skoro neslyšně:

„Nechceš se tam mrknout, Tatiso?“

„Jdi ty, Lu . . .“

Rychle na sebe pohlédly. Po zelených spáncích stékaly dívce kapky potu, kalného jako štáva z citrónové kůry. Venku se tříštil táhlý zvuk houkačky. Ještě silněji zazněly hodiny. Služka se jemně vymanila z dívčiny ruky. Po špičkách scházela ze schodů. Otevřela dveře na ulici.

„Lu, Lu!“ vyplašila se dívka. Měla co dělat, aby nevykřikla. „Počkej na mě, já už jdu . . .“

A pevně přitisknutá k zábradlí kvapně seběhla dolů. Když zabouchla dveře, po schodech se za ní skutálelo pár zelených flitrů, jako by ji chtěly dohonit.

Šněrovačka

Všecko bylo harmonické, solidní, opravdové. Ze začátku. Zeny, zvláště ty mrtvé z alba, byly skvělé; muži ještě skvělejší, skutečně těžko by se našla dokonalejší rodina. *Naše rodina*, říkal krásný kontraaltový hlas mé babičky. V *naší rodině*, podtrhovala a vrhala kolem shovívavé pohledy, litujíc ty, kdož k našemu klanu nepatřili. Sirotek jako já by byl nejbídnější ze všech sirot, kdyby večer co večer neděkoval pánubohu za to, že se narodil v lůně takovéto rodiny.

Po strachu ani památky. Ze začátku. Proč taky strach? Sousedův dům mohl být postaven na písku, náš však stál *na skále*, zdůrazňovala babička, líbovala si v biblických citátech. Co zmohl příval a co větrové . . .? První obrázek, který mám sama o sobě, je obrázek dívenky v modré zástěrce, usazené na sametovém polštáři v přijímacím salóně, obestřeném slabou oltářní vůní. Vedle mě babička se svým pletením. Měla tašku, od které se nikdy neodlučovala a v níž nosila všecko: klíče, brýle, peníze, léky, jehlice . . . Dům se svými místnostmi a chodbami, které nebrały konce, byl obrovský. Tím, že nacpala všechno do tašky, ušetřila si chození do ložnice třeba pro nůžtičky. Jakmile byl zorganizován denní program a spíž náležitě zavřena, odebrala se do salónu, tašku položila na zem a znova se dala do pletení. Občas mi dovolila, abych si otevřela na klíně těžké

červené album se stříbrným kováním. Mnohé portréty už neskrývaly žádné tajemství, jiné však babička obelhala hradbou zámků: „Jednou, Ano Luísó, až budeš větší . . .“

Nakonec mi však nikdy nic nepověděla: musela jsem tápat, pochytit tu slůvko, tam gesto, skládat dohromady kousky, zatímco jsem čekala na ta její odhalení. Co se asi stalo s tetou Bárbarou, krásnou tetou s mandlovými očima a s úsměvem člověka, který už ukazuje zuby, jen ještě chvíličku, ať fotograf počká. Nepočkal. Zuby zůstaly schované, zuby i to ostatní. Vypptávala jsem se a babička sraštala čelo: „Jednoho dne si šla koupit krajky a už se nevrátila. Byla trošku nervózní, drahá Bárbara.“ Ano, až vyrostu, dozvím se všechno *naprosto věrně*, nejen pokud jde o ni, ale i pokud jde o další záhadnou tetu, tetu Ofélii: „Místo magnézie vypila jed. Zemřela měsíc po svatbě,“ informovala mě babička suše. Raději mluvila o dědečkovi s tím jeho černým redingotem a patkou na čele. Vždycky z profilu, ruce opřené o hůl se stříbrnou rukojetí, o ruce lehce opřenou bradu v pozici snílka. Umřel ještě mladý, spadl z koně. „Tadyhle je týden před tou nehodou,“ dodávala a ukazovala mi dědečka v elegantní póze na koni, rovněž z profilu. „Byl to řádný člověk. Dej mu pánbůh věčnou slávu.“

Pánbůh měl dát věčnou slávu také strýci Maximilianoovi s jeho zlomyslnými zelenými očkami, „celá naše rodina má zelené oči,“ mumlala babička a obrátila ke mně své oči vodově zelené. Jedno strýčkovo obočí bylo o hodně výš než druhé ve shodě s výrazem ironických rtů, s dolů ohrnutými koutky, dobře dokreslujícími verš,

který babička opsala červeným inkoustem: „Znám tě světe, a jak dobře . . .!“ Oženil se s Angličankou a stal se jedním z nejvýznamnějších podnikatelů své doby. „Jaký charakter! Zakládal statky, města.“

Vrtalo mi to hlavou. Zakladatel statků, to by ještě šlo, ale zakladatel měst . . .? Město je přece něco obrovského a hrozně složitého. Může to všechno vybudovat jeden jediný člověk? A hledala jsem na další stránce obličejík Angličanky s lokýnkami a řídkými zoubky. Poznali se na palubě lodi, když se strýček Maximiliano vracel z Evropy. „Měli spolu jedenáct dětí! Byli hrozně šťastní,“ vzdychala babička a špičkou nehtu oškrabávala dírky, které se klikatily dívčíným námořnickým límcem. „Škoda, sežerou to moli . . .“

Mrtví už byli sežráni. Teď přišla řada na portréty. Ani mašle ve vlasech tety Consuelo neunikla. Jen oči ve tvaru mandle zůstávaly nedotčeny. Už jsem věděla, že teta Consuelo vstoupila do kláštera a tam zemřela. Proč ale klášter? Babička nasadila svůj nostalgický výraz: „To už je v povaze. Consuelka byla tak citlivá, co ta se naplakala! Skutečná světice. Když jí bylo dvacet, uviděla v nohách postele sedět anděla. Ten den oznámila rodičům: stanu se jeptiškou. Připomínala trochu svatou Terezičku.“

Když se Margarida vzbouřila a rozhodla se vytáhnout na světlo boží rodinnou „špínu“, byla jsem vzteky bez sebe. Řekla „špínu“ a ten výraz mě zasáhl jako rána pěstí. „Špína“ byla příliš špinavá, člověk musel myslet na vulgární, nechutné věci . . . Kdyby aspoň byla řekla *potins** jako babička, prosím. Ale Margarida francouzsky

* (franc.) klepy

neuměla. Ani já. Dál už se slova nemohla chovat slušně: byla volná jako ona sama, jako divoký kůň bez uzdy. Beze strachu.

To není pravda, to není pravda, říkala jsem a zacpávala jsem si uši. Ale Margarida se nedala zastavit: strýček Maximiliano si Angličanku s lokýnkami vzal jenom pro peníze, byl to prachsprostý gauner. A teta Consuelo, prosím tě, ta brečela proto, že potřebovala chlapa, chlapa chtěla, a žádného pánaboha: buďto klášter, nebo sanatorium. Volba padla na to první. Pobouřeně jsem vylítla: jak si obyčejná služka, vychovaná z milosti, a ještě k tomu mulatka, dovoluje kydat hanu na mé rodinné modly? Ne, v ušněrovaných srdcích nebožtíků z alba nemohlo být ani stopy po špinavých ambicích a sexu. Šněrovačka byla povinná, nosila ji i teta Consuelo se svým vosím pasem a šilhavými prsíčky, koukalo každé jinam, stejně jako moje oči.

Zmocnila se mě panika. A co je to za žvást, že moje matka byla židovka...? Ani tohle si Margarida ne nechala pro sebe: ji snad někdo šetřil? Tak tedy poslouchej. Poslouchala jsem. Já, která jsem se ukázněně naučila rozdělovat lidi do dvou skupin tak jasně odlišných jako materiál v chemické laboratoři: na lidi dobré a lidi špatné. Dobro a Zlo s velkými písmeny se nikdy nemísilo. Občas se ďábel vloudil k někomu domů a slídl schovaný za nábytkem, aby zjistil, co se děje. Když však uviděl, že se u stropu vznáší anděl, stáhl ocas mezi nohy a se svěšenou hlavou to šel zkusit na jiné adrese. Tak jsem smýšlela. A takové jsem to chtěla mít. Teta Consuelo, převalující se touhou na tvrdém klášterním lůžku, strýc Maximiliano, který nadělal děti a jmění

na úkor nemilované Angličanky, teta Ofélia, která se zabila měsíc po svatbě. A moje matka se svým židovským jménem a svými houslemi – co mi to tady ukazuje za rodinu? Divné, usouzené lidi. Které bych byla milovala mnohem víc než ty ideální portréty, co mi předkládala babička. Dostala jsem však strach, když jsem viděla strach u druhých. Chtěla jsem hrdiny.

Jak mohl být strach druhých lidí ještě větší než můj? Mátlo mě to. Babička mě naučila věřit v krásu a dobrotu bez příměsí. Existovalo nebe. Existovalo peklo, to však byla představa příliš vzdálená, romanticky spojená s představou, kterou jsem měla o žebrácích a zločincích – celé té kastě nečistých lidí, odsouzených jíst z prasečího koryta a žít ve vězení. Měli být vzpomenuť v mém každodenním otčenáši. A zapomenuti stejně jako každé jiné nepříjemné pomyslení. „Duševní hygiena!“ poučovala mě babička, když jsem jednou nechtěla biftek, protože mi bylo líto vola. Měla jsem myslet na motýly, když jsem jedla voly, a na voly, když jsem napichovala motýly, moje učitelka mi dala za úkol napíchat na kartón různé druhy motýlů. Lepidoptera, vysvětlovala jsem Margaridě a ona to hned opakovala, ráda se učila nová slova. „Z mé vnučky vegetariánka nebude, vegetariáni jsou chorobní. A už jez, dobytek je na to, aby ho lidé snědli, když to neuděláme my, udělají to druzí...“

Záhy jsem se naučila, že dodržovat „duševní hygienu“ znamená nepodnikat nic pro ty, co se řítí do propastí. A představovala jsem si černou kamenitou propast, do níž se hříšníci propadají bez jakékoli pomoci. Nicméně ať jsem se snažila sebevíc, nedokázala jsem si představit dole ta těla a to mě upokojovalo. Copak se třeba mnozí

z nich nemohli v poslední chvíli zachránit, zachytit se nějakého keře? Kamene...? Voli a lidé mohli být zachráněni zázračným zásahem, „zázrak je součástí duševní hygieny,“ učila mě. Stačilo si ten zázrak zasloužit.

Mezi příběhy, které jsem četla potají v posteli, byl případ ženy, která milovala kněze a za to se proměnila v bezhlavou mulu. Proměna byla nevyhnutelná. Stal se tedy nějaký zázrak v případě tety Bármary? – bylo první, co mě napadlo, když mi Margarida v záchvatu vzteku vypravovala, že ta krásná dáma neodešla z domu, aby si koupila krajky, ale na schůzku s mladým knězem. S nímž měla pět dětí, kdyby jich měla sedm, sedmý by byl vlkodlak. Jak jen to bylo možné, jak? Otrásla jsem se při představě, jak se ta bezhlavá bestie kácí do kráteru. Vybavil se mi babiččin výstražný tón: „Trpěla na nervy, byla trochu labilní...“ Zároveň jsem si uvědomila, že se nikdy nemluví o mé matce. Nikdy. Zato se pod jakoukoli záminkou vzpomíná na mého otce, s jeho inteligencí, šarmem, „měl takový šarm!“ Nevěděla jsem sice, co to je, ale když to patřilo k otci, jistě to byla přednost. A co matka? Proč ji izolovali za zdí mlčení?

To není pravda, Margarido. Není to pravda, opakovala jsem, když jsem cítila, jak se pode mnou rozhoupala široká světlá prkna podlahy. Dokonce jsem se na ni hnala se zařatými pěstmi, drž hubu, už je toho dost! Už dost! A poslouchala jsem dál ten rozervaný hlas, který rval všechno na kusy. I při svém ohromení jsem si všimla, jak Margarida postupně tmavne, ona, která skoro zbělela, když se chystala na schůzku s milým. Vlasy se rozježily. Rty zpopelavěly. Vypadala úžasně ve své odvěze,

vrhala se na slova s odhodláním člověka, který se vrhá do ohně. Svůj původ znala taky, ne, žádné iluze si nedělala: začala babičkou, černou Ifigénií, která od malíčka žehlila rodině prádlo, žehličkou plnou řeřavého uhlí: tenkrát se všechno škrobilo. Když otěhotněla, strýček Maximiliano byl nahonem poslán do Evropy, odkud se vrátil s tou naondulovanou Angličankou. Stejně nahonem se Ifigénií zařídila svatba s jedním člověkem ze statku, policejním seržantem, který rád tancoval a hrál na kytaru. Chlapec se narodil skoro bílý, se zelenýma očima. Seržant zmizel a chlapec umřel na zápal plic. „Pánbůh ví, co činí,“ prohlásila nejspíš babička. Ifigéniino druhé těhotenství už probíhalo klidněji, seržant se čas od času objevil. Narodila se holčička a ta vydržela. „Dáme jí jméno Florence,“ navrhoval dědeček, hltal romány Florence Barclayové. Babička byla proti, „kdo to jakživ viděl, dát ubohé holce takové aristokratické jméno.“ Když už to má být podle románu, proč ne *Otrokyně Isaura*? Ifigénia chřadla „bolestí na prsou, co je zároveň v zádech“ a Isaura vyrůstala v nalezinci do té doby, než mohla začít pracovat. Pracovat nezačala. Jakmile dospěla do věku, kdy mohla rodině všechny potíže vynahradiť, dostala tuberkulózu stejně jako její matka. V sanatoriu se zamilovala do polského ošetřovatele a právě ji chtěli propustit, když otěhotněla, propánaboha, copak všechny ty holky skončí v hříchu? Léčení vzalo rychlý konec, umřela měsíc po porodu. „Má po starosti,“ řekla nejspíš babička. Bylo jaro a zahrada se modrala margaretami, když děčko přivezli. „Bude to Margarida,“ rozhodla babička. Dala ji do sirotčince (Polák se nadobro ztratil) a přišla si pro ni,

když jí bylo deset: já jsem potřebovala chůvu a nová služka potřebovala někoho, kdo by jí pomáhal s žehlením. V kufru po nebožce se našla fotografie Poláka v ošetřovatelském plášti. Margarida si ji připíchla napínáčky na zeď pokoje: „Vid', že jsem podobná otci?“ vyptávala se mě. Když jsme se pohádaly, říkala jsem jí, že je podobná Isauře. „Vždyť tys moji mámu jakživ neviděla!“ bránila se. Ale znala jsem tvoji babičku, odpovídala jsem jí nevinně. To pak vlezla pod postel a s pláčem si rvala vlasy.

Byla sobota. Po večeři za mnou přišla do pokoje a chtěla si vypůjčit tužku: „Honem, tu černou tužku, chci si namalovat oči.“ Podala jsem jí tužku. Její neobyčejná krása se mi odhalila právě v okamžiku, kdy se dychtivě chystala na první milostnou schůzku. „Copak babička tě pustí?“ zeptala jsem se jí a přitom jsem kreslila vázu s orchidejemi. „Nic neví, jdu tajně,“ šeptala mi Margarida. A prosila, abych jí půjčila trochu kolínské. Vtom vešla do pokoje babička. Vyndala z tašky pletení. Sklopila jsem oči k náčrtníku s rozkreslenými orchidejemi: zatepla jsem babičku o té schůzce informovala, Margarida chodí se synem pana doktora Peninhy. Babička mě vyslechla a požádala mě, abych ochutnala zavařeninu, není tam málo cukru? Dělal kvajavovou zavařeninu. Vzpomínka na vůni kvajav rozmačkaných v červeném kastrolu mě znovu zahalila svým žhavým dechem. Byla to vůně zrady. „Ne, Margarido, za tím mládencem nepůjdeš. Běloch, z dobré rodiny. Byl by to zločin, dovolit vám spolu chodit. Tak honem, umyj si pěkně obličej a jdi si lehnout. Jednou mi ještě budeš vděčná, pamatuj si, budeš mi vděčná, že jsem tě ne-

pustila.“ Margarida si před ní klekla, žadonila, s pláčem křičela a drásala si obličej. Dál jsem skoro poslepu kreslila stín vázy s květinami a kresbu jsem rozmazávala zpocenou dlaní. „My se máme rádi, kmotříčko, my se máme rádi!“ Babička se netrpělivě zvedla: „A ještě odmlouvá!“ Vstala jsem a v zrcadle jsem uviděla svou špičatou tvář. Svě šilhavé oči. Margarida pořád ležela na zemi a vzlykala: „Ta ježibaba, ta ježibaba!“ opakovala, když babička odešla se svou taškou. „Je to ježibaba!“ křičela v křečích a bušila pěstmi do podlahy. Dál jsem se na sebe dívala do zrcadla. Nejsem dobrá, říkala jsem si. Jsem špatná. Zlobně jsem se usklíbila a hned nato jsem se na sebe usmála. Přítelkyně a důvěrnice. Nepřítelkyně a donašečka. Teď už přestat nemůžu, musím v tom pokračovat, dokud nebudu mít jistotu, že mi pan farář odepře přijímání. Vrátila jsem se ke stolu. Váza s orchidejemi mi připadala hrozná. Výkres jsem roztrhala. A začala jsem si malovat květinu na dlaň. Proč si nenajdeš nějakého jiného chlapce, Margarido? Tenhle tě přece mít rád nemůže, babička ti to vysvětlila. Nebylo by lepší, kdyby byl barevný jako ty, co říkáš?

Utřela si ubrečené oči do sukně. Uhladila si vlasy, které se jí v zoufalství zježily. Pláčem ochraptěla: „Jsi úplně stejná,“ řekla tiše. „Úplně stejná.“ Začala mírně, ale brzo se dostala do ráže, hlas drsný jako tenkrát večer, kdy jsme vypily skoro půl láhve třesňovky. Rychle jsem zavřela dveře, Margarido, co řveš, babička tě uslyší! Ona už ale nebyla k udržení, rozpálená, bledá. Moje matka byla židovka.

To není pravda, to není pravda, opakovala jsem po-

řád dokola. Táž nevolnost jako o velikonoční neděli, když jsem snědla velikánské čokoládové vejce. Ve zlém snu kolem mě vířila teta Consuelo, strýc Maximiliano, teta Ofélia... Teta Consuelo měla roztrhaný hábit a s hlasitým nářkem tancovala zavěšená do nějakého chlapa. Teta Ofélia pobíhala kolem postele, jednou rukou si zakrývala prsa, druhou klín („tahle tvoje teta byla opačný blázen, z mužských měla hrůzu“), za ní manžel, Ofélie, už s tím proboha přestaň! V ústech mě páčila magnézie, kterou vypila jediným douškem, to není magnézie, teto, je to jed! Bezhlavá a nahá teď přicházela teta Bárbara, půl žena, půl kůň, jdu si koupit krajky! Vyhnula jsem se černé sutaně a šla jsem vstříc své matce, která mě zahalila svými vysušenými vlasy, stejnými, jako má žid David ze starožitnictví: v Německu zašlapávají židy jako šváby...!

Probudila jsem se časně ráno. V tichu opět zazníval Margaridin hlas, který opakoval, že babička nešla synovi na svatbu, protože si bral židovku: v Německu by s naší Sáříčkou nedělali žádné štráchy. Zašlapávají tam židy jako šváby... Odkud to ale všechno víš? ptala jsem se a Margarida v tom šeru vypadala nesmírně smutně: „Dověděla jsem se to, drahoušku. Takových věcí vím ještě víc. Já toho vím...“ Rozsvítila jsem. Z večera zůstala na narůžovělém prkně podlahy jenom skvrnka po slzách. Roztřásla jsem se. Moje matka a židovka...? Být žid je přece strašné, pořád jsem to kolem sebe slyšela, „to už mám raději černochoy,“ zaslechla jsem šuškat babičku jedné přítelkyni. Přítelkyně udělala nějaký pohyb, který mi unikl. Nato mě babička pohládila: „Nic se neboj, ta je Rodriguesová až do moršku kostí.“

Teď jsem chápala jistá slova. Jisté zámlky. Chápala jsem především, proč ustavičně zdůrazňovali moji podobnost s otcem. Ostatně na oba rodiče jsem se pamatovala moc málo: měla jsem dojem, že on byl vysoký, silný a rád se smál. Pokud jde o matku, nepříliš jasně jsem si vzpomínala na vybledlé oči – byly modré? – a na světlé, trochu ustrašené ruce. Výraznější než obličej byla vůně krému na ruce, sestřenice používala stejný, a najednou jsem ji měla před sebou skoro celou, tak jak jsem ji viděla naposled, ve světle fialových šatech, s houslemi v ruce. Byla hezká? Určitě ne, ale musela být mírná a bojácná. Strach z mé babičky. Strach z mého otce. Silněji než krásu jsem z ní cítila strach a tím jsem se pokoušela dokreslit její profil. Ovšem tak jako v jedné staré skládačce mi pár dílků chybělo a uvažovala jsem, jestli si je náhodou neberu odjinud, jen abych si její obraz doplnila. Sarah a Marcus. Sarah Ferensenová.

Zemřeli při železničním neštěstí. „Ale to už se přece dneska nedělá, zemřít při železničním neštěstí, proč zrovna tvůj syn a snacha?“ divila se jedna babiččina přítelkyně, stará paní s namodralým chrupem. Dokonalost jejích zubů mě oslnila a zmínila jsem se o tom Margaridě, která se rozesmála: „Jsou falešné, ty děti-no!“ Říkalo se o ní, že je trochu potrhlá, ale její nejapný komentář se mi vryl do paměti stejně nesmazatelně jako ten chrup. To už se přece nedělá...!

Při vykolejení. „Drželi se za ruce, když je našli pod tím soustrojím,“ vykládala babička, „kosti rozdrcené, ale obličej netknutý.“ Týmiž slovy jsem vylíčila neštěstí Margaridě. Moc to na ni nezapůsobilo, podrobnosti už

znala. Zaujalo ji slovo „soustrojí“. Šla se podívat do slovníku, aby zjistila, co to přesně znamená, slova ji vzrušovala od té doby, co se naučila číst: zapisovala si výrazy, které neznala, a naučila se používat slovník „jako nějaká intelektuálka“, vyjádřila babička svou ne-libost. „Chudák holka, s tou svou posedlostí po knížkách vypadá pomalu jako nějaká intelektuálka, musíme jí to zatrhnout dřív, než začne mít všelijaké nápady. Však jsem říkala, abys tu nešťastníci v těch bláhovostech nepodporovala, čím víc se bude vzdělávat, tím to pro ni bude horší. Raději měla zůstat negramotná.“ Dozvěděla jsem se, že babička chtěla říci „soukolí“ a ne „soustrojí“. Drželi se za ruce pod tím soukolím.

Sarah Ferensenová, židovka. Sarah F. Rodriguesová. F s tečkou: neznamenal ani Ferreirová, ani Fernandesová, ale Ferensenová. Margarida měla polovičku černošské krve, zato já... Zavřela jsem okno, zavřela jsem oči a opřela si tvář o ledové sklo. Je to tedy pravda. Vysvětlovalo to mlčení kolem jejího jména. Její nepřítomnost v albu se stříbrným kováním, „nerada se fotografovala“. Začala jsem pěsti a zabušila ze všech sil na zamžené tabule. Špičkou prstu jsem na sklo narýsovala velké J. Smazala jsem to. Měla bych to teď dělat jako Margarida, smazat stopy po matce a nechat jen otcovy? Čtyřmi napínáčky si připíchnout otcův portrét nad postel, stejně jako to udělala Margarida s Polákem. Třemi hřeby ukřižovali Ježíše, mohli se rozhodnout pro lotra. Rozhodli se však pro něho, a proto je stihlo prokletí bloudit světem a nikdy nedojít pokoje. Toužit jen po bohatství. Sevřela jsem v dlaní zlaté srdíčko od Margaridy.

U ní byla ta prokletá polovina zřejmá. A co u mě? Zkoumavě jsem si prohlížela ruce. Je snad v mých vlhkých rukou? V mých vlasech? V mých šilhavých očích? Chodila jsem po pokoji. Jsem asi poznamenaná ve svém horším já, v tom, co intrikuje, podlézá a zrazuje. Proč to všechno dělám? „Ty máš ale strachu! Proč vlastně máš takový strach?“ vyptávala se mě Margarida ten večer, kdy jsme popíjely třešňovku. To ze strachu jsem byla tak pokrytecká? Falešná?

Šla jsem za babičkou, která trůnila na své pozlacené židli a jehlicemi kmitala mezi pevnými oky šedivého pletiva, odvíjejícího se jí pod rukama jako drátěná košile. Od té doby, co jí umřel manžel, už nikdy nesvlékla smutek: zestárlo všechno, co zestárnout mělo, a teď ustrnula v čase s bílými vlasy a matnou pletí pod lehkým nánosem pudru s fialkovou vůní. Neměnná jako ty její zavařeniny, které dávala do velkých sklenic. Osamocená jako na své vdovské fotografii, oči bdělé, pas tenký, prsa připláclá pod šněrovačkou.

„Tak co? Už to Margaridu přešlo?“ vyptávala se. Už nepláče, odpověděla jsem. Babička se usmála, pokud úsměvem lze nazvat lehké protažení kůže v levém koutku úst: utvořily se tři drobné vrásky a tam zůstaly stejně definitivní jako vytesané do kamene. Nerostný úsměv, nechyběl ani pudr, aby vysušil případnou vlhkost. Tak začínaly naše rozhovory složené z krátkých otázek a krátkých odpovědí, spleťajících hladce a obrace pletivo dorozumění. Stiskla jsem ústa. Poprvé se mi nechtělo mluvit, poprvé mě zastrašovala slova mnohoznačnější než stonožka s desítkami nožek rozběhlých všemi směry. Kam by mě dovedla?

Album s fotografiemi jsem otvírala s úplně jinými pocity, když jsem teď znala rub postav z portrétů. Poprvé mi připadalo, že ženy v albu jsou stejně vyděšené jako já. Čeho se vlastně děsily? Stísněný dech. Vyplašené oči čekají – na co vlastně? Otréla jsem si zvlhlé ruce do šatů. „Ana Luísa se pod paži potí zeleně,“ prohlásila Margarida, když mi prala blůzu. Zeleně mi vyrážel strach mezi prsty, zelený byl můj pot, téže sépiové barvy jako portréty, které se k sobě lepily tak tvrdošijně a tak svorně.

„Něco nového, Ano Luíso?“ zeptala se babička s tím svým nedbalým výrazem. Byla bych zachráněna, kdybych jí tenkrát ráno, místo abych podporovala její zálibu v intrikách, docela prostě čelila a vyžadovala pravdu, jak je to s mou matkou? Chci to vědět, babičko, mluďte! Mohla jsem s ní mluvit tváří v tvář. Ona mě však nepovažovala za sobě rovnou. Obličej mi hořel, už když jsem si představila klíčovou otázku: moje matka byla židovka? Odvaha mě pomalu opouštěla. Utěšovala jsem se pomýšlením, že by mi stejně neodpověděla jinak, než tím svým dvojnásobným *ano* i *ne*. Spřádala by hořké úvahy, jak je ožehavé mít doma cizí osoby, co strkají nos do našeho soukromí (věděla, že všechno vyšlo od Margaridy), a k tomu mohla ironicky nadhodit název knížky, kterou právě četla, „*nebezpečné známosti*... máme v domácnosti!“ K důstojnému závěru celé epizody ještě zmínku o nepřijemnostech, jimž se tak početné rodiny nevyhnou. Velké tradice, ale taky velká spousta lidí. Ti praví příbuzní jsou dokonalí a nedokonalí mohou být jedině cizinci nebo blázni, pochopitelně. Pochopitelně.

Jdu si napsat úkol, řekla jsem. Ještě naléhala, opravdu pro ni nemám nic nového? Sklopila jsem hlavu a pomalu jsem šla do zahrady. Margarida tam bosa zalévala květiny. Na umytém obličejí obvyklý výraz, snad jen o poznání chladnější. Tahle růže uschla? zeptala jsem se. Podívala se na mě vějířem trpytných kapek, prozařovaných světlem. „To se ještě neví.“ Její hlas jako by přicházel z veliké dálky. Měly jsme k sobě tak blízko, jako před chvílí já s babičkou. Kdybychom si ale podaly ruce, nedotkly by se. Sundala jsem si z krku řetízek a podala jí zlaté srdíčko, půjčila mi ho, Margarido, je tvoje. Lhostejně odvrátila oči. Bylo to, jako bych jí podávala jeden z těch kamínků, po kterých jsem šlapala. „Nech si ho, už ho nechci.“ Napadlo mě, abych ji odprosil, ano, to já! já jsem jí to prozradila, už to ale nikdy neudělám, odpusť mi to, Margarido, prosím tě! Vrátila jsem se do pokoje. U oběda jsem cítila, jak je babička podrážděná: proč jenom při jídle tak mlaskám? A proč nedržím pořádně nůž, copak takhle se drží? Schovala jsem ruce do klína, a aniž jsem věděla proč, vzpomněla jsem si na maminku, jak drží smyčec.

Když přinesla Margarida kávu, měla jsem oči plné slz: teď jsme všechny tři byly samy. A prudce se mi zastesklo po včerejší kávě, kdy mrtví z alba ještě byli šťastní. Kdy maminka byla jen nezřetelný obrys plavovlasé dívky, která se jmenovala Sarah a milovala hudbu. Jak bylo snadné být sympatická, upovídána. Jak snadná byla přetvářka. Jak snadný mohl být život! Říkat, co si lidé přáli slyšet, dělat, co lidé chtěli, aby se dělalo, počínaje babičkou. S jakou přirozeností jsem se sna-

žila získat si přátele, jak silný byl můj instinkt v té hře, v níž se vypočítavost mísila s improvizací. Až o hodně později jsem zjistila, že stárnout znamená počítat. Byla jsem tak mladá. Kde se ve mně vzalo tolik vypočítavosti? Sama jsem nevěděla, kdy jsem upřímná a kdy se jen tak tvářím, natolik už jsem se přizpůsobila konvencím. Margarida často žasla, copak to opravdu myslím vážně? Jak se mi to děvče může zdát hezké, to v tom slaměném klobouku? Zastyděla jsem se, když mě na to upozorňovala, předstírala jsem však dál, abych si nezdala.

„Člověk by málem věřil, že tím něco získáš,“ říkala mi Margarida, když mě nacytala při činu. A nezískávala jsem snad? Svou upřímností si Margarida kdekoho znepřátelila. Já jsem dosud nepřátelství nepoznala: byla jsem příjemná, úslužná dívka, ochotná ušlehat bílky na moučník nebo něco zarecitovat na pátečních sedánkách, kam babička zvala přítelkyně z Červeného kříže na takzvaná „dobročinná odpoledne“. Celé hodiny šly šatstvo pro útulky a sirotčince, zapnuté rádio co chvíli přinášelo zpravodajství ze světa, stojícího na prahu druhé světové války. „Je to muž století,“ říkala babička. Mínila Hitlera.

Přes respekt, který k ní ostatní cítily, přece jen tu a tam některá návštěvnice nesouhlasila: „Snad, ale s tím svým rasismem je nesnesitelný! Chudáci židé, mají přece taky právo žít, nebo snad ne?“

„Ovšemže ano!“ připouštěla babička a rychle se rozhlédla kolem, určitě měla podezření, že tak různorodý kroužek se bez nějaké židovky neobejde. A honem volala na mě, teď žádnou politiku, moje vnučka vám něco

přednese. Poručila, aby se podával čaj. Vypnula rádio. Já sepjala ruce ve výši žaludku, přinožila, zdvihla jsem hlavu. Zdvihla jsem hlavu. Dvě nebo tři nepřilíš dlouhé básničky, dokud se nepřinesou kouřící konvice. Jakmile začaly cinkat šálky, bylo načase přestat, babička mě upozornila nenápadným zakašláním. Po němž následoval úsměv. „Dobře, drahoušku, teď si jdi vypít svůj čajíček!“ Zdvořile jsem se s dámami rozloučila a nepomněla jsem jim povědět nějaké milé slůvko, nejlépe krátce pochválit drobnost na šatech, babička mě naučila chválit drobnosti: korunou je manžeta, brož, knoflík... Pochválila jsem ten knoflík. A když jsem odcházela, dělala jsem, že neslyším jejich poznámky, rozkošná dívenka!

Potřebovala jsem být rozkošná. Už v tom byl strach, ale strach plodný, povzbudivý, který mě vedl k lásce k bližnímu, nebo lépe řečeno k takovému jednání, aby bližní té lásce uvěřil. Dostávalo se mi za to shovívavého mínění, a tím jsem se zaštitila. Bývala jsem taková, jak to ode mě očekávali. Jak to ode mě babička vyžadovala. Teď už jsem taková nebyla. Proč ale ne? Přetvářování a intriky pro mě ztratily půvab?

Ten večer si chtěla babička po meduňkovém čaji zahrát šachy. Došla jsem pro šachovnici. Otevřela jsem krabici a postavila kameny, černé byly jako obyčejně moje. Vůbec jsem nepochybovala, že budu hrát špatně. Žít špatně. Ztrácela jsem figurky jednu po druhé. Babička se rozčilila: „Proč netáhneš tím koněm? Musíš se naučit bojovat, děvče! Dělej přece něco!“

Bílá královna překročila šachovnici a zahrála mého krále do úzkých. Nebylo pro mě úniku. „Šach mat,“

řekla. Pokrčila jsem rameny, navrhla jsem druhou partii. Odmítla, hraju prý bez zájmu, není to žádná zábava.

Vzala jsem si vyšívání. Ach, kdybych jí aspoň mohla něco povědět, rozesmát ji jako dřív, ona by jako obvykle povzbuzovala mou povídavost, mé zlomyslné postřehy. Bylo to, jako by mi jehla s červenou nití, která protínala plátno, stejně klikatě zašila pusu.

„Usmyslet si, že bude chodit se synem soudce, kdo to kdy viděl! Kam dala ta holka rozum? Je to skandál,“ začala babička. Jako bychom o tom zrovna byly mluvily. Zarazila jsem se s jehlou v ruce. Skandál. Co to asi je? Jindy bych byla poprosila Margaridu, aby se podívala do slovníku. Teď bylo pozdě. Má ho ráda, dokázala jsem ze sebe vypravit. „Houby ráda! Má to v hlavě popletené ze všech těch knížek, co po nocích čte, z těch nechutných románů o chudých holkách, co se provdají za bohaté bratrance, však já to říkala, že takové čtení k ničemu dobrému nevede. Já to říkala. Podporovat tu nešťastníci v takových bláhovostech. Už ale vím, co udělám, knihovnu zamknu a hotovo, bude po legraci.“

„Hodně ses změnila,“ řekla mi pár dní nato. Byly jsme v zahradě. Já jsem odříkávala gramatická pravidla. Ona prostříhovala růže. Zmohla jsem se jenom na to, že jsem tázavě sklonila hlavu k rameni: změnila?

„Dělám pro tebe všechno, Ano Luíso. Nejlepší školy. Nejlepší šaty, dělám, co můžu. Ale vidím, že ses změnila, o nic nejvíš zájem, sotva odpovíš, když se tě na něco zeptám. Případá mi, že se mi vyhýbáš!“

Sklonila jsem hlavu na prsa a tiše poslouchala hořké výtky, kterými mě častovala, zatímco prostříhovala růžový keř. Neúprosné nůžky odřezávaly větvičky a ty

padaly na zem, stejně plné mízy jako ty druhé. Jak pozná, které mají přijít pryč? Ucouvla jsem. I mne tak odstřihne, pokud jí nedokážu svou sílu.

„Někdy si dokonce myslím, že se mě bojíš. Proč se mě bojíš?“ zeptala se už vlídnějším hlasem. Znova jsem sklonila hlavu k rameni v bezradné mimice pokory. Nechácala, že je třeba nemít strach, aby jí člověk dokázal svůj strach ospravedlnit. Dřív než zašla dovnitř se svými nůžkami a svými rukavicemi, podotkla stejně nedbale, jako by mluvila o zahradě: „Zajímavé... Začínáš být stále podobnější své matce!“

Tváře se mi rozteply pod nápoem krve, která se mi do nich vehnala. Schovala jsem se za knížkou. Skrz slzy jsem viděla, jak se písmena kácejí ze stránky dolů, celá křivá. Rozmazaná.

Čaj. Tu a tam některá dáma z dobročinného spolku ještě naléhala, když jsem vstoupila s miskami sušenek: „Nějakou básničku, drahoušku! Proč nám už nikdy nic nerecituješ?“ Vrtěla jsem hlavou tak stísněně, že mohly cítit jedině úlevu nad škrtem v programu. Jaký půvab teď mohlo mít, aby tohle děvče s výrazem opuštěného opičáka recitovalo o lásce, která je váza skleněná, ach! vějíř když nechtě o sklo zavadí. „To je věkem,“ vysvětlovala babička, když myslela, že neposlouchám. „Dospívá, a to je velice nemilý věk.“

Řeči: o služkách, čím dál nesnesitelnějších. O módě, tak přece jen se *tailleur** pořád nosí s tak vycpanými rameny? O nebezpečí války. Žena s ryšavými vlasy ustavičně napadala Hitlerovu politiku. Většinou všechny

* (franc.) kostým

souhlasily, to on může za všeobecné napětí, och! jestli vypukne druhá válka, která už se zdála nevyhnutelná. Vstoupíme do ní? „To je jasné!“ zvolala žena v bílé sametové čapce. Dožvákala a mohla promluvit důrazněji. Odložila talířek se zbytky moučnicku: nemůže spát už jen při pomyslení, že by mohli povolat její syny, má tři dospělé syny, dovedete si představit, co to znamená?

Ruka se mi třásla, když jsem přilévala čaj jedné babce v ošetrovatelském stejnokroji, dělala si zdravotnický kurs v dobročinné nemocnici. Rozhovor se stočil nepříjemným směrem. Bylo to jako hra na hoří, přihořívá, když jsem přikázala Margaridě, aby hledala bonbón, který jsem pečlivě ukryla. Váhavě se blížila k podezřelému místu a já hlásila nebezpečí: přihořívá, pořád přihořívá! Hoří . . .!

Teď se role obrátily, já už neměla pravidla hry v rukou. Požádala jsem Margaridu, aby znovu dolila stříbrnou konvici. Nastala chvíle, kdy měli přijít na přetřes židé. Židé. Útok zahájí babka ve stejnokroji, babička se bude muset přidat. A já pak musím rovnou čarou odejít z místnosti, jinak už se nikdy nebudu moci podívat nikomu do očí. Ona začne mluvit a já musím okamžitě odejít, odejdu a bouchnu za sebou dveřmi, aby všechny věděly, že už nikdy nedovolím, aby v mé přítomnosti urážely židy!

Nezačala ani babka, ani babička, dokonalá hostitelka, která krájela bábovku a dělala vše, aby se dámy cítily jako doma; promluvila dívka v červeném svetru, s perlovým náhrdelníkem kolem krku: „V tomhle ohledu má myslím Hitler pravdu. Copak o tom může někdo pochybovat? Žid je žid, a tím je řečeno vše!“

Cítila jsem, jak mě pálí hrdlo, suché, rozdrásané. Všecko se ve mně stáhlo, dokonce jsem postavila konvici na stůl. Zůstala jsem. Podruhé jsem se mohla spasit. Vzala jsem konvici a dál jsem nalévala.

„Tenhle kousek je tvůj, děvenko. Můžeš si vzít ještě jeden, jestli chceš,“ řekla babička přívětivě. Nečekaná přízeň mě dojala tak silně, že jsem málem vykřikla. Ona ví, že já to vím, ona to ví. Jenomže teď to bylo jinak: útok vyšel od cizí osoby, nepřímo byla napadena její vnučka, což se dotklo také jí. Musela být se mnou solidární. A svým způsobem také solidární se svým synem, i v okamžiku smrti se drželi za ruce pod soukolem. Začala jsem jíst jako bezedná. I já byla pod soukolem. Jenže živá.

Ten večer se na mě Margarida zadívala pozorněji. V jejích gestech tkvěla smutná něha. Pohlédla na mě s výrazem, jehož smysl mi unikal: „Mám jiného chlapce, můžeš jí to jít povědět. Chceš vědět jméno? Antônio.“

Zoufale jsem zavrtěla hlavou, ne, Margarido, už nikdy ne, věř mi! Vyndala z prádelníku čistou noční košili, rozprostřela mi ji na polštář. Ve dveřích se ještě ohlédla a dokonce se na mě usmála. Když jsem za ní nazítky přišla, její pokojík byl prázdný. Postel nerozestlaná a pokojík prázdný. Na zčernalé zdi dírký po napínáčkách a obdélníkový obrys Polákovy fotografie.

Babička přijala zprávu nevzrušeně. Pod předstíraným klidem jsem však tušila potlačovaný hněv. Jakýmsi záhadným způsobem jsem se za Margaridin útěk cítila zodpovědná. Schoulila jsem se jako vyplašené zvíře.

„Utekla samozřejmě s ním, s tím studentem . . . jak

že se jmenoval?“ luskla tázavě prsty. Netrpělivým pohybem mi přešla rukou po rameni: „Ty to samozřejmě víš a nechceš nic říct, ale nevádí, já už to nějak zařídím. Mulatka jedna namyšlená. Nevděčnice! Tentokrát ale chci černošku černou jako bota, která ví, kde je její místo. Princezna Isabel nám pěkně zavařila. Ta by měla vidět, kam jsme to dopracovali s jejími sentimentálními nápady!“

Nová služka se jmenovala Joaquina. Babička dopletla šedivou vestu a začala válka. Válka, opakovala jsem si pro sebe. A dívala jsem se na pokojné májové nebe, bez mraků, bez letadel. Dívala jsem se na babičku, jak se uštěpačně vysmívá mým tetám, které se jednoho dne objevily v uniformě Dobrovolnic pasivní protiletdecké obrany: „Nebudte směšné, propánaboha!“

„Co když bude nálet! Musíme obyvatelstvo instruovat,“ zvolala teta Jane a svlékla si bílé rukavice. Zastrčila si je za široký pásek se zlatou přezkou. Přešla si rukou po velkých ňadrech, připláclych pod olověně šedou blůzou. Babička zdvihla obočí. Z jejích slov čišela tajená podrážděnost člověka, který se snaží domluvit dítěti: „Žádný nálet nebude, Jane. A i kdyby byl, co byste vy, dvě husičky, mohly pro obyvatelstvo udělat? To bych ráda viděla!“

Byly masakrovány tisíce židů s rukama stejně vlhkýma, jako byly moje. Všechno se však odehrávalo velice daleko, v daleké válce, matně novinové titulky strašily hrůzami, k nimž docházelo ve městech i mimo ně. Marne rozhlas oznamoval co chvíli bombastická vítězství nebo porážky, ach, ty hlasy, které v kulometném rytmu chrlily pravdu i lež. Začala jsem noviny nenávidět.

Rozhlas vypínat. Zavřela jsem se v pokoji se svými knížkami. Se svými deskami. A poslouchala jsem hudbu a četla. Četla jsem pořád. Jen z donucení jsem připustila, aby do mé ulity vnikl někdo zvenčí, rozčilovalo mě všechno, co se dalo za dveřmi. Dotýkala jsem se starých známých předmětů, které mě nemohly ani překvapit, ani zaskočit – svých drobnůstek. Odřeného medvídka. Panenky v starorůžových taftových šatičkách, úplně vybledlých. Chtěla jsem nosit jenom staré, vyšlápnuté boty. A obnošené šaty nenápadných barev, které by nezbuzovaly žádnou pozornost – bože, kdybych tak mohla zalézt do škvíry v podlaze a tam zůstat, aby mě nikdo neviděl, bohové ani lidé!

Volné dny jsem proseděla v biografu. Babička mi důvěřovala, považovala mě za neschopnou dopustit se nějaké nepředloženosti, ani ne tak z ctnosti jako z čirého nedostatku fantazie. Měla jsem tedy určitou volnost a mohla si přicházet a odcházet, aniž to vyvolávalo komentáře ironičtější než obvykle. Někdy jsem shlédla až tři filmy denně: pak jsem se cítila dobře. Volně. Cizí příběhy na plátně nebo v knihách mě tak uchvacovaly, že mi připadalo jako násilí, když mě někdo chtěl vytáhnout do té druhé reality, která mi působila jenom utrpení. Často jsem se úplně vyděsila, když se objevila Joaquina a tahala mě za rukáv – měla trochu potíže s vyjadřováním – „oběd, Ano Luísó“.

Nechodila jsem do žádného klubu. Neměla jsem kamarádky. Když jsem si připadala moc osamělá, šla jsem do cukrárny a házela jsem do sebe jeden dort za druhým, neohlížejíc se napravo ani nalevo.

Babička už dávno upustila od snahy udělat ze mě

dívku energickou a odvážnou. Vynikající. „Jak je to možné?“ divila se asi zdrceně. Jak to, že zrovna ze mě, když jsem tak dobře začala, se stala taková spící panna? Ráda ten výraz používala, *spící panna*. Přestala mi věřit a jen těžko mi to odpouštěla. Co nových podnětů si vymyslela, jen aby posílila mou osobnost! Došla jí trpělivost: byla jsem slabá, což podle ní znamenalo nedostatek charakteru. Co tedy posilovat?! Rozčiloval ji můj účes: copak nevidím, když si takhle stáhnou vlasy dozadu a sepnu je sponkou, že moje už tak vysoké čelo je ještě vyšší? A obličej delší? A kousat si nehty, proboha! Nejen že to není estetické, ale není mi odporné mít věčně prsty v puse? I moje hubenost byla oblíbeným terčem jejích výpadů: „Ale Ano Luíso, drahoušku, vždyť jsi jako prkno, co kdybys dělala nějaké cviky? V naší rodině měly ženy vždycky pěkné poprsí, já nevím, po kom to máš...“ Jen moje šilhavost u ní našla milost, „i Marcus se takhle koukal.“

Jednou večer – zrovna o vánocích – jsem jí sdělila svůj úmysl studovat jazyky. Bubnovala špičkami nehtů na vinnou sklenku a cinkot skla byl stejně studený jako její hlas, když podotkla, že i moje matka měla nadání pro jazyky. „Ostatně, židé vůbec...“

Brzy zahořkla, když slyšela o dalších porážkách Osy: „Za všechno můžou ti Angličani! Podobně jsme prohráli...“ Nervózně luskla prsty. Nenašla vhodné přirovnání a zmlkla. Šly jsme do salónu, kde stál stromček. Shromážděná rodina tam střídala rozhovor se sušeným ovocem, vínem a jízlivostmi, poletujícími mezi babičkou a skupinou nejbližších příbuzných, kteří se milovali i nenáviděli s touž prudkostí. Když se zpož-

děním dorazila teta Jane v uniformě Dobrovolnice (měla službu až do večera, ani převléknout se nemohla), dosáhlo vzrušení téměř hysterického stupně. Všichni mluvili naráz. Kdo chtěl být slyšen, musel křičet. „Naším úkolem v noci je kontrolovat oblasti s *black-out**,“ vysvětlovala teta Jane mladší sestře, která měla zájem vstoupit do jejich řad. „Když se kdekoli v domě objeví nějaké světýlko, musíme tam běžet, aby to zhaslí. Ani cigaretu si na ulici nikdo nesmí zapálit, shora by mohli vidět i pouhou sirku, i hořící cigaretu!“ Babička ji přerušila. Stiskla jí paži: „Kdo by nás mohl vidět shora, Jane, kdo?!“ Teta Jane obrátila k babičce nalíčená očka: „No kdo! Bombardéry přece, bombardéry!“ Bratrance se rozchechtali tak bláznivě, že je musel strýček vyvést, nemohli přestat.

Když všichni odešli, uvelebila jsem se na polštáři, abych si v klidu snědla svůj kousek krocana. „Ano Luíso, proč sis nevzala ty nové šaty? A ty vlasy...! To je tak těžké vyzkoušet si ofinku? Proč chceš být pořád tak nepříjemná? Tak ošklivá?“ Ráda bych byla hezká, odpověděla jsem. Začala sbírat papíry od dáreků, rozházené po všech koutech. Naskládala na židli prázdné krabice a stužky. „Ty mi to děláš naschvál, děvče. Ta tvoje nedbalost je namířená proti mně.“ Sevřel se mi žaludek. Moje matka taky trpěla na žaludek, jako bojácní lidé vůbec. Vy si myslíte, že jsem nešťastná jenom proto, abych vás pozlobila, zeptala jsem se. Neslyšela, mluvila s Joaquinou, která přišla uklidit salón.

V pokoji jsem si sundala sponku a přistříhla jsem si

* (angl.) zatemnění

na čele řídkou ofinku. Vyšla mi nakřivo. Zkoumavě jsem se prohlížela v zažloutlé ploše zrcadla. Co kdybych se vdala? Tím bych se jí zbavila, ale byl by tu manžel, musela bych se zase nějak zbavit jeho. Pokud bych ho ovšem nemilovala. Babička mě však už upozornila, že je velice vzácné, aby se manželé shodli *ve všem*. To *ve všem* mělo znamenat v pohlavních záležitostech. „Jen velmi málo žen pociťuje rozkoš, děvenko. Muž ano. Ale žena musí trochu předstírat, což zas tak moc neznamená. Musíme plnit své povinnosti, ostatní není důležité. Bude-li tu rozkoš, tím líp; když ale nebude, co se dá dělat, z toho nikdo neumře.“

Nikdo? Vzpomněla jsem si na album. Nejdřív si sundají šperky. Šaty. Pak přijde na řadu šněrovačka, kostice jsou tak tvrdé. Tkanice tak pevné. Když poslušně ulehnu, stejně ledové jako prostěradla, „nikdo z toho neumře“. Ony však už jsou mrtvé.

Na druhý den ráno vzhledla babička od rozečtených novin a začala o Margaridě: „Nakonec přece jen neutekla s tím studentem, utekla s prvním otrapou, který se jí nachomýtl, takový pobuda, černochoch... Na policii chtěli vědět, jestli mají něco podniknout. Na co? Teď už to raději nechat tak. Černochoch, představ si. Vychovat ji jako vlastní dceru a pak se dozvědět, že ji připravil o věnec černochoch!“

Panenství. Dívky se podle ní dělily na dvě velké skupiny: na panny a na ty, co už panny nebyly, do té druhé skupiny teď patřila Margarida – což byl další přímý útok proti naší rodině. Před pannami se otevírá cesta plná květů, s dostatkem oleje v lampách, zatímco dívkám z druhé skupiny, těm bláznivým pannám, je

souzeno prodírat se trnám. Zostuzené skončí své dny v největší opuštěnosti, pokud se jim nepříhoda ještě něco horšího, co se babička ani neodvažovala vyslovit. Prorocky potřásala zdviženou dlaní, „ani pomyslet na to nechci...!“

Teď měl začít boj o vdavky. Boj? Proč tomu dávat tak honosné jméno? Žádný boj nebude, už přece rozhodla, že se vdám co nejdřív. Jenom musím spolupracovat. „Nechci zavřít oči dřív, než budeš mít zajištěné postavení,“ říkávala. A zajištěné postavení znamenalo mít manžela. Jak krutě mluvila o mých neprovdaných tetách, co zůstaly *na ocet*. S jakým pohrdáním to říkala, ta a ta zřejmě zůstala *na ocet*.

Uložila jsem do zásuvky vlněnou látku, kterou mi dala na kostým. Zalistrovala jsem ve francouzských módách, které k balíčku přiložila: krásné modely, krásné ženy. Vdát se. Bude-li láska, tím líp, když ne, co se dá dělat, důležité je nepropást nejlepší léta. „Lesk mládeži trvá tak krátce, podívej se na tetu Jane, pořád jenom poletovala, poletovala, a teď je jí i vojenský mundúr dobrý, jen aby se zdála zajímavá, aby na sebe upozornila, chuděra.“ Francouzské módy měly varovat: musíš na sebe dbát, Ano Luíso! Stavěla jsem se na odpor. Ale proč? Opravdu jen proto, abych ji dopálila? Myslela jsem na svou matku, s jejími zbytečnými houslemi. S její zbytečnou smrtí. Zbylo mi po ní jméno, které jsem se naučila zapírat: Ferensenová. A ta bezmocnost. Ta nejistota. Válka už končila, židé teď budou mít pokoj. Ale dokdy? Škoda že maminka nežila o něco dříve, aspoň aby mi řekla, že mám zdvihnout hlavu a vymáčet se hlupákům. Domýšlivcům s jejich předsudky.

Proč nežila, aby mi řekla, jak moc jsem já, její dcera, krásná, chytrá, půvabná...?! Slzy začaly skrápět módní časopis, koulely se neporušené jako kapky rtuti po lesklých stránkách a lehce značily saténové *lingeries** s krajkami. Měla to snadné, umřít ještě mladá, držet se přitom za ruce s mužem, jehož milovala. Ale co já?

Tenhle se nehodí, je starý a krátkozraký, říkala jsem si při bohoslužbách první neděli po Novém roce. Usmívala jsem se na klenbu, kde se vznášeli andělé mezi květinami. I moje myšlenky poletovaly nazdařbůh jako růžové lístky věnců rozhozených v oblacích. Bavila jsem se představou, jak asi malíř ten strop maloval, jaké zaujímal pozice – je to těžké, ne? Utkvěla jsem pohledem na andělovi s vlasy stejně kaštanovými jako mám já. A šilhal. Vyměnila jsem si s ním spiklenecký pohled. Mše skončila a babička nikde. Celý život kázala, že se musí dodržovat všechna příkázání, ale sama se neřídila žádným. Občas naznačovala, že mezi ní a Pánembohem existuje jakési dorozumění, jakási tajná dohoda, která ji těchto rituálů zprošťuje. Ani Joaquina na mši chodit nemusela, ovšem z jiného důvodu: „Napřed povinnost, potom pobožnost,“ říkala jí. Zůstat doma a pracovat bylo podle ní tím nejlepším způsobem, jak se zalíbit Pánubohu.

Pršelo, když jsem vyšla z kostela. A tu ke mně přistoupil Rodrigo a nabídl mi deštník. V románech a ve filmech jsem se často setkávala s frází, která se tak lehko řekne: je to zvláštní, ale mám dojem, že se známe odjakživa!

* (franc.) prádlo

Neměla jsem dojem, měla jsem jistotu: přišel ke mně a nabídl mi deštník. Nechala jsem se vést s touž nenuceností, s níž si mě vedl. Mluvil hlasitě. Smál se hlasitě. Nebyl však vulgární. Jeho pohyby měly promyšlenou kočičí mrštnost. Jeho ruka držela mou paži přátelsky, přece jen však poněkud nedbale, abych se mohla vymanit, budu-li chtít. Nechtěla jsem. Tvář mi polilo horko, když jsem se na něj podívala: byla jsem si jista, že z nás budou milenci.

Byl jsi na mši? zeptala jsem se. Smích byl nakažlivý. „Na mši? Já...?“ Měl na sobě hezký černý baloňák, ale deštník byl prastarý, nejhorší kvality.

Zašli jsme do kavárny. „Namaluju tě přesně tak, jaká jsi teď, v červeném svetru a trochu šilhavá, víš o tom, že trochu šilháš?“ řekl a objednal si koňak. Já jsem chtěla čaj. „Jsem taky malíř, ale hlavně se zajímám o jazz, uvidíš, že budu jednou řídit jazzový orchestr.“

Za týden už jsme leželi nazí pod jeho vlněnou dekou a poslouchali jeho desky. A milovali jsme se s takovou láskou, že jsem se musela zdržovat, abych se nerozbrečela jako napoprvé. „Jen plač, jestli se ti chce, Aničko, nestyď se...“ Když já jsem tak šťastná, říkala jsem a on se na mě vyhoupl se stejným zápalem jako na svoji motorku, měl italskou. „Jen plač, Aničko. Se mnou můžeš dělat všechno, co se ti zachce, plakat, smát se, chodit po laně, už jsi to někdy zkusila? Já ano, víš, že to není těžké?“

Vyprávěla jsem mu o babičce. Poslouchal velice vážně, ale chvílemi se rozesmál. A i když přestal, oči mu zářily. „Pomalou přestáváš vypadat jako člověk zavaleňný hromadou kamení,“ řekl. „A už se nedíváš kolem sebe, jako by tě honili policajti.“

Byl o čtyři roky starší než já, vágně chodil do nějaké vágní přípravky, maloval, poslouchal jazz a právě dostal stipendium do Irska. Proč zrovna do Irska? divila jsem se. Zadíval se na mě. Plavé vlasy měl tak dlouhé, až se za ním lidé zvědavě otáčeli, jak může mít kluk tak dlouhé vlasy? Copak nás válka nenavykla na krátký sestřih? I motorka vzbuzovala pozornost, řvavá, docela jiná než ty, co se začínaly objevovat. Ruce měl jemné, s pěstěnými nehty.

„Jsem světoběžník,“ řekl. „Náhodou vyšlo Irsko, tak proč ne? Pojedeš se mnou, Aničko? Napřed ale musím dodělat tvůj portrét.“ O tom portrétu, který už začal, často mluvil. A taky o cestách, které podnikneme na jeho motorce.

V hloubi duše jsem věděla, že nebude ani portrét, ani cesty. Ale vzrušovala jsem se s ním, dělala plány. Jen když to nebude do Německa, řekla jsem. Jsem židovka. Přínejmenším poloviční židovka, pověděla jsem mu jednou u oběda. Vzal mě za ruku: „Když mi slíbíš, že mi dáš svou porci vepřového, neřeknu to vrchnímu, ale nejdřív musíš slíbit, za kus vepřového jsem schopen všeho!“ Řekl a nalil mi víno, s ním jsem začala přicházet na chuť vínu. „Poslyš, Aničko, můžeš mi přísahat, že už se nikdy nebudeš litovat? Nevím, co s námi bude, ani nic jiného, ať už se ale stane cokoli, můžeš to pro mě udělat?“

Dobře jsem znala největší babiččiny nectnosti, které byly v podstatě dvě: pýcha a lakota. Taky jsem věděla, že tytéž nectnosti mám i já, ale bez její odvahy. Teprve v lásce jsem si však uvědomila, jak moc jsem sobecká a malicherná, malicherná spíš ze smutku než z čeho jiného.

ho. Pokorně jsem se mu přiznávala, jsem zlá, zbabělá, nezasloužím si tě! Usmíval se: „Až budeš zadobře sama se sebou, pak to bude nádherné. I já byl takový, už mě to ale přešlo. Jsme ještě moc mladí, Aničko, mladí jako volci, co neznají svou sílu . . . Válka skončila, ale brzo začne jiná. A i když není válka, válčí se pořád, propána, všechno je dobré, patří to k věci. Je to život. Hlavně se nikde nevázat, nechat si ruce volné, aby mohl člověk tancovat, prát se a milovat, ne? Ano Luíso Ferensen Rodriguesová! Víš, že máš pěkné jméno? A dej pryč tu ofinu, jaképak schovávání!“

Schovala jsem si čelo a celé dva měsíce jsem vymýšlela všemožné triky, jen abych před babičkou schovala svou ubohou lásku. Abych před ní schovala především naději. Dnes se ptám sama sebe, jestli už od prvního dne, kdy jsem Rodriga potkala v tom dešti, netušila jeho existenci. Nechala mě jít dál ze zvědavosti, ze zlomyslnosti. Jako to dělávala při našich šachových partiích, kdy mě nutila bojovat, „tak táhni už tím koněm, na co čekáš?“ Skočila jsem na koně a vyrazila jsem po šachovnici v naivní demonstraci nezávislosti. Když se jí zdálo, že je toho dost, rychle se vložila do hry.

„V neděli bude Joaquina dělat zapečenou slepici. Proč toho chlapce nepozveš, aby s námi poobědval?“ zeptala se mě, když jsem přišla o něco dřív z fakulty, Rodrigo mi nemohl přijít naproti. Ruce mi zvlhly starým známým potem. Odložila jsem šálu a čepici: ani jsem se na ni nemusela dívat, abych věděla, že její pohled je laskavý. Ale její dobrota mě děsila ještě víc.

Nevím, jestli bude moct, začala jsem a ona mi skočila do řeči:

„Samozřejmě že ano, děvenko. Přiznám se, že se mi vůbec nezamlouvá, když se s ním scházíš na ulici jako služtička. Máš přece rodinu, domov, velice rád ho tu uvítáme.“

Běžela jsem za Rodrigem, vši silou jsem ho objala, políbila na ústa, na oči, na vlasy, Rodrigo, Rodrigo . . . Ona už o tom ví, já nechci, aby se něco změnilo, já nechci!

Zářivá neděle. Nasedl na motorku. Já za něj, pevně jsem se ho držela kolem pasu, ach bože, ať mi neodejde, ať neodejde! Uctivě se uklonil staré dvojici, která šla kolem a káravě nás pozorovala. Přidal plyn: „Nacistická babička bude mrkat, jak jsem se vyfíknul, koukni, od koho mám kravatu, od Jacquese Fatha, Aničko, od Jacquese Fatha!“

Kravata se nehodila k vyrudlým šatům ani k tuláckým botám, nejspíš s děravými podrážkami. Vzpomněla jsem si na den, kdy jsme se seznámili. Černý plášť. Deštník. Smála jsme se mezi slzami. „Prosím tě, Aničko, co by nám mohla udělat?“

Udělala. Už zdálky musela vycítit, že Rodrigo je nestálý, nedůsledný. Nedbalý – to bylo to pravé slovo Nedbalý. Tak křehká láska nemohla vydržet. Naše první hádky. Chtěla jsem ho varovat před nebezpečím, před léčkami, Rodrigo, ona tě nemůže mít ráda, ta její laskavost je falešná, nevěř jí, za tím něco je! Naštval se, nestává se ze mě náhodou maniak? Taková hloupost, ví přece dobře, že je to zatvřelá měštka, taková se narodila, taková umře, je to typ. On ten typ respektuje. Ví samozřejmě, že je přesný opak muže, kterého by chtěla za zetě, pardon, za vnuka. Dokud je ale k němu milá, co je na tom špatného?!

Skoro denně ho zvala na večeri. Dobrá vína. Drobné dárky, najednou byla velice štědrá. Široký úsměv, přivřené oči, zatímco kovové jehlice se klikatily vlnou. „Náš bubeník mě bude malovat,“ oznámila mi. Protestovala jsem. On nemá peníze na barvy, babičko, ani můj portrét nedokončil. Nevinně se na mě podívala: „Já mu ale zaplatím předem, drahoušku, všechno jsme domluvili.“ Celá zoufalá jsem šla za ním, přece si od ní nevezmeš peníze! Cvičil zrovna na bicích, vyměnil je za motorku. Mile mi pokynul, chvíličku klidu, prosím tě, ano? Tvořím. Nacistickou babičku si necháme na potom. Často jsme se teď hádali, pod jakoukoli záminkou – odkud pomalu ukapávala ta žluč? „Ty jsi taková malá zaprášená měšťačka,“ řekl mi se smíchem. Smála jsem se s ním, ale nezůstávala tu pořád jakási bolestná otázka, a to i po našich zdouhavých rozhovorech kolem plánů do budoucna? Plány. Usmířovali jsme se milováním, naprosto a plně. Bez dřívějšího zápalu.

Co ten portrét, babičko? Kdy mu budete sedět modelem? vyptávala jsem se a ona si rozložila na klíně zelenou čepici, kterou Rodrigovi pletla. Poznamenala něco o barvě, k těm jeho zlatožlutým vlasům se hodí, bude to jako prapor. Vzhlédla ke mně. „Ach ano, řekla jsem mu, aby to odložil, až se vrátí, trochu mě teď trápí migréna. Portrét může počkat.“ Nechápala jsem. O čem to vlastně mluví, odkud se má vrátit? Znovu se dala do práce. „Copak ty to nevíš, děvenko? Ještě tenhle měsíc má odjet na tu svou cestu, co si tak přál, nebylo to do Irska?“

Vzala jsem si ho na paškál: proč jsi mi nic neřekl, Rodrigo? A co peníze? Nalil si whisky. Mně nalil taky.

„Babička mi nabídla půjčku, myslí si, že se mě tím zbaví. Na barvy, neopomněla zdůraznit. Je tak elegantní.“

Až moc, řekla jsem. Nechala jsem ho uvelebeného mezi polštáři, jak zaníceně poslouchá jazz, krásný jako anděl.

Salón obestřený slabou oltářní vůní. Goblén s leopardem číhajícím mezi stromy. Klavír. Album fotografií se stříbrným kováním – všechno přesně stejné jako v dobách, kdy jsem si sem přicházela sednout, abych vylechla historky o rodinných vyvolencích, kteří žili a zemřeli jako bytosti zcela dokonalé. Neležela tu taška. Vypravila jsem se za ní do ložnice. Odpočívala v posteli, ještě se ale nesvlékla. Náhle jsem měla dojem, že zestárla. Zeptala se mě, jak se mi líbil film, bylo to z války? Ohrnula rty. Takové pitomé zápletky, Američani a Angličani vždycky musejí být chytřejší, zatímco ti druzí... Vypnula rádio, které tiše hrálo Albinoniho Adagio. Chtěla vědět, jestli jsem dostala nějaký dopis. Zavrtěla jsem hlavou.

„Nebylo na něj moc spolehnutí,“ řekla. „Byl ale tak sympatický! Dobře, že sis nedělala iluze.“

Dělala jsem si iluze, odpověděla jsem. Ale na lásku jsem ještě nebyla připravená. Ani s ním, ani s nikým jiným. Teď už ale vím, aspoň myslím, že vím. Co jsem ztratila na iluzích, získala jsem na jistotě.

„Trvalo to tak krátce, děvenko.“

Sedla jsem si k ní na židli potaženou červeným sametem. Sevřela jsem v ruce zelené klubko vlny. Kde asi teď je se svou čepicí? Se svou hudbou? Co ale záleží na trvání? Byla to láska. Uběhlo to stejně rychle jako

můj včerejší sen, v němž se mi zjevil s rozevřeným deštníkem, stále **týmž**, ani jsem se mu nestačila podívat do obličeje, jenom jsem vytušila postavu. Kývl na mě. A zmizel, nechávaje za sebou deštník a rachot motocyklu, který záhy splýnul – v prachu a hluku – s motorem nákladního auta. Byla to však láska. Zbystřila se má sebekritika, nikdy dřív jsem se neviděla tak jasně, až mě Rodrigo pro mou tvrdost často napomínal: „Nepřeháněj to, Aničko, člověk je vždycky lepší, než si myslí.“ Ale i v těch nejvyhrocenějších chvílích sebetřýznění jsem měla to, co nikdy předtím: naději. Naději v sebe, v druhé, naději v Boha, o němž jsem ani nevěděla, jestli existuje nebo ne, ale který mě rozhodně nikdy neopustí. Láska, která mě vyzdvihla do výšky, zalomcovala se mnou a všechno ve mně zpřevracela, začala jsem zářit. Převrat skrze lásku.

Podala mi ruku. Kůži poznamenaly stejné skvrny jako na fotografiích. Políbila jsem ji. Nezlobíš se? Nezlobím, babičko. Považovala partii za vyhranou a mateřsky mi projevovala svůj soucit. Chápavě. Její pohled opakoval: jen přijď, má milá. Já jsem tady, já ti pomůžu. Jsem jenom trošku unavená, byla to těžká partie, za ty dva měsíce jsem hodně zestárla. Potřebuju příměří, nebylo to lehké, vid'?

Vůbec ne, řekla jsem.

„Říkalas něco, Ano Luíso?“ podivila se. „A čemu se usmíváš?“

Já že se usmívám? Stiskla jsem jí ruku. Teprve zítra, až přijdu a řeknu *odcházím* – teprve zítra pochopí můj tajený úsměv. Teď ne. Už si vypila svůj čaj, ať odpočívá na vavřínech. Zaslouží si to. Tolik potlačované zášti,

těch slz spolykaných s ponižujícím vědomím, že jsme milenci. A nemohla vybuchnout, naopak, žertovala a nalévala víno, tak pokorná, milá, ohmatávala terén jako slepec, ona, která měla tak skvělý zrak. Zaslouží si noc přiměří.

„Celá tahle historie s tím chlapcem,“ začala tápavě. „Nechtěla jsem ti do toho mluvit, však jsi viděla. A jestli jsem mu nabídla šek, pak proto, že . . .“

To je v pořádku, babičko, já vím. Blahořečím Bohu, že jsem tu lásku měla.

Ještě jednou se snažila zdůraznit, že Rodrigo mě vlastně vyměnil za cestu.

„Ano Luíso, všechno, co jsem udělala nebo neudělala, bylo jen k tomu, aby ses tak netrápila, děvenko.“

Já se ale vůbec netrápím, odpověděla jsem.

Pohoršeně se otočila:

„Že ne . . .?!“ Dělal jsem tedy takovou ostudu, takový skandál, hůř než Margarida, obyčejná služka – chovála jsem se jako coura, a ani nemám výčitky svědomí? Ani se netrápím? Pokoušela se usmát. Byl to žalostný pohled, jak náhražka úsměvu svrašťuje kamennou tvář, poznamenanou erozí. „On se s tím určitě taky smíří, jste oba tak mladí, snadno se vám zapomíná.“

Snadno, řekla jsem.

„Určitě brzo poznáš někoho, kdo tě bude doopravdy milovat, nějakého spořádaného chlapce, vidě, děvenko? Bohatý být nemusí, ty sama jsi bohatá, všechno, co mám, je tvoje. Taková vzdělaná, vychovaná dívka . . .“

Rozesmála jsem se. Nastala chvíle, kdy mě musí povzbudit, „táhni s tím koněm!“ – to ona rozhodovala ve hře, v níž jsem já radši ztrácela figury jednu po druhé,

abych urychlila porážku, „dělej něco!“ Stiskla jsem jí ruku. Věděla jsem, že v hloubi duše mě miluje, proč ale ta hloub byla tak hluboko? V té hloubi duše mě chtěla vidět závislou. Nejistou. Kůň teď postupoval docela přirozeně, na žádné výboje nemyslel, jaképak výboje? Vyplivl zakrvácené udidlo a klusal dál, ach, jak e můj vraník krásný takhle volný.

„Čemu ses smála, Ano Luíso?“

Vzpomněla jsem si na něco směšného. Taková hloupost.

„Ty ses změnila, děvenko. A hodně, víš o tom?“

Lámala si hlavu, co to vlastně znamená? Taková židovička, milenec se na ni vykašle, a ona má dobrou ráladu? Zavrtěla se. Změnila pozici.

Já jsem nezahořkla, babičko. Objevila jsem humor, není to dobře?

„Ano Luíso, pamatuj si, z mých úst neuslyšíš nikdy nejmenší výtku. Teď ti chci pomáhat, nic než pomáhat!“

Pomoc však potřebovala ona sama. Vstala jsem. Bylo to zvláštní, slyšet její hlas, který jako by vycházel z alba fotografií. A album leželo na polici. Přitiskla jsem si dlaně k očím.

Já vím, babičko. Jsem vám za to moc vděčná.

Rázně se vypnula. Vypadala nesvá. Začínám být ironická? Já . . .?! Schouliila se, jako by jí bylo zima.

„Ať se stane cokoli, u mě najdeš vždycky oporu. Víš dobře, že jsem mlčela, i když jsem o tom tvém bouřlivém poměru věděla všechno. A mohla jsem zasáhnout, nemyslíš? Rvalo mi srdce, když jsem si tě představila na té motorce s tím bláznem! Moje drahá vnučka, rozčuchaná, nestydatá . . .“

To že jsem taky Ferensenová, podotkla jsem jemně. Ta špatná krev, babičko.

Pobouřilo ji to. To si z ní ta zába dělá blázny? Nedůvěřivě se stáhla. Je to vůbec možné? Že bych se už toho komplexu zbavila, co se stalo? Zvláštní... Přitiskla si ruce na prsa a zkřivila rty.

Přistoupila jsem blíž. Je vám něco, babičko?

„Zas ta bolest, dítě,“ hlesla a přejížděla si rukou po hrudi.

Rozepnula jsem jí límeček u šatů. Když už jsem se změnila já, i ona změnila taktiku: podrobí si mě tím, že bude vydírat vlastní smrtí. Ucítla jsem zblízka její fialkovou vůni.

Mám vám sundat šněrovačku? zeptala jsem se, když jsem rukou nahmátla tvrdost kostic.

„Ne, dítě. Cítla bych se bez ní hůř.“

Otevřela jsem okno. Mléčná dráha se třpytila hvězdami. Vdechla jsem vůni noci: brzy se nám rozední.

Černá hra na nebe peklo ráj

„Véro! Pojď si hrát...!“

Kvečeru se to volání táhlo jako dlouhatánská nit z cukrové hmoty, která se vyndala z bublajícího kotlíku a mrskla se na mramor žlutý máslem, aby se vzápětí sebrala rukama rovněž zmaštěným, lesklým jako ten mramor. A rychle táhnout, táhnout, až se ta nit zabělá, blýskavá stužka, kterou poměřuje natažená paže. A hned jí zas pouští, dřív než zkřehne, ještě chvíličku, a pružná hmota zkrystalizuje suchá jako kámen, ó bože! Zcukernatěla? To pak máma úplně ztuhla, tvrdá jako to cukroví. Zhluboka vydechla. A všecko začalo nanovo, kotlík. Přesný stupeň, kdy se cukrová masa hodí na mramor, ruce žluté máslem se honem chápou žhavé hmoty, nehty a prsty rudnou v práci, která z nás rve bolestné výkřiky, rychle, už to cukernatí!

Ještě ne. Zastřený hlas byl stejně křehký jako ta nit. Sundala jsem z hřebíku klíč od našich vrat, černých vrat s velkými železnými růžicemi, završujícími nahoře každou ze špicí mříže. Došla jsem si pro kousek uhlí. Na dvorku jsem sebrala plochý kamínek, nejraději oválný, aby se nekutálel, materiál jsem měla na starosti já. Když jsem přišla na chodník, Kalina už na mě čekala. Nebyla ani bílá, ani černá. Ani hezká, ani škaredá. Drobné, nepravidelné zoubky se stěží vešly do krátkého oblouku, i horní ret byl krátký, svraštělý úsilím zakrýt špičky zubů.

Vzpomínám si na její oči s velkými černými panenkami jako u volů: byly to pozorné oči, to ano, ale vždycky zachovávaly jistý odstup.

„Na co si budeme hrát?“ ptala jsem se.

Otázka byla součástí rituálu, protože když jsem nesla uhlík a kamínek, nemohlo se hrát nic jiného než nebe peklo ráj. Klekla si, copy odhodila na záda a uhlíkem začala kreslit na chodníku čáry. Pracovala rychle, jistě. Zkušená ruka nejdřív načrtla obě řady rovnoběžných čtverců. V každém čtverci číslice od jedné do desíti, číslice moc velké na čtverce natlačené stejně jako její zoubky. Na hoře, s majestátem diadému korunujícího poslední číslice, bylo nebe a peklo. Uprostřed očí, úzký pruh prostoru, kde si mohl na chvíli oddechnout ten, kdo až sem dokázal doskákat po jedné noze a přitom odkopávat kamínek z čísla na číslo. Z políčka na políčko, bez jediné chyby: jestliže kamínek nebo noha dopadly doprostřed čáry, vyřízený hráč se musel vrátit a začít nanovo. Hra podobná tomu cukroví, kde víc než trpělivost hrála roli intuice – není to zvláštní? Musela jsem mít smělost vítěze. A zároveň být pokorná, zahalit se nevinností, ani bázlivost, ani pýcha, neboť přílišná sebevědomost kazí smysl pro správnou míru, radši hráče moc nepovzbuzovat, aby nezačal riskovat, aby se neprozradil – och, Kalino! Vášně. Vztek. Smích i pláč na krajíčku. Panika. Pokud jsem si nezchladila hlavu počítáním, kamínek přesáhl meze, přesákal čtverce, vymetl nebesa i hlubiny pekel a s hrou to vypadalo bledě. I moje tvář bledla strachem, tak jako kdysi jiné tváře, co dávno přede mnou hrávaly s nějakou Kalinou, která dávala pozor, ale do ničeho se nepletla. Načrtla obrazec,

založila si ruce a stoupla si bokem, ani soucít, ani ironie na drobném rtíku, „honem, Verol Hraj!“

Poslechla jsem. Hra měla vlastní pravidla, jiná, než bylo zvykem v naší čtvrti. I výhry byly jiné. Nelišila se jen křivka diadému se svými anděly a čerty, z nichž žádný se nedržel svého políčka, právě naopak, přebíhali sem a tam a střídali se v nevyzpytatelném koloběhu. Občas ochablost. A naráz vzrušení zažíhající mi v prsou žár skoro nesnesitelný, oči pálicí, ruce ledové. Když jsem dorazila do pekla nebo do nebe, což do jisté míry vycházelo nastejno, už jsem byla celá říčná. Jenom očištec znamenal příměří. Počkej chvíli, říkala jsem. Kalina čekala, ale já věděla, jak to přetáhnu, ztratím body, počítala je zpaměti, měla úžasnou paměť.

Další zvláštnost hry: jak jsem tam tak hopsala, nikdy jsem si neuvědomovala, jestli prohrávám či vyhrávám, chyběla mi perspektiva, z níž bych zhodnotila, co se děje. Radovala jsem se, zesmutněla, byla jsem zkroušená, směle šla do útoku – kdyby se mě ale někdo zeptal, jestli právě v tom okamžiku, právě na tom čísle jsem šťastná, neuměla bych odpovědět. Marně jsem se otáčela po Kalině s tím jejím rtíkem, který neschvaloval ani nekáral, osudové panenky čekaly na svou chvíli. Marně na mě máma volala z okna, abych dávala pozor, abych si neumazala zástěrku od uhlí. A pozor na nehty, ten jemný černý prášek zalezl až pod kůžičku, zažere se – ale mami! copak se dá hrát a mít pořád čisté ruce?

Oblíbená čísla. Obávaná čísla, kdo mě to jenom varoval, že šestka patří ďáblu? Zeptala jsem se Kaliny. Jedla zrovna batátový koláček: „Když šestku obrátíš vzhůru nohama, není z ní snad devítka?“ Chtěla jsem

tedy vědět, jestli devítka patří Pánubohu, a ona lhostejně pokrčila rameny: „Honem, hraj.“

Když se rozsvítilo, řekl mi „honem, vstávej“, V tu chvíli jsem si vzpomněla na Kalinu.

Byli jsme v kině, kde jsme ruku v ruce právě shlédli Hirošimo, má láska. Utřela jsem si slzy, všechno mě dojívalo až k slzám.

„To si nemůžu ani v klidu poplakat?“

Políbil mě na ústa.

„Teď asi budeš chtít, aby tě miloval Japonec stejný jako ten ve filmu, všechny ženské teď budou chtít, aby je miloval Japonec.“

Lovila jsem po kapsách kapesník. Zůstal nejspíš na posteli, ach bože! a taky hřeben a cigarety. Ale je tady on. Vášnivě jsem ho objala a chtělo se mi vylézt na židli, na střechu, balancovat na hromosvodu a křičet zmítaná vichřicí, jsem zamilovaná, JSEM ZAMILOVANÁ! Když jsme vyšli ven, chytla jsem se ho, pojd' a teď mě veď, jsem slepá, už vůbec nic nevidím, oslepla

jsem! Na ulici jsem se do něho zavěšila, už nemůžu chodit, nes mě, protože moje noha, moje noha . . .! Děšf, kolem lidé a nikdo si nevšímá, kdo by si taky všímal dvou mladých bláznů, kteří mají před sebou věčnost? Oba dva věční, věční a sami dva v noci. Na světě. Na rohu špinavá a teplá kavárna. Podívala jsem se na své velečistě nehty.

„V lásce jsou čisté.“

„Kdo?“ zeptal se.

Sundali jsme si kabáty. Žhnul mi rudý, rozpálený obličej. Sedli jsme si ke stolečku přilepenému ke zdi

a tak blízko druhému stolku, že opěradlo židle mého souseda se třelo o mou židli: otfásal mě svým smíchem a rozechvíval svými pohyby, jako bych mu seděla na klíně. Tranzistorové rádio na pultě spustilo naplno nějakou hudbu – bolero? Číšník otfel voskované plátno na stole hadrem ještě o chlup špinavějším a vzal jedním vrzem párátko i popel z cigaret, předešli hosté se zuřivě štourali v zubech. A bez ustání kouřili, z židli se málem čoudilo, když jsme dosedli, naše kolena se začala hledat a pomalu se do sebe zaklínala, zůstali jsme vážní. Opřeli jsem se lokty o stůl, z něhož vycházel vlhký zápach, „není to myšina?“ strachoval se. Se smíchem jsem mu odporovala, zápach je z plesnivého hadru. Flekaté zrcadlo na stěně zabírala reklama na vermut napsaná žlutým písmem, v mezerách mezi písmeny jsem uviděla zářivé kousky svého roztráštěného obličej, raději jsem si ho zakryla rukou, nechtěla jsem se ukazovat lidem tak jiskřící, posetá drahým kamením všemožných barev, srdce broušené v Amsterdamu bláznivě bušící, žhavá láva sopky, blyskot hvězdy – miluju tě. Miluju tě, opakovala jsem nahlas v největším vzepětí bolera, když milenec sděloval uprchlici v bárce, že může třeba zbloudit *v moři šílenství* a bude to jedno. Úplně jedno, on navždycky tam bude stát na břehu a čekat, ošleháván větrem, obličej bílý pěnou, ó té věrnosti!

Zářila rubínová očka z drobných lebek kroužků na klíče, visících mezi cigaretami a žvýkačkami, co kroužek, to bledá lebečka s bezvýrazným pohledem. Muž za mnou se zasmál a jeho židle se zapletla do mé, taková natlačená řada čtverhranných stolků, kde jenom? Kde? Kalína, napadlo mi a smočila jsem špičku prstu ve víne

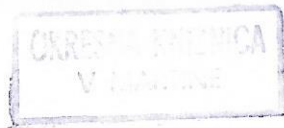
a zeptala se ho, jaké chce našemu stolu dát číslo. Naklonil se, aby prozkoumal voskované plátno, a rozesmál se:

„Vždyť už číslo má, tady, podívej!“

Sfouknu cigaretový popel, který mi potřísnil hrud'. Popel, popel. V náhlém úleku pohlédnu k oknu. Kalina vyvstává z hlubin času – nebo to ona je čas? Volání zaznívá silněji, dlouze se táhne jako horká cukrová nit: „Véró...!“ Volání je tak pronikavé, že nakonec vstanu – už zas?! Znovu vidím vrata s růžicemi, mámu a bublající kotlík, i moje hrud' žhne touhou, „pojď si hrát...!“

Zavírám okno, zavírám hrud', uhlík však už zase spěšně črtá čtverce a krátký rtík neoblomně vede svou, „honem, hraj“.

Počkej – říkám k svému překvapení a opět cítím, jak tváří v tvář začerněným, vyzývavým číslicím před sebou blednu. Počkej – opakují a malují ve vzduchu velké T, smluveným gestem prosím o čas. Seberu odvalu. Stisknu v ruce kámen. A soustředěně skáču do řady čtverců.

Příhody a záhady

Nedávno vydaný výběr z povídkového díla brazilské prozaičky Lygie Fagundes Tellesové Záhady (Mistérios, 1981; v německém překladu Fantastické povídky, 1981) klade důraz na jeden z trvalých rysů autorčiny tvorby, totiž na to, co se zvláště v souvislosti se současnou latinskoamerickou literaturou označuje široce chápaným termínem magický realismus. V případě Lygie Fagundes Tellesové jde však přece jen o jinou fantastiku; její všeobecně psychologická próza se nezaměřuje na neuvěřitelné jevy odlišné, pro nás exotické reality nebo na stále živé mýty a podivuhodnou imaginaci vyvěrající především z kulturních tradic indiánské a africké složky latinskoamerických národů, nýbrž zachycuje situaci člověka ve stálé vazbě mezi světem jevů a světem vnitřním. Napětí a jistá tajuplnost některých povídek pramení z oscilace mezi těmito dvěma polohami dvojznačné reality: my sami se svým vědomím vyčleňujeme, ale znovu a znovu jsme do objektivní reality vtažováni a musíme se orientovat v jejich projevech. Za jevem vidí autorka podstatu, za věcí symbol, znamení pro člověka, který si má uvědomovat sounděžitost všebo, co je hmotné a co zároveň tuto realitu překračuje svým budoucím, možným významem, jebož je právě člověk tvůrcem. Na mnohoznačném detailu, který nabývá funkce symbolu, a na asociativním myšlení, založeném na polaritě

reality a vědomí, si Lygia Fagundes Tellesová vytvořila svůj charakteristický rukopis, který pracuje s náznakem a zkratkou. Lehkou, naoko nevzrušenou polobu rozhovoru provází spodní plán dramatický až tragický, skrývající se v myšlenkách, nápovědích i v nevyřčeném. Kontrast mezi skutečností povrchní, zjevnou a prchavou a skutečností vnitřní, tíživou a neobranitelnou často vyústí v nečekaný závěr. Spisovatelčina jemná psychologická analýza, obsažená zčásti v podtextu, ve vnitřním monologu a ve zdánlivě nezávažném dialogu, její umění pointy a vystižení atmosféry různých prostředí se nejednou pojí s humorem a ironií, které umožňují vidět s nadhledem složitost a pokřivenost lidských vztahů a současně v některých případech podtrhují sociální a politickou kritiku: buržoazní morálky, rasismu, protilidové vlády. Mnohé motivy se opakují, obměňují se v různých variantách (motiv předtuchy, motiv „dříve viděného“, osobnosti rozpolcené mezi vlastní představou o sobě a obrazem, který si o ní vytvářejí druzí, motiv fatálního nedorozumění nebo ironie osudu, návratu k dětství a k zasutým, leckdy otravným zážitkům jako nástroji sebepoznání a objasnění záhadnosti lidského chování atd.). Důležitým prostředkem sondování duševních stavů je autorce sen, ať jako rozpomínání, předzvěst, nebo příprava na možné situace. K sugestivnímu účinku snových, polovědomých a mráкотných stavů přispívají imaginární krajiny nebo naopak přesně vykreslené prostředí. Zhmotňování touhy a strachu, které se v nich opírá o výrazné detaily, je vedeno snahou po poznání vnitřních mechanismů, aniž jsou ovšem zcela odhaleny.

Námětově jsou povídky Lygie Fagundes Tellesové

velmi pestré a dokládají autorčinu mimořádnou fabulační vynalézavost. Nepřekvapuje zdůraznění ženské problematiky a psychiky v zemi, kde donedávna bylo postavení ženy pojmáno velmi tradičně. I tady je přístup Lygie Fagundes Tellesové specifický ve zkoumání naivního, černobílého pohledu na svět u ženy s konzervativní buržoazní výchovou, ať jde o mladou dívku, která se těžce vymaňuje z úzkoprsé morálky na cestě ke skutečně humánní mravnosti, nebo třeba o starou učitelku, jejíž umělá bradba proti vnějšímu světu se bortí pod tlakem bezprostředních podnětů a sebezpytování. Etická problematika se samozřejmě neomezuje na ženské postavy; například v zajímavě konstruované povídce o Brazilci německého původu, jemuž se dostane výchovy v nacistickém Německu, je tok věcného, důkladného vyprávění rušen spodními asociacemi, naznačujícími dosah vnitřního traumatu člověka, který spáchal zločin proti lidskosti.

V novějších povídkách Lygie Fagundes Tellesové je méně efektních zápletek a víc vnitřního světa, v němž se postupně vyjevuje skrytý konflikt. Od děje přechází spisovatelka k zamyšlení, od dialogu a vyprávění k vnitřnímu monologu, stále více podněcuje asociální proces myšlení. Do jejích povídek pronikla politická situace v letech vojenské vlády, manipulace s veřejným míněním a v neposlední řadě i v masových sdělovacích prostředcích a amerikanizace života v mnohamilionovém São Paulu, kde spisovatelka žije.

Povídky jsou ovšem jen jednou, i když patrně nejocetňovanější částí literárního díla Lygie Fagundes Tellesové, soustavně vytvářeného již po celá desetiletí

a zaujímajícího přední místo v současné brazilské literatuře.

Lygia Fagundes Tellesová (nar. 19. 4. 1923 v São Paulu, vystudovala tělesnou výchovu a práva; advokátní praxi vykonávala jen krátce, kromě činnosti ve státních službách a v kulturních orgánech státu São Paulo se věnuje především literatuře a novinářství; po svém druhém manželovi, filmovém kritikovi a teoretikovi Paulu Emíliu Sallesovi, převzala vedení Brazílské filmotéky) uveřejnila svou první knížku povídek vlastním nákladem už v patnácti letech (1938). Dnes ji do svého díla nezahrnuje a za svůj oficiální debut považuje sbírku povídek *Živá pláž* (*Praia Viva*, 1944), uveřejněnou ještě v době právnických studií. Její další literární dráha byla velmi úspěšná a možno říci šťastná, spisovatelka si došla troše přízně čtenářů i kritiky a získala postupně nejvýznamnější brazilské literární ceny: mimo jiné cenu Afonsa Arinose, udělovanou Brazílskou literární akademií, za povídky *Červený kaktus* (*O Cacto Vermelho*, 1949), cenu Národního knižního institutu rovněž za povídkovou knížku *Příběhy nesouladu* (*Histórias de Desencontro*, 1958), cenu *Jabuti*, vypisovanou Brazílskou knižní komorou, za povídky *Divoká zahrada* (*O Jardim Selvagem*, 1965), cenu *Guimarãese Rosy*, udělovanou vládou státu Paraná, za povídky *Před zeleným balem* (*Antes do Baile Verde*, 1971), cenu *Coelba Neta* Brazílské literární akademie spolu s dalšími dvěma literárními cenami za román *Dívky* (*As Meninas*, 1973), cenu brazilského PEN klubu za sbírku povídek *Kryší seminář* (*Seminário dos Ratos*, 1977). Připomeňme také Velkou mezinárodní ženskou cenu pro cizince, kterou autorka

získala v silné konkurenci v Cannes roku 1969 za povídku *Před zeleným balem*.

Už první román Lygie Fagundes Tellesové *Kamenné kolo* (*Ciranda de Pedra*, 1954) vzbudil ve své době značný ohlas, dodnes je čten a znovu vydáván, známá je i jeho televizní adaptace. Je to citlivě napsaný příběh dospívající dívky z rozvrácené rodiny, poznamenané navíc matčinou duševní chorobou. Kamenní trpasličí, točící se ve veselém kole na zabradě otcova domu, symbolizují svým chladem a tvrdostí bariéru, na niž dívka naráží při svých pokusech začlenit se mezi ostatní. Když se po letech strávených v internátní škole vrátí domů, pozná rozvrácenost a plytkost dříve tak idealizované uzavřené buržoazní skupinky a rozhoduje se odejít na svou životní „cestu“, do dosud neznámého světa dospělých. V této problematice i v některých jejích motivech, rozvinutých později v sevřenější a důmyslnější podobě (např. ambivalentnost citů, problém ženské homosexuality aj.), pokračuje jak druhý román Lygie Fagundes Tellesové *Léto v akváriu* (*Verão no Aquário*, 1963), tak její povídky a novely.

Čtenářsky dosud nejúspěšnějším dílem Lygie Fagundes Tellesové se stal její třetí román *Dívky*, ať už pro otevřený přístup k ženské otázce i k politické situaci v Brazílii na přelomu šedesátých a sedmdesátých let, nebo pro mimořádnou čtivost díla, napsaného tvárným a výstižným jazykem, skutečně dnešní brazilskou portugalstinou. Tři hlavní postavy – dívky žijící v penziónu řízeném jeptiškami – tu představují tři odlišné typy různého sociálního a etnického původu, s různým vztahem k základním životním otázkám i k milostným,

etickým a politickým problémům, s nimiž se střetávají. Román, u něhož především mužská literární kritika zdůrazňuje až šokující odvážnost pohledu na některé aspekty dnešního života, se stal brazilským bestsellerem; autorka k tomu podotýká slovy jedné z ženských postav románu: „Dřív nám říkali muži, jaké jsme. Dnes to říkáme samy.“

Po všech těchto povídkách, novelách a románech vydala Lygia Fagundes Tellesová v roce 1980 dílo jiné povahy, Disciplínu lásky (A Disciplina do Amor), nevelkou knížku „fragmentů“ – drobných zamyšlení, vzpomínek, snů, situací, úvab, fejetonů, fikce –, které jsou napsány osobitě elegantním stylem, zolněným otázkami a výkřiky, a mnohdy dokreslují genezi a záměr spisovatelčiny tvorby. Podle jejích slov jde o „fragmenty světa skutečného a imaginárního, zdánlivě na sobě nezávislé“, spojené osobou vyprávěčky-autorky, která se prostřednictvím svého bohatého vnitřního života a svěží obraznosti stala také mluvčím mnoha jiných lidí. „Funkce spisovatele?“ – říká tu Lygia Fagundes Tellesová – „Být svědkem své doby a své společnosti. Psát za ty, kdo psát nemohou. Mluvit za ty, kdo mnohdy očekávají z našich úst slovo, které by rádi řekli sami. Dorozumět se se svým bližním, a je-li to možné, třeba pomocí mnohovýznamných řešení mu pomáhat v jeho strastech a v jeho naději.“

Pavla Lidmilová

Obsah

Tigrela - - -	5
Terapie - - -	13
Mravenci - - -	26
Zamilovaná holubice aneb Příběh lásky - - -	35
Lov - - -	43
Divoká zahrada - - -	49
Pane řediteli - - -	59
Struktura mýdlové bubliny - - -	76
Helga - - -	83
Klíč - - -	92
Pojď se podívat na západ slunce - - -	103
Setkání - - -	114
Prst - - -	122
Medailónek - - -	128
Skleněné oko - - -	135
Ruka na rameni - - -	152
Přesně půlnoc v Šanghaji - - -	162
Kryší seminář - - -	170
Před zeleným bálem - - -	186
Šněrovačka - - -	197
Černá hra na nebe peklo ráj - - -	235
Příhody a záhady (Pavla Lidmilová) - - -	241

Lygia
Fagundes Tellesová
Před zeleným bálem

Z portugalských originálů Antes do baile verde (José Olympio, Rio de Janeiro 1975), Seminário dos ratos (José Olympio, Rio de Janeiro 1977), Filhos pródigos (Cultura, Rio de Janeiro 1978) a Mistérios (Nova Fronteira, Rio de Janeiro 1982) přeložila a doslov napsala Pavla Lidmilová.
Obálku a grafickou úpravu navrhl Milan Jaroš, kresba na obálce Vladimír Nagaj.
Vydal Odeon, nakladatelství krásné literatury a umění, n. p., jako svou 4284. publikaci v redakci krásné literatury. Praha 1984. Odpovědná redaktorka Vlasta Dufková.
Vytiskl Tisk, knižní výroba, n. p., Brno, závod 4, Přerov. 10,65 AA, 10,97 VA. 605-22-825. Náklad 3000 výtisků.
Vydání první, 13/34. 01-074-84.
Cena kart. 12,50 Kčs

Malá řada
Soudobé světové prózy
Řídí Vlasta Dufková

LYGIA

FAGUNDES TELLESOVÁ

(nar. 19. 4. 1923 v São Paulu) vystudovala tělesnou výchovu a práva; advokátní praxi vykonávala jen krátce, kromě činnosti ve státních službách a v kulturních orgánech státu São Paulo se věnuje především literatuře a novinářství; po svém druhém manželovi převzala vedení Brazilské filmotéky. Těžšíste tvorby této prozaičky tkví v bravurních povídkách, ačkoli je také autorkou tří románů (*Kamenné kolo*, *Ciranda de pedra*, 1954, *Léto v akváriu*, *Verão no aquário*, 1963, *Divky*, *As Meninas*, 1973), z toho jednoho velmi úspěšného (*Divky*). Povídky knižně publikuje od patnácti let, ale za skutečný debut považuje až sbírku *Živá pláž* (*Praia viva*, 1944). Po ní mimo jiné následovaly sbírky *Červený kaktus* (*O Cacto vermelho*, 1949), *Příběhy nesouladu* (*Histórias do Desencontro*, 1958), *Divoká zbrada* (*O Jardim selvagem*, 1965), *Před zeleným bálem* (*Antes do baile verde*, 1971) a *Kryší seminář* (*Seminário dos ratos*, 1977). Za svou tvorbu získala Fagundes Tellesová postupně nejvýznamnější brazilské literární ceny, za povídku *Před zeleným bálem* v Cannes roku 1969 Velkou mezinárodní ženskou cenu pro cizince. Zatím posledním jejím vydaným dílem je nevelká knížka „fragmentů“ *Disciplina lásky* (*A Disciplina do amor*, 1980).

V MALÉ ŘADĚ
SOUDOBÉ SVĚTOVÉ PRÓZY
VYCHÁZÍ V ROCE 1984

Bernhard: Dech
Carpentier: Barokní koncert, Harfa a stín
Fagundes Tellesová: Před zeleným bálem
Granin: Zpáteční lístek
Kant: Třetí hřebík
Manganelli: Centurie
Sulakauri: Dorůstání měsíce
Valton: Osm Japonek
Wendt: Tma